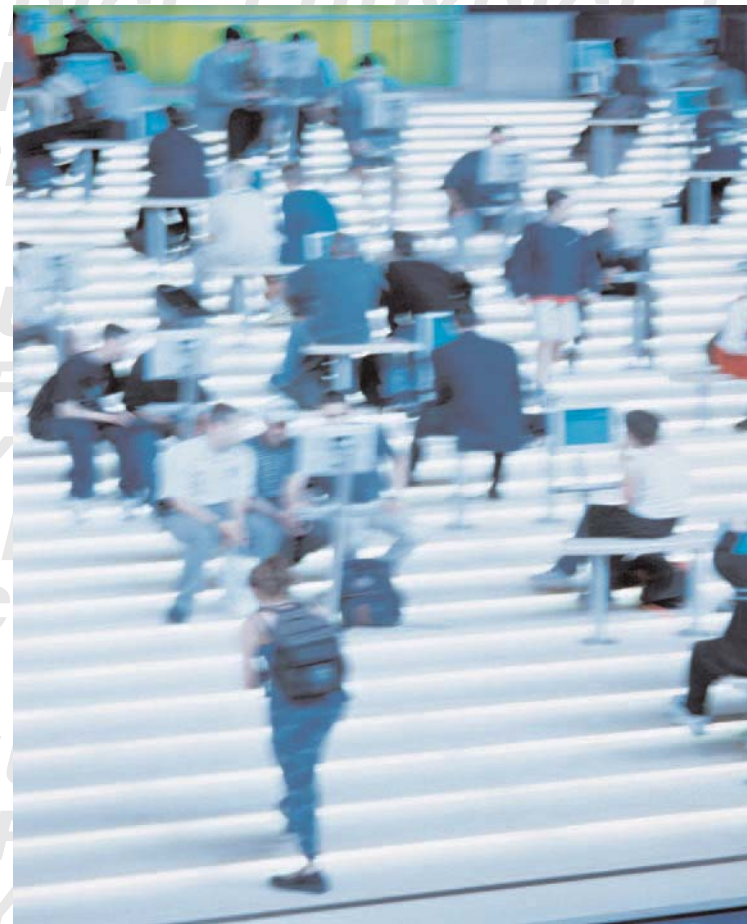

Zaostřeno na strukturu vysokého školství v Evropě

2004/05

Vývoj v jednotlivých zemích v rámci
Boloňského procesu

Zaostřeno na strukturu vysokého školství v Evropě 2004/05

Vývoj v jednotlivých zemích v rámci
Boloňského procesu

EURYDICE
Informační síť o vzdělávání v Evropě

Tento dokument vydalo Evropské oddělení Eurydice s finanční podporou Evropské komise (Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu).

Dokument byl vydán v angličtině (*Focus on the Structure of Higher Education in Europe 2004/05. National Trends in the Bologna Process*), ve francouzštině (*Focus sur les structures de l'enseignement supérieur en Europe 2004/2005. Évolutions nationales dans le cadre du Processus de Bologne*) a v němčině (*Im Blickpunkt: Strukturen des Hochschulbereichs in Europa 2004/05. Nationale Entwicklungen im Rahmen des Bologna-Prozesses*).

ISBN 92-894-9761-0, ISSN 1830-4311

Dokument je rovněž dostupný na Internetu (<http://www.eurydice.org>).

Text byl dokončen v dubnu 2005.

© Eurydice, 2005

Překlad © Ústav pro informace ve vzdělávání, 2006

Obsah publikace může být částečně reprodukován, s výjimkou reprodukce pro komerční účely, za předpokladu, že citace je uvedena úplným bibliografickým odkazem na 'Eurydice, informační síť o vzdělávání v Evropě', s datem uveřejnění tohoto dokumentu.

Žádosti o povolení reprodukce celého dokumentu musí být adresovány Evropskému oddělení Eurydice.

Fotografie na obálce: © Zefa visual media, Brusel, Belgie

EURYDICE

European Unit

Avenue Louise 240

B-1050 Brussels

Tel. +32 2 600 53 53

Fax +32 2 600 53 63

E-mail: info@eurydice.org

Internet: <http://www.eurydice.org>

PŘEDMLUVA

Cílem Boloňského procesu je vytvořit větší soudržnost a kompatibilitu v evropském vysokém školství a zvýšit jeho transparentnost a přitažlivost na mezinárodní úrovni. Tím, že posiluje intelektuální, kulturní, sociální a technické schopnosti Evropy, je Boloňský proces plně v souladu s Lisabonskou strategií a přispívá k jejímu naplnění. Tato strategie se v poslední době znovu zaměřuje na

vytváření pracovních příležitostí a na hospodářský růst, což jsou oblasti, v nichž má vysoké školství hrát ústřední roli. Univerzity by tudíž měly uvažovat o tom, čím by přispěly k této obecné strategii. Aby Evropská komise podnítila tyto úvahy, přijala 20. dubna zprávu, která se zabývá strategickými tématy jako jsou atraktivita, řízení a financování vysokého školství.

Jádrem boloňských reforem jsou tři střednědobé priority, které zdůraznili ministři odpovědní za vysoké školství na berlínské konferenci konané 18. až 19. září 2003. Jsou to: zavedení studijních programů založených na třech hlavních cyklech, efektivnější uznávání kvalifikací a doby studia a podpora systémů zajišťujících kvalitu. Naplnění těchto politických cílů je klíčovou záležitostí. Z tohoto hlediska je současná zpráva Eurydice výrazným příspěvkem k průběžnému hodnocení realizace Boloňského procesu, které ministři v Berlíně rovněž požadovali.

Tato zpráva sice jasně ukazuje již dosažený značný pokrok při vytváření slučitelnějších a snadněji srovnatelných vysokoškolských systémů, zdůrazňuje však též potřebu Boloňský proces dále rozvíjet, aby tak univerzity mohly plně přispívat k 'Evropě vědění'. Třístupňové strukturované studium se v převážné většině signatářských zemí již zavádí, zatímco užívání Evropského kreditního systému (ECTS) a dodatku k diplomu ve většině z nich teprve započalo. Rozvíjení nástrojů pro zajišťování kvality

rovněž dobře postupuje. Zásadním úkolem nicméně zůstává rozšířit tyto nástroje soustavně a cíleně do všech vysokých škol a studijních programů a posílit je dalšími nástroji, jako například zavedením efektivního systému zajišťování kvality, který by byl uznáván i na mezinárodní úrovni.

Na žádost Evropské komise se současná zpráva neomezuje na členské země sítě Eurydice, ale zahrnuje všech 40 signatářských zemí Boloňské deklarace. To vyjadřuje naše odhodlání zapojit do Boloňského procesu celou Evropu, a proto mne obzvláště těší, že tolik zemí už jeho principy přijalo.

Jsem vděčný Evropskému oddělení Eurydice a národním oddělením této sítě, že tak dobře spolupracovaly a vytvořily tuto vysoce hodnotnou publikaci *Zaostřeno na strukturu vysokého školství v Evropě* vydanou v roce 2005. Stejně jako tomu bylo v předešlých vydáních, i tentokrát publikace obsahuje schémata a vysvětlující poznámky, které ukazují strukturu vysokoškolských systémů v současné fázi boloňských reforem.

Doufám, že tato studie Eurydice přispěje k našemu úsilí vytvořit do roku 2010 plně integrovaný a soudržný Evropský vysokoškolský prostor, který bude ku prospěchu Evropě, jejím studentům a občanům.

A handwritten signature in blue ink that reads 'Ján Figel'.

Ján Figel'

komisař odpovědný za vzdělávání, výchovu,
kulturu a mnohojazyčnost

ÚVODNI SLOVO

Evropská komise si od sítě Eurydice vyžádala přehled současných změn ve struktuře vysokého školství v Evropě. Hlavní trendy Boloňského procesu určily témata, která by měla tvořit jádro analýzy: strukturované studium se třemi cykly, Evropský kreditní systém (ECTS), dodatek k diplomu a hodnocení kvality. Pro potřeby účastníků konference v norském Bergenu (19. až 20. května 2005), byl proto zpracován nový přehled, který navázal na publikaci, již Eurydice připravila pro berlínskou konferenci ministrů odpovědných za vysoké školství (18. až 19. září 2003).

Eurydice svůj postup průběžně konzultovala s *Bologna Follow-up Group*, kterou ministři odpovědní za vysoké školství požádali, aby pro jejich bergenské setkání připravila podrobnou hodnotící zprávu o realizaci Boloňského procesu. Informace, které národní oddělení Eurydice shromáždila, tak posloužily jako vstupní data pro dva vzájemně se doplňující materiály: pro hodnotící zprávu *Bologna Follow-up Group*, pro niž byly jedním z hlavních zdrojů, a pro tuto publikaci z řady *Zaostřeno na...*, kterou připravila síť Eurydice sama a která popisuje zavádění rozhodujících opatření a současnou strukturu vysokého školství. Každá etapa, počínaje přípravou dotazníku pro shromažďování dat z národních zdrojů až po kompletní srovnávací přehled, probíhala za konzultací s *Bologna Follow-up Group*, zejména s její pracovní skupinou odpovědnou za hodnotící zprávu. Cílem bylo vyloučit veškeré zdvojení činností a zajistit, aby údaje v obou zprávách byly co nejvíce komplementární a konzistentní. Účel každé z nich je přesto odlišný: zpráva *Bologna Follow-up Group* hodnotí implementaci a další doporučení, publikace sítě Eurydice je analytický popisem širokého spektra národních systémů a jejich společných vlastností.

Ačkoliv v síti Eurydice je zastoupeno 31 zemí, Evropská komise měla zájem, aby přehled připravený touto sítí zahrnul všech 40 zemí, které jsou v současnosti pod Boloňskou deklarací podepsány. Dotazník pro sběr dat byl rozeslán všem národním zástupcům, včetně devíti dalších zemí. Informace byly shromažďovány ve všech zemích od července do prosince 2004. V 31 zemích síť Eurydice se při kontrole a oficiálním schvalování dat postupovalo obvyklým způsobem. V devíti dalších zemích byl materiál z národních zdrojů a způsob jeho interpretace kontrolován ve spolupráci se sekretariátem *Bologna Follow-up Group*. Informace o vzdělávacích systémech v těchto zemích však Eurydice zpracovává poprvé a s malou předběžnou znalostí; proto je třeba je brát s jistou opatrností.

V členských zemích sítě Eurydice pracují jejich národní oddělení v centrálních institucích, většinou přímo na ministerstvech školství, takže síť využívá především oficiální informace správní povahy (zákony, nařízení, doporučení apod.). Z toho vyplývá, že výsledná analytická práce poskytuje údaje o záměrech politických činitelů a nikoli už nutně o praktických okolnostech jejich realizace nebo o jejich účincích. To je třeba zvláště zdůraznit v případě této zprávy, která pojednává jak o procesech, jejichž implementace nezadržitelně postupuje, tak o úrovni vzdělávání poskytovaného institucemi se značnou autonomií, o nichž je prakticky obtížné získat faktické informace.

Doufáme, že tento analytický popis poskytne hlubší vhled do strukturálních změn, které v současnosti v evropském vysokém školství probíhají. Rádi bychom vyjádřili svou upřímnou vděčnost národním oddělením Eurydice i představitelům dalších devíti zemí, s nimiž jsme úzce spolupracovali, za poskytnutí důležitých informací a za snahu za každou cenu dodržet napjatý časový plán. Rádi bychom též poděkovali

členům pracovní skupiny *Bologna Follow-up Group* a jejímu sekretariátu za bezprostřední a kvalitní diskuse, které výrazně poznamenaly naši první zkušenost ze vzájemné spolupráce.

Paricia Wastiau-Schlüter
vedoucí Evropského oddělení Eurydice

OBSAH

Předmluva	3	BG – Bulharsko	58
Úvodní slovo	5	CH – Švýcarsko	62
Obsah	7	CS – Srbsko a Černá Hora	67
Úvod	9	CY – Kypr	74
Od Sorbonnské deklarace k Bergenské konferenci – dynamický proces	11	CZ – Česká republika	77
Srovnávací přehled	13	DE – Německo	81
Návod na čtení diagramů	34	DK – Dánsko	86
Diagramy a popisy jednotlivých zemí		EE – Estonsko	90
AD – Andorra	36	EL – Řecko	94
AL – Albánie	38	ES – Španělsko	98
AT – Rakousko	42	FI – Finsko	103
BA – Bosna a Hercegovina	46	FR – Francie	108
BE de – Belgie – Německy mluvící společenství	49	HR – Chorvatsko	112
BE fr – Belgie – Francouzské společenství	52	HU – Maďarsko	117
BE nl – Belgie – Vlámské společenství	55	IE – Irsko	121
		IS – Island	126
		IT – Itálie	130
		LI – Lichtenštejnsko	135
		LT – Litva	138
		LU – Lucembursko	142
		LV – Lotyšsko	144

MK – Makedonská republika	148	Glosář	209
MT – Malta	155	Kódy zemí	209
NL – Nizozemsko	158	Použitá klasifikace	210
NO – Norsko	162	Terminologie a definice	210
PL – Polsko	166	Zkratky a názvy v původních jazycích	212
PT – Portugalsko	170	Mezinárodní zkratky	214
RO – Rumunsko	173	Příloha: Statistiky jednotlivých zemí	215
RU – Rusko	178	Poděkování	229
SE – Švédsko	183		
SI – Slovinsko	187		
SK – Slovensko	191		
TR – Turecko	195		
UK-ENG/WLS/NIR Spojené království – Anglie, Wales a Severní Irsko	198		
UK-SCT – Spojené království – Skotsko	203		
VA – Vatikán	206		

ÚVOD

Tato publikace zachycuje **strukturu vysokého školství v Evropě** pomocí řady **podrobných schémat**. Tato schémata znázorňují studijní programy a kvalifikace nabízené univerzitami a dalšími vysokoškolskými institucemi v dané zemi. Názvy institucí a dílčí i výsledné kvalifikace jsou uvedeny v původních jazycích. Jsou uvedeny i hlavní studijní obory, výběrové/přijímací řízení na národní, regionální či institucionální úrovni a doba studia. S využitím klasifikačního systému ISCED 1997 ⁽¹⁾ (úrovně ISCED 5A, 5B a 6) schémata jasně ukazují, zda příslušná struktura je, či není založena na dvou hlavních cyklech prosazovaných v Boloňském procesu.

Ke každému národnímu schématu je připojen **stručný popis současné situace** s ohledem na reformy nebo uspořádání **spojené s Boloňským procesem**, zahájeným v roce 1999. Tato opatření se týkají především existence modelu založeného na dvou hlavních cyklech, rozvoje třetího cyklu (pokud jde o dobu studia, vstupní podmínky a přípravu k vědecké práci), přijetí a obecné zavedení Evropského kreditního systému (ECTS), zavedení dodatku k diplomu a rozvoje nástrojů k hodnocení kvality.

Kde je to vhodné, jsou uvedeny též odkazy na další významné reformy zavedené nezávisle na opatřeních spojených s Boloňským procesem nebo sloužící k jejich podpoře. Patří sem změny v přijímacím řízení nebo v postavení vysokých škol.

Tam, kde reformy dosud nebyly zavedeny, je vyznačeno datum posledních reforem nebo je shrnuta diskuse probíhající na národní úrovni.

Schémata příslušející jednotlivým zemím spolu s vysvětlujícími texty jsou uspořádány abecedně podle oficiálních kódů zemí užívaných v EU. To by mělo zajistit jednotnou prezentaci ve všech jazykových verzích této publikace.

První část publikace obsahuje stručný přehled **hlavních trendů** vyplývající z těchto schémat a z národních přehledů. Před tento **srovnávací přehled** je zařazena krátká **historie Boloňského procesu**. Publikace obsahuje rovněž **glosář** kódů a národních zkratk a definice často užívaných termínů. Konečně statistické údaje z jednotlivých zemí uvedené v příloze poskytují určitý přehled o tom, do jaké míry byla různá opatření zavedena.

⁽¹⁾ Viz definici v glosáři na konci publikace.

OD SORBONNSKÉ DEKLARACE K BERGENSKÉ KONFERENCI – DYNAMICKÝ PROCES

Boloňský proces lze považovat za výsledek a pokračování jednak řady evropských konferencí, jednak určitých politických rozhodnutí směřujících k vytvoření Evropského vysokoškolského prostoru do roku 2010.

V Boloňském procesu lze dosud rozlišit pět hlavních etap: **Paříž–Sorbonna** (25. května 1998), **Bologna** (19. června 1999), **Praha** (19. května 2001), **Berlín** (18. až 19. září 2003) a **Bergen** (19. až 20. května 2005) ⁽¹⁾.

Východiska Boloňského procesu se nacházejí v Sorbonnské *Deklaraci o harmonizaci výstavby evropského vysokoškolského systému*, kterou v květnu 1998 podepsali ministři školství čtyř zemí: Francie, Německo, Itálie a Spojeného království.

Tři principy Sorbonnské deklarace:

- Usnadnit jak mobilitu studentů v evropském prostoru a jejich začlenění do evropského trhu práce, tak mobilitu učitelů;
- Zlepšit mezinárodní transparentnost studijních programů a uznávání kvalifikací tím, že se bude postupně směřovat k společnému rámci kvalifikací a studijních cyklů;
- Podporovat návrat ke studiu nebo jeho pokračování na téže nebo jiné instituci, ve škole nebo v rámci evropské mobility.

O rok později (v červnu 1999) byla podepsána Boloňská deklarace *Evropský vysokoškolský prostor*, která byla do značné míry inspirována Sorbonnskou deklarací. Její nové rysy spočívají kromě některých obsahových aspektů především v rozšíření počtu účastníků debaty:

tehdy deklaraci podepsalo 29 států (15 členských států EU, 3 země ESVO – Island, Norsko a Švýcarsko – a 11 kandidátských zemí) a byly zapojeny instituce jako Evropská komise, Rada Evropy a sdružení univerzit, rektorů či evropských studentů.

Šest principů Boloňské deklarace:

- Usnadnit srozumitelnost a srovnatelnost kvalifikací;
- Zavést systém studia založený na dvou hlavních cyklech;
- Zavést kreditní systém jako je ECTS;
- Rozvíjet opatření na podporu mobility studentů, učitelů a vědeckých pracovníků;
- Podporovat evropskou spolupráci v zajišťování kvality;
- Podporovat evropský rozměr vysokého školství (pokud jde o přípravu studijních programů a spolupráci mezi institucemi).

V květnu 2001 se v Praze konala konference, která zahrnovala tytéž kategorie účastníků, mezi nimiž bylo 33 signatářských zemí (nově přistoupily Chorvatsko, Kypr, Lichtenštejnsko a Turecko). Cílem konference bylo zhodnotit dosažený pokrok (zvláště na základě národních zpráv) a určit hlavní principy, kterými by se měl Boloňský proces řídit v příštích letech.

⁽¹⁾ Viz odkazy na konci publikace.

Pražská konference potvrdila potřebu sledovat cíle vytyčené Boloňskou deklarací, zdůraznila však význam tří zvláštních bodů.

Tři body zdůrazněné Pražskou konferencí:

- Celoživotní učení;
- Zapojení vysokoškolských institucí a studentů jako aktivních partnerů;
- Potřeba zvýšit přitažlivost Evropského vysokoškolského prostoru.

Berlínská konference konaná v září 2003 byla velmi důležitou etapou Boloňského procesu. Po připojení sedmi nových signatářských zemí (Albánie, Andorra, Bosna a Hercegovina, Makedonská republika, Rusko, Srbsko a Černá Hora, Vatikán) je do něj zapojeno 40 zemí. Proces dále získal nový impuls tím, že stanovil střednědobé priority uvedené v komuniké podepsaném 19. září 2003.

Tři střednědobé priority stanovené Berlínskou konferencí (jichž má být dosaženo do roku 2005):

- Zahájit zavádění dvoustupňového strukturovaného studia;
- Automaticky poskytovat všem studentům zdarma dodatek k diplomu v některém z hlavních evropských jazyků;
- Zavést národní systém pro zajištění kvality.

S výhledem na Bergenskou konferenci (19. až 20. května 2005) požádali ministři v Berlíně *Bologna Follow-up Group*, aby připravila podrobné zprávy o postupu a zavádění prioritních cílů obsažených v komuniké.

Během této poslední etapy se může dalšími signatáři Boloňského procesu stát pět států (Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Moldávie a Ukrajina).

Ve snaze zlepšit propojení Evropského vysokoškolského prostoru s Evropským výzkumným prostorem zahrnulo Berlínské komuniké mezi Boloňské reformy též zavádění doktorského cyklu.

ČÁST A: ZAVÁDĚNÍ DVOUSTUPŇOVÉHO STRUKTUROVANÉHO STUDIA

Dvoustupňové vysokoškolské vzdělávání: systém přijatý téměř všude v Evropě

Ministři odpovědní za vysoké školství v signatářských zemích Boloňské deklarace se shodli, že pro konsolidaci Evropského vysokoškolského prostoru je třeba do roku 2010 zavést strukturované vysokoškolské vzdělávání se dvěma cykly (*bakalář/magistr*). Význam zavedení této struktury byl zdůrazněn na konferenci konané v Berlíně ve dnech 18. až 19. září 2003 a ministři zemí, v nichž tato struktura nebyla dosud zavedena, se shodli na tom, že tento krok podniknou v roce 2005.

Na začátku akademického roku 2004/05 byla dvoustupňová struktura zavedena ve všech signatářských zemích Boloňské deklarace, s výjimkou Andorry, Německy mluvícího společenství v Belgii, Maďarska, Portugalska, Rumunska, Španělska a Švédska (kromě několika studijních programů) (Obr. A1). Tři z těchto zemí nedávno přijaly zákony, jejichž cílem je zavedení této struktury. V Rumunsku a ve Španělsku byla tato struktura zavedena s účinností od akademického roku 2005/06. Totéž proběhne o rok později v Maďarsku. Ve Švédsku předloží vláda v květnu 2005 parlamentu návrh zákona, který počítá s dvoustupňovou strukturou studia. Portugalsko dosud nevytvořilo příslušný právní základ, ale restrukturalizaci svého vysokoškolského systému podle doporučení Boloňské deklarace plánuje na rok 2005. Vzhledem k velmi omezenému rozsahu vysokého školství v Andoře a v Německy mluvícím společenství v Belgii nebyla v těchto zemích zavedena žádná opatření pro zavedení dvou cyklů.

V mnoha zemích byla dvoustupňová struktura pevně zavedena dávno před Boloňskou deklarací (alespoň v určitých studijních oborech). Ve většině východoevropských zemí byla zavedena v devadesátých letech v době dalekosáhlých reforem vzdělávacích systémů po pádu komunismu. Další systémy tuto strukturu zavedly po připojení k Boloňskému procesu v letech 1999 až 2005.

V některých zemích tato struktura boloňským požadavkům přesně neodpovídá. Požadované úpravy nebo rozšiřování probíhají od roku 2000, s výjimkou Bosny a Hercegoviny, kde se o věci diskutuje. V Řecku se politické rozhodnutí o plném zavedení této struktury očekává. Některé země si daly za úkol učinit tuto strukturu povinnou nebo ji rozšířit. Lotyšsko v roce 2000, Česká republika v roce 2001, Německo v roce 2002, Makedonská republika a Norsko v roce 2003 a Finsko v roce 2004 stanovily zákonem (který ve Finsku nabývá účinnosti od srpna 2005), že jejich instituce jsou povinny zavést strukturu *bakalář/magistr*. Dánsko rozšířilo v roce 2003/04 strukturu *bakalář/magistr* na studium lékařství a příbuzných oborů, inženýrství, stavitelství, hudby a teologie. Rakousko rozšířilo dvoustupňovou strukturu na *Fachhochschulen* s účinností od roku 2003/04. Ve Slovinsku byly délka studijních programů a kvalifikační úroveň přizpůsobeny boloňským doporučením zákonem v roce 2004, změny vstoupí v platnost počínaje akademickým rokem 2005/06. Ve Francii byl v roce 2002 titul *mastaire* (původně označující druhou kvalifikaci zavedenou v roce 1999) změněn na *Master*, takže bude na mezinárodní úrovni bezprostředně srozumitelný.

Některé země (Bulharsko, Česká republika, Island, Litva, Německo, Norsko, Polsko, Rusko a Slovensko) s ohledem na velmi odlišný kontext poskytují souběžně se strukturovaným studiem i studium v dlouhém cyklu. V České republice to platí pro studijní programy, kterým dosud nevypršela akreditace. V Litvě, Německu a Polsku budou tyto dlouhé programy trvale nahrazeny dvoustupňovým studiem nejpozději do roku 2010. Na Islandu zbývá jen velmi málo dlouhých programů. V Norsku bude dřívější systém plně odstraněn v roce 2007. Na Slovensku bude odstraňován postupně od roku 2005/06.

Vlámské a Francouzské společenství v Belgii reformovaly své vysokoškolské systémy v roce 2003, resp. 2004 a zakotvily novou strukturu v zákonech. Byla zavedena ve všech institucích a studijních oborech od prvního ročníku počínaje akademickým rokem 2004/05. Bude se na ni postupně přecházet až do roku 2006/07, přičemž oba systémy budou po několik let existovat souběžně. Dostí podobná situace je Lucembursku, kde zákon schválený v roce 2003 začne platit od roku 2004/05.

V Chorvatsku podle zákona z roku 2004 o přizpůsobení existujícího dvoustupňového systému boloňským doporučením jsou všechny vysoké školy povinny tak učinit v roce 2005/06. V Albánii a Srbsku nabízelo v roce 2004 určité studijní programy s dvoustupňovou strukturou několik vysokých škol. Uzákonění a rozšíření této struktury na další programy a instituce se plánuje s účinností od roku 2005/06.

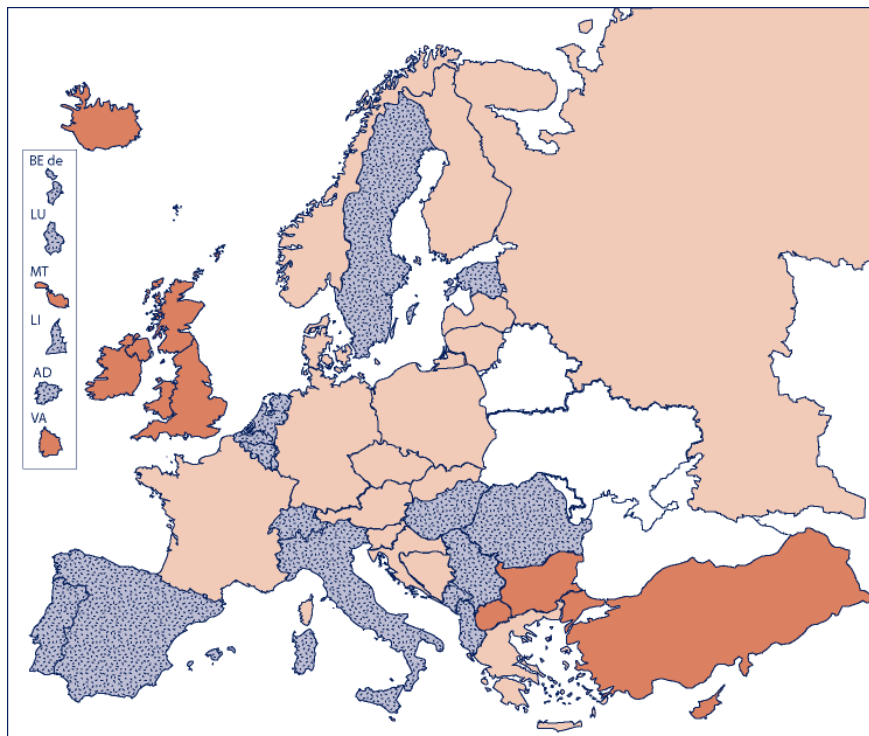
Dvoustupňová struktura studia je nyní přijata téměř ve všech studijních oborech

Ve většině zemí, v nichž je zavedeno strukturované studium ve dvou hlavních cyklech, je tato struktura použita výhradně na úrovni vzdělávání ISCED 5A. Dvě kvalifikace (*bakalář/magistr*) na úrovni ISCED 5A nabízejí jak univerzitní, tak neuniverzitní instituce. Tato struktura se uplatňuje v téměř všech studijních oborech. Výjimkou je studium architektury a inženýrství v Estonsku a Itálii. Podobná situace existuje rovněž ve Francii, kde je studium inženýrství na fakultách architektury nabízeno výhradně v jednom dlouhém cyklu. V Rusku nejsou dvoustupňovou strukturou dotčeny obory ošetrovatelství a obory z oblasti služeb. Na Slovensku je výjimkou studium teologie.

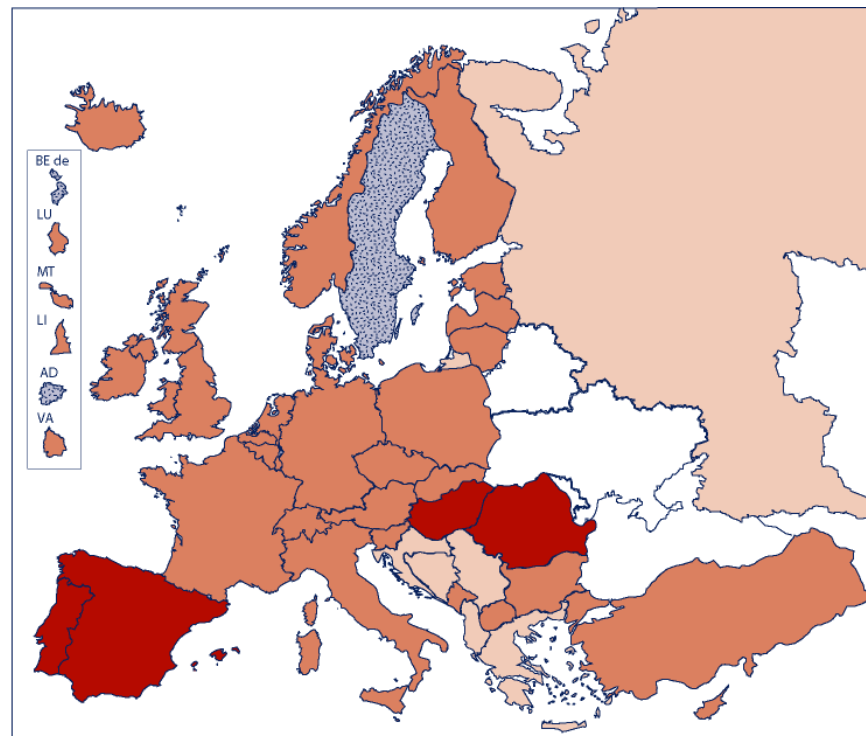
Studium lékařství a příbuzných oborů často zůstává organizováno v jediném cyklu trvajícím 5 nebo 6 let, který vede přímo ke kvalifikaci na magisterské úrovni. Zřídka je strukturováno do dvou cyklů, z nichž každý poskytuje samostatnou kvalifikaci, jako je tomu ve Vlámském a Francouzském společenství v Belgii, v Dánsku a v Nizozemsku. V těchto zemích však první kvalifikace *bakalář* získaná po třech letech, i když je samostatnou kvalifikací, neumožňuje přístup k povolání lékaře, zubního lékaře atd., ani k dalším specializacím. Studenti si musí doplnit druhý cyklus (*magistr*). Naopak, v Makedonské republice, na Islandu, v Irsku, na Maltě, v Řecku a ve Spojeném království je první cyklus (*bakalářský*) dlouhý (5 až 6 let) a vede ke kvalifikaci, která umožňuje jejím nositelům vykonávat příslušná povolání. Může být vyžadována nějaká forma „praktického“ výcviku. Doplnění druhého cyklu je nezávazné.

**Obr. A1: Existence dvoustupňové struktury,
2004/05**

Situace před rokem 2000

Situace v roce 2004/05

- Existence dvoustupňové struktury odpovídající Boloňské deklaraci
- Existence dvoustupňové struktury s nutným následným přizpůsobením/rozšířením

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Maďarsko: 40 předem vybraných programů zahájilo v roce 2004/05 *bakalářské* programy prvního cyklu. Plné zavedení dvoustupňové struktury proběhne v roce 2006/07.

Itálie: Zákon zavádějící dvoustupňovou strukturu byl přijat v roce 1999 a začal platit v roce 2001.

- Zákon schválen v roce 2004 nebo 2005, ale dosud nenabyl účinnosti
- Dvoustupňová struktura neexistuje

Programy na úrovni ISCED 5B jen zřídka umožňují přímý vstup do magisterských programů úrovně ISCED 5A

Ve většině zemí je vysokoškolské vzdělávání charakterizováno oddělením akademických a profesně teoreticky založených studijních programů (úrovně ISCED 5A) poskytujících přímý vstup do doktorských programů (ISCED 6) od prakticky orientovaných profesních programů (ISCED 5B), které neumožňují vstup do doktorských programů, poskytují však přímý vstup na trh práce. Příslušní studenti obvykle mohou pokračovat ve studiu na téže úrovni (ISCED 5B) nebo vstoupit do *bakalářských* programů prvního cyklu úrovně ISCED 5A.

Asi v 15 signatářských zemích Boloňské deklarace jsou nabízeny krátké programy úrovně ISCED 5B (trvajících jeden nebo dva roky) souběžně s programy ISCED 5B trvajících 3 roky nebo déle. Pět zemí (Maďarsko, Island, Španělsko, Turecko a Spojené království) nabízí pouze krátké programy ISCED 5B.

Oddělení programů ISCED 5A a 5B obecně odpovídají i rozdílné typy institucí, které je uskutečňují (univerzitní nebo neuniverzitní), a kvalifikační stupně udělované po ukončení studia. Hranice v tomto 'binárním' systému se však postupně stírají neboť univerzitní a neuniverzitní instituce mají tendenci se vzájemně stále více připodobňovat. Takže šest zemí (Finsko, Řecko, Vatikán, Malta, Norsko a Rusko) má všechny uznávané vysokoškolské programy úrovně ISCED 5A, třebaže je uskutečňují i jiné typy institucí než univerzitní. V Nizozemsku se několik krátkých programů úrovně ISCED 5B, které nabízejí *Hogescholen*, postupně transformuje na součásti *bakalářských* programů (ISCED 5A).

Ve čtyřech zemích Evropské unie, v Belgii (Vlámské a Francouzské společenství), v Estonsku, Itálii a Portugalsku, lze po absolvování programů úrovně ISCED 5B, o délce alespoň 3 roky, pokračovat v *magisterských* programech úrovně ISCED 5A, často po splnění určitých podmínek. V Estonsku a Portugalsku mohou potom studenti vstoupit do doktorského programu. Ve Vlámském a Francouzském společenství v Belgii však tento vstup není přímý, nýbrž je podmíněn absolvováním rozdílového kurzu, který je zpravidla třeba absolvovat v prvním roce *magisterského* programu úrovně ISCED 5A.

V Makedonské republice, v Itálii, v Černé Hoře a ve Slovinsku umožňuje první program úrovně ISCED 5B, trvajících 3 až 4 roky, vstup do druhého programu ISCED 5B. Ve Francii umožňuje krátký program ISCED 5B (dva roky), který nabízí IUT, vstup do druhého programu ISCED 5B v délce jeden rok (*licence professionnelle*).

V pěti zemích umožňují programy ISCED 5B přímý vstup do specializačních programů úrovně ISCED 5A nebo 5B (Albánie, Belgie, Bosna a Hercegovina, Lichtenštejnsko a Švýcarsko).

V ostatních zemích, v nichž jsou nabízeny programy úrovně ISCED 5B o délce jeden nebo dva roky orientované na výkon povolání, mají jejich absolventi – kromě možnosti vstupu na trh práce – obecně příležitost převést své kredity nebo mají jinak usnadněn přechod do programů úrovně ISCED 5A. Nemusejí znovu začínat celý *bakalářský* program. Absolventi s kvalifikací úrovně ISCED 5B v Dánsku (v případě většiny dvouletých Akademických profesních programů AK), na Islandu, na Kypru, v Lotyšsku, ve Slovinsku, Spojeném království, Španělsku a Švédsku mohou často nastoupit přímo do druhého nebo třetího ročníku *bakalářského* programu (ISCED 5A). V Maďarsku dává kvalifikace ISCED 5B možnost prominutí části kteréhokoliv programu ISCED 5A (do výše 60 kreditů).

Obr. A2: Zavedení dvoustupňové struktury v programech ISCED 5B a vstup do programů ISCED 5A, 2004/05

AD	AL	AT	BA	BE de	BE fr	BE nl	BG	CH	CS- mon	CS- ser	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU
○	▲	□	▲	▲	●▲	●▲	□	▲	●	○	○	□	□	○	●	⊗	○	⊗	●	○	○
IE	IS	IT	LI	LT	LU	LV	MK	MT	NL	NO	PL	PT	RO	RU	SE	SI	SK	TR	UK	VA	
□	○	●	▲	○	○	○	●	⊗	○	⊗	□	●	□	⊗	○	●	○	○	○	○	⊗

- ISCED 5B s možností vstupu do *magisterského* programu ISCED 5A (bez jakýchkoliv dalších podmínek)
- ISCED 5B s možností vstupu do druhého programu ISCED 5B
- ▲ ISCED 5B s možností vstupu do specializačního programu (ISCED 5A nebo 5B)
- ISCED 5B umožňující vstup především na trh práce (s možností prominutí části *bakalářského* programu ISCED 5A)
- ISCED 5B umožňující vstup především na trh práce
- ⊗ Programy ISCED 5B neexistují

Doplňující poznámky

Albánie: Specializace je možná pouze v oboru ošetrovatelství.

Bosna a Hercegovina: Specializace je možná pouze ve zdravotnických oborech a v ošetrovatelství.

Německo: Podle usnesení Stálé konference z 15. října 2004 budou akreditované programy 5B na *Berufsakademien* umožňovat vstup do *magisterského* programu ISCED 5A (bez jakýchkoliv dalších podmínek).

ČÁST B: TŘETÍ CYKLUS – DOKTORSKÉ PROGRAMY

Ministři odpovědní za vysoké školství v signatářských zemích Boloňské deklarace vyjádřili v září 2003 jednoznačnou podporu těsnému propojení Evropského vysokoškolského prostoru a Evropského výzkumného prostoru. Upozornili, že současnou orientaci na dva hlavní studijní cykly je třeba rozšířit o doktorský program jako třetí cyklus vysokoškolského vzdělávání.

Ve všech signatářských zemích Boloňské deklarace (s výjimkou Andorry a Německy mluvícího společenství v Belgii) bylo zavedeno strukturované studium založené na dvou hlavních cyklech *bakalář/magistr* nebo se tak stane v nejbližších letech (viz část A). Většina těchto zemí považuje doktorát za třetí cyklus vysokoškolského vzdělávání. Některé z nich to nedávno potvrdily v zákonech přijatých po formálním připojení k Boloňskému procesu.

Vstup do doktorských programů

Ve všech zemích je vstup do doktorského studia obecně založen na dosažení kvalifikace udělované na závěr druhého cyklu úrovně ISCED 5A (*magistr*) (Obr. B1). Některé z nich však užívají další vstupní kritéria, určená zpravidla na institucionální úrovni. Ve Francii a Španělsku jsou studenti s *magisterskou* kvalifikací před započítáním vlastní výzkumné práce povinni absolvovat kvalifikační program (doktorskou přípravu) s teoretickými předměty vysoké úrovně (Obr. B2).

V devíti evropských zemích (v Chorvatsku, na Kypru, v Německu, Řecku, na Islandu, v Irsku, ve Slovinsku, v Turecku a ve Spojeném království) mohou studenti vstoupit do doktorského programu po získání první kvalifikace úrovně ISCED 5A. Obecně je tato možnost vázána na určité další podmínky. Na Kypru mohou studenti, kteří absolvovali první cyklus,

vstoupit do doktorského programu teprve po absolvování speciální přípravy k výzkumné práci odpovídající 60 kreditům ECTS. V Německu mají někteří zvláště talentovaní studenti možnost konat doktorská studia už po získání *bakalářské* kvalifikace, tato možnost je však vázána na úspěšné vykonání testu ze zvláštních předmětů, jak je to podrobně popsáno v unesení *Kultusministerkonferenz* z roku 2000. V Řecku může první kvalifikace (*ptychio*) postačovat ke vstupu do doktorského studia na fakultách, které druhý cyklus neuskutečňují. V Irsku závisí rozhodnutí, zda umožnit studentu přípravu k doktorátu přímo po získání *bakalářské* kvalifikace, na příslušné vysoké škole (lze přihlížet k dobrým studijním výsledkům). Ve Slovinsku (až do roku 2005/06) mohou být nejnadanějším studentům dva ročníky studia druhého cyklu (*magisterij*) zahrnuty do doktorského programu. Jsou tak zproštěni povinnosti vypracovat a obhájit písemnou práci, která je normálně nutná pro získání kvalifikace *magisterij*. V Turecku se mohou studenti rozhodnout zahájit doktorská studia, pokud měli mimořádně dobré studijní výsledky v prvním cyklu. Ve Spojeném království existují studijní obory, v nichž mohou být studenti přijati do doktorského programu, aniž získali *Masters Degree*; podmínkou jsou dobré výsledky v příslušném oboru (*Bachelors degree with Honour* – titul bakalář s vyznamenáním) a souhlas školitele(ů) s přijetím. V Chorvatsku a na Islandu může student, který nezískal *magisterskou* kvalifikaci, v určitých oborech do přípravy k doktorátu vstoupit, ale studium pak trvá déle.

Doplňující poznámky (Obr. B1)

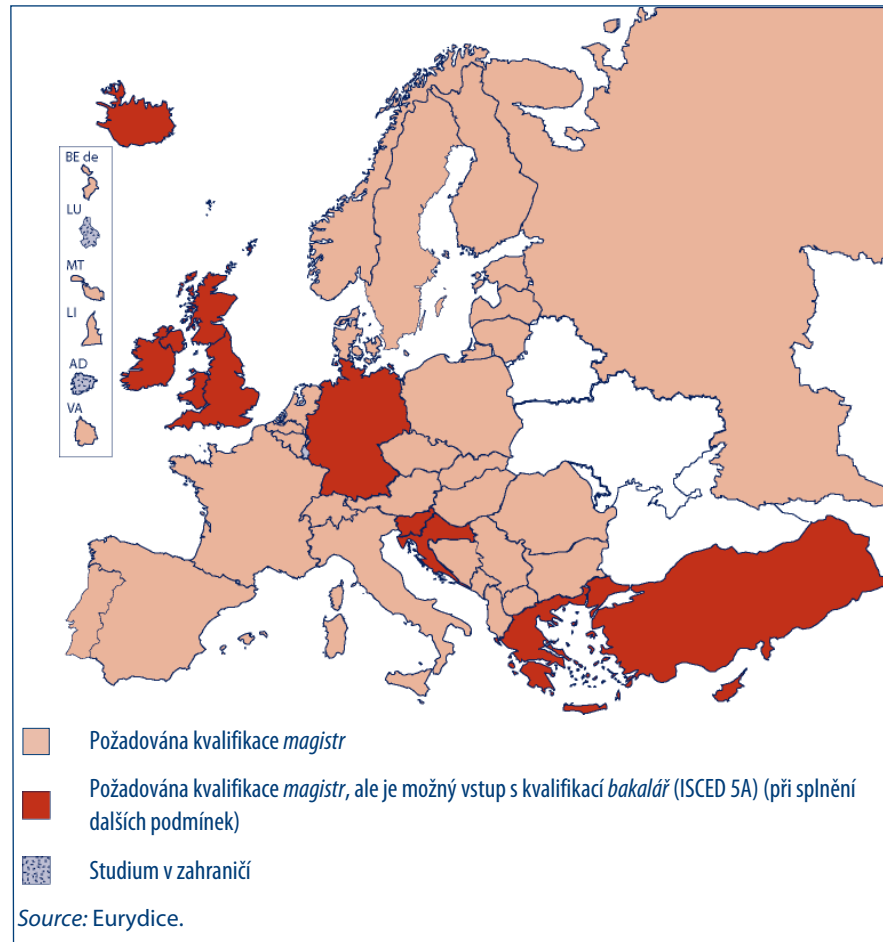
Lichtenštejnsko: Kvalifikace *magistr* se získává v zahraničí.

Lucembursko: Doktorské studium bude univerzita nabízet od října 2005.

Maďarsko, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko a Švédsko: V roce 2004/05 ještě nebylo zavedeno dvoustupňové strukturované studium.

Slovinsko: Od roku 2005/06 bude doktorát otevřen absolventům druhého cyklu (úroveň *magistr*) nebo absolventům prvního cyklu, jenž trval alespoň čtyři roky, kteří prokáží schopnost provádět výzkum nebo se podíleli na odborných aktivitách v rozsahu 60 ECTS kreditů.

Obr. B1: Kvalifikace požadované pro vstup k doktorskému studiu, 2004/05

V polovině evropských zemí je součástí doktorských programů příprava k vědecké práci

Ve většině zemí, které podepsaly Boloňskou deklaraci, je příprava k vědecké práci (teoretické kurzy) buď povinnou nebo volitelnou součástí doktorských programů spolu se samostatným výzkumem (Obr. B2). Tato příprava je povinná a probíhá současně se samostatným výzkumem v polovině zemí, a to v Rakousku, Bulharsku, Chorvatsku, na Kypru, v České republice, Dánsku, Finsku, Maďarsku, na Islandu, v Lotyšsku, Lichtenštejnsku, Litvě, Černé Hoře, Norsku, Polsku, Rumunsku, Rusku, na Slovensku, ve Švédsku a v Turecku. V Irsku obsahují teoretickou přípravu k vědecké práci jen určité odborné doktorské programy. Ve Spojeném království vyžadují některé instituce uskutečňující studium třetího cyklu, aby jeho účastníci absolvovali jednoroční kurs výzkumných metod před první částí doktorského studia nebo v jejím průběhu. Ve Slovinsku je příprava k vědecké práci povinná pro ty, kdo zahájili přípravu k doktorátu přímo po prvním cyklu.

Ve Francii a Španělsku je příprava k vědecké práci na vysoké teoretické úrovni povinná, probíhá však před samostatným výzkumem. Na Kypru je předcházející teoretická příprava povinná pro ty, kdo do doktorského studia vstupují přímo po prvním cyklu. V Německu to za těchto okolností může být požadováno rovněž. V Portugalsku je předcházející příprava nutná, pokud výsledky předešlého studia nedosahovaly určité úrovně.

Ve Francouzském společenství v Belgii je od roku 2004/05 studentům nabízena jako volitelná jednoroční teoretická příprava vysoké úrovně. Ve Vatikánu mohou kurzy vědecké přípravy probíhat před samostatným výzkumem nebo paralelně s ním. V Itálii jsou volitelné teoretické kurzy zakotveny v zákoně. Rozhodnutí, zda je nabízet (před doktorským studiem nebo v jeho průběhu) zcela závisí na příslušné instituci.

V Nizozemsku a ve Švýcarsku probíhá příprava k vědecké práci současně se samostatným výzkumem a je volitelná.

V ostatních zemích se doktorát získává pouze na základě uspokojivého samostatného výzkumu.

Obr. B2: Postavení samostatného výzkumu a přípravy k vědecké práci v doktorských programech, 2004/05

	AD	AL	AT	BA	BE de	BE fr	BE nl	BG	CH	CS- mon	CS- ser	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	
Paralelní vědecká příprava	⊗		●		⊗	○		●	○	●		●	●		●	●				●		●	●
Předběžná vědecká příprava	⊗				⊗	○						●		●			●		●		●		
Individuální výzkum	⊗	●	●	●	⊗	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

	IE	IS	IT	LI	LT	LU	LV	MK	MT	NL	NO	PL	PT	RO	RU	SE	SI	SK	TR	UK	VA	
Paralelní vědecká příprava	●	●	○	●	●	⊗	●	●		○	●	●		●	●	●	●	●	●	●	○	
Předběžná vědecká příprava			○			⊗							●							●		○
Individuální výzkum	●	●	●	●	●	⊗	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

- Povinný
- Volitelný
- Požaduje se za určitých okolností
- ⊗ Doktorát se nenabízí

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Kypr: Předběžná příprava je povinná pro absolventy *bakalářského* cyklu.

Lichtenštejnsko: Je nabízen jen jeden doktorský program (v oboru filozofie).

Lucembursko: Doktorské studium bude univerzita nabízet od října 2005.

Německo: Předběžná příprava může být požadována u absolventů *bakalářského* cyklu.

Slovinsko: V případě nejnadanějších studentů mohou být kurzy druhého cyklu (*magisterij*) zahrnuty do programu, který vede přímo k doktorskému titulu (ISCED 6). Pro studenty, kteří získali titul *magistr*, spočívá doktorát (ISCED 6) pouze v samostatném výzkumu.

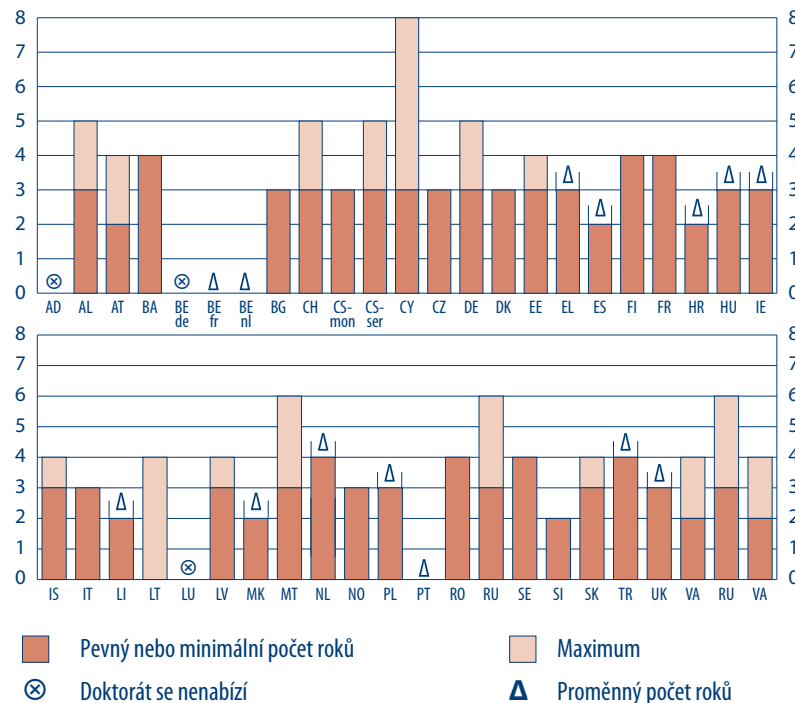
Standardní délka doktorátu je často stanovena minimálně na tři roky

Šest signatářských zemí Boloňské deklarace (Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Itálie, Černá Hora a Norsko) má standardní dobu studia třetího (doktorského) cyklu pevně stanovenou na tři roky. V Lucembursku a Rumunsku nastane podobná situace od roku 2005/06. V několika zemích je minimální doba pro získání doktorátu dva roky (Rakousko, Lichtenštejnsko, Slovinsko a Španělsko). Jinde je minimální doba třetího (doktorského) cyklu tři roky nebo více.

Maximální délka není vždy pevně stanovena; je-li tomu tak, pak je to nejvýše osm let.

Ve Vlámském a Francouzském společenství v Belgii a v Portugalsku není pevně stanovena ani minimální, ani maximální doba doktorátu.

Obrázek B3: Standardní doba denního doktorského studia, 2004/05

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Dánsko: Tradiční doktorské studium (*doktorgrad*) je delší (obvykle 5–8 let).

Francie: Čtyři roky zahrnují rok DEA nebo povinný stupeň *magistr*.

Chorvatsko: Pro absolventy *magisterského* stupně je minimální doba doktorského studia jeden rok, pokud probíhá ve stejném oboru.

Lucembursko: Doba doktorátu bude stanovena na tři roky od roku 2005/06.

Slovinsko: Doba samostatného výzkumu je stanovena na dva roky pro studenty, kteří získali titul *magister*.

Španělsko: Doba je stanovena minimálně na dva roky pouze pro povinnou teoretickou část, která předchází samostatnému výzkumu. Pro ten není stanovena minimální ani maximální doba.

ČÁST C: EVROPSKÝ KREDITNÍ SYSTÉM (ECTS)

ECTS⁽¹⁾, který byl původně používán pro přenos kreditů při studentské mobilitě v programu Erasmus (počínaje rokem 1989/90), se stal na základě Boloňské deklarace jedním z ústředních prvků v procesu vytváření jednotnější struktury evropského vysokého školství. Jeho význam pro studentskou mobilitu a vytváření mezinárodních programů byl znovu zdůrazněn v komuniké z konference ministrů odpovědných za vysoké školství, která se konala v Berlíně 18.–19. září 2003. Jelikož se ECTS stále více stával obecným základem národních kreditních systémů, byly signatářské země vyzvány, aby ho používaly nejen k přenosu kreditů, ale i k jejich shromažďování.

Podle běžně užívané definice se ECTS považuje za zavedený, jsou-li opatření k jeho zavedení obsažena v platných právních předpisech, používá-li se téměř ve všech programech nabízených většinou vysokoškolských institucí, odpovídá-li požadavek roční studijní zátěže 60 kreditům a používá-li se pro přenos a shromažďování kreditů. V důsledku toho se zavádění ECTS pouze pro účely evropských programů mobility nebere v obrázcích C1a a C1b v úvahu.

ECTS je zaveden v mnoha zemích. Byl obecně zaváděn mezi roky 2000 a 2005 a je podepřen právními předpisy. V několika zemích nebo regionech (Albánie, Rakousko, Vlámské společenství v Belgii, Německo a Rumunsko) byl někdy částečně zaveden před rokem 2000.

Z mnoha zemí nebo regionů, které měly zaveden národní kreditní systém v roce 2004/05, jej některé země přizpůsobily ECTS (Finsko v případě polytechnik, Itálie, Nizozemsko a Norsko) nebo tak brzy učiní (např. Estonsko od roku 2006/07 a Finsko od srpna 2005 v případě univerzit).

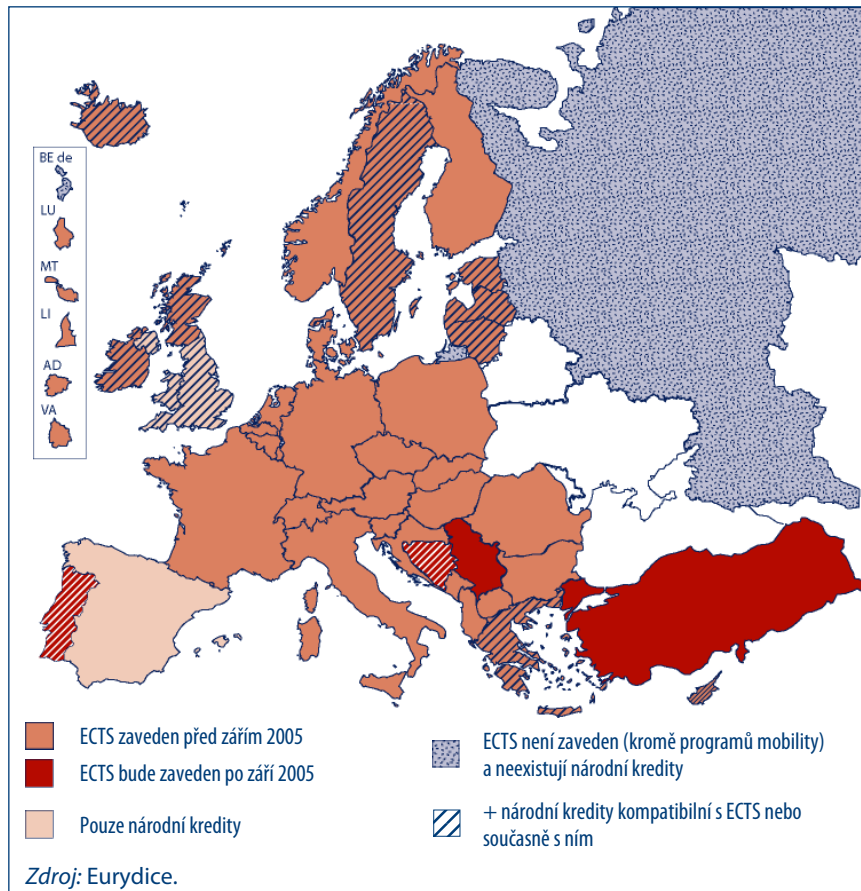
Portugalsko (na veřejných univerzitách), Španělsko a Spojené království (Wales) používají pouze národní kreditní systém, který buď je, nebo není kompatibilní s ECTS. Ve Spojeném království (Anglie a Severní Irsko) neexistuje univerzální národní systém, ale regionální kreditní konsorcia pracují podle celostátně schválených směrnic. V Portugalsku zákon z února 2005 stanoví, že studijní programy by měly být ohodnoceny počtem kreditů s účinností od roku 2005/06. Ve Spojeném království (Anglie a Severní Irsko) se o všeobecném užívání národního kreditního systému a jeho přizpůsobení ECST vede národní diskuse. Ve Španělsku by měl být podle zákona ze září 2003 zaveden ECTS pro všechny programy do 1. října 2010.

V několika zemích (Albánie, Bosna a Hercegovina, Makedonská republika, Francie, Irsko, Rumunsko a Švédsko) se ECTS zavádí postupně (ať už tomu předcházelo přizpůsobení národního kreditního systému či nikoliv). Na rozdíl od zemí, v nichž po zavedení musí být ECTS používán ve všech vysokoškolských programech, uvedené země jej obecně zavádějí nejprve v univerzitních programech (Francie a Rumunsko) nebo v programech nabízených určitými zvláštními institucemi (Bosna a Hercegovina a Irsko) a teprve potom ho rozšiřují na všechny ostatní.

Na Kypru, v České republice, v Řecku, na Islandu, v Irsku, Polsku a Švédsku byl ECTS zaveden bez opory v právních předpisech. V Řecku se však přijetí příslušného zákona chystá. V Lichtenštejnsku je všeobecné rozšiřování ECTS upraveno od přijetí nového zákona v roce 2005.

(1) Podrobná definice je uvedena na konci knihy.

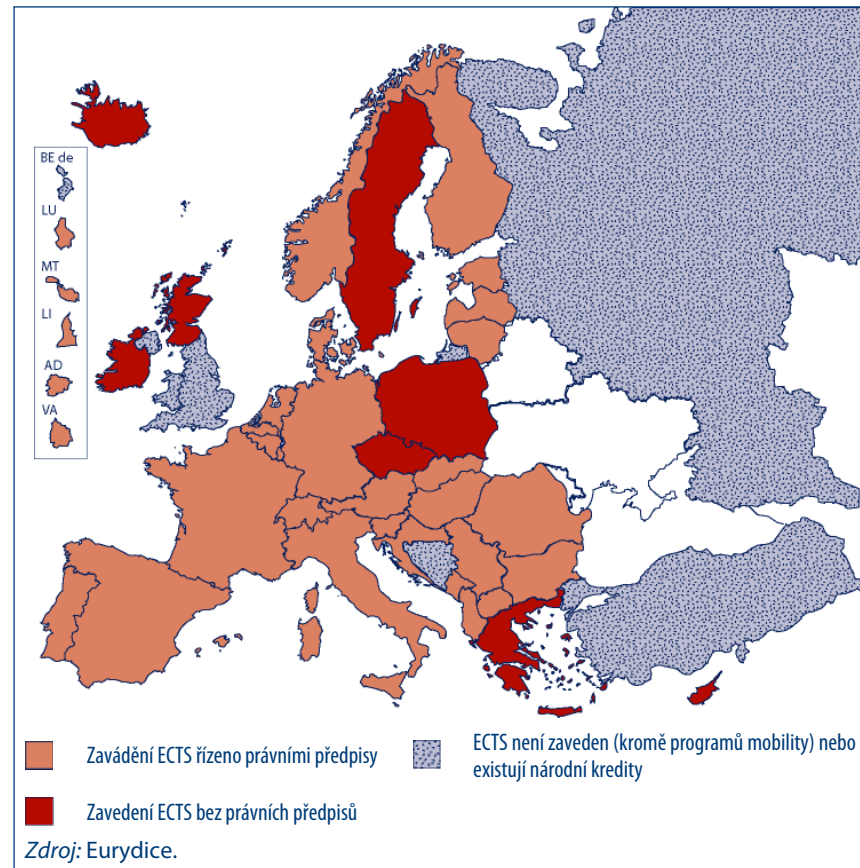
Obr. C1a: Postup zavádění ECTS, 2004/05

Vysvětlující poznámky (k obr. C1a)

Národní kredity považované za kompatibilní jsou založeny na studijní zátěži. Uvedená data mají vyznačit období, kdy zavádění začalo; nemusí nutně znamenat, že bylo dokončeno.

Obr. C1b: Právní předpisy týkající ECTS, 2004/05

Doplňující poznámky (k obr. C1a a C1b)

Bosna a Hercegovina: Existuje návrh zákona, který poukazuje na nutnost zavést ECTS, zákon však dosud nebyl přijat. Určité univerzity zavedly ECTS jako experiment paralelně s národním kreditním systémem.

Estonsko: ECTS bude zaveden na všech vysokých školách v roce 2006/07.

Doplňující poznámky (k obr. C1a a C1b), pokračování

Finsko: Národní kreditní systém bude přizpůsoben ECTS od srpna 2005. Neplánuje se jeho užívání pro doktorské programy.

Chorvatsko: Institute, které dosud nerestrukturovaly své programy, budou muset zavést ECTS nejpozději v roce 2005/06.

Kypr: ECTS bude plně zaveden na univerzitě od roku 2005/06.

Irsko: ECTS se užívá zvláště na *Institutes of Technology*.

Itálie: Národní kreditní systém je kompatibilní s ECTS od roku 2001.

Portugalsko: Právní předpisy byly přijaty v únoru 2005.

Rumunsko: ECTS byl zaveden v souladu s právními předpisy v prvním a druhém cyklu programů úrovně ISCED 5A od roku 1998. Na univerzitách se zavádí v roce 2004/05 a bude obecně rozšířen počínaje rokem 2005/06.

Řecko: Očekává se přijetí zákona, který zavede povinné užívání ECTS.

Spojené království (Anglie/Wales/Severní Irsko): Ve Walesu se dva kredity v národním systému rovnají jednomu kreditu ECTS. V Anglii a Severním Irsku, kde regionální kreditní konsorcia provozují podobné systémy, se rovněž dva kredity rovnají jednomu kreditu ECTS.

Španělsko: Podle vyhlášky ze září 2003 bude ECTS zaveden do října 2010. V roce 2004/05 jsou studijní programy ještě oceňovány podle národních kreditů.

Turecko: ECTS byl zaveden na většině univerzit od roku 2001 pod vlivem evropských programů mobility. Očekává se, že bude povinný koncem roku 2005/06.

Vatikán: Podle předpisů z roku 2004 se ECTS postupně zavádí.

Pouze dvě země nebo regiony (Německy mluvící společenství v Belgii a Rusko) nemají kreditní systém (ani národní, ani v souladu s ECTS). Tato situace by však měla během několika let změnit. V těchto zemích jsou vypracovány příslušné návrhy, probíhají lokální experimenty a pracovní skupiny připravují jeho zavedení.

ECTS se nejčastěji používá jak k přenosu, tak ke shromažďování kreditů

Ve velké většině zemí, v nichž byl ECTS zaveden, se používá jak k přenosu, tak ke shromažďování kreditů – jak to doporučuje komuniké z Berlínské konference.

Vatikán a Spojené království (Skotsko) používají ECTS pouze pro účely přenosu kreditů

Obr. C2: Zavádění ECTS jako systému pro přenos a/nebo shromažďování kreditů, 2004/05

AD	AL	AT	BA	BE de	BE fr	BE nl	BG	CH	CS- mon	CS- ser	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU
●	●	●	⊗	⊗	●	●	●	●	●	⊗	●	●	●	●	●	●	⊗	●	●	(:)	●
IE	IS	IT	LI	LT	LU	LV	MK	MT	NL	NO	PL	PT	RO	RU	SE	SI	SK	TR	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	VA
●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	⊗	●	⊗	●	●	●	⊗	⊗	○	○

● Přenos a shromažďování

○ Pouze přenos

⊗ ECTS není zaveden
(kromě programů mobility)

(:) Informace nejsou k dispozici

Zdroj: Eurydice.

Doplňující poznámky

Chorvatsko: ECTS bude plně zaveden v roce 2005/06 a užíván jak k přenosu, tak ke shromažďování.

Lichtenštejnsko: Uvedená situace původně platila jen pro *Hochschule Liechtenstein*. Od ledna 2005 postupně platí i pro další instituce (IAP a UfH).

Spojené království (Skotsko): Národní kreditní systém je užíván jak k přenosu, tak ke shromažďování.

ČÁST D: DODATEK K DIPLOMU

Dodatek k diplomu – velmi rozšířené opatření

Dodatek k diplomu (DD) má zajistit, aby v kontextu mobility byly získané znalosti a dovednosti jasně a srozumitelně popsány. Komuniké z konference ministrů odpovědných za vysoké školství, která se konala v Berlíně v září 2003, stanoví cíl, aby od roku 2005 všichni absolventi dostávali tento dokument automaticky, zdarma a v některém z hlavních evropských jazyků.

V roce 2004/05 je dodatek k diplomu výslovně uveden v právních předpisech a vydáván vysokoškolskými institucemi ve většině zemí. Jeho zavedení proběhlo většinou mezi roky 2001 a 2004. Ve Vlámském společenství v Belgii a ve Finsku existoval dodatek k diplomu v podobě blízké evropskému modelu již mnoho let.

V několika systémech, a to v Albánii, Andoře, na Kypru, v Polsku a ve Spojeném království (Skotsko), byl zaveden teprve nedávno. Absolventi ho obdrželi poprvé v roce 2004/05. Na Islandu ho několik institucí vydalo v roce 2003/04.

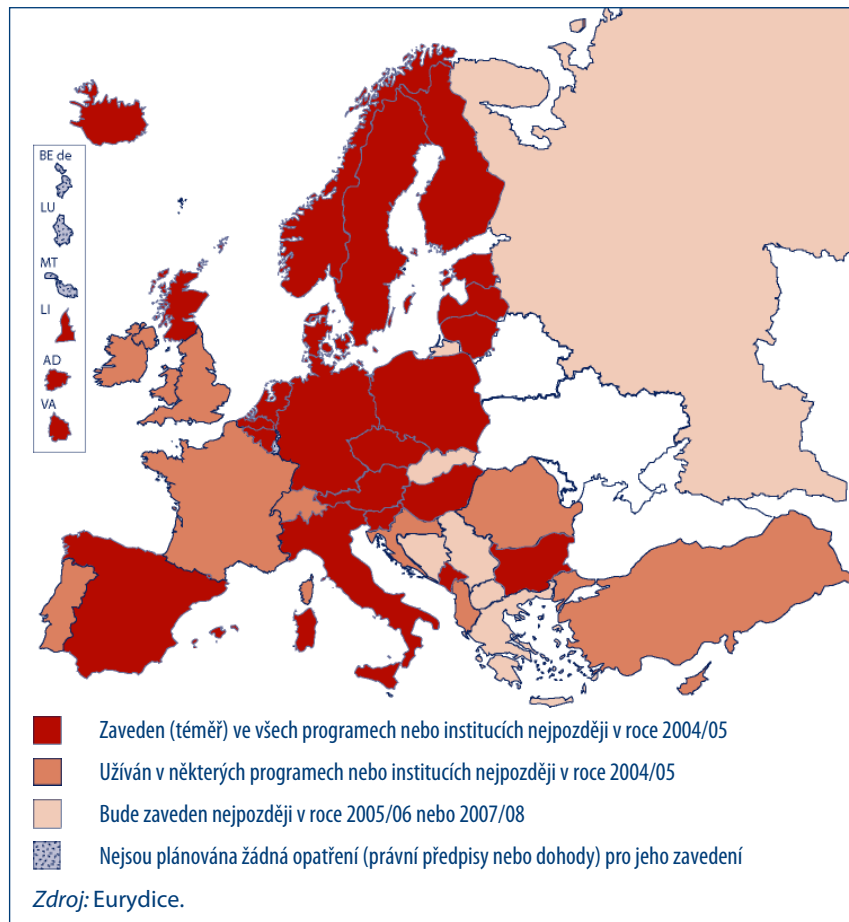
Ve Francii a Spojeném království (Anglie, Wales a Severní Irsko) začaly některé vysokoškolské instituce vydávat dodatek k diplomu od roku 2004/05, plně zaveden však bude během dvou let.

V určitých zemích se dodatek k diplomu zavádí postupně. V České republice, Německu a Itálii byl zaveden (v souladu s právními předpisy) již před rokem 2000 a je nyní rozšiřován na všechny vysokoškolské kvalifikace. Lichtenštejnsko, Rumunsko, Slovinsko a Turecko jej částečně zavedly od roku 2000/01, v Rumunsku a Turecku bude plně implementován v roce 2005/06. Ve Francouzském společenství v Belgii, v Irsku, v Nizozemsku (kde se očekává jeho povinné zavedení na všech vysokých školách v březnu 2005), Portugalsku (kde bude povinný od roku 2005/06) a ve Švýcarsku jej některé instituce původně zavedly bez právních předpisů.

Tam, kde se zavádění dosud očekává, proběhne nejpozději v roce 2005/06, s výjimkou Ruska, kde by měl být obecně zaveden počínaje rokem 2007/08.

Německy mluvící společenství v Belgii, Lucembursko a Malta jsou jedinými zeměmi, v nichž dosud nebyl stanoven termín pro zakotvení dodatku v právních předpisech nebo jeho zavedení na vysokých školách.

**Obr. D1: Postup zavádění dodatku k diplomu,
2004/05**

Doplňující poznámky

Chorvatsko: Platné právní předpisy stanoví, že vydávání DD je povinné. Bude zaveden pro studenty, kteří zahajují vysokoškolské studium v akademickém roce 2005/06.

Makedonská republika a Turecko: Vydávání DD bude povinné od roku 2005/06.

Nizozemsko: Vydávání DD je povinné od 1. března 2005.

Rusko: Pilotní projekt pro přijetí evropského typu DD proběhl v roce 2003 a v současnosti běží na třech univerzitách.

Švýcarsko: DD se vydává na *Fachhochschulen* od roku 2000 a jeho používání se stále více rozšiřuje i na univerzitách. Dosud jej však nenabízejí *Pädagogische Hochschulen*.

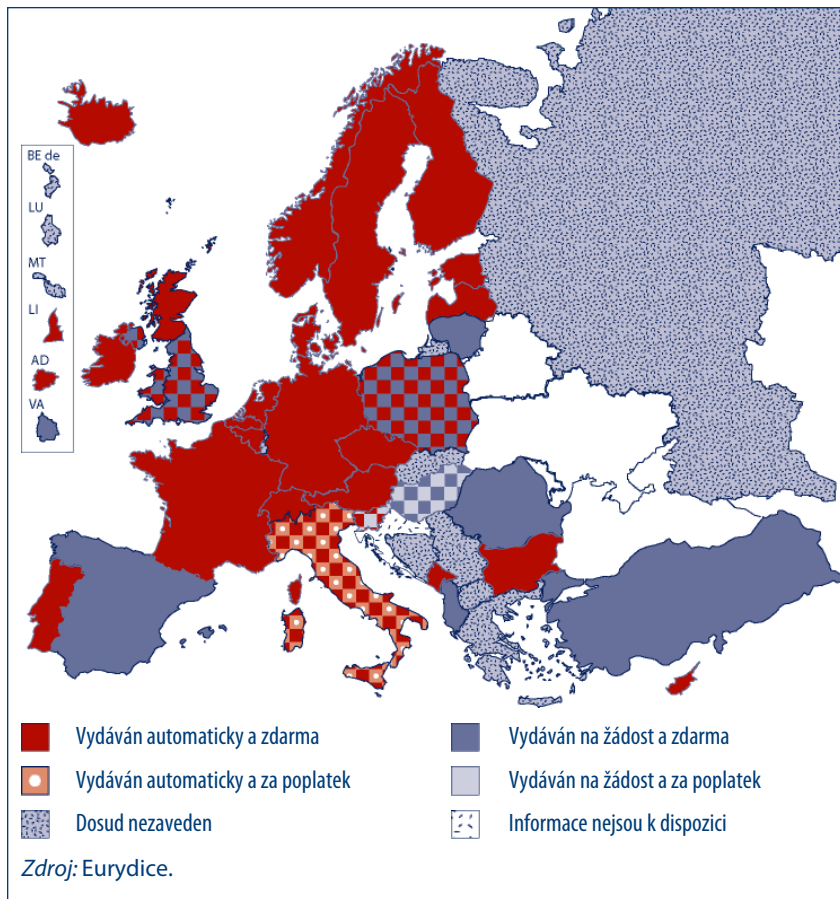
Dodatek k diplomu je ve většině zemí vydáván automaticky a zdarma

V zemích, kde byl tento postup zaveden ve všech institucích nebo jen v některých, je dodatek k diplomu vydáván absolventům na konci jejich studia automaticky a zdarma (Obr. D2).

V některých zemích však tomu tak není. V roce 2004/05 jej Albánie, Litva, Maďarsko, Rumunsko, Španělsko, Turecko a Vatikán vydávaly pouze na žádost. Ve Spojeném království ho dosud nevydává automaticky žádná instituce. Ve Vlámském společenství v Belgii a ve Slovinsku se anglická verze dokumentu vydává na žádost. V Polsku je na žádost vydán dodatek v jiném jazyce než polském.

Dodatek k diplomu je vydáván zdarma téměř všude, někde je však nutno zaplatit za vydání v jiném než vyučovacím jazyce (v Maďarsku, ve Slovinsku).

Obr. D2: Souhlas s podmínkami, že dodatek k diplomu má být vydáván automaticky a zdarma, 2004/05

Doplňující poznámky

Česká republika: DD byl vydáván na žádost a zdarma před rokem 2004/05.

Estonsko: DD se vydává většinou automaticky, nositelům titulu *bakalář* na žádost.

Itálie: Instrukce se mohou rozhodnout, zda budou vydávat DD zdarma či za poplatek.

Maďarsko: DD je vydáván na žádost a zdarma v maďarštině, na žádost a za poplatek v angličtině.

Makedonská republika: DD bude vydáván na žádost a za poplatek od roku 2005/06.

Nizozemsko: DD se začal vydávat automaticky od března 2005.

Polsko: DD bude vydáván na žádost v jiném jazyce než v polštině.

Slovensko: Anglická verze může být vydávána za poplatek (záleží na instituci).

Slovinsko: DD je vydáván automaticky a zdarma ve slovinštině, na žádost a za poplatek v jiném evropském jazyce. Od roku 2005/06 bude vydáván automaticky a zdarma bez ohledu na zvolený jazyk.

Od roku 2005/06 tomu však bude ve Slovinsku jinak, dokument zde bude vydáván automaticky a zdarma bez ohledu na zvolený jazyk.

V Itálii se mohou instituce rozhodnout, zda jej budou vydávat zdarma či za poplatek.

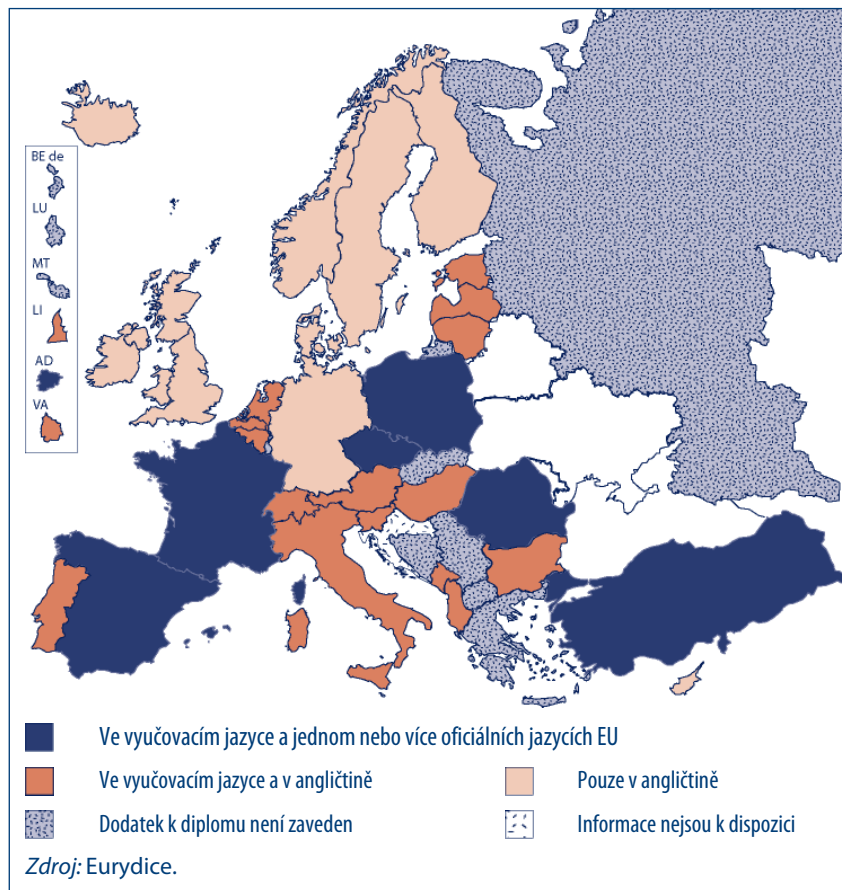
Ze zemí, které zavedou dodatek k diplomu od roku 2005/06, jej bude Bosna a Hercegovina vydávat na žádost, Řecko a Slovensko automaticky. V Litvě bude vydáván automaticky počínaje rokem 2006.

V roce 2005/06 bude pouze Maďarsko (v případě anglické verze) a Makedonská republika (v případě verze v angličtině nebo ve vyučovacím jazyce) vydávat dodatek k diplomu jak na žádost, tak za poplatek.

Dodatek k diplomu je obvykle vydáván v angličtině

Kypr, Německo, Irsko, skandinávské země a Spojené království vydávají dodatek k diplomu pouze v angličtině.

Obr. D3: Jazyk(y), v nichž je dodatek k diplomu vydáván, 2004/05

Doplňující poznámky

Belgie (Francouzské společenství): Anglickou verzi mohou určité instituce vydávat dobrovolně.

Česká republika: Vydávání DD v jiném než vyučovacím jazyce je na rozhodnutí příslušné instituce.

Chorvatsko: Právní předpisy neurčují ani termín vydávání, ani v kterém nebo v kterých jazycích má být DD vydáván.

Island: Určité vysokoškolské instituce vydávají DD také v islandštině.

Makedonská republika a Litva: DD bude vydáván ve vyučovacím jazyce a v angličtině od roku 2005/06.

Nizozemsko: DD je vydáván v angličtině nebo holandštině podle přání studentů.

Slovensko: DD bude vydáván ve vyučovacím jazyce a v angličtině počínaje rokem 2005/06.

Spojené království (Wales): Byly předloženy návrhy vydávat DD ve velštině a v angličtině.

Šestnáct zemí nebo regionů (Albánie, Belgie – Vlámské a Francouzské společenství, Bulharsko, Černá Hora, Estonsko, Itálie, Lichtenštejnsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Portugalsko, Rakousko, Slovinsko, Švýcarsko a Vatikán) jej vydává ve vyučovacím jazyce a v angličtině. Podobně tomu bude od roku 2005/06 v Makedonské republice.

Andorra, Francie, Polsko a Španělsko vykazují pozoruhodnou šíři jazyků, v nichž může být dodatek k diplomu poskytován. V prvních dvou zemích může být dodatek vydán podle přání studenta a nabídky instituce ve vyučovacím jazyce a v jednom z oficiálních jazyků Evropské unie. Andorra vydává dokument v katalánštině, angličtině, francouzštině, portugalštině a španělštině. V Polsku může být vydán v angličtině, francouzštině, němčině, ruštině a španělštině.

ČÁST E: ZAJIŠŤOVÁNÍ KVALITY

Vzájemné uznávání v oblasti hodnocení kvality vyžaduje vytvoření jasné definovaných kritérií a metodik. Aby se dosáhlo tohoto cíle, vyplývajícího ze závěrů ministerské konference v Berlíně v roce 2003, měly by národní systémy hodnocení kvality nejen určit orgány odpovědné za toto hodnocení, ale též stanovit jejich složení a základní cíle. Pro samotné instituce je též podstatné, aby prováděly vnitřní hodnocení způsobem, který plně potvrdí jejich autonomii a zajistí účast studentů. Ministři se rovněž shodli na tom, že kromě publikování výsledků hodnocení by opatření k zajištění kvality měl doplnit systém akreditací, který by zahrnoval schvalování nebo uznávání na určitou prodloužitelnou dobu.

Zajišťování kvality koordinují ve velké většině zemí nezávislé národní agentury

V roce 2004/05 měla většina signatářských zemí Boloňské deklarace nějaký nezávislý národní orgán pro hodnocení kvality nebo pro akreditaci. Tyto orgány často obě funkce kombinují. V Německu je však *Akkreditierungsrat* odpovědný pouze za akreditaci. Na Kypru (v soukromém sektoru) a v Estonsku je vnější hodnocení organizováno pouze jako akreditace koordinovaná národní agenturou. Naopak agentura pro hodnocení kvality ustavená v roce 2004 ve Francouzském společenství v Belgii není zapojena do akreditační procedury, která tam není organizována na formálním základě. V Dánsku je národní agentura rovněž odpovědná především za vnější hodnocení, i když od roku 2004 provádí rovněž hodnocení pro akreditaci odborných *bakalářských* kvalifikací.

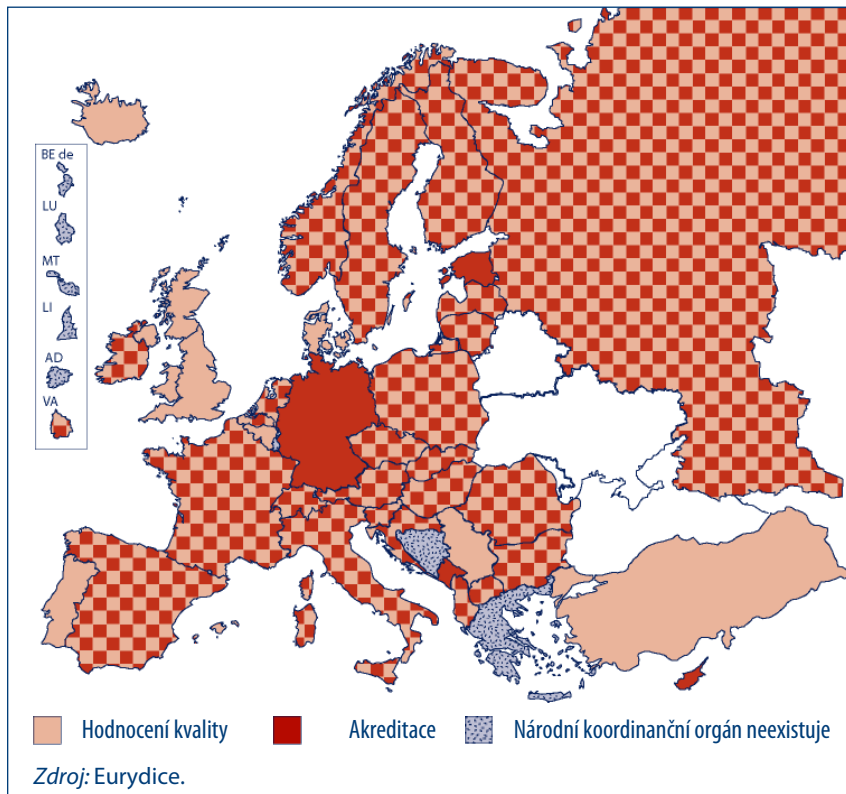
V některých zemích existují vedle sebe dva až tři orgány. V Rakousku byla ustavena národní servisní agentura AQA (*Agency for Quality Assurance*), která má pomáhat univerzitám a *Fachhochschulen* vytvořit jejich vlastní systémy řízení kvality. V případě akreditací existují naopak dva orgány, jeden odpovědný za *Fachhochschulen*, druhý za programy v soukromém sektoru.

Ve Francii má *Comité national d'évaluation* (CNE) odpovědnost pouze za vnější hodnocení institucí. Existují rovněž národní komise pro akreditaci určitých zvláštních programů, jako jsou kurzy pro přípravu *ingénieurs* nebo v oboru obchod a management. V Makedonské republice a v Srbsku byly zřízeny dvě národní agentury – jedna pro hodnocení kvality, druhá pro akreditace. Předpokládá se, že v Makedonské republice by podle novely zákona o vysokém školství z roku 2005 měly obě agentury splynout. Ve Slovinsku je za vnější hodnocení odpovědný Národní výbor, za akreditace odpovídá Rada pro vysoké školství (*Svet za visoko šolstvo Republike Slovenije* reformovaná v březnu 2005).

Vlámské společenství v Belgii a Nizozemsko společně zřídily od roku 2003 nadnárodní organizaci odpovědnou za akreditaci a za udělování evaluačních licencí agenturám.

Tyto národní orgány, které provádějí hodnocení a/nebo akreditaci, nemají vždy nezávislé postavení. Někdy mají formu rady, komise nebo agentury podřízené přímo nejvyšším úřadům (jako v Albánii, ve Francouzském společenství v Belgii, v Chorvatsku, ve Francii v případě akreditační komise, ve Vatikánu, v Litvě, Černé Hoře, Polsku, Srbsku a ve Slovinsku). Na Islandu byl na ministerstvu zřízen odbor pro hodnocení.

Obr. E1: Existence národních orgánů pro hodnocení kvality a/nebo akreditaci. Situace před květnem 2005

Doplňující poznámky

Belgie (BE fr): Akreditační systém v přesném smyslu neexistuje, uznávány však jsou a podporu dostávají pouze instituce, které odpovídají regulačním požadavkům.

Bosna a Hercegovina: Po přijetí rámcového zákona o vysokém školství by mělo být ustaveno Národní centrum pro informace, uznávání a zajišťování kvality.

Dánsko: Dánský ústav pro hodnocení je odpovědný za vnější hodnocení kvality. Provádí hodnocení, z nichž některá slouží jako základ pro akreditaci programů v soukromém sektoru; ta pak zajišťuje přístup ke stipendiím a půjčkám.

Finsko: Akreditace, které uděluje FINHEEC (*Finnish Higher Education Evaluation Council*) se týkají odborných pokračovacích kurzů nabízených polytechnikami a univerzitami.

Irsko: V těsném napojení na Ministerstvo školství a vědy existuje několik orgánů (*Higher Education Authority – HEA, National Qualifications Authority of Ireland – NQAI a Higher Education and Training Awards Council – HETAC*, který je odpovědný za akreditace a hodnocení). Ve spolupráci se sedmi univerzitami bylo rozhodnuto zřídit *Irish Universities Quality Board (IUQB)*.

Island: Odbor pro hodnocení je součástí ministerstva, které pro provádění hodnocení povolává nezávislé odborníky. Zvláštní výbor pro kvalitu ve vzdělávání byl ustaven v roce 2004.

Kypr: Rada SEKAP (*Symvoulío Ekpaideytikis Axiologisis–Pistopoiisis*) je odpovědná za akreditace programů v soukromém vysokém školství. O ustavení agentury pro hodnocení celého vysokého školství se diskutuje.

Lichtenštejnsko: Za kontrolu kvality je přímo odpovědný Nejvyšší školský úřad.

Litva: Národní centrum pro hodnocení je státní orgán, většinu jeho zaměstnanců tvoří státní úředníci. Ke spolupráci zvou externí odborníky. Rada pro hodnocení existuje od roku 2004. Akreditace pro *kolegija* byla provedena v roce 2004/05, pro univerzity začne v roce 2005/06.

Lucembursko: Zřízení mezinárodního konsorcia vnějších hodnotitelů bylo umožněno zákonem z roku 2003.

Německo: Na spolkové úrovni orgán pro vnější hodnocení neexistuje, v každé spolkové zemi je však orgán, který provádí hodnocení samostatně a mezi spolkovými zeměmi se vytvářejí sítě a asociace.

Rakousko: Akreditační proces pro univerzity ve veřejném sektoru neexistuje.

Řecko: Agentura má být ustavena v květnu 2005 a právní předpisy o jejím složení již byly schváleny. Bude se zabývat především hodnocením.

Švýcarsko: Akreditace je dobrovolná, ale v roce 2005 se stane povinnou pro programy *Fachhochschulen*.

Turecko: Meziuniverzitní rada ustavila v roce 2003/04 výbor pro akademické hodnocení a řízení kvality, důraz je však v současnosti kladen na vnitřní hodnocení s výjimkou doktorských programů.

Vatikan: Hodnocení provádí Kongregace pro katolickou výchovu, která má postavení vlády. O návrhu ustavit samostatný nezávislý orgán se diskutuje.

V Chorvatsku a Řecku by měly začít fungovat v březnu a v květnu 2005 nezávislé národní agentury. Ve Slovinsku se zřízení agentury tohoto druhu očekává koncem roku 2005.

Na Kypru (v případě veřejného sektoru vysokého školství) a ve Vatikánu je zřízení nezávislé agentury odpovědné za zajišťování kvality předmětem probíhající diskuse. V Bosně a Hercegovině je obsaženo v návrhu zákona předloženého parlamentu.

Rozlohou malé země nebo regiony jako Andorra, Německy mluvící společenství v Belgii, Lichtenštejnsko, Lucembursko nebo Malta orgány tohoto typu neustavily a ani je neplánují.

Studenti jsou v řízení národních orgánů pro zajištění kvality zastoupeni jen zřídka

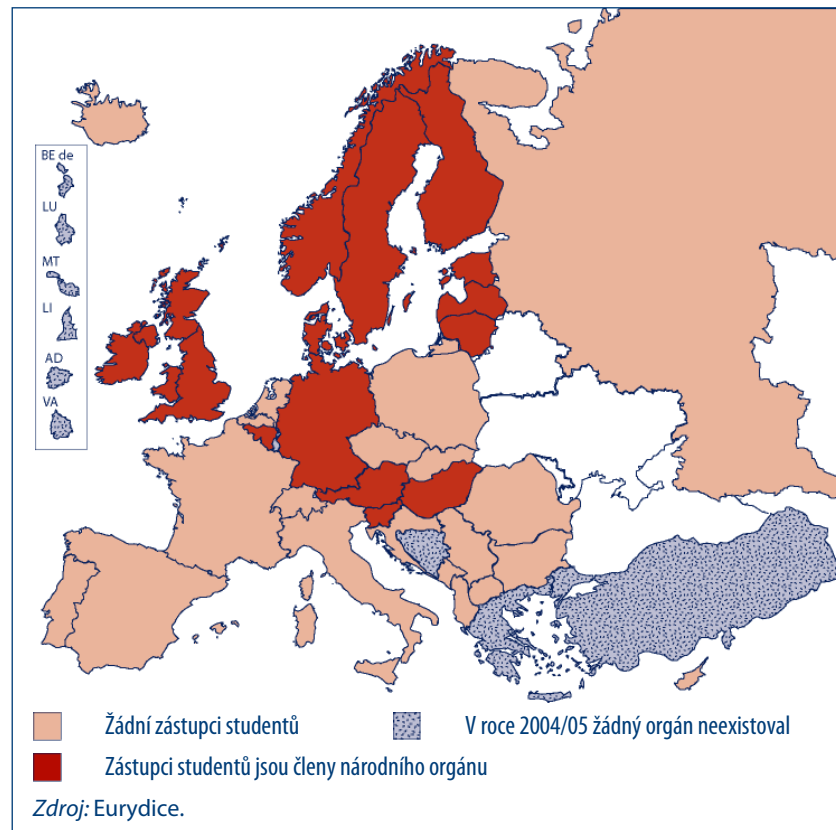
Účast zástupců studentů v řízení národních orgánů pro hodnocení a/nebo akreditaci se předpokládá asi v deseti signatářských zemích. Obvykle jsou to dva nebo tři zástupci. Ti jsou buď vybíráni ze seznamu kandidátů podle předem určených kritérií, nebo jsou členy studentských organizací. Tato situace je typická zvláště pro anglicky mluvící země (Irsko a Spojené království) a pro skandinávské země (Dánsko, Finsko, Norsko a Švédsko). V Belgii (Francouzské společenství), v Estonsku, Německu, Maďarsku, Lotyšsku a Litvě jsou studenti zastoupeni v národní agentuře.

Ve Spojeném království je v radě QAA studentský pozorovatel.

V ostatních případech, kdy byl národní orgán ustaven, nejsou zástupci studentů v současnosti jeho členy. Národní agentury nebo výbory jsou složeny v podstatě ze zástupců akademických a vědeckých pracovníků vysokoškolských institucí, odborníků jmenovaných vládou a administrativních pracovníků. V Srbsku se univerzitní učitelé stávají členy na základě

dobrovolnosti. Členství může být nabídnuto jednomu nebo několika zahraničním akademikům – tak je tomu v České republice a ve Švýcarsku.

Obr. E2: Zastoupení studentů v národních orgánech pro hodnocení a/nebo akreditaci, 2004/05

Doplňující poznámky (Obr. E2)

Rakousko: Platí pro národní agenturu AQA (Austrian Agency for Quality Assurance).

Řecko: Agentura má být ustavena v květnu 2005 a právní předpisy o jejím složení již byly schváleny.

Studenti a zahraniční odborníci se účastní procesu vnějšího hodnocení v polovině zemí

Všude tam, kde probíhá vnější hodnocení, se ho plně účastní domácí odborníci a akademičtí pracovníci. Ve více než polovině zemí se na něm podílejí zahraniční odborníci a studenti, kteří předkládají své názory nebo jsou dotazováni či podávají připomínky k závěrečné zprávě. V Bulharsku, Itálii, Polsku, Rumunsku, Rusku, Srbsku a Španělsku nejsou zváni zahraniční odborníci, ani se neúčastní studenti. Maďarsko a Slovinsko nezahrnuje do procesu zahraniční odborníky. Studenti nejsou partnery na Kypru, v České republice, ve Vatikánu, v Litvě, na Maltě, v Portugalsku a na Slovensku.

Asi třetina signatářských zemí Boloňské deklarace zve ke spolupráci domácí a zahraniční odborníky, studenty a odborníky ze světa práce. Platí to pro Rakousko, Francouzské společenství v Belgii, Chorvatsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francii, Německo, Řecko, Irsko, Island, Lotyšsko, Nizozemsko a Švédsko. Podobná situace nastane v Německy mluvícím společenství v Belgii, jakmile bude schválen a implementován návrh příslušné vyhlášky. V Bosně a Hercegovině je účast zahraničních odborníků obsažena v návrhu zákona. Ve Vatikánu a v Rusku se o účasti studentů a mezinárodních odborníků diskutuje.

Obr. E3: Partneři v procesu vnějšího hodnocení a/nebo akreditace, 2004/05

	Domácí akademičtí pracovníci	Zahraníční odborníci	Studenti	Odborníci z praxe v příslušném oboru		Domácí akademičtí pracovníci	Zahraníční odborníci	Studenti	Odborníci z praxe v příslušném oboru
AD	⊗	⊗	⊗	⊗	IE	●	●	●	●
AL	●	●	●	-	IS	●	●	●	●
AT	●	●	●	●	IT	●	-	-	-
BA	⊗	⊗	⊗	⊗	LI	●	●	●	⊗
BE de	⊗	⊗	⊗	⊗	LT	●	●	-	●
BE fr	●	●	●	●	LU	⊗	⊗	⊗	⊗
BE nl	●	●	●	●	LV a	●	●	●	●
BG	●	-	-	-	b	●	●	-	-
CH	●	●	●	-	MK	●	●	●	-
CS-mon	●	●	●	-	MT	●	●	-	-
CS-ser	●	-	-	-	NL	●	●	●	●
CY	●	●	-	●	NO	●	●	●	-
CZ	●	●	-	-	PL	●	-	-	-
DE	●	●	●	●	PT	●	(:)	-	(:)
DK	●	●	●	●	RO	●	-	-	-
EE	●	●	●	●	RU	●	-	-	-
EL	●	●	●	●	SE	●	●	●	●
ES	●	-	-	●	SI	●	-	●	●
FI	●	●	●	●	SK	●	●	-	●
FR	●	●	●	●	TR	●	●	●	-
HR	●	●	●	●	UK	●	●	●	-
HU	●	-	●	●	VA	●	●	-	-

● Účast ⊗ Vnější hodnocení neexistuje - Neúčast

Zdroj: Eurydice.

Vysvětlivky (Obr. E3)

Není zahrnuto složení zkušebních komisí, které hodnotí studenty na úrovni ISCED 5 nebo 6.

Doplňující poznámky

Albánie, Belgie (BE fr): Studenti jsou dotazováni odborníky během návštěv institucí.

Belgie (BE de): Návrh vyhlášky ze září 2004 obsahuje vnější hodnocení za účasti domácích a mezinárodních akademických odborníků, studentů a odborníků z příslušných oborů.

Kypr: Situace se týká hodnocení soukromého sektoru, které provádí SEKAP.

Lichtenštejnsko: Za hodnocení kvality je přímo odpovědný vrcholný úřad, který zve zahraniční agentury pro hodnocení, aby prováděly tzv. *peer reviews*.

Lotyšsko: (a) akreditace, (b) vnější hodnocení.

Lucembursko: Plán vnějšího hodnocení nové univerzity je obsažen v zákonu z roku 2003.

Německo: *Akkreditierungsrat* je odpovědný pouze za akreditaci.

Spojené království: QAA (*Quality Assurance Agency*) neurčuje zvláště zahraniční odborníky, ale zahrnuje je do hodnocení některých prvků akademické infrastruktury. Ve Skotsku se na zlepšování kvality často podílejí zahraniční odborníci.

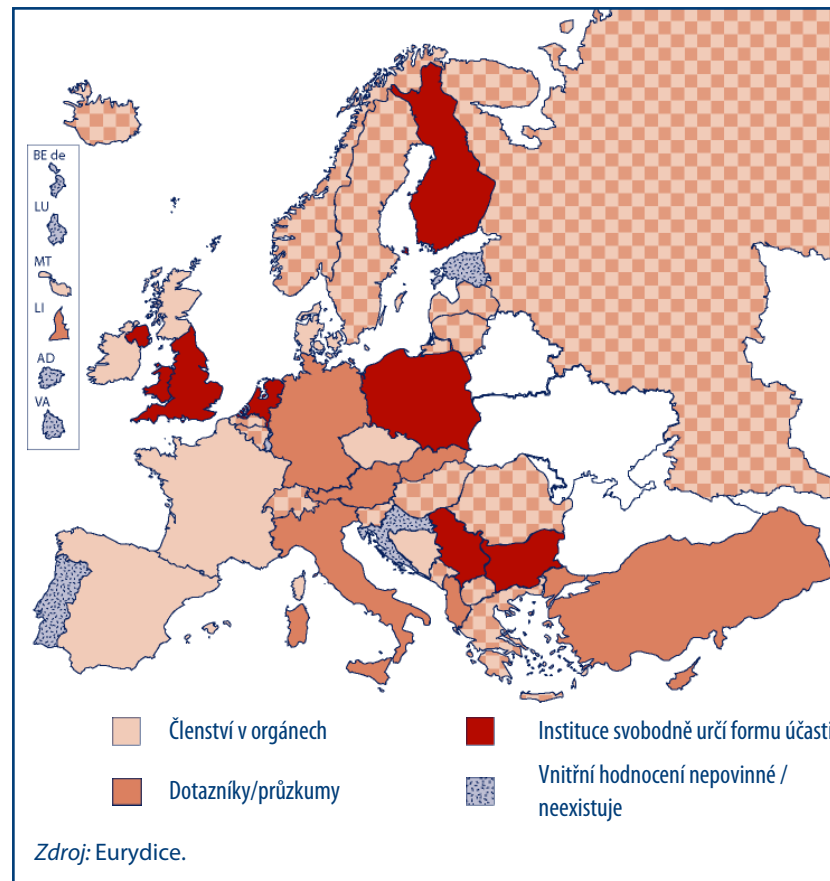
Švédsko a Norsko: Z jazykových důvodů jsou zahraniční odborníci často Skandinávci.

Vnitřní hodnocení je povinné téměř všude a tím či oním způsobem jsou zjišťovány i názory studentů

Vnitřní hodnocení se provádí téměř všude a často slouží jako podklad pro vnější hodnocení. V několika zemích se mohou instituce svobodně rozhodnout, zda vnitřní hodnocení uskuteční. Studenti se obvykle účastní tím, že vyjádří své názory v dotaznících a/nebo prostřednictvím svého zástupce v grémiu odpovědném za toto hodnocení.

Povinné vnitřní hodnocení s účastí studentů je obsaženo v návrhu právního předpisu v Německu mluvícím společenství v Belgii. v Lucembursku je plán vnitřního hodnocení nových univerzit obsažen v zákoně z roku 2003.

Obr. E4: Formy účasti studentů v povinném vnitřním hodnocení, 2004/05

Doplňující poznámky (Obr. E4)

Belgie (BE de): Návrh vyhlášky ze září 2004 stanoví povinné vnitřní hodnocení a účast zástupců studentů.

Bulharsko: Podle novely zákona (2004) se procesu vnitřního hodnocení musí účastnit zástupci studentů dané instituce.

Estonsko: Většina institucí používá dotazníky ke zjišťování názoru studentů, ale v praxi se to nevyžaduje.

Finsko: Účast studentů je doporučena FINHEEC a je to převažující praxe.

Island: Zákon o univerzitách se nezmiňuje o zapojení studentů. Jejich účast je uvedena v pravidlech pro zajišťování kvality.

Lucembursko: Zákon z roku 2003 obsahuje plán vnitřního hodnocení nové univerzity.

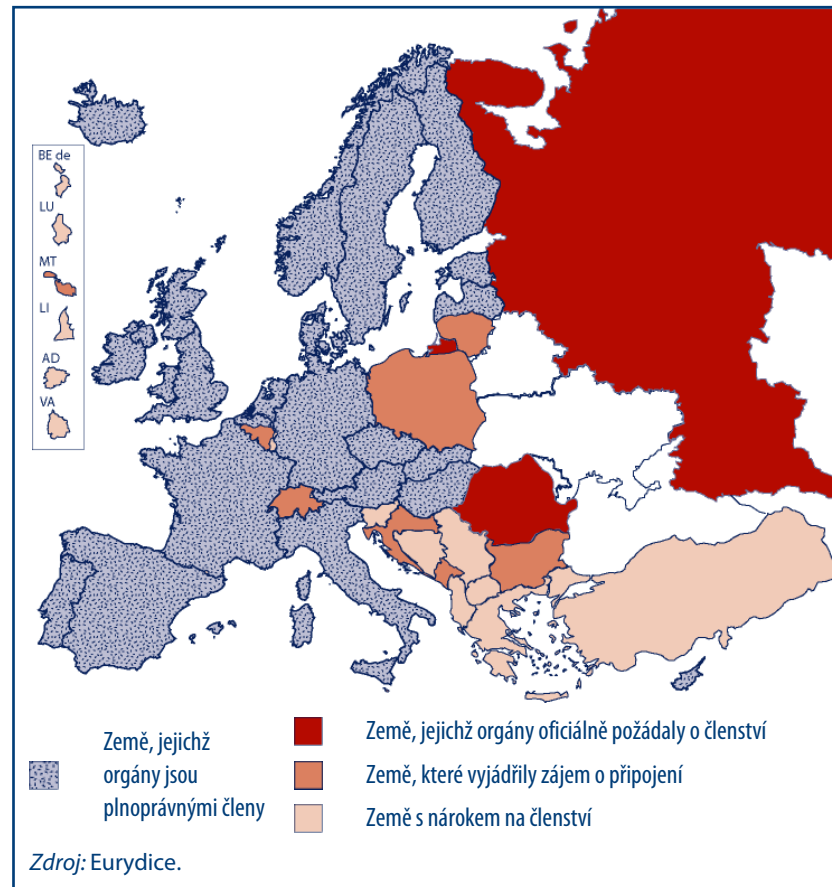
Řecko: Vnitřní hodnocení akademických pracovníků je povinné. Instituce jsou navíc vyzývány, aby zavedly postupy vnitřního hodnocení, které by sloužilo jako podklad pro vnější hodnocení, a aby zapojily studenty.

A konečně v některých zemích je účast studentů zaručena na třech úrovních, a to formou členství v národním orgánu odpovědném za koordinaci hodnocení a formou partnerství jak při vnějším, tak při vnitřním hodnocení. Platí to v Rakousku, ve Francouzském společenství Belgie, v Dánsku, Německu, Maďarsku, Irsku, Lotyšsku, Norsku, Slovinsku, Švédsku a ve Spojeném království (Skotsko).

Téměř všechny země EU a EFTA mají národní orgány, které jsou členy evropského sdružení ENQA

Od listopadu 2004 jsou národní orgány všech signatářských zemí Boloňské deklarace oprávněny stát se členy sdružení ENQA (*European Association for Quality Assurance in Higher Education*), splní-li určitá kritéria. Téměř všechny země EU a EFTA mají orgány, které jsou jeho plnoprávními členy. Agentury ve Francouzském společenství v Belgii, v Bulharsku, Chorvatsku, Litvě, na Maltě, v Černé Hoře, Polsku a Švýcarsku projevíly zájem o připojení. Národní agentury v Rumunsku a Rusku nedávno oficiálně podaly přihlášky.

Obr. E5: Účast v ENQA, 2004/05

NÁVOD NA ČTENÍ DIAGRAMŮ

Schémata zobrazují hlavní cesty, kterými je možno získat vysokoškolské vzdělání. Každá cesta je zachycena horizontálně. Každé schéma obsahuje tolik grafických jednotek (obrazců), kolik je možných cest. Délka obrazců udává typickou dobu studia a věk při plné studijní zátěži (*full-time*), i když příslušný studijní program lze studovat i při částečné studijní zátěži (*part-time*).

Různými barevnými odstíny jsou rozlišeny studijní programy na úrovních ISCED 5A, 5B a 6⁽¹⁾. Na dané úrovni ISCED jsou u jednoho obrazce seskupeny různé studijní obory, mají-li společné tyto charakteristiky:

- přístup je podobný (s výběrem uchazečů nebo bez něj),
- jsou nabízeny stejným typem institucí,
- studijní programy jsou stejně dlouhé,
- vedou k témuž typu kvalifikace/diplomu (k témuž titulu).

Pokud táž instituce nabízí studium v různých oborech, přičemž se studijní programy liší alespoň v jedné z uvedených charakteristik, název instituce se v jednotlivých obrazcích neopakuje. Když však tyto instituce nabízejí programy na různých úrovních ISCED (5A a 5B), jejich názvy se v obrazcích pro každou úroveň opakují.

Výběrové/přijímací řízení ke vstupu do studijního programu je vyznačeno buď tečkovanou nebo plnou svislou čarou podle toho, je-li výběr řízen samotnou institucí nebo vyšším orgánem (státním nebo regionálním). V tomto druhém případě se výběrové řízení může týkat omezení počtu přijímaných studentů. Plná a tečkovaná čára vedle sebe

značí, že výběrové řízení je ovlivňováno jak z institucionální, tak i z "vyšší" úrovně.

Pokud kvalifikace získaná v prvním cyklu (úroveň ISCED 5A nebo 5B) v programech s různou charakteristikou (např. s různým přijímacím řízením a/nebo různou dobou studia) umožňuje přijetí do jednoho nebo více identických programů druhého cyklu (úroveň ISCED 5A nebo 5B), jsou tyto programy uvedeny v příslušných obrazcích opakovaně.

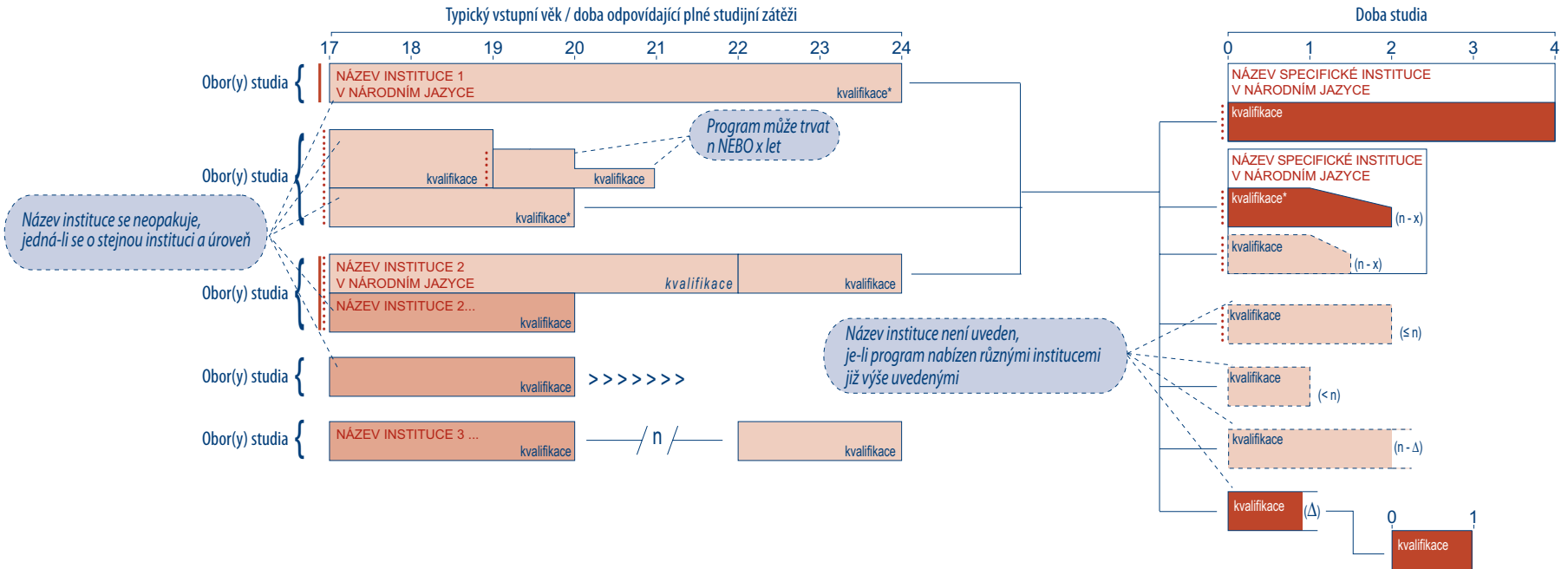
Když lze po získání kvalifikace v prvním cyklu pokračovat (na úrovni ISCED 5A nebo 5B) ve studiu druhého cyklu nebo vstoupit do zaměstnání, je obdélník druhého cyklu nižší. Vodorovné čáry vedoucí od programů prvního nebo druhého cyklu úrovně ISCED 5A nebo 5B označují, že lze také pokračovat ve studiu na úrovni ISCED 5 a/nebo 6.

Jsou vyznačeny pouze spoje vedoucí od jednoho programu k jinému na vyšší úrovni (tj. mezi prvním/druhým cyklem a třetím cyklem). Z toho vyplývá, že schémata neoznačují všechny možnosti, které se mohou studentům naskytnout, jako např. studovat několik programů na téže úrovni současně, vstoupit znovu do programu prvního/druhého cyklu po získání kvalifikace v první/druhém cyklu nebo přecházet mezi programy prvního cyklu.

Závisí-li přístup k doktorskému studiu na získání zvláštní kvalifikace ISCED 5A (doplňující, rozšiřující nebo specializační) nebo ISCED 6, je tento požadavek vyznačen čarou spojující oba příslušné programy.

⁽¹⁾ Viz definice úrovní ISCED 5A, 5B a 6 na této webové adrese:
http://www.uis.unesco.org/ev_en.php?ID=5069_201&ID2=DO_TOPIC.

LEGENDA

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

>>> Studium v zahraničí

ANDORRA

AD

Zákon o vysokých školách byl přijat v roce 1997. Úprava udělování vysokoškolských titulů byla přijata v červenci 2004. Příslušné legislativní změny spojené s Boloňským procesem dosud nebyly dokončeny. V současné době se o nich diskutuje, ale dosud je vláda neschválila. Budou se týkat zavedení struktury studia se **třemi hlavními cykly** (bakalářský, magisterský, doktorský), společných programů a též principů zajištění kvality, transparentnosti a mobility.

Protože vysokoškolské vzdělání je v Andorrském knížectví v současné době poskytováno v omezené míře (jen v jednom cyklu), velká většina mladých lidí studuje na vysokých školách ve Španělsku nebo ve Francii.

ECTS začal být zaváděn na Andorrské univerzitě v akademickém roce 2004/05 a používá se jak k přenosu, tak ke shromažďování kreditů. ECTS však bude povinný až po schválení nového zákona o univerzitách.

Vyhláška týkající se **dodatku k diplomu** byla vydána v červenci 2004. Počínaje akademickým rokem 2004/05 budou všechny vysokoškolské tituly udělovány všem studentům automaticky s dodatkem k diplomu, za který se nebude platit. Bude vydáván v katalánštině, na žádost též ve španělštině, francouzštině, portugalské nebo angličtině.

Žádná opatření k **zajišťování kvality** nebyla dosud zavedena.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Český	V původním jazyce
30. července 1997	Zákon o vysokých školách	Llei d'Universitats
14. července 2004	Vyhláška o udělování národních vysokoškolských titulů	Decret d'aprovació del Reglament sobre l'expedició de títols d'ensenyament superior de caràcter estatal
14. července 2004	Vyhláška o zavedení dodatku k diplomu	Decret regulador de l'expedició del suplement europeu al diploma

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Typický vstupní věk/doba odpovídající plné studijní zátěži

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

DPA *Diploma Professional Avançat* | DU-ig *Diploma Universitari en informàtica i gestió*

V červenci 2003 byl novelizován zákon z roku 1999 o vysokoškolském vzdělávání v Albánské republice; tím se otevřela cesta pro zavedení vysokoškolského vzdělávání založeného na studijních cyklech. Třetí cyklus je organizován podle kritérií obsažených v rozhodnutí Rady ministrů z prosince 1998, která byla doplněna zákonem o vysokoškolském vzdělávání z února 1999 a rozhodnutím z prosince 2004. Podle výnosu z února 2004 byl vypracován pracovní plán na období 2004–05, který uskutečňuje operační tým pro reformu vysokého školství.

V akademickém roce 2004/05 bylo zahájeno několik studijních programů založených na **dvou hlavních cyklech**, a to v oborech učitelství, žurnalistika, ekonomické vědy, psychologie a ošetřovatelství. V oborech elektrotechniky a zemědělských věd je dvoustupňové studium nabízeno od roku 2001/02 jako výsledek vládní spolupráce mezi Albánií a Itálií. Univerzity se připravují na novou strukturu studia v dalších oborech.

Doktorské studium je otevřeno každému, kdo má magisterský titul nebo obdobnou kvalifikaci druhého cyklu získanou doma nebo v zahraničí. Uchazeči s kvalifikací z druhého cyklu, která není plně ekvivalentní magisterskému titulu, musí před přijetím k doktorskému studiu absolvovat doplňující kurzy. Doktoráty jsou

určeny k tomu, aby pomohly odborníkům zvýšit kvalifikaci a získat schopnost k samostatnému akademickému výzkumu.

Národní komise pro akademické kvalifikace nyní určila, které instituce mohou nabízet programy druhého cyklu (magisterské) a doktorské programy.

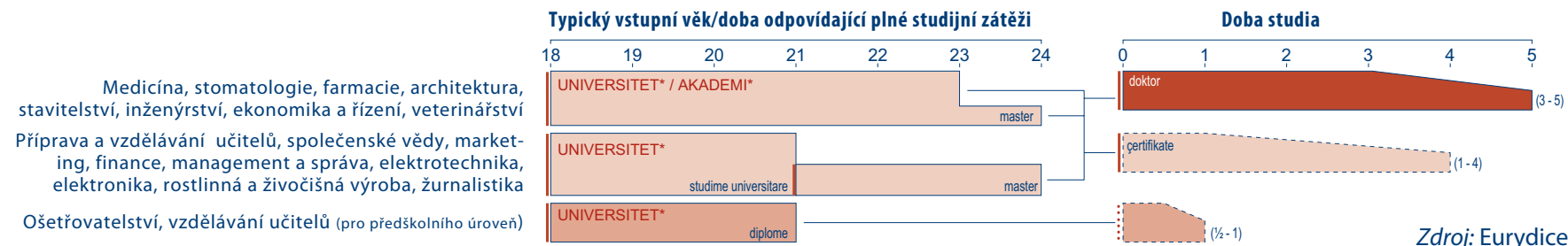
Zavádění systému **ECTS**, který se nyní používá jak pro přenos, tak pro shromažďování kreditů, započalo v roce 1999. Podle zvláštního pokynu z října 2004 bude od konce akademického roku 2004/05 záznam o studiu ve všech vysokoškolských programech povinně obsahovat počet národních a ECTS kreditů.

V roce 2004 se konal celostátní seminář o zavedení **dotatku k diplomu** a byla ustavena pracovní skupina složená ze zástupců univerzit a Ministerstva školství a vědy. Podle zvláštního pokynu ministra školství a vědy z července 2004 začnou praktické kroky k zavedení dodatku k diplomu v akademickém roce 2004/05. Vydáván bude na žádost studentů zdarma v albánštině nebo angličtině.

Systém **zajišťování kvality** ve vysokém školství je založen na rozhodnutí Rady ministrů z července 1999. Jsou do něj zapojeny Akreditační agentura pro vysoké školství (AAHE) a Akreditační rada (AC), které těsně spolupracují s Ministerstvem školství a vědy.

AAHE je veřejná, státem financovaná instituce, odpovědná ministerstvu. Navrhuje a sestavuje kritéria a postupy pro hodnocení kvality vysokého školství a po projednání s vysokoškolskými institucemi je předkládá Akreditační radě ke schválení. Všechna kritéria a postupy navržené AAHE a schválené AC musí být institucím k dispozici. AAHE má sedm pracovníků na plný úvazek a dva na částečný úvazek, včetně ředitele a čtyř odborníků, kteří se účastní výročních shromáždění sítí, do nichž je AAHE začleněna. Určité zkušenosti byly získány díky zahraničním odborníkům, kteří v letech 2001 až 2004 pomáhali AAHE při vnějším hodnocení několika studijních programů. Současná ekonomická situace a jazykové obtíže nedovolují zahraničním odborníkům, aby byli členy AC. V těsné součinnosti s odborníky a vysokými školami sestavila AAHE dvě příručky pro vlastní a vnější hodnocení. Agentura rovněž vypracovala postupy pro hodnocení kvality vysokého školství, které schválila Akreditační rada. AAHE konečně připravila ve spolupráci s národními a zahraničními odborníky zprávu *Aspekty a indikátory hodnocení kvality vysokého školství*.

Akreditační rada je složena z devíti význačných osobností z oblasti vzdělávání, vědy a ekonomiky, které jmenuje ministr školství a vědy na návrhy různých oblastí. Předsedu AC

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Pozn: Schéma připravila Evropská jednotka Eurydice na základě informací z oficiálního národního zdroje, nebylo však schváleno příslušnými státními orgány.

Další specializační programy úrovně ISCED 5B jsou pouze pro studenty ošetřovatelství.

jmenuje předseda vlády na návrh ministra školství a vědy. Akreditační rada schvaluje žádosti o hodnocení podané jednotlivými vysokými školami a stanoví časový rámec pro jejich provádění. Potvrzuje rovněž výsledek hodnocení na základě písemné zprávy vypracované AAHE. Výsledek hodnocení a veškerá doporučení se předkládají ministrovi ke konečnému rozhodnutí, zda studijní programy mají pokračovat nebo být přerušeny. Akreditační rada může požádat Radu ministrů o souhlas se zachováním nebo uzavřením všech typů neveřejných vysokoškolských institucí. Tento postup se týká programů všech tří cyklů.

Rozhodnutí Rady ministrů z března 2001 týkající se neveřejného vysokého školství umožňuje Ministerstvu školství a vědy oficiálně uznávat neveřejné studijní programy a vysoké školy. Uznání závisí na výsledku hodnocení a akreditace a uděluje se na dobu pěti let.

Vnější hodnocení se provádí na žádost ministerstva nebo kterékoliv vysoké školy, nebo je-li naplánováno AAHE. Podle rozhodnutí z července 1999 nemůže žádná vysokoškolská instituce působit bez akreditace více než čtyři roky. Pokud instituce v tomto

období nepožádá o hodnocení, AAHE a ministerstvo podniknou kroky, aby hodnocení bylo zahájeno. Zahraniční odborníci se hodnocení účastnili jako členové vnějších hodnotících týmů.

AAHE odpovídá za vyhlášení a publikování výsledků hodnocení poté, co je potvrdila Akreditační rada. V případě veřejných vysokých škol rozhoduje AC případ od případu, zda a jak se budou výsledky publikovat. V případě soukromých vysokých škol se hodnotící zpráva publikovat musí, přičemž AC rozhoduje pouze o způsobech publikování.

AAHE určuje a monitoruje mechanismy vnitřního hodnocení a zajišťování kvality a pomáhá každé vysoké škole stanovit vhodné postupy. Agentura také sestavila soubor standardů pro instituce a programy, které byly po zdoluhavých konzultacích s institucemi schváleny Akreditační radou a ministerstvem.

Předchozí hodnocení zahrnovala i názory studentů, získané na základě různých rozhovorů konaných vnějším hodnotícím týmem. Do hodnotících zpráv byly začleněny názory jak členů týmu, tak studentů. V průběhu

hodnocení jsou vysoké školy tázány, zda zapojují své studenty do tvorby strategických dokumentů, a zjišťuje se, zda jsou studenti zastoupeni v poradních nebo rozhodovacích orgánech. Při hodnocení se zkoumá, zda názory studentů přispívají ke každodenní činnosti institucí.

Od března 2005 rozesílá AAHE dotazník, který by měli vyplňovat studenti a který bude využíván při všech budoucích hodnoceních. Dotazník bude též umístěn na webových stránkách k připomínkám. Současně je snaha zahrnout studenty i do vnějších hodnotících týmů.

AAHE udržuje těsné styky a koná společné činnosti s dalšími partnerskými agenturami v Evropě i mimo ni a je členem tří mezinárodních sítí v oblasti zajišťování kvality vysokého školství, a to INQAAHE, sítě CEE a EAIE.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
17. prosince 1998	Rozhodnutí Rady ministrů č. 786 o postgraduální vědecké kvalifikaci a o kategoriích pedagogických a výzkumných pracovníků (novelizováno rozhodnutím č. 897 ze dne 29. prosince 2004)	Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 786, datë 17.12.1998 "Për kualifikimin shkencor pasuniversitar dhe për klasifikimin e punonjësve pedagogjike e kërkimorë" (i ndryshuar me Vendimin nr. 897, datë 29.12.2004).
25. února 1999 (novela 28. července 2003)	Zákon č. 8461 o vysokém školství Albánské republiky	Ligji nr. 8461, "Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë" (i ndryshuar më 28.06.2003)
1. července 1999	Rozhodnutí Rady ministrů č. 303 založené na zákonu o vysokém školství z roku 1999	Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 303, datë 01.07.1999 "Për Krijimin e sistemit të akreditimit në arsimin e lartë"
22. března 2001	Rozhodnutí Rady ministrů č. 156, o neveřejných vysokoškolských institucích v Albánské republice	Vendim i Këshillit të Ministrave nr. 156, datë 22.03.2001 "Për arsimin e lartë Jopublik në Republikën e Shqipërisë"
6. května 2003	Výnos č. 114 ministra školství a vědy	Urdhëri nr. 114, datë 6.5.2003 i Ministrit të Arsimit dhe të Shkencës "Për ngritjen e Grupeve të Punës për reformimin e arsimit të lartë".
6. února 2004	Výnos č. 23 ministra školství a vědy nazvaný <i>Výnos o pracovním plánu na období 2004–2005 Sbližování systému albánského vysokého školství s evropským systémem podle kritérií Boloňské deklarace</i>	Urdhëri nr. 23, datë 6.2.2004 i Ministrit të Arsimit dhe të Shkencës "Zbatimin e planit të veprimit për periudhën 2004–2005 Përafrimi i sistemit të arsimit të lartë shqiptar me atë europian sipas kërkesave të Deklaratës së Bolonjës".
29. července 2004	Pokyn ministra školství a vědy č. 20	Udhëzimi nr. 20, datë 29.07.2004 "Për organizimin e studimeve në shkollat e larta (për sistemin me kohë të plotë)".
5. října 2004	Pokyn ministra školství a vědy č. 28	Udhëzimi nr. 28, datë 05.10.2004 "Për disa ndryshime në Udhëzimin nr. 20, datë 29.07.2004 "Për organizimin e studimeve në shkollat e larta".

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Vysoké školy univerzitního typu jsou zřizovány, organizovány a vykonávají činnost podle spolkového zákona o organizaci univerzit a jejich studia (zákon o univerzitách z roku 2002), který nabyl účinnosti v roce 2004. Vysoké školy aplikovaných věd (*Fachhochschulen*) jsou organizovány podle zákona o studiu na *Fachhochschulen* (FH) z roku 1993.

Univerzity mohly nabízet studium strukturované do **dvou hlavních cyklů** (bakalář/magistr) od roku 1999. *Fachhochschulen* dostaly právní základ pro strukturu studia typu bakalář/magistr novelou zákona o studiu na *Fachhochschulen* z roku 2002.

Doktorské programy mají svůj právní základ v § 54 zákona o univerzitách z roku 2002. Odpovídají buď 120 kreditům ECTS, nebo 240 kreditům ECTS, pokud univerzity v příslušných oborech nabízejí programy typu Ph.D. Každý program obsahuje povinné kurzy (hlavně vědecky orientované semináře) a vypracování disertace. Čas vyhrazený těmto aktivitám je stanoven příslušným studijním plánem a není centrálně předepsán. Doktorát může být také udělen několika univerzitami včetně zahraničních, jak je tomu v případě společných programů (*joint degree programmes*).

Od roku 1999 je povinně zaveden kreditní systém **ECTS** pro bakalářské a magisterské

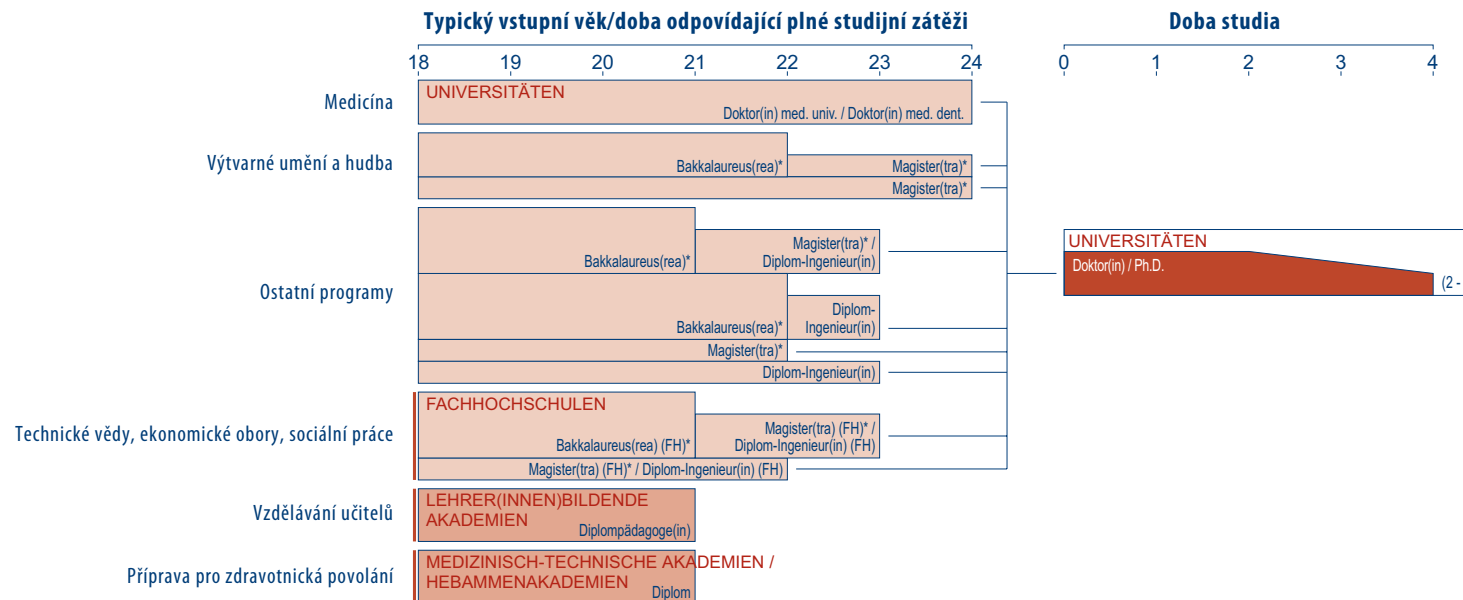
programy a na univerzitách pro doktorské programy. ECTS se používá jak pro přenos, tak pro shromažďování kreditů. Systém je plně zaveden na univerzitách a na *Fachhochschulen*. Podle zákona o studiu na akademiích z roku 1999 je rovněž povinný na *Lehrer/innenbildende Akademien* (školy pro přípravu učitelů).

Nařízení o evidenci univerzitního studia, které vstoupilo v platnost v srpnu 2002, upravuje zavedení **dotatku k diplomu**. *Lehrer/innenbildende Akademien* vydávají dodatek k diplomu od letního semestru 2003. Od října 2003 je dodatek k diplomu vydáván zdarma v němčině a angličtině automaticky všem absolventům. *Fachhochschulen* jej také vydávají automaticky. Od července 2005 budou povinny vydávat dodatek k diplomu automaticky všem absolventům rovněž všechny univerzity.

Byly podniknuty kroky k vypracování jednotného národního systému **zajišťování kvality** ve vysokém školství. Koncem roku 2003 byla založena Rakouská agentura pro zajišťování kvality (AQA), která začala fungovat na jaře 2004. Agentura je společnou iniciativou Rakouské konference rektorů (ÖRK), Rakouské konference *Fachhochschulen* (FHK), Asociace soukromých univerzit (PU), Rakouské studentské unie (ÖH) a spolkového ministerstva školství, vědy a kultury (BMBWK). AQA je

servisní agentura zřízená k tomu, aby pomáhala univerzitám a *Fachhochschulen* vytvořit vlastní systémy řízení kvality. Povinnosti Agentury zahrnují vypracování standardů a postupů pro zajišťování kvality ve vysokém školství, koordinaci hodnocení studijních programů a institucí, poradenství a podporu vysokých škol při vytváření a zavádění systémů vnitřního hodnocení kvality a při certifikaci procesů řízení kvality. Souhrnné výsledky hodnocení AQA publikuje, a to se souhlasem příslušné vysokoškolské instituce a v souladu s mezinárodními standardy pro zajišťování kvality a pro hodnotící agentury. Ve vědecké radě (*Wissenschaftlicher Beirat*) AQA mají většinu zahraniční odborníci.

Nezávislá *Fachhochschulrat* (FHR) je akreditační orgán pro sektor *Fachhochschulen*. Její povinnosti určuje zákon o studiu na *Fachhochschulen* a patří mezi ně akreditace, poradní činnost pro ministerstvo, podpora kvality vzdělávacího procesu, inovace, další vzdělávání a monitorování sektoru FH. Shrnutí hodnotících zpráv je publikováno na webových stránkách FHR, pokud s tím příslušná instituce souhlasí. Z výsledků hodnocení – zvláště z realizace doporučení plynoucích z následného hodnocení – vychází FHR při svém rozhodování o reakreditaci. Podle předpisu o hodnocení kvality, vydaného FHR v roce 2004, musí být

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v letech)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

FH Fachhochschule

alespoň jeden člen hodnotícího týmu z podobné vysokoškolské instituce v zahraničí.

Nezávislá Rakouská akreditační rada (AR) je akreditační orgán pro sektor soukromých univerzit. Její hlavní činností je akreditace nových vysokých škol nebo akreditace studijních programů na již akreditovaných soukromých univerzitách. Dále monitoruje soukromý univerzitní sektor a dodržování obecných standardů. Závěry z hodnotících návštěv, uskutečňovaných externími odborníky, slouží jako podklad pro rozhodování AR o akreditacích a reakreditacích. Většina členů AR jsou mezinárodní odborníci. Výsledky hodnocení se nezveřejňují.

Zákon o akreditaci univerzit z roku 1999 upravuje proces akreditace soukromých univerzit (na nichž studuje asi 1 % všech vysokoškolských studentů) a vymezuje povinnosti a rozhodovací pravomoci AR. Podle ustanovení tohoto zákona musí soukromé univerzity poskytovat výroční zprávy o činnosti a dokumentaci a výsledky hodnocení své vzdělávací a výzkumné činnosti. Akreditace udělovaná na pět let je založena na výsledcích návštěvy vnějšího hodnotícího týmu. Rozhodnutí AR musí schválit příslušný spolkový ministr.

Proces hodnocení, který s různými obměnami používají všechny akreditační a hodnotící orgány, má tři základní etapy: vlastní hodnocení/dokumentace školy, vnější hodnocení včetně hodnocení odborníky z obdobné instituce (*peer review*) a následné hodnocení.

Všechny vysoké školy v Rakousku obecně uplatňují průběžné hodnocení kurzů a učitelů pomocí dotazníkových akcí mezi studenty. Studenti se často účastní procesu vlastního hodnocení, které předchází hodnocení vnějším. Rakouská studentská unie (ÖH) je členem AQA a je zastoupena v její správní radě a na jejím valném shromáždění.

Zákon o univerzitách z roku 2002 (§ 14) ukládá univerzitám povinnost vytvořit **vnitřní systém řízení kvality**. Dále jsou specifikovány některé prvky tohoto systému: průběžné vnitřní hodnocení, hodnocení činností a výkonnosti vysokoškolských učitelů a vnější hodnocení konané z podnětu univerzitní rady, rektora nebo Spolkového ministerstva školství, vědy a kultury (BMBWK). Dohody o vykonávané činnosti (*Leistungsvereinbarungen*) jsou klíčovým prvkem pro utváření profilu školy a poskytovaných služeb a je na nich založeno financování veřejných univerzit (na nichž studuje asi 90 % vysokoškolských studentů). Při

vyjednávání se bere v úvahu posláni univerzity a to, jak dosahuje stanovené cíle. Součástí dohody jsou i opatření týkající se hodnocení a zajišťování kvality, která se obvykle provádějí v souladu s mezinárodními standardy a obecně přijímanými postupy. Neexistuje právní povinnost akreditovat veřejné univerzity a jejich studijní programy.

Zákon o studiu z roku 1993, kterým byly zřízeny *Fachhochschulen* (na nichž studuje asi 8 % všech vysokoškolských studentů) obsahuje ustanovení o postupech pro zajištění jejich vnitřní kvality (např. pravidelné hodnocení kurzů studenty). Ukládá rovněž povinnost akreditovat a reakreditovat studijní programy (vždy nejvýše po pěti letech) prostřednictvím FHR. Předpis o hodnocení kvality z roku 2004 určuje postup vnějšího hodnocení studijních programů a institucí z hlediska jejich reakreditace. Rozhodnutí o reakreditaci se obecně zakládá na vnějším hodnocení, které je koordinováno nezávislou agenturou pro zajišťování kvality. Proces vnějšího hodnocení má tři hlavní etapy: (1) vlastní hodnocení a zpráva, (2) návštěva alespoň trojčlenného hodnotícího týmu, (3) hodnotící zpráva a následné hodnocení.

AQA je řádným členem Mezinárodní sítě agentur pro zajišťování kvality ve vysokém

RAKOUSKO

školství (INQAAHE) a má statut pozorovatele v Síti agentur pro zajišťování kvality v zemích střední a východní Evropy (CEEN). FHR a AR jsou řádnými členy Evropské asociace pro

zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) a síti INQAAHE a základajícím členem sítě D-A-CH (regionální síť akreditačních agentur v Německu, Rakousku a Švýcarsku). Jsou rovněž

členy Evropského konsorcia pro akreditace ve vysokém školství (ECA) a sítě CEEN. FHR je členem Joint Quality Initiative.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
1993 (novelizován 1. května 2002)	Zákon o studiu na <i>Fachhochschulen</i>	Fachhochschul-Studiengesetz
1999	Zákon o akreditaci univerzit	Universitäts-Akkreditierungsgesetz
1999	Zákon o studiu na akademiích	Akademien-Studiengesetz
2002	Zákon o univerzitách	Universitätsgesetz
Srpen 2002	Nařízení o evidenci univerzitního studia	Universitäts-Studienevidenzverordnung
2003	Rakouská agentura pro zajišťování kvality – statut FHR	Österreichische Qualitätssicherungsagentur – Vereinsstatuten des FHR
2004	Předpis FHR o hodnocení kvality	Evaluierungsverordnung des FHR

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Po Berlínské konferenci v roce 2003 byly z iniciativy Ministerstva vnitra zahájeny práce na návrhu rámcového zákona o vysokém školství. Návrh byl dokončen 18. prosince 2003 a byl předložen parlamentu k projednání; dosud nebyl schválen. Rámcový zákon o vysokém školství obsahuje hlavní principy, na nichž je založen Evropský vysokoškolský prostor.

Podle současných zákonů a nařízení platných od roku 1999 jsou vysoké školy financovány regionálními ministerstvy Republiky srbské (RS) nebo kantonálními ministerstvy Federace Bosny a Hercegoviny (FBiH). Všechny činnosti týkající se vysokého školství se řídí právními předpisy regionů (RS) nebo kantonů (FBiH). Úlohou Ministerstva vnitra na státní úrovni je koordinovat činnosti mezi regiony a kantony.

V minulých 30 letech existovala ve všech zemích bývalé Jugoslávie, včetně Bosny a Hercegoviny, struktura studia se **dvěma cykly**. Všechny fakulty však studium druhého cyklu neměly. Navíc třetí cyklus (**doktorské studium**) nebyl dosud upraven tak, aby vyhovoval boloňským pravidlům. Příprava k doktorátu obsahuje pouze samostatný výzkum pro účely doktorské disertace. Neexistuje organizované doktorské studium. Předpokládá se, že uchazeči o doktorát získali odpovídající

zkušenosti během přípravy své magisterské práce (která je povinným předstupněm doktorské disertace) a že přispějí k rozšíření poznatků v daném oboru samostatným výzkumem.

Na univerzitách se zavádí **ECTS**; je zmíněn v § 52–54 rámcového zákona o vysokém školství. Přijetí tohoto systému předjímají některé univerzity ve svých dokumentech o zajišťování kvality a svých nových statutech. Dvě z osmi univerzit zavedly systém ECTS do svých statutů pro magisterské programy (60 kreditů za akademický rok), které však ještě nenabýly účinnosti. Některé z univerzit započaly s experimentální fází ECTS již v tomto akademickém roce, přičemž oba systémy fungují paralelně.

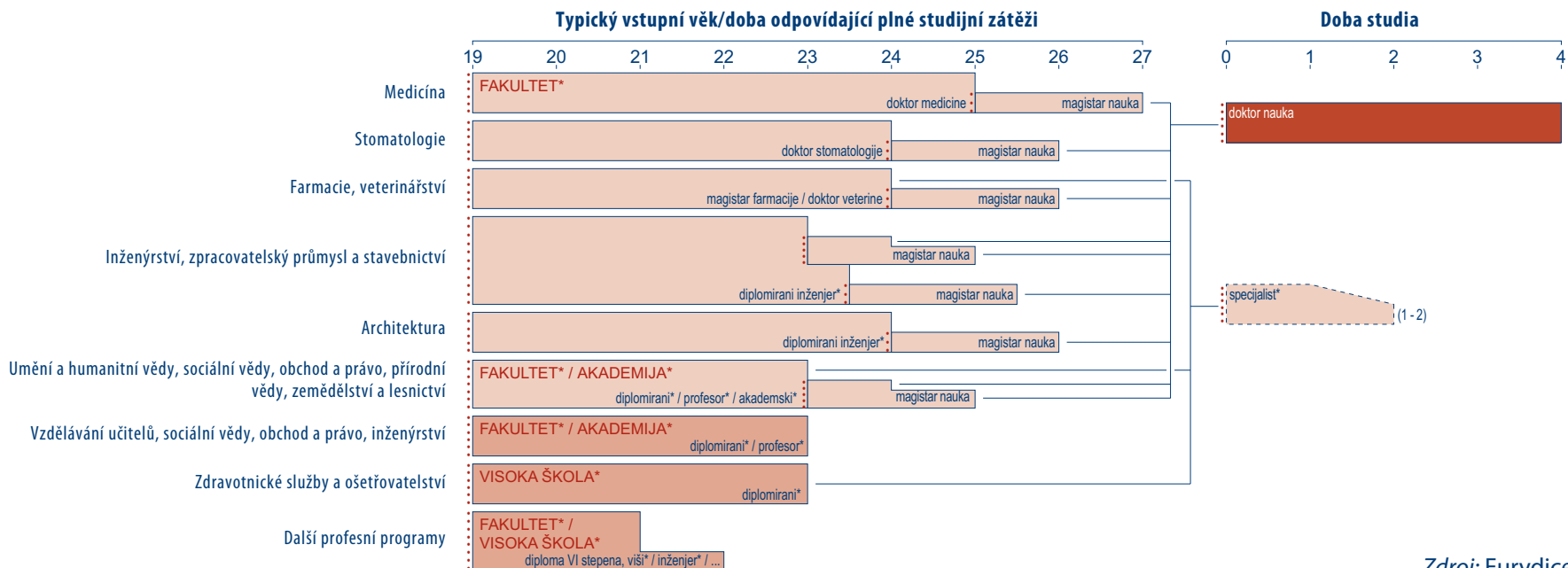
V rámcovém zákonu o vysokém školství je obsažena rovněž povinnost zavést **dodatek k diplomu** a většina univerzit a mnohé fakulty připravily návrh tohoto dokumentu. Jeho hromadné používání se očekává od akademického roku 2005/06. Bude vydáván zdarma a na požádání, v angličtině a místním jazyce.

Proces **zajišťování kvality** na státní úrovni i na úrovni součástí (FBiH i RS) je popsán v § 49–54 rámcového zákona o vysokém školství. Tato ustanovení se zvláště zaměřují na proces

zajišťování kvality a na postupy na samotné vysoké škole (tj. univerzitě), která má podle rámcového zákona 'primární odpovědnost za kvalitu svých studijních programů a kurzů' (§ 51).

Rámcový zákon poskytuje v § 46–49 právní základ pro založení Centra pro informace, uznávání a zajišťování kvality (CIRQA), které je v podstatě národním centrem ENIC/NARIC pro Bosnu a Hercegovinu. Jeho činnost je popsána v § 43–48 rámcového zákona o vysokém školství. CIRQA bude institucí na státní úrovni zodpovědnou mimo jiné za podmínky a kritéria pro vytvoření systému zajišťování kvality ve vysokém školství. Centrum bude schvalovat obecné normy pro zřizování vysokých škol a vytvoří jasná, transparentní a splnitelná kritéria pro proces **akreditace**, audit kvality a hodnocení kvality vysokých škol. Bude rovněž jmenovat komise odborníků, včetně zahraničních, a bude řídit procesy akreditace, auditu kvality a hodnocení kvality vysokých škol.

Rámcový zákon o vysokém školství neurčuje složení řídicích výborů agentur pro zajišťování kvality. Stanoví, že v rámci mezinárodní pomoci vysokému školství může být jmenován ředitelem cizinec, jeho funkční období nesmí přesáhnout dva roky (§ 47 rámcového zákona).

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v letech)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

BOSNA A HERCEGOVINA

CIRQA by měla být zřízena, jakmile bude rámcový zákon o vysokém školství přijat.

Na všech osmi univerzitách v Bosně a Hercegovině proběhlo jejich **vnitřní hodnocení** pod dohledem EUA. **Vnější**

hodnocení sedmi univerzit (tj. všech s výjimkou jedné, která se osamostatnila v roce 2004) provedla EUA v roce 2004.

Zástupci studentské unie byli zapojeni do procesu vnitřního hodnocení.

Účast v Evropské asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) není dosud možná, protože ještě neexistuje akreditační agentura.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
21. července 1993, poslední novelizace v roce 2004	Zákon o univerzitě v Republice srbské	Zakon o Univerzitetu u Republici Srpskoj
1998, poslední novelizace v roce 2004	Zákon o univerzitě v Bihaći	Zakon o Univerzitetu u Bihaću
14. července 1999, poslední novelizace 26. června 2004	Zákon o vysokém školství v Zenicko-dobojském kantonu	Zakon o visokom obrazovanju Zeničko-Dobojskog Kantona
19. července 1999, poslední novelizace v roce 2004	Zákon o vysokém školství v Tuzlanském kantonu	Zakon o visokom obrazovanju Tuzlanskog Kantona
4. října 1999, poslední novelizace v roce 2004	Zákon o vysokém školství v Kantonu Sarajevo	Zakon o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo
18. prosince 2003 předložen do parlamentu (dosud nepřijat)	Rámcový zákon o vysokém školství	Okvirni zakon o visokom obrazovanju

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

BELGIE – NĚMECKY MLUVÍCÍ SPOLEČENSTVÍ

Poslední reforma struktury vysokého školství má datum 3. července 1984. Týkala se vzdělávání učitelů (prodloužení doby studia ze dvou na tři roky) v pedagogických institutech (*Pädagogische Hochschulen*).

Protože nabídka vysokoškolského vzdělávání v Německy mluvícím společenství Belgie není příliš široká, velká většina mladých lidí studuje ve Francouzském společenství Belgie nebo v Německu. Žádná konkrétní reforma spojená s cíly Boloňského procesu nebyla tudíž zahájena.

ECTS není zaveden. V parlamentním výboru je však od března 2005 projednáván návrh dekretu ze září 2004, který se týká zřízení autonomní vysoké školy. Diskutuje se mimo jiné o organizaci studijních programů na

základě ECTS s cílem užívat jej jak pro přenos, tak pro shromažďování kreditů.

Dodatek k diplomu není zaveden.

Nebyl vytvořen žádný plán týkající se **zajišťování kvality**, ale jedna část návrhu dekretu ze září 2004 pojednává o opatřeních, jak podporovat a monitorovat zajišťování kvality.

Dekret z 30. června 2003 o naléhavých opatřeních ve vzdělávání rozšířil přípravu pomocného zdravotnického personálu do vysokoškolské oblasti tím, že poskytl diplomovaným zdravotním sestřám možnost specializace v dalším jednoročním studiu a získání kvalifikace *spezialisierter graduerter*

Krankenpfleger (specializovaná diplomovaná sestra).

Plánovaná reforma (návrh dekretu ze září 2004) má za cíl spojit do jedné vysokoškolské instituce tři dosud existující instituce v Německy mluvícím společenství, zejména spojit dva pedagogické instituty (*Pädagogische Hochschulen*). První krok této reformy byl učiněn v únoru 2005 přijetím zvláštního dekretu o zřízení vysoké školy. Druhý krok bude spočívat v přijetí dekretu o obsahu, organizaci a financování studia, o přijímání a postavení pracovníků atd. Ministerstvo školství předpokládá dokončení tohoto projektu 1. září 2005.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
3. července 1984	Ministerský oběžník o prodloužení doby vzdělávání učitelů v pedagogických institutech	Ministerielles Rundschreiben, durch das die Lehrer-Erstausbildung in den Pädagogischen Hochschulen (Tertiärbildung kurzer Studiendauer) von 2 auf 3 Jahre verlängert wird.
30. června 2003	Dekret o naléhavých opatřeních ve vzdělávání	Dekret über dringende Maßnahmen im Unterrichtswesen
21. února 2005	Zvláštní dekret o zřízení autonomní vysoké školy	Sonderdekret zur Schaffung einer autonomen Hochschule

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Boloňská reforma se projevila především v přijetí dekretu z 31. března 2004, který definuje vysoké školství, usnadňuje jeho zapojení do Evropského vysokoškolského prostoru a zavádí nový způsob financování univerzit.

Dekret určuje strukturu univerzitního a neuniverzitního vysokoškolského vzdělávání (s plnou studijní zátěží) a vzdělávání dospělých, tzv. programů sociálního vzestupu (*promotion sociale*), které odpovídají neuniverzitnímu vysokoškolskému vzdělávání s plnou studijní zátěží.

Model strukturovaného studia se **dvěma základními cykly** a **třetím cyklem zaměřeným na výzkum** se postupně zavádí počínaje akademickým rokem 2004/05 pro všechny typy vysokoškolského vzdělávání s výjimkou krátkých studijních programů. V současné době se to týká hlavně prvního roku studia. Přechodné období, v němž budou oba systémy existovat souběžně, bude trvat do roku 2009.

Vstup do programů třetího cyklu je možný po získání magisterské kvalifikace (120 kreditů). Tyto programy sestávají z doktorských kurzů (60 kreditů), které vedou k certifikátu o vědecké přípravě, a nabízejí absolventům vysokou akademickou a odbornou kvalifikaci. Mohou

také zahrnovat výzkum pro doktorskou disertaci (alespoň 180 kreditů), po jejíž úspěšné obhajobě se získá titul doktor. Tyto programy se uskutečňují na *écoles doctorales* (doktorské 'školy'), které jsou součástí jedné z několika *académies universitaires* (univerzitních asociací).

Od akademického roku 2004/05 jsou všechny programy (včetně doktorských) nabízeny s ohodnocením kredity **ECTS** (1 rok studia odpovídá 60 kreditům). Systém se používá k přenosu i shromažďování kreditů.

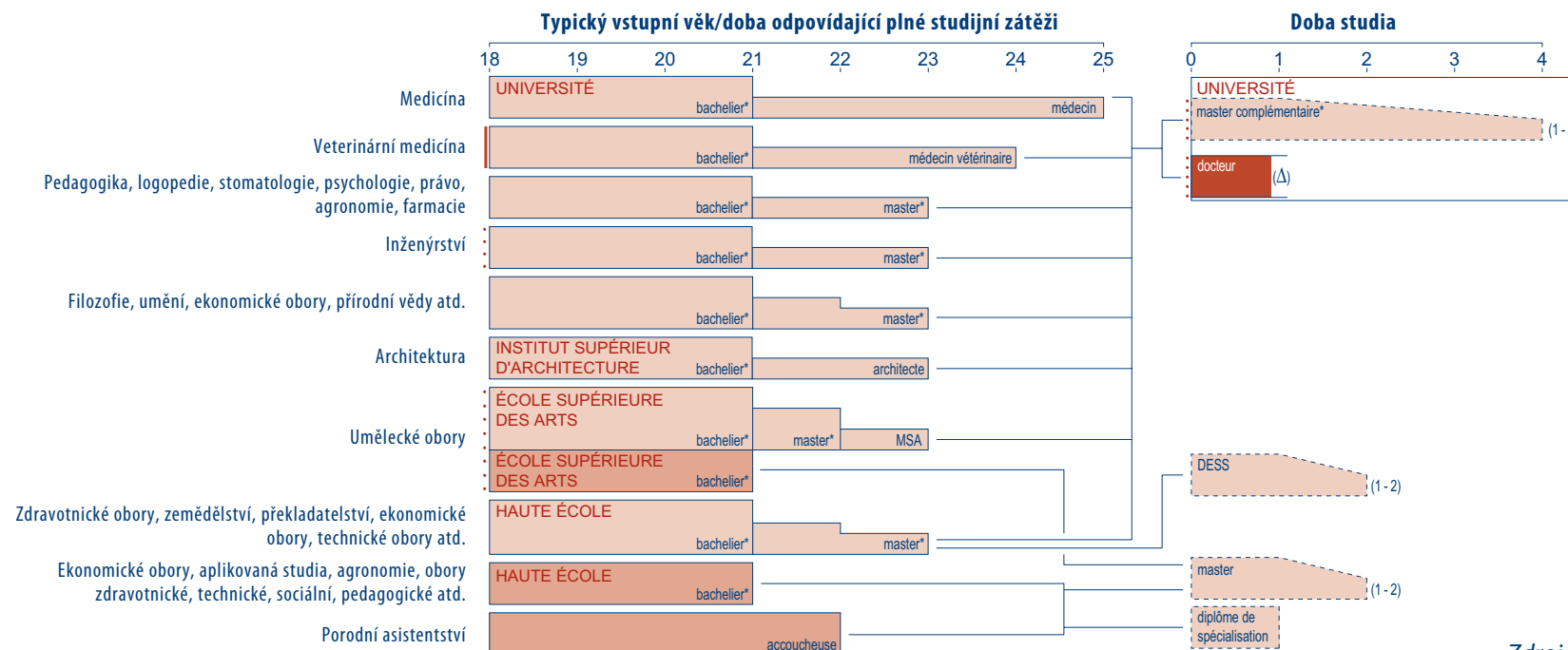
Dodatek k diplomu byl zaveden v roce 2004/05 a je povinný ve všech typech vysokých škol. Vzor užívaný na *Hautes Écoles* a *Écoles supérieures des Arts* určila vláda, ten, který používají univerzity, stanovila CIUF (Meziuniverzitní rada Francouzského společenství). Univerzity začaly vydávat dodatek dobrovolně již v roce 2002, některé *Hautes Écoles* je následovaly v roce 2003/04. Dodatek se vydává všem studentům automaticky a zdarma ve francouzštině. Institute se mohou rozhodnout pro vydávání v angličtině.

Na základě dekretu z listopadu 2002 o **hodnocení kvality** ve vysokoškolském vzdělávání byla zřízena *Agence pour l'évaluation de la qualité de l'enseignement supérieur*

(Agentura pro hodnocení kvality vysokého školství); oficiálně působí od ledna 2004.

Kromě zastupování Francouzského společenství v národních a mezinárodních orgánech v oblasti hodnocení kvality vysokého školství má Agentura usnadňovat spolupráci všech částí vysokého školství a sloužit jako nástroj podporující zlepšování kvality na všech vysokoškolských institucích. Odpovídá též za zajišťování hodnocení vysokého školství, má upozorňovat jak na příklady dobré praxe, tak na nedostatky a problémy, které je nutno překonat. Konečně má předkládat politickým činitelům návrhy na zlepšování celkové kvality vysokého školství. Studenti se podílejí na činnosti Agentury třemi zástupci vybranými ze seznamu sestaveného studentskými orgány. Agentura vybírá odborníky pro **vnější hodnocení**. Komise sestává ze zástupců odborné veřejnosti a akademiků z hodnoceného oboru. Přednost mají zahraniční odborníci, kteří s hodnocenou institucí nejsou spojeni. Během návštěv se odborníci dotazují i studentů.

Odborná komise napíše důvěrnou zprávu o každé navštívené instituci, kterou předá pouze jejímu vedení a prezidentovi Agentury. Po skončení hodnocení napíše komise 'horizontální' zprávu, která obsahuje obecné

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

DESS *Diplôme d'Études Supérieures Spécialisées*

MSA *Master spécialisé artistique*

Ve schématu je uveden pouze nový systém zavedený v roce 2004/05. Vysoké školství je nyní v přechodné fázi, kdy budou dva systémy koexistovat do roku 2009. Podle dekretu z 8. května 2003 byla v oboru veterinární lékařství zavedena přijímací zkouška pro akademické roky 2003/04, 2004/05 a 2005/06.

Pro lékaře, dentisty a fyzioterapeuty stanoví belgická federální vláda omezený počet míst.

BELGIE – FRANCOUZSKÉ SPOLEČENSTVÍ

připomínky a informace týkající se všech institucí, aniž jsou jmenovány. Tato zpráva je zaslána vedení všech příslušných institucí a členům Agentury. Ti zprávu okomentují a předají ministři odpovědnému za vysoké školství, aby ji předložil vládě.

Dekret z listopadu 2002 stanoví, že vysoké školy musí ustavit vlastní komise pro **vnitřní hodnocení**. Každá instituce musí dále jmenovat schopnou osobu, která bude zprostředkovávat kontakty mezi Agenturou a institucí, předávat informace a podporovat účast instituce v hodnocení.

Přísně vzato, ve Francouzském společenství neexistuje systém **akreditace** vysokých škol. Fakticky ale funguje systém akreditace 'ex ante', neboť pouze instituce, které splňují stanovená kritéria, mohou být Francouzským společenstvím uznány a financovány. Uznané instituce mohou uskutečňovat studijní programy jen v oborech, pro které získaly oprávnění. Pouze tyto instituce mohou udělovat kvalifikace uznávané akademicky nebo podle zákona (zejména v případě regulovaných povolání). Univerzitám může být dočasně odejmuto jejich oprávnění nabízet

určité programy typu *master complémentaire* (specializované programy přístupné nositelům první magisterské kvalifikace), jestliže počet zapsaných studentů není dostatečný. Vzhledem ke své autonomii se mohou vysokoškolské instituce ucházet o akreditaci udělovanou profesními nebo oborovými orgány, ta však nemá právní důsledky (např. pro financování). Pro zcela soukromé instituce neexistuje žádný akreditační proces.

Agentura vyjádřila svůj zájem o členství v asociaci ENQA (Evropská asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
14. listopadu 2002	Dekret o zřízení Agentury pro hodnocení kvality vysokého školství	Décret créant l'Agence pour l'évaluation de la qualité de l'enseignement supérieur
31. března 2004	Boloňský dekret definující vysoké školství ve Francouzském společenství	Décret de Bologne définissant l'enseignement supérieur en Communauté française

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

BELGIE – VLÁMSKÉ SPOLEČENSTVÍ

Nejnovější úpravy spojené s Boloňským procesem přinesl zákon o vysokém školství z 4. dubna 2003, který reformuje strukturu vysokého školství.

Jádro zákona tvoří struktura studia založená na **třech hlavních cyklech**. Tato struktura se zavádí pro všechny programy v akademickém roce 2004/05. Přechodné období mezi předchozím a novým systémem by mělo skončit v roce 2006. Pro dlouhé programy může trvat až do roku 2010.

Starý systém je transformován na binární systém, který je tvořen profesně orientovanými bakalářskými programy na neuniverzitních vysokých školách a programy se dvěma cykly (bakalář a magistr) jak na univerzitách, tak na neuniverzitních vysokoškolských institucích. Pomocí mechanismu překlenovacích kurzů (*schakelprogramma*) mohou nositelé profesně orientovaného bakalářského titulu získat přístup do magisterských programů.

Zákon o vysokém školství nabízí rovněž příležitost vytvářet sdružení univerzit a neuniverzitních institucí (*Hogesholen*). Sdružení je úředně registrovaná spolupráce mezi univerzitou a jednou nebo více *Hogesholen*.

Doktorát (*Doctor*) jako nejvyšší stupeň specializace ve vědeckém výzkumu je založen

na původním výzkumném projektu, jehož výsledkem je veřejná prezentace doktorské disertace. Zákon o vysokém školství neurčuje ani minimální ani maximální dobu programů tohoto druhu (ačkoli průměrná doba je 6½ roku). Tento titul je nabízen pouze na šesti univerzitách a ze zákona na dvou registrovaných vysokých školách (teologické instituty). Zákon připouští i společný a dvojí doktorát (*joint or double doctorale degrees*) ve spolupráci se zahraničními univerzitami. Doktorské programy jsou přístupné absolventům s odpovídajícím zahraničním magisterským titulem, v některých případech po předběžné zkoušce v závislosti na studijním oboru.

Kreditní systém založený zcela na **ECTS** se používá v univerzitních programech (jak pro přenos, tak pro shromažďování kreditů) od roku 1991 a v neuniverzitních vysokoškolských programech od roku 1994. Nový zákon o vysokém školství potvrzuje kompatibilitu existujícího kreditního systému s ECTS.

Povinný **dodatek k diplomu** se uděluje automaticky všem studentům bez ohledu na studijní program, na univerzitní úrovni od roku 1991 a na neuniverzitní od roku 1994. Nový zákon o vysokém školství potvrzuje koncept dodatku k diplomu, vlámský dodatek se nyní

přizpůsobuje mezinárodnímu. Dodatek k diplomu je zdarma. Automaticky se vydává v holandštině a na studentovu žádost v angličtině.

Pokud jde o **zajišťování kvality**, povinné **vnější hodnocení kvality** je založeno na vlastní hodnotící zprávě a na návštěvě hodnotícího týmu složeného z akademiků, představitelů výrobní sféry a (zahraničních) odborníků; vyústí ve veřejnou zprávu o každém studijním programu a jeho úrovni ve Vlámském společenství. Společně se zainteresovanými partnery vypracoval NVAO rámcová pravidla, která budou používána při hodnocení a akreditaci studijních programů.

Vnitřní hodnocení kvality se odvozuje od autonomie vysokých škol. Vlastní hodnotící zpráva se používá jako první krok vnějšího hodnocení.

Do zákona o vysokém školství byl začleněn koncept **akreditace**. Jelikož bude akreditace organizována v těsné spolupráci s Nizozemskem, byl od 3. září 2003 zřízen nezávislý Nizozemsko-Vlámský akreditační orgán (*Nederlands-Vlaams Accreditatie Orgaan*, NVAO). Tato spolupráce dala vzniknout Společné iniciativě pro kvalitu a hrála důležitou roli při ustavení Evropského konsorcia pro akreditaci (ECA). ECA působí jako platforma pro

BELGIE – VLÁMSKÉ SPOLEČENSTVÍ

automatické a vzájemné uznávání rozhodnutí o akreditaci vydaných jejími členy. Vypracovala též kodex dobré praxe. Akreditace je konečným krokem systému hodnocení kvality studijních programů používaného všemi vysokými

školami Vlámského společenství. Studenti jsou zapojeni v každé etapě hodnocení.

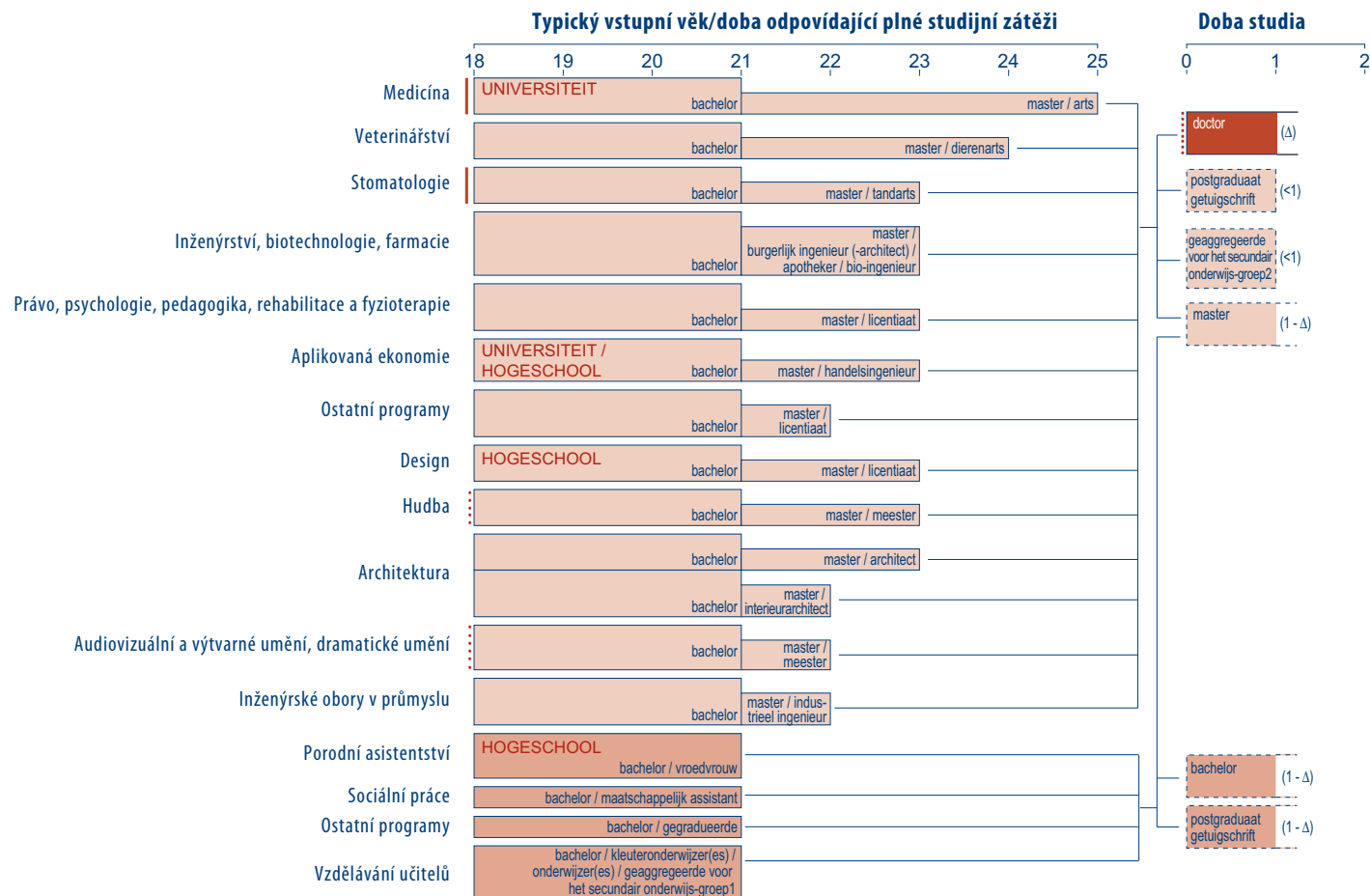
Vlámské společenství v Belgii je od roku 2000 členem Evropské asociace pro zajišťování

kvality ve vysokém školství (ENQA), a to prostřednictvím VLIR (Vlámská meziuniverzitní rada) a VLHORA (Vlámská rada *Hogescholen*).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
4. dubna 2003	Zákon o vysokém školství, kterým se mění jeho struktura ve Vlámském společenství	Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen
21. dubna 2004	Zákon o pružné organizaci vysokého školství ve Vlámském společenství	Decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Zdroj: Eurydice.

	ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)		Program úrovně ISCED 6		Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
	ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)		Další kvalifikace		Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

V červnu 2004 přijal parlament poslední novelu zákona o vysokém školství z roku 1995.

Struktura studia založená na **třech hlavních cyklech** byla poprvé zavedena zákonem o vysokém školství v roce 1995. Po přijetí Boloňské deklarace (1999) byla struktura pozměněna a nositelé bakalářského titulu získali právo přihlásit se do doktorského studia. Po Berlínské konferenci (2003) byl zákon v příslušném směru novelizován, takže ke vstupu do **doktorského studia**, které trvá minimálně tři roky (při plné studijní zátěži) nebo čtyři roky (při částečné studijní zátěži), opravňoval pouze magisterský titul. Vysoké školy mohou uskutečňovat doktorské studijní programy v oborech, pro něž byly akreditovány. Studenti studují podle individuálních studijních plánů (obsahujících studium a výzkumnou činnost) a musí vypracovat a obhájit disertaci. Příprava probíhá pod vedením vědeckého školitele, jmenovaného fakultní radou příslušné vysoké školy. Doktorské studium mohou uskutečňovat též výzkumné organizace jako je Bulharská akademie věd a Centrum zemědělských studií, a to v oborech, pro něž jsou akreditovány. K přijetí do doktorského studia nejsou třeba žádné povinné přípravné programy nebo kurzy. Doktorský titul je udělen studentům, kteří složili zkoušky předepsané ve studijním

plánu a obhájili svou disertaci v souladu s požadavky zákona o vědeckých hodnostech a titulech.

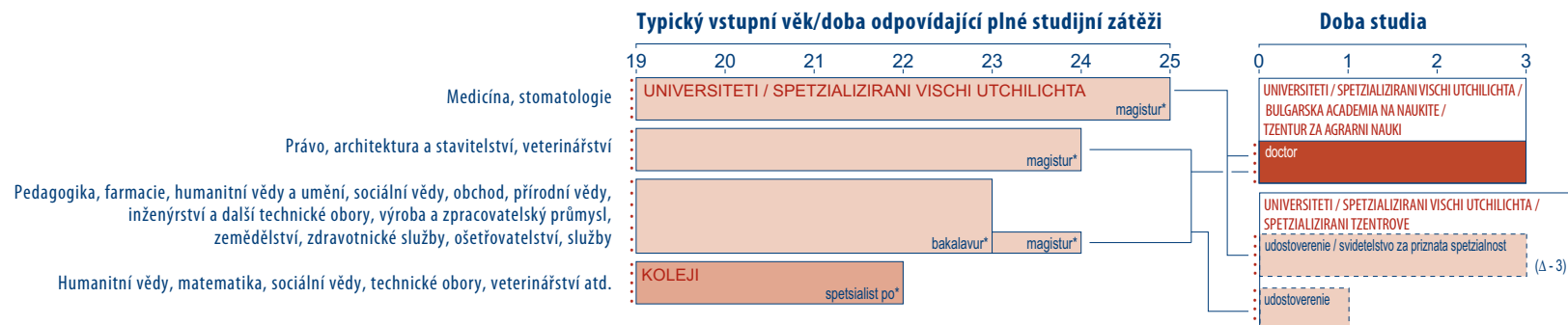
Novela zákona o vysokém školství přijatá v červnu 2004 a nařízení o zavedení systému pro shromažďování a přenos kreditů **ECTS** na vysokých školách (říjen 2004) poskytly právní rámec pro praktické zavedení tohoto systému. Systém je povinný pro všechny instituce a studijní programy a platí pro studenty přijaté v roce 2004/05.

Dodatek k diplomu byl zaveden v souladu s novelou zákona o vysokém školství přijatou v červnu 2004. Navazujícím právním předpisem vztahujícím se kužívání dodatku je nařízení o požadavcích státu na obsah základních dokumentů vydávaných vysokými školami, které bylo vydáno Radou ministrů v srpnu 2004. Dodatek k diplomu byl propagován různými prostředky (semináře na národní a univerzitní úrovni, informační brožury, setkání atd.), které měly pomoci institucím s jeho zaváděním. Od roku 2004/05 jej dostávají všichni absolventi automaticky a zdarma, a to v jednom z rozšířených jazyků EU a v bulharštině.

V posledních letech prodělal systém **hodnocení kvality a akreditace** v Bulharsku značně rychlý vývoj pokud jde o jeho rozsah i

obsah. Také metody a struktura Národní agentury pro hodnocení a akreditaci, založené v roce 1995, prošly změnami a inovací. Agentura a vysoké školy doufají, že se podařilo zlepšit transparentnost a kompatibilitu systému jak pro studenty, tak pro zaměstnance. Všechny tyto změny odrážejí velmi rozšířený zájem bulharské akademické komunity o kvalitu vysokého školství a potřebu rozvíjet, udržovat a zlepšovat vysokou kvalitu studijních programů s ohledem na studenty a další partnery. Změny vyvolávají potřebu vytvořit účinné a efektivní organizační struktury pro podporu a uskutečňování studijních programů. Jsou motivovány větším respektem k instituční autonomii a pochopením, že odpovědnost za kvalitu mají především samy instituce.

V roce 2003/04 Agentura zaznamenala značný úspěch při rozvíjení a zlepšování svých metod hodnocení a akreditace. Mnohé její návrhy byly začleněny do novely zákona o vysokém školství (s účinností od června 2004). Řada paragrafů byla přeformulována tak, aby směřovaly spíše k hodnocení kvality než k hodnocení dodržování státních požadavků. Akreditace institucí je nyní výslovně spojena s hodnocením účinnosti procesů a struktur **vnitřního zajišťování kvality**. Metody hodnocení studijních programů se rovněž posunuly od přístupu hodnotit program po

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n-x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	▮ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

programu k hodnocení studijních oborů. V příštích dvou až třech letech bude hodnoceno 52 oborů z národní klasifikace, jelikož nová metoda umožňuje značně zredukovat rozsah evaluačních úkonů. Další opatření k zvýšení efektivity práce Agentury se týkají přenesení nových akreditačních pravomocí z Akreditační rady na osm stálých oborových komisí. Ty budou odpovědné za konečnou akreditaci studijních programů od června 2004. Platnost akreditace je pět až šest let.

Další inovací v metodách Agentury je zavedení poakreditačního monitoringu, který bude možno uskutečňovat po očekávaném schválení nového statutu Agentury Radou ministrů.

K tomu účelu zřizuje agentura zvláštní skupinu, která bude zodpovědná za následné hodnocení, což může mít pro hodnocené instituce vážné důsledky, až po možné odebrání akreditace. Tyto právní a strukturální změny na straně Agentury jsou výrazem rostoucího vědomí, že kvalita vysokoškolského vzdělávání je v zájmu celé společnosti a že tento zájem je třeba hájit.

Ustavení nové Akreditační rady patrně povede k lepšímu řízení Agentury. Zastoupení Konference rektorů v Radě se zvýší ze čtyř členů na šest a nový orgán bude mít příštích šest let jedenáct členů, včetně prezidenta a viceprezidenta. Viceprezident je jmenován ze

zástupců konference rektorů a bude odpovědný za poakreditační monitoring.

Zahraniční odborníci se na procesu hodnocení kvality nepodílejí.

Po poslední novele zákona o vysokém školství se mohou zástupci studentské rady vysokých škol podílet na monitorování procesů vnitřního hodnocení kvality a zajišťování kvality výuky.

Národní agentura pro hodnocení a akreditaci je členem regionální sítě CEEN (Síť agentur pro zajišťování kvality v zemích střední a východní Evropy), která těsně spolupracuje s Evropskou asociací pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA). Národní agentura plánuje, že požádá o členství v ENQA.

BULHARSKO

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
27. prosince 1995	Zákon o vysokém školství	Закон за висшето образование
9. května 1972, poslední novela 4. července 2000	Zákon o vědeckých hodnostech a titulech (Sbírka zákonů č. 54 ze 4. 7. 2000)	Закон за научните степени и научните звания, ДВ бр. 54 от 4.07.2000 г.
4. června 2004	Novela zákona o vysokém školství (Sbírka zákonů č. 48 ze 4. 6. 2004).	Закон за висшето образование, ДВ, бр. 48 от 4.06.2004 г.
12. srpna 2004	Nařízení č. 215, o požadavcích státu na obsah základních dokumentů vydávaných vysokoškolskými institucemi (Sbírka zákonů č. 75 z 12. 08. 2004)	Наредба за държавните изисквания към съдържанието на основните документи, издавани от висшите училища, приета с ПМС №215 от 12.08.2004 г., обн., ДВ, бр.75 от 27.08.2004 г.
12. října 2004	Nařízení č. 21, o zavedení systému pro shromažďování a přenos kreditů ve vysokém školství (Sbírka zákonů č. 89 z 12. 10. 2004)	Наредба №21 от 30.09.2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища, обн. ДВ, бр. 89 от 12.10.2004 г.

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

V důsledku složitého systému rozdělení kompetencí mezi federálními a kantonálními úřady byla právní odpovědnost za zavádění Boloňské reformy na univerzitní úrovni přenesena federálním zákonem na Konferenci švýcarských univerzit (CUS), což je orgán spolupracující s federální vládou i s kantony. V prosinci 2003 schválila CUS směrnice pro koordinovanou reorganizaci výuky na švýcarských univerzitách. Tyto směrnice tvoří právní základ reformy.

Pro *Fachhochschulen* (vysoké školy aplikovaných věd) a *Pädagogische Hochschulen* (Pedagogické vysoké školy) přijala podobné směrnice pro Boloňskou reformu Rada pro vysoké školy aplikovaných věd v roce 2002.

Struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** byla částečně zavedena na univerzitách a na *Pädagogische Hochschulen*. Počínaje akademickým rokem 2004/05 byla značná část studijních programů přizpůsobena struktuře bakalář/magistr. *Fachhochschulen* zavádějí své bakalářské programy od podzimu 2005. Padesát procent studentů prvních ročníků nyní nastupuje do nového systému a od roku 2010 budou všechny instituce a studijní programy plně reorganizovány.

Struktura a obsah **doktorských programů** nejsou organizovány jednotně, nýbrž je stanoví

nezávisle jednotlivé univerzity. Pro vstup do doktorských programů je požadován magisterský titul nebo jeho ekvivalent; nejsou povinné žádné přípravné programy. Některé univerzity nabízejí teoretické kurzy, které studenti navštěvují při svém samostatném výzkumu.

Nejsou zavedeny společné nebo dvojité doktoráty (*joint or souble doctorates*), které by udělovaly dvě nebo více švýcarských univerzit. Na Evropské úrovni mohou být společné tituly udělovány ve spolupráci s francouzskou nebo italskou univerzitou na základě dvoustranných dohod uzavřených Konferencí rektorů švýcarských univerzit (CRUS). Dvě federální technické univerzity se těchto programů neúčastní.

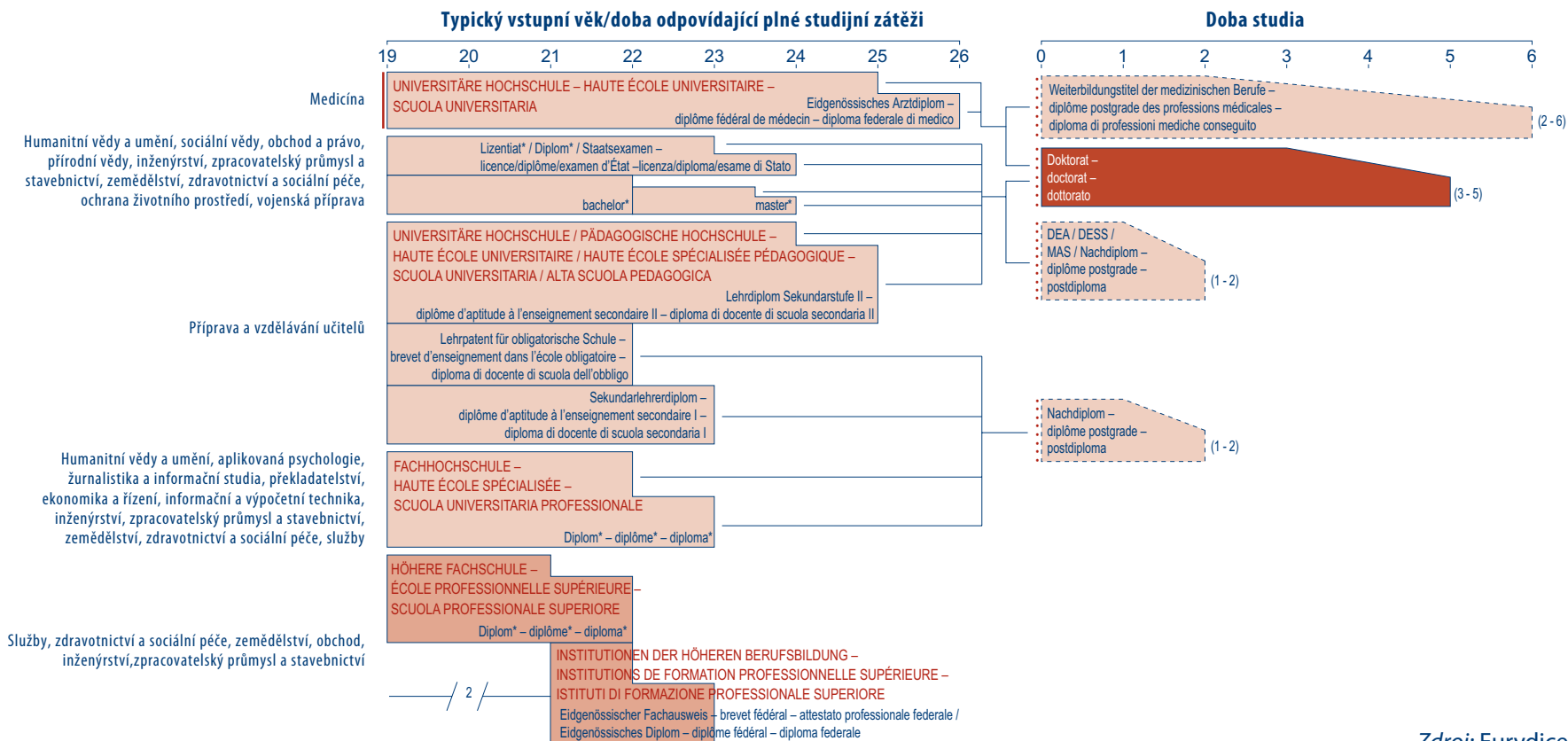
ECTS je zaváděn současně s bakalářskými a magisterskými studijními programy (180, respektive 90–120 kreditů). V roce 2005 musí všechny univerzity přizpůsobit své vnitřní předpisy zavedení dvoustupňového studia včetně systému ECTS, který se používá pro přenos i shromažďování kreditů. Od roku 2010 budou mít všechny studijní programy zabudován systém ECTS. *Pädagogische Hochschulen* již tento systém ve všech svých programech zavedly.

ECTS je povinný v magisterských programech pokročilého studia (*Master of Advanced Studies*) a v normálních bakalářských a magisterských programech, v doktorských programech však nikoli.

V roce 2002 vydala CRUS doporučení, aby se na univerzitách vydával **dodatek k diplomu**, a nyní by se měl zavádět. Dodatek bude k dispozici na všech institucích a ve všech programech zdarma. Bude vydáván všem studentům automaticky spolu s diplomem v jazyce příslušné univerzity (např. v němčině, francouzštině nebo italštině) a v angličtině. *Fachhochschulen* vydávají dodatek k diplomu od roku 2000 dobrovolně, bez právních předpisů. *Pädagogische Hochschulen* ho chystají zavést, možná už v akademickém roce 2005/06.

Orgánem odpovědným za **vnější zajišťování kvality** je Centrum pro akreditaci a zajišťování kvality švýcarských univerzit (OAQ) založené 1. října 2001. Polovinu jeho rozpočtu hradí kantony, v nichž jsou univerzity, polovinu federální vláda. V současné době působí výhradně na národní úrovni a podává zprávy CUS. Svě úkoly plní v těsné spolupráci s CRUS.

OQA má pro potřeby Státního sekretariátu pro školství a výzkum (SER) každé čtyři roky kontrolovat, zda systémy zajišťování kvality na

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	▮ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

MAS Master of Advanced Studies

Obory „humanitní vědy, sociální vědy...vojenská příprava“, kde je studium strukturováno do dvou hlavních cyklů, studuje asi 70 % všech studentů.

univerzitách jsou kompatibilní s mezinárodně přijatými standardy a zda je jejich výsledkem vysoká kvalita výstupů ve vzdělávání i ve výzkumu. Federální financování kantonálních veřejných univerzit je částečně vázáno na výsledky těchto tzv. „auditů kvality“. S audity bylo započato na 10 kantonálních univerzitách 1. července 2003. Odborníci, kteří navštívili univerzity, měli k dispozici jejich vlastní hodnotící zprávy. Na základě zpráv odborníků vypracovalo OAQ v červnu 2004 výslednou zprávu. Hodnocen byl i sám proces auditu.

Ve všech formách vnějšího zajišťování kvality předchází vnějšímu hodnocení **vnitřní hodnocení** (vlastní hodnocení).

Postupy a standardy kvality používané OQA jsou založeny na mezinárodních zkušenostech. Před vypracováním vlastních postupů se OQA do hloubky seznámila se zahraničními systémy akreditace a hodnocení.

Studenti se na řízení OAQ přímo nepodílejí, jsou však zapojeni do všech hodnocení kvality (do přípravy vlastních hodnotících zpráv a jako partneři v rozhovorech při hodnotících návštěvách).

OAQ provádí různé formy hodnocení kvality jako je **akreditace** (postupy na úrovni institucí a studijních programů ve veřejném i soukromém sektoru vysokého školství, a to jak

v 'konvenčním vzdělávání', tak v distančním vzdělávání nebo e-learningu), auditu kvality a hodnocení institucí při uznávání nových institucí na federální úrovni. Dalším úkolem OAQ je také nabízet služby v oblasti zajišťování kvality.

Ve vědecké radě OAQ je několik mezinárodně uznávaných akademiků. Rada připravuje rozhodnutí o akreditaci pro potřeby CUS. V odborných skupinách pro vnější hodnocení a akreditace musí být většina odborníků zaměstnána mimo Švýcarsko.

Systém akreditací funguje od roku 2002. Je otevřen veřejným i soukromým akademickým institucím a jejich studijním programům. Akreditace je třístupňový proces, který zahrnuje vlastní hodnocení akreditované jednotky, hodnotící návštěvu mezinárodní skupiny nezávislých odborníků a rozhodnutí o akreditaci založené na prvních dvou stupních. Akreditace se soustřeďuje hlavně na vzdělávací proces. Je-li výsledek kladný, je jednotce udělena akreditace bez podmínek na sedm let, nebo podmíněná akreditace na stanovenou dobu, během níž musí být odstraněny nedostatky zjištěné během akreditačního procesu.

Akreditace je dobrovolná (zvláště pro univerzity). Cílem není akreditovat všechny

instituce nebo všechny nabízené programy, nýbrž spíše využít akreditace v případech, kdy to přinese příslušné akademické jednotce zvláštní prospěch.

Podle změny zákona o *Fachhochschulen*, která začne platit od roku 2005, bude pro tyto instituce a jejich studijní programy akreditace povinná.

Výsledky akreditace musí být publikovány, třebaže podle zákona na ochranu dat nemohou být negativní akreditační rozhodnutí zveřejněna.

Pädagogische Hochschulen podléhají zvláštním hodnocením. Za hodnocení a uznávání studijních programů těchto škol je odpovědná Švýcarská konference kantonálních ministrů školství. Postupy hodnocení a uznávání obsahují tyto kroky: předložení zprávy úřadům; předběžné rozhodnutí na základě zprávy; návštěva instituce odborným týmem; návrh rozhodnutí o uznání; rozhodnutí vydané Konferencí kantonálních ministrů školství. Do procesů hodnocení a uznávání jsou zapojeni mezinárodní odborníci z příbuzných oblastí a studenti.

OAQ se aktivně účastní činnosti několika evropských sítí pro zajišťování kvality a akreditace: Společné iniciativy pro kvalitu (JQI), Evropského konsorcia pro akreditaci (ECA

ŠVÝCARSKO

společně založené v roce 2003) a regionální síť D-A-CH (založené v roce 2003). Švýcarsko také vyjádřilo v roce 2005 zájem o připojení k Evropské asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

OAQ je dále členem příslušných sítí a organizací pro zajišťování kvality na mezinárodní úrovni (INQAAHE), v rámci UNESCO a OECD nebo v rámci přeshraniční spolupráce.

Odkazy na právní a další předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
4. října 1991	Federální zákon o ETH	Bundesgesetz über die Eidgenössischen Technischen Hochschulen (ETH-Gesetz)
6. října 1995	Federální zákon o <i>Fachhochschulen</i>	Bundesgesetz über die Fachhochschulen (Fachhochschulgesetz)
8. října 1999	Federální zákon o podpoře univerzit a o spolupráci ve vysokém školství	Bundesgesetz über die Förderung der Universitäten und über die Zusammenarbeit im Hochschulbereich (Universitätsförderungsgesetz, UFG)
30. ledna 2002	Doporučení CRUS k zavedení dodatku k diplomu na švýcarských univerzitách	Empfehlungen der CRUS zur Einführung des Diploma Supplement an den schweizerischen Universitäten
5. prosince 2002	Směrnice k implementaci Boloňské deklarace na <i>Fachhochschulen a Pädagogischen Hochschulen</i>	Richtlinien für die Umsetzung der Erklärung von Bologna an den Fachhochschulen und den Pädagogischen Hochschulen
4. prosince 2003	Směrnice pro koordinovanou úpravu výuky na švýcarských univerzitách v rámci Boloňského procesu	Richtlinien für die koordinierte Erneuerung der Lehre an den universitären Hochschulen der Schweiz im Rahmen des Bologna-Prozesses
14. května 2004	Vyhláška CRUS o jednotném označování univerzitních diplomů v rámci Boloňské reformy	Regelung der CRUS für die einheitliche Benennung der universitären Studienabschlüsse im Rahmen der Bologna-Reform
16. června 2004	Doporučení CRUS ke koordinované úpravě výuky na švýcarských univerzitách v rámci Boloňského procesu	Empfehlungen der CRUS für die koordinierte Erneuerung der Lehre an den universitären Hochschulen der Schweiz im Rahmen des Bologna-Prozesses
23. srpna 2004	Doporučení CRUS k užívání systému ECTS na švýcarských univerzitách	Empfehlungen der CRUS für die Anwendung von ECTS an den universitären Hochschulen der Schweiz
17. září 2004	Švýcarské univerzity: Strategie 2005–2015	Universitätslandschaft Schweiz: Strategie 2005 - 2015

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

Schweizerische Universitätskonferenz (SUK) / Konference švýcarských univerzit (CUS): <http://www.cus.ch>

Richtlinien für die Umsetzung der Erklärung von Bologna an den Fachhochschulen und den Pädagogischen Hochschulen / Směrnice k zavedení Boloňské deklaráce na univerzity aplikovaných věd a pedagogické vysoké školy: <http://www.kfh.ch/index.cfm?nav=3&CFID=2258314&CFTOKEN=99460194>

Konference rektorů švýcarských univerzit (CRUS): <http://www.crus.ch>

Informace o Boloňské reformě: <http://www.bolognareform.ch>

Organ für Akkreditierung und Qualitätssicherung der schweizerischen Hochschulen (OAQ) / Centrum pro akreditaci a zajišťování kvality švýcarských univerzit (OAQ): <http://www.oaq.ch>

Bundesgesetz vom 8. Oktober 1999 über die Förderung der Universitäten und über die Zusammenarbeit im Hochschulbereich (Universitätsförderungsgesetz, UFG) / Federální zákon o podpoře univerzit a o spolupráci ve vysokém školství z 8. října 1999: http://www.admin.ch/ch/d/sr/c414_20.html

Zákon o univerzitách z roku 1998, který zrušil autonomii univerzit v Srbsku, byl nahrazen novým zákonem v květnu 2002. Jelikož bylo nesnadné dosáhnout v krátké době dohody o závažných univerzitních reformách, univerzity a Ministerstvo školství rozhodly revokovat zákon z roku 1998 a uvést v platnost zákon z roku 1992 s několika důležitými novými prvky.

Návrh nového zákona o vysokém školství byl předložen v lednu 2005 a jeho přijetí se očekává na jaře 2005.

Současný zákon o univerzitách implicitně umožňuje strukturu studia založenou na **třech hlavních cyklech**. Obecně po čtyřech nebo pěti letech studia prvního cyklu existují dva roky magisterského studia, po němž může následovat postgraduální studium na doktorské úrovni. Zavedení tříletého studia prvního cyklu na některých fakultách v akademickém roce 2004/05 lze považovat za pilotní fázi projektu. Očekává se, že nový zákon provázený pravidly financování pro dvoustupňovou strukturu poskytne právní rámec pro plné zavedení této struktury na univerzitách v akademickém roce 2005/06.

Doktorské studium spočívá v samostatném výzkumu, který je završen doktorskou disertací. Současný zákon o univerzitách stanoví dobu doktorského studia v rozmezí od tří do pěti let;

když se však pro toto studium nekonají teoretické kurzy, trvá doktorské studium tři roky. K doktorskému studiu jsou přijati pouze studenti, kteří mají nejméně průměrnou známku v devíti předmětech z deseti. Teoretické kurzy jsou součástí doktorského studia jen na filozofických fakultách. Doktorský titul je udělován na základě hodnocení a obhajoby doktorské disertace.

Skupina pro kulturní management a kulturní politiku na Balkáně poskytuje **společný diplom** (*joint degree/diploma*) se dvěma vysokoškolskými institucemi ve Francii.

Současný zákon o univerzitách neuvádí **ECTS** jako povinný systém, zároveň však umožňuje zavést na srbských univerzitách kreditní systém pro ohodnocení studijní zátěže. Oficiální rozhodnutí o přijetí ECTS má na národní úrovni zavést očekávaný zákon o vysokém školství, který stanoví rámec pro implementaci ECTS. Ten bude zaveden jako povinný ve všech předmětech všech studijních programů, včetně doktorských. Jak je uvedeno v návrhu zákona, kreditní systém bude používán pro přenos i pro shromažďování kreditů.

Jedna z univerzit přijala myšlenky ECTS ještě před podepsáním Boloňské deklarace v roce 2003; díky připravené příručce o ECTS je zavádění ECTS existuje již na řadě univerzitních

fakult počáteční fáze zavádění ECTS. Jelikož Srbsko není členem žádné mobility sítě (jako je Erasmus), kreditní systém (ECTS) je užíván především pro shromažďování kreditů. Další univerzity se aktivně připravují na zavedení ECTS v akademickém roce 2005/06.

Dodatek k diplomu podle úředního vzoru není dosud zaveden. Současný zákon jeho užívání nestanoví. Oficiální rozhodnutí o zavedení dodatku k diplomu bude obsahovat očekávaný zákon o vysokém školství v roce 2005. Budou jej povinně vydávat všechny instituce ve všech studijních programech, a to v srbštině a v angličtině.

Ačkoli současný zákon nestanoví užívání dodatku k diplomu, jedna univerzita již s jeho zaváděním začala. První dodatek k diplomu byl vydáván zdarma v srbštině a angličtině na největší fakultě univerzity Novi Sad (Fakulta technických věd) jako úřední dokument v červnu 2004.

V červnu 2002 byla ustavena Národní rada pro rozvoj univerzitního vzdělávání (*Republički savet za razvoj univerziteteskog obrazovanja*). Je odpovědná za **vnější zajišťování kvality** a je národním vládním orgánem; jeho členy jsou rektori a prorektori všech srbských univerzit a deset dalších osobností jmenovaných vládou. Jedním z jejích úkolů je stanovit základní

kritéria a standardy vyžadované při zakládání vysokoškolských institucí, což je reakce na vznik četných soukromých vysokých škol v transformačním období.

Národní komise pro akreditaci vysokého školství – NCAHE (*Komisija za akreditaciju visokog obrazovanja*) – byla zřízena Národní radou pro rozvoj univerzitního vzdělávání v lednu 2003. NCAHE je zpola nezávislým orgánem v tom smyslu, že Ministerstvo školství mu poskytuje administrativní podporu, univerzitní profesori jsou však jeho členy na základě dobrovolnosti. Současný zákon nevyžaduje v procesu zajišťování kvality účast mezinárodních odborníků.

V současném zákoně o univerzitách není požadována **akreditace** vysokých škol a studijních programů, bude ji však požadovat zákon o vysokém školství, který je v procesu schvalování. Mezi povinnosti NCAHE náleží pomáhat vysokoškolským institucím zavádět vlastní mechanismy **vnitřního zajišťování kvality**, udržovat databázi akreditačních postupů, provádět hodnocení a akreditaci vysokých škol a studijních programů, podporovat mezinárodní spolupráci s podobnými institucemi v jiných zemích atd.

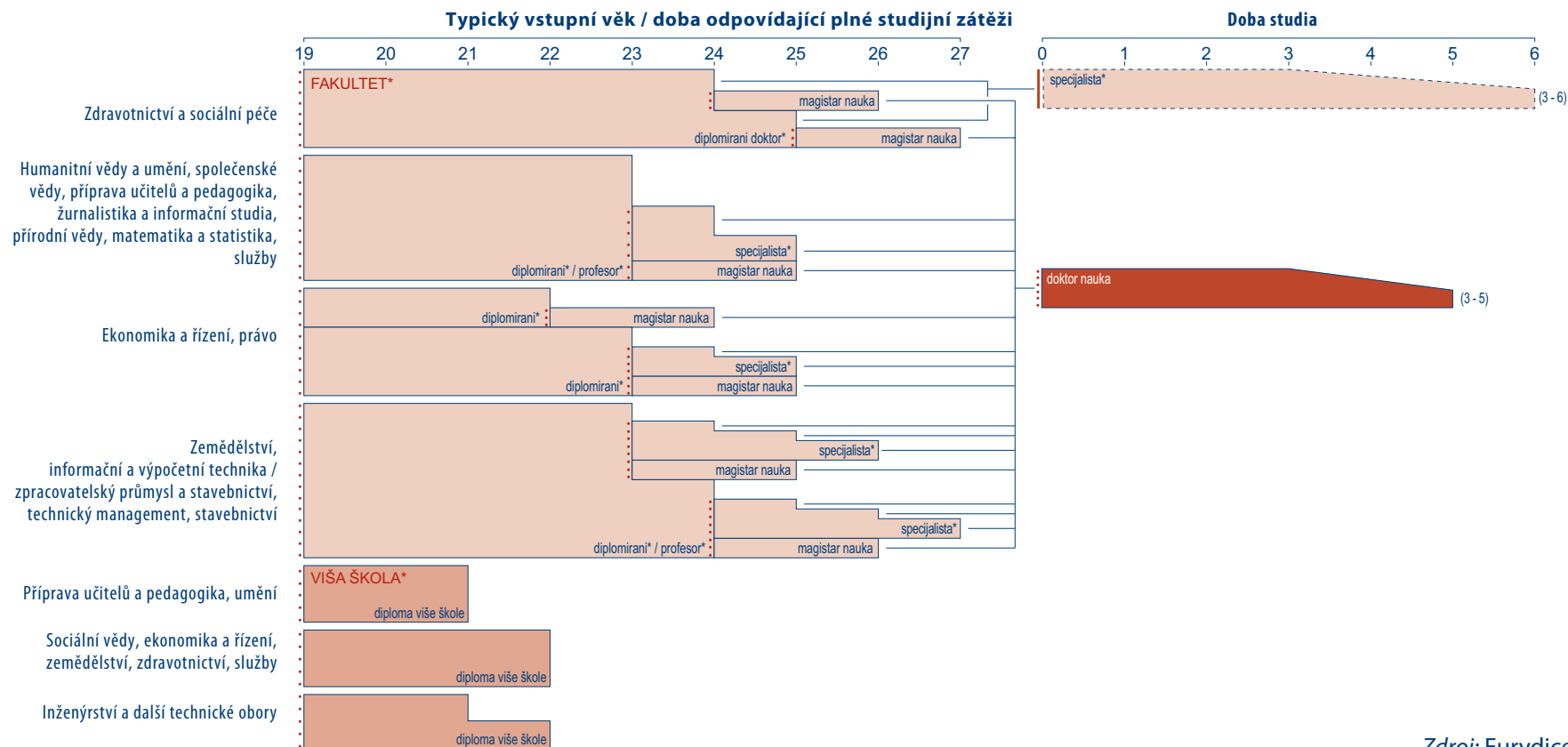
NCAHE bude vyžadovat vnitřní hodnocení po všech institucích a programech, žádajících o akreditaci. Procesu vnější akreditace předchází na všech univerzitách vnitřní hodnocení. V současné době neexistují žádná opatření, která by zavádění a rozvíjení mechanismů vnitřního zajišťování kvality na vysokých školách podněcovala. Návrh nového zákona o vysokém školství stanoví přesnou odpovědnost vysokých škol za zajišťování kvality, včetně vlastního hodnocení a akreditace. Vysoká škola žádající o akreditaci studijního programu musí připravit vlastní hodnotící dokument obsahující všechny relevantní informace o programu, fakultě a instituci. NCAHE jmenuje tříčlennou komisi, která dokument posoudí a instituci navštíví. Na základě zprávy komise učiní NCAHE veřejné rozhodnutí o akreditaci programu. Instituce má právo se odvolat.

Probíhá mnoho regionálních projektů zajišťování kvality. Univerzita v Bělehradě koordinuje projekt TEMPUS JEP za účasti dalších dvou univerzit. Projekt započal v roce 2004 a má za cíl vytvořit postupy a standardy pro zajišťování kvality. Mnoho fakult dokončuje vlastní hodnotící zprávy podle standardů vytvořených v rámci projektu (jaro 2005).

Všechny univerzity prošly vnějším hodnocením organizovaným Evropskou asociací univerzit (EUA) v roce 2002. Závěry a doporučení těchto vnějších hodnocení jsou dobrým základem pro vytvoření strategických plánů všech univerzit.

Do procesu zlepšování kvality jsou zapojeni též studenti. Studentské organizace na různých fakultách vypracovaly dotazníky pro hodnocení učitelů a studijních programů. Hrají aktivní roli při organizování průzkumů týkajících se vzdělávacího procesu, včetně hodnocení přednášejících, zkoušek, učebnic a pedagogického sboru. Nový zákon rovněž podporuje vznik studentského parlamentu, který bude hrát aktivnější roli v programech vnitřního hodnocení. Studenti se nepodílejí na řízení NCAHE.

NCAHE je připravena se stát členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/- Povinná praxe a její délka	(n- x) Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení / omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	* Kvalifikace + obor specializace	(Δ) Variabilní doba studia

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
8. srpna 1992 (novelizován v roce 1998 a 2002)	Zákon o univerzitách	Zakon o Univerzitetu
Prosinec 2004	Návrh zákona o vysokém školství	Nacrt zakona o visokom obrazovanju

Webové stránky

<http://www.ns.ac.yu/stara/tempusns/cards/2002/17040.html>

V říjnu 2003 přijal parlament Černé Hory nový zákon o vysokém školství. Podle tohoto zákona je struktura vysokoškolského vzdělávání založena na **třech hlavních cyklech**. Absolvování studia prvního cyklu (bakalářského) umožňuje vstup do specializačního studia druhého cyklu, do aplikovaného magisterského studia druhého cyklu nebo do akademického studia vedoucího k titulu magistr věd. Třetí cyklus akademického studia, vedoucí k titulu doktor věd, vyžaduje absolvování studia druhého cyklu. Součástí doktorského studia jsou i přednášky. V Černé Hoře poskytuje vysokoškolské vzdělání pouze jedna univerzita. Předpokládá se, že po roce 2006/07 významně vzroste procento studentů, kteří budou pokračovat ve studiu v druhém (magisterském) cyklu.

Od září 2004 je na Univerzitě Černé Hory pro přenos a shromažďování kreditů povinné užívání kreditního systému založeného na **ECTS** (pro všechny předměty všech studijních programů včetně doktorských). Většina fakult již uskutečnila změny nutné pro zavedení tohoto systému. Kurzy jsou omezeny na jeden semestr a každý je ohodnocen body podle ECTS.

Dodatek k diplomu založený na standardním evropském modelu je zaveden výše uvedeným

zákonem z roku 2003. Je povinný ve všech programech, vydává se zdarma v úředním vyučovacím jazyku a v angličtině.

Podle téhož zákona se **zajišťování kvality** musí stát trvalou činností vykonávanou prostřednictvím akreditace, studentského hodnocení a vlastního hodnocení. Hodnocení kvality a akreditace institucí provádí Vysokoškolská rada zřízená vládou. Když jsou předloženy žádosti o akreditaci, rada vytvoří odborné komise, jejímiž členy mohou být i mezinárodní odborníci, a vydá potvrzení, že žádosti byly přijaty. Instituce, která žádá o počáteční **akreditaci**, musí podat žádost alespoň rok před začátkem období, na které akreditaci žádá. Počáteční akreditace se uděluje nejvýše na tři roky a postup pro její udělení je určen předpisem vydaným radou. V následujících intervalech, nejdéle pětiletých, je instituce podrobena reakreditaci. Rada provádí hodnocení kvality všech studijních programů rovněž vždy nejdéle po pěti letech. Pro jednotlivé programy jmenuje odborné komise, v nichž mohou působit i mezinárodní odborníci jako poradci.

Podle zákona provádějí instituce **vnitřní hodnocení**, tj. hodnocení kvality svých studijních programů a pracovních podmínek. Vlastní hodnocení se provádí průběžně, podle

vnitřních předpisů. Používané metody závisejí na studijním programu, na vybavení, na kvalifikaci pedagogického sboru, vyučovacích metodách, na počtu studentů, kteří skládají zkoušky, na počtu absolventů a dalších vhodných výkonových ukazatelích.

Podle nového zákona o vysokém školství mají mít studenti 15% zastoupení v řídicích orgánech univerzity a fakult. Studenti se prostřednictvím dotazníků účastní procesů hodnocení a zajišťování kvality a hodnocení studijních programů a vyučujících.

Při provádění vnější kontroly může vláda jmenovat nezávislého auditora, aby přezkoumal finanční situaci kterékoliv veřejné vysoké školy.

Od roku 2002 se Univerzita Černé Hory účastní projektu TEMPUS nazvaného 'Zavedení standardů zajišťování kvality na Univerzitě Černé Hory'. Tento projekt by měl doporučit nápravná opatření pro zvýšení kvality a navrhnout dobře fungující systém zajišťování kvality, který by měl být udržován a zlepšován jako trvalý systém kontroly kvality. Černá Hora má též v úmyslu mít svého zástupce v Evropské asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA), jejíž aktivity budou brzy projednány s odborníky tohoto konsorcia.

Za podpory projektu TEMPUS (Socrates-Tempus Call 2004) se vytváří černoohorské národní oddělení ENIC (European Network Information Centre).

Univerzitní součásti rovněž počítají s novou strukturou studijních programů, v nichž by kromě povinného jádra byla větší část

volitelných předmětů. Tato struktura však dosud nebyla zavedena.

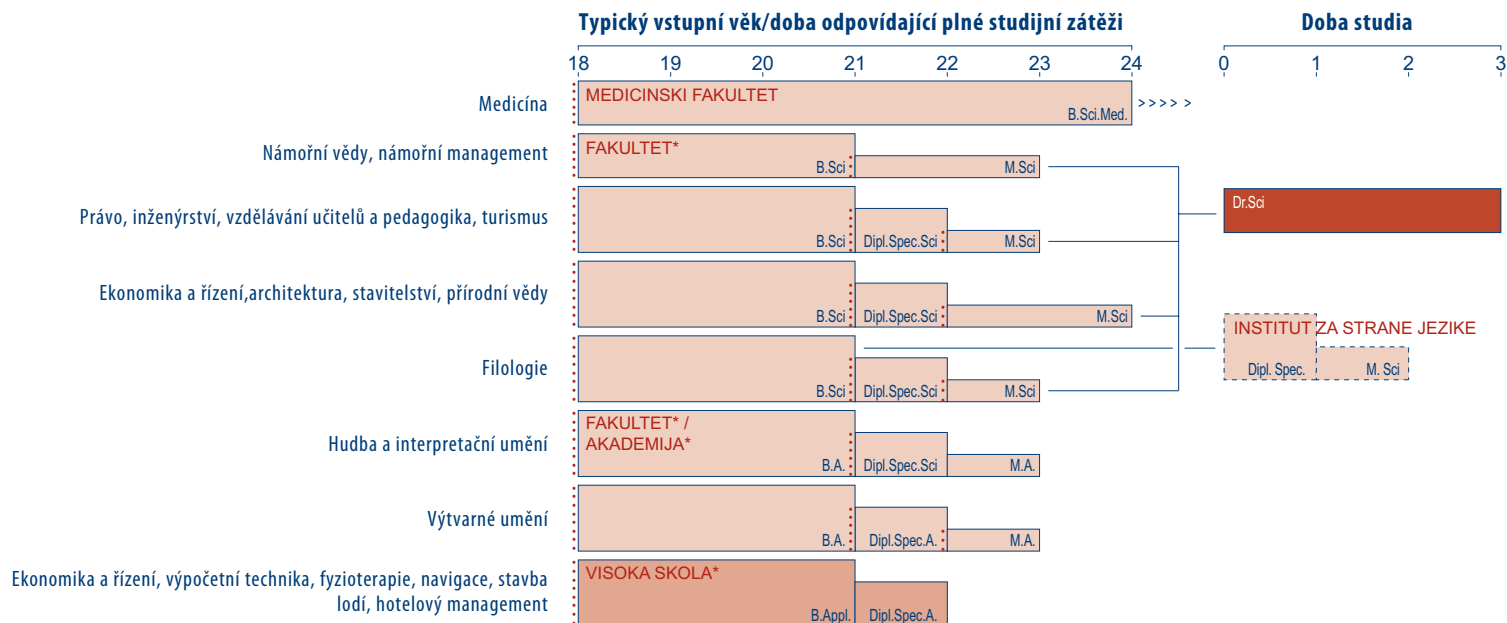
Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
22. října 2003	Zákon o vysokém školství	Zakon o visokom obrazovanju
Leden 2004	Statut Univerzity Černé Hory	Statut Univerziteta Crne Gore
Září 2004	Pravidla ECTS	Pravila ECTS

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

Univerzita Černé Hory: <http://www.cg.ac.yu>

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

>>> Study in Serbia

B. A	Diploma akademskih osnovnih studija	Dipl. Spec	Diploma specijalistickih studija	M.Sci	Magistar nauka
B.Appl	Diploma primijenjenih os+ovnih studija	Dipl. Spec. A	Diploma specijalistickih studija	M.A.	Magistar umjetnosti
B.Sci	Diploma akademskih osnovnih studija	Dipl. Spec.	Sci Diploma specijalistickih studija		
B. Sci. med.	Diplomirani ljekar - Diploma akademskih osnovnih studija	Dr Sci	Doktor Nauka		

Jelikož je vysokoškolské vzdělávání na Kypru poskytováno v omezené míře, mnoho mladých lidí studuje v cizině. Kyperská univerzita (*panepistimio*) byla zřízena zákonem v roce 1989 a první studenty přijala v roce 1992. Právní základ pro zřizování a činnost vysokých škol (včetně soukromých škol) poskytuje zákon z roku 1996 (a jeho poslední novela z prosince 2003).

Struktura studia je tradičně založena na **třech hlavních cyklech**. Na Kyperské univerzitě trvají programy vedoucí k bakalářské kvalifikaci (*ptychio*) 4 roky a k magisterské (M.A. a M.Sc.) 1 až 2 roky. I některé soukromé vysoké školy nabízejí akreditované programy na magisterské úrovni. Ty následují po programech o obvyklé délce čtyři roky.

Doktorské programy vedoucí k titulu úrovně Ph.D. (*didaktoriko diploma*) trvají 3 až 8 roků. Nabízí je pouze Kyperská univerzita. Požadavky na doktorát zahrnují získání alespoň 30 kreditních bodů Kyperské univerzity (odpovídají 1 hodině přednášek týdně a 60 kreditům ECTS) na magisterské úrovni v závislosti na studijním oboru a disertaci s původními vědeckými výsledky. V některých výjimečných případech mohou vstoupit do doktorských programů studenti s bakalářským titulem. Dalším povinným požadavkem pro

udělení doktorského titulu je úspěšné složení písemné zkoušky v pátém semestru studia.

Právní předpisy opravňují Kyperskou univerzitu k zavedení společných programů (*joint degrees*) dosud však k tomu nedošlo.

ECTS nebyl ještě zákonem zaveden. Očekává se, že na Kyperské univerzitě bude plně fungovat od roku 2005/06. Na veřejných a soukromých vysokých škol bude zaváděn postupně, protože o právních předpisech nutných k jeho zavedení se nyní vede celostátní diskuse. Jakmile bude ECTS zaveden, bude se používat pro přenos i shromažďování kreditů, jak je tomu již na univerzitě a na některých veřejných a soukromých vysokých škol, které jej používají spolu s vlastním kreditním systémem.

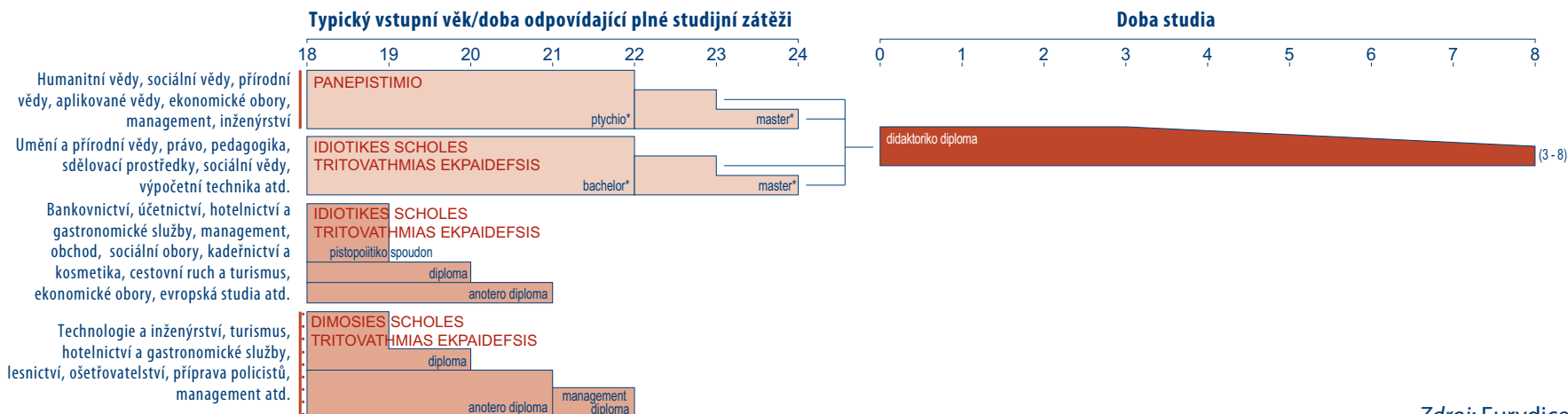
Kyperská univerzita zavedla **dodatek k diplomu** od akademického roku 2004/05. Je vydáván automaticky a zdarma v angličtině každému absolventu univerzity. Na některých soukromých vysokých školách je dodatek k diplomu vydáván na žádost zdarma v angličtině.

Pokud jde o **zajišťování kvality**, je nezávislým orgánem odpovědným za **vnější hodnocení** studijních programů na soukromých vysokých školách Rada pro hodnocení a akreditaci ve vzdělávání (*Symvoulío Ekpaideytikis Axiologisis-*

Pistopoiisis, SEKAP). SEKAP jmenuje hodnotící týmy, které jsou složeny z akademiků z Kyperské univerzity a z jiných veřejných institucí a které mají alespoň jednoho člena ze zahraničí. Hodnotící tým prostuduje žádost, která obsahuje rovněž vlastní hodnotící zprávu předloženou žadatelem. Hodnotí-li se studijní program, tým navštíví příslušnou instituci a vypracuje na základě svých zjištění návrh zprávy. Návrh je postoupen instituci k připomínkám, poté je vypracována konečná zpráva, která se zveřejní.

Akreditace studijních programů nabízených soukromými vysokými školami spolu se samotným akreditačním procesem se řídí ustanoveními zákona z roku 1996, který upravuje zřizování a činnost vysokých škol. Veřejné vysoké školy nejsou akreditovány. Byla rovněž snaha zřídit Národní agenturu pro zajišťování kvality. I když v současné době o tomto problému příslušné úřady diskutují, žádné oficiální kroky ke zřízení takovéto agentury nebyly podniknuty.

V rámci **vnitřního hodnocení** prošla Kyperská univerzita v roce 2004 úspěšně institucionálním hodnocením organizovaným Evropskou asociací univerzit (EUA) i následným hodnocením. Studenti se účastní vnitřního

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x) Minimální (n) až maximální (x) doba (v letech)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ) Variabilní doba studia

Z důvodu povinné vojenské služby nemohou muži vstoupit na *panepistimio* dříve než v 19 nebo 20 letech.

KYPR

hodnocení prostřednictvím dotazníkových šetření.

Prostřednictvím SEKAP je Kypr členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) od jejího založení v roce 1996.

Kromě opatření spojených s Boloňským procesem podnikla vláda kroky, které mají umožnit zřízení soukromých univerzit a přitom zaručit patřičnou úroveň kvality. V současné době návrh projednává parlament. Byla rovněž zřízena Kyperská technická univerzita. Kromě toho probíhá debata

o dalších právních úpravách, které by zavedly ECTS a dodatek k diplomu na všech veřejných a soukromých vysokých školách.

CY

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
28. července 1989	Zákon č. 144/1989, kterým se zřizuje Kyperská univerzita	O Peri Panepistimiou Kyprou Nomos
3. května 1996	Zákon 67(I)/1996 o zřizování a činnosti vysokoškolských institucí (včetně soukromých škol)	O Peri Sholon Tritovathmias Ekpaedefsis Nomos
31. prosince 2002	Zákon 234(I)/2002 o zřízení a činnosti Kyperské otevřené univerzity	O Peri Anoiktou Panepistimiou Kyprou Nomos
31. prosince 2003 (účinnost od 27. února 2004)	Zákon 198(I)/2003 o zřízení a činnosti Kyperské technické univerzity	O Peri Technologikou Panepistimiou Kyprou Nomos

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Hlavní právní úpravy spojené s Boloňským procesem jsou obsaženy v zákoně o vysokých školách, který nabyl účinnosti 1. července 1998, a v jeho novelách, zejména v novele z 1. července 2001. Implementace principů Boloňského procesu se stala důležitou součástí strategie Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a jednotlivých vysokých škol. Konkrétně je vyjádřena v jejich dlouhodobých záměrech a v dlouhodobém záměru MŠMT a v jejich každoročních aktualizacích. Je rovněž součástí Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha), který schválila vláda v roce 2000, a Strategie rozvoje terciárního vzdělávání, kterou vypracovalo MŠMT na období 2000–2005 (2010).

Uvedené právní předpisy vytvářejí právní rámec, který zřetelně odpovídá Boloňskému schématu tří cyklů vysokoškolského vzdělávání: bakalářského, magisterského a doktorského.

Struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** – první cyklus univerzitního studia vedoucí k titulu *bakalář* a následující krátký program úrovně *magistr* – byla oficiálně přidána k tradiční jednostupňové struktuře v roce 1990.

Novela zákona o vysokých školách z roku 2001 zavedla striktně **třístupňovou strukturu**.

Doktorský studijní program následuje po magisterské kvalifikaci. Celkový model je tento: 3–4 roky bakalářské 1–3 roky magisterské a 3 roky doktorské studium. V případě nestrukturovaných programů trvá dlouhé magisterské studium 4–6 roků a doktorské studium 3 roky. Od akademického roku 2004/05 byla převážná většina studentů přijata do bakalářských programů. Nestrukturované studijní programy, probíhající paralelně, jsou buď ty, kterým dosud nevypřela akreditace, nebo jsou to programy v určitých oborech, např. medicína, veterinární vědy, farmacie aj., které schválila Akreditační komise. Do doktorského programu není možné vstupovat po absolvování bakalářského programu. Podle zákona o vysokých školách jsou od roku 2002 všechny studijní programy reakreditovány. Od roku 2000 vypisuje MŠMT rozvojové programy, které mají podpořit zavádění bakalářských programů a transformaci tradičních programů na dvoustupňovou strukturu (bakalář/magistr) ve smyslu Boloňského procesu. 'Dlouhý' doktorský program v délce 5 roků, který by začínal po bakalářském programu, se neplánuje. Doktorské studijní programy jsou zaměřeny na vědecké bádání a samostatnou tvůrčí činnost v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo na samostatnou teoretickou a tvůrčí činnost v oblasti umění. **Doktorské studium**

obsahuje samostatný výzkum a teoretickou část, z které studenti skládají zkoušky. Studium se ukončuje státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce. Vysoké školy mohou být univerzitního nebo neuniverzitního typu. Vysoké školy neuniverzitního typu nemohou podle zákona uskutečňovat doktorské studijní programy. V praxi uskutečňují vysoké školy neuniverzitního typu převážně bakalářské studijní programy, pouze sedm z nich má akreditovány magisterské studijní programy (v akademickém roce 2004/05).

Existují též studijní programy vedoucí ke **společnému diplomu** (*joint degree*) nebo k diplomu dvojitému (*double degree*). Není pro ně žádná zvláštní právní úprava, současný zákon je však nevylučuje. Není o nich centrální evidence, některé vysoké školy jsou však do takovýchto programů zapojeny.

Systém ECTS není zákonem o vysokých školách předepsán, ale všechny veřejné vysoké školy mají kreditní systém **ECTS** nebo systém s ECTS kompatibilní. Na soukromých vysokých školách je ECTS poměrně novou záležitostí, některé z nich jej dosud nezavedly. Mezinárodní přenos kreditů je poměrně široce přijímán, národní přenos probíhá mezi vysokými školami, fakultami a studijními programy podobného

typu. Problémy však vznikají, jde-li o přenos kreditů mezi rozdílnými typy institucí, fakult nebo studijních programů. ECTS se v současné době používá na mnoha místech ke shromažďování kreditů. Počet institucí, zejména vysokých škol univerzitního typu, které používají kreditní systém, aby umožnili studentům pružnější volbu studijní cesty, rychle roste. Zvláště technické univerzity se tímto způsobem snaží učinit své studium přitažlivějším.

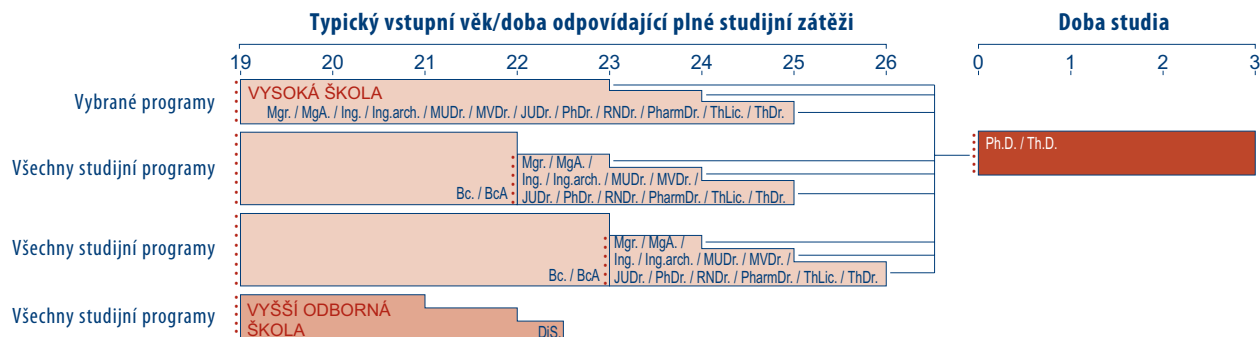
Evropský **dodatek k diplomu** je uveden mezi doklady o studiu a o absolvování studia ve studijním programu. Podle zákona o vysokých školách z roku 1998 se dodatek k diplomu vydával na žádost. V roce 2004 skupina odborníků z vysokých škol, MŠMT a národního oddělení ENIC/NARIC připravila dokument, který má českým institucím pomoci splnit požadavek Berlínského komuniké – vydávat v roce 2005 dodatek k diplomu všem absolventům. Od roku 2005 bude k dispozici zdarma v jazyce, který určí vysoká škola. Dvojjazyčnost se velmi doporučuje.

Zajišťování kvality systému zahrnuje vlastní hodnocení, vnější hodnocení, hodnocení odborníky (*peer review*) a akreditaci (založenou na předchozím hodnocení).

Zákon o vysokých školách z roku 1998 stanoví, že každá vysoká škola (veřejná, státní nebo soukromá) musí pravidelně provádět **vnitřní hodnocení** své činnosti, určit podrobnosti tohoto procesu ve svých vnitřních předpisech a zveřejňovat výsledky hodnocení. Vnitřní hodnocení se považuje za předpoklad a východisko dlouhodobého záměru vysoké školy v oblasti vzdělávání a výzkumu a vývoje.

Vnější hodnocení a/nebo hodnocení odborníky provádí Akreditační komise nebo její pracovní skupiny, instituce může požádat též o mezinárodní hodnocení. Akreditační komise byla zřízena zákonem o vysokých školách v červenci 1990. Od roku 1992 prováděla *peer reviews* a srovnávací hodnocení fakult v příbuzných studijních oborech. Postupy Akreditační komise jsou určeny jejím statutem (nejnovější platí od 28. července 2004). V souvislosti s řadou významných změn ve vzdělávacím systému stanovil zákon o vysokých školách z roku 1998 povinnost akreditovat všechny studijní programy. Akreditační komise rovněž získala nová práva a povinnosti. Očekává se, že se Akreditační komise opět zaměří na *peer review*, srovnávací hodnocení a příbuzné činnosti spojené s vnějším hodnocením.

Akreditační komise je nezávislý odborný orgán, který má 21 členů, mezi nimiž jsou i zahraniční odborníci. Pro činnost zahraničních odborníků v řídicích a hodnotících týmech nejsou žádná zvláštní pravidla. V praxi byli v Akreditační komisi vždy zahraniční odborníci, v současné době jsou to tři členové ze zahraničních univerzit. Členy Akreditační komise jmenuje vláda na návrh ministra školství, mládeže a tělovýchovy. Úkolem Akreditační komise je pečovat o kvalitu vysokoškolského vzdělávání a všestranně posuzovat vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost vysokých škol. Všechny vysokoškolské studijní programy, ať na veřejných, státních nebo soukromých vysokých školách, musí být akreditovány. Akreditaci uděluje MŠMT na doporučení Akreditační komise. Souhlasné stanovisko Akreditační komise je rovněž třeba k získání státního souhlasu ke zřízení soukromé vysoké školy a k získání oprávnění konat habilitační řízení nebo řízení ke jmenování profesorem. Akreditační komise vydává stanovisko též ke zřizování nebo rušení fakult veřejných vysokých škol a k určení typu vysoké školy (univerzitní nebo neuniverzitní). Akreditační komise stanoví minimální standardy týkající se kvalifikační struktury akademického sboru, informačního a dalšího vybavení vysokých škol apod.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	☐ Další kvalifikace	▬ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Bc.	<i>Bakalář</i>	JUDr.	<i>Doktor práv</i>	Ph.D.	<i>Doktor</i>	ThDr.	<i>Doktor teologie</i>
BcA.	<i>Bakalář umění</i>	MgA.	<i>Magistr umění</i>	PharmDr.	<i>Doktor farmacie</i>	ThLic.	<i>Licenciát teologie</i>
DiS.	<i>Diplomovaný specialista</i>	Mgr.	<i>Magistr</i>	PhDr.	<i>Doktor filosofie</i>		
Ing.	<i>Inženýr</i>	MUDr.	<i>Doktor medicíny</i>	RNDr.	<i>Doktor přírodních věd</i>		
Ing. arch.	<i>Inženýr architekt</i>	MVDr.	<i>Doktor veterinární medicíny</i>	Th.D.	<i>Doktor teologie</i>		

Zákon o vysokých školách nespécifikuje obory studijních programů. Akreditační komise posuzuje, zda je posuzovaný studijní program vhodný pro přípravu v příslušném oboru studia. Je-li tomu tak, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy udělí akreditaci. Vybrané programy zahrnují ty, kterým akreditace dosud nevypršela, specifické programy z oblasti medicíny, veterinárního lékařství a farmacie, nebo další programy zvláště vybrané Akreditační komisí.

ČESKÁ REPUBLIKA

Studijní výsledky a průběh studia v rámci doktorských studijních programů sleduje a hodnotí oborová rada. Vysoké školy nebo jejich součásti mohou vytvořit společnou oborovou radu pro studijní programy ze stejné oblasti studia. Předseda rady je volen z řad jejích členů.

Akreditační komise stanoví minimální standardy týkající se obsahu a personálního a informačního zajištění doktorských programů.

Od května 2002 je Akreditační komise členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA). Česká republika je

rovněž členem Mezinárodní sítě agentur pro zajišťování kvality ve vysokém školství (INQAAHE) a patří mezi zakládající členy Sítě agentur pro zajišťování kvality vysokého školství v zemích střední a východní Evropy (CEEN).

CZ

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Český
1. července 1990	Zákon č. 172/1990 o vysokých školách
1. července 1998 (Novela 2001)	Zákon č. 111/1998 o vysokých školách (Novela č. 147/2001 z 1. července 2001)
2000	Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha)
2000–2005 (2010)	Strategie rozvoje terciárního vzdělávání, MŠMT
28. července 2004	Statut Akreditační komise schválený vládou ČR usnesením č. 744

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

NĚMECKO

Struktura vysokoškolského vzdělávání se řídí rámcovým zákonem o vysokém školství (HRG) z roku 1998, který byl naposled novelizován v roce 2004.

Struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** byla na univerzitách a vysokých školách aplikovaných věd (*Fachhochschulen*) zavedena zkušebně od roku 1998 a je povinná od roku 2002. Stálá konference ministrů školství a kultury spolkových zemí Spolkové republiky Německo (*Kultusministerkonferenz*, KMK) přijala v rámci Boloňského procesu 14. dubna 2000 usnesení 'Přístup absolventů magisterských a bakalářských studijních programů k **doktorátu**'. Jako podmínka pro vstup absolventů bakalářských programů (s mimořádně dobrými výsledky) do doktorských programů bylo stanoveno vykonání zkoušek z určitých předmětů. Univerzita a *Fachhochschule* mohou připravit společný doktorát podle vlastních pravidel.

Nový systém rovněž podporuje program *Master-plus*, který usnadňuje zahraničním studentům s bakalářským titulem vstup do německého vysokoškolského systému a **studijní programy s dvojitým diplomem** (*double degree study programmes*). Přejít od starého systému na nový bude dokončen v roce 2010.

V září 2000 přijala KMK obecná kritéria (naposledy doplněná v roce 2004) pro zavedení kreditního systému založeného na **ECTS**. Užívání ECTS je nyní povinné. Jeden kredit odpovídá celkem 30 hodinám přednášek nebo seminářů a individuálního studia. ECTS se užívá ve všech typech studijních programů, a to k přenosu kreditů nebo k jejich shromažďování v rámci určitého studijního programu.

Dodatek k diplomu byl doporučen KMK a Konferencí rektorů vysokých škol (*Hochschulrektorenkonferenz*, HRK) v roce 1999.

Jeho zavádění ve všech studijních programech započalo v roce 2000 a dosud stále probíhá. Aby HRK pomohla institucím v jejich počáteční administrativní práci, dala k dispozici software plně kompatibilní s dodatkem k diplomu, známý jako *Diploma Supplement Deutschland* (DSD). Od 1. ledna 2005 dostávají dodatek k diplomu všichni studenti automaticky v angličtině a bez poplatku.

Zajišťování kvality se tradičně řídilo obecnými studijními pravidly. Po zavedení dvoustupňové struktury studia zaručuje kvalitu kombinace akreditace a hodnocení.

Hodnocení je obsaženo v rámcovém zákoně o vysokém školství z roku 1998 a stalo se součástí vysokoškolských právních norem každé spolkové země. Hodnocení má upozornit na silné a slabé stránky jednotlivých institucí a studijních programů, a tak pomoci univerzitám a *Fachhochschulen* přijmout strategie pro systematické zajišťování a zvyšování kvality.

V oblasti hodnocení neexistuje národní koordinační orgán. Rozvinula se však institucionální infrastruktura zahrnující iniciativy na úrovni spolkových zemí (agentury) a na regionální úrovni (sítě a asociace), která má dohlížet na zajišťování kvality ve vysokém školství.

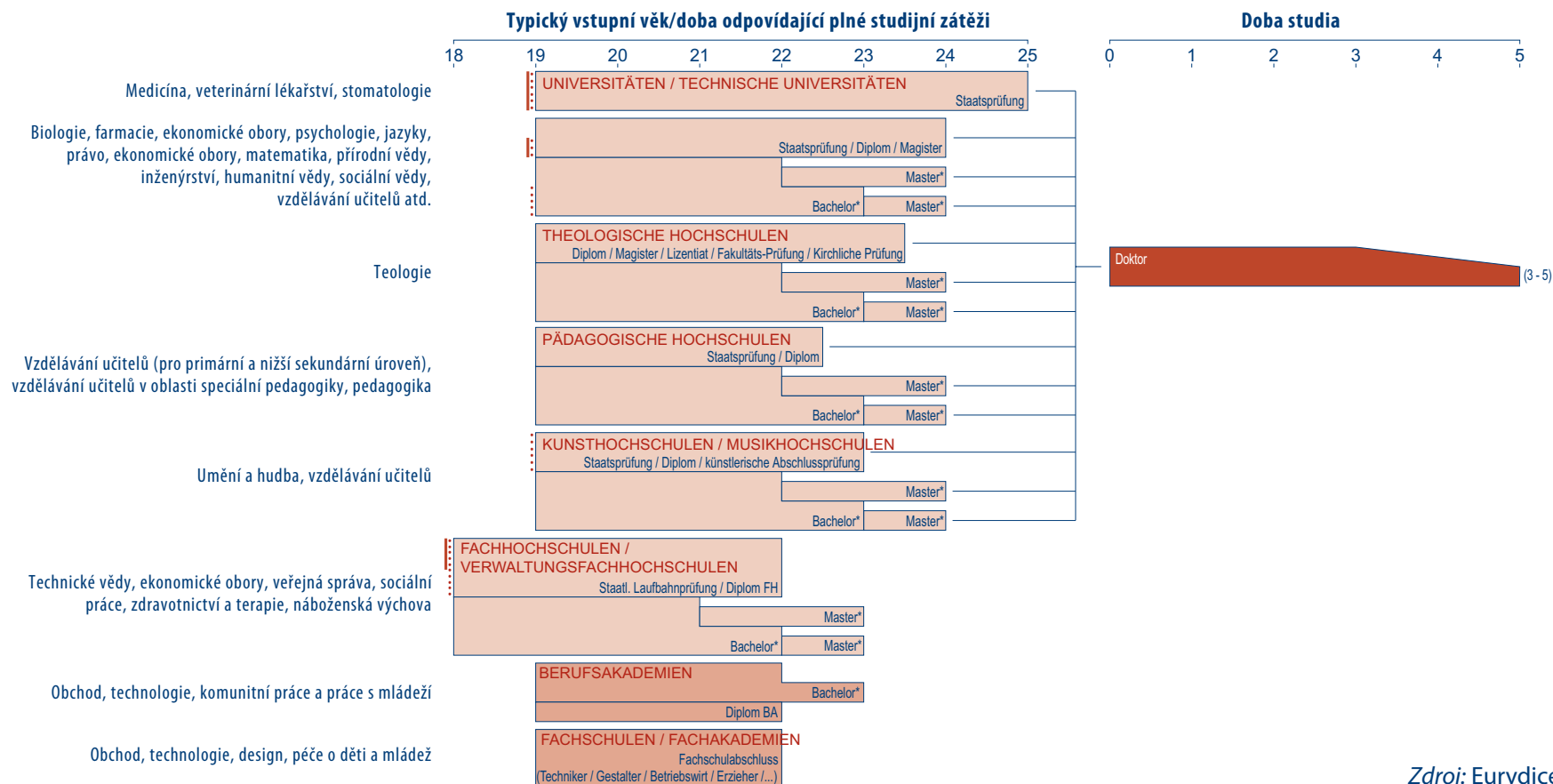
Vysoké školy jsou institucemi jednotlivých spolkových zemí. Podle § 9 HRG mají země zaručovat rovnocennost studijních programů a zkoušek a možnost přecházet z jedné univerzity na jinou. Ústřední snahou reformního úsilí je zvýšit účinnost výuky na vysokých školách. Na rozsah a organizaci výuky dohlížejí příslušné úřady jen v případě, že je rozsah vyučovací povinnosti stanoven předpisem. Zkušební řády (*Prüfungsordnungen*) pro státní zkoušky (*Staatsprüfungen*) vydávají příslušná ministerstva. Předpisy pro vysokoškolské zkoušky na úrovni *Diplom* nebo *Magister* musí schválit příslušný orgán podle

právních předpisů spolkové země. Jestliže tyto studijní řády (*Studienordnungen*) nezaručují, že studijní program bude uskutečňován a absolvován ve standardní době studia (*Regelstudienzeit*), má příslušný orgán právo požadovat jejich doplnění. Tento orgán může také požadovat, aby zkušební řády vysokých škol byly přizpůsobeny rámcovým předpisům pro zkoušky na úrovni *Magister* a *Diplom*, které schválily KMK a HRK.

Podle pravidel HRK je vnitřní hodnocení vysokoškolských institucí povinné a je též základem vnějšího hodnocení.

Hodnocení zahrnuje hodnotící návštěvu, externí hodnocení odborníky (*peer review*) – často s mezinárodní účastí, zapojení studentských hodnotitelů a zveřejnění výsledků vhodnou formou.

Pro nové bakalářské a magisterské studijní programy a rovněž pro budoucí studijní programy na úrovni *Diplom* nebo *Magister* ve studijních oborech, v nichž nejsou rámcová pravidla, oddělila KMK s ohledem na zajišťování kvality státní souhlas a **akreditaci**. Tak jako u jiných studijních programů, státní souhlas se týká zajištění financování zřizovaného studijního programu a jeho zařazení do plánu vysokoškolského vzdělávání příslušné spolkové země a dodržování strukturálních směrnic. Naproti tomu cílem akreditace je zajištění minimálních standardů akademického obsahu programů a jejich profesní relevanci. Akreditace také usiluje o rozmanitost nabídky programů, o zajištění jejich kvality v mezinárodní konkurenci a transparentnosti pro mezinárodní spolupráci. Provádí se v zásadě prostřednictvím *peer review* a studijní programy se periodicky reakreditují.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

FH *Fachhochschule* | BA *Berufsakademie*

Podle usnesení Stálé konference z 15. října 2004 je možno z akreditovaných programů úrovně ISCED 5B na *Berufsakademien* vstoupit do magisterského programu ISCED 5A.

Pro akreditaci nových bakalářských a magisterských programů zřídila Stálá konference ministrů v roce 1998 nezávislou spolkovou Akreditační radu (*Akkreditierungsrat*). Složení Rady odráží šíři reformního procesu 'napříč společnostmi' a potřebu, aby jej přijali všichni důležití partneři. V Radě jsou čtyři zástupci vysokých škol, čtyři zástupci spolkových zemí, pět odborníků z praxe, dva studenti a dva zahraniční členové. Klíčovou roli při akreditaci studijních programů hrají odborné týmy, které odpovídají za hodnocení akademického obsahu a v nichž jsou zástupci z vysokých škol, odborníci a studenti. Podle usnesení Stálé konference z 12. června 2003 musí být

bakalářské a magisterské studijní programy akreditovány. Akreditace zahrnuje oficiální proces *peer review* založený na objektivních kritériích, který má posoudit, zda program splňuje požadované akademické a profesní standardy. Povinnosti Rady stanoví Statut pro akreditaci z 15. října 2004. Rada může akreditovat agentury a dát jim na určitou dobu právo akreditovat studijní programy. Sleduje a periodicky reakredituje agentury a určuje minimální požadavky na akreditační postupy.

Akreditační rada také dbá na dodržování pravidel soutěže mezi akreditačními agenturami. Podporuje komunikaci a spolupráci mezi agenturami, a přispívá tak

k uplatňování německých zájmů v mezinárodních sítích pro zajišťování kvality a v akreditačních institucích. Německá akreditační rada – centrální akreditační organizace – bude založena jako veřejnoprávní instituce. Její činnost tak bude postavena na nový právní základ. Akreditační rada a akreditační agentury jsou členy Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

V souladu s principy dalšího rozvoje zajišťování kvality, platnými pro všechny spolkové země a vysokoškolské instituce, které rovněž přijala KMK v roce 2004, bude systém akreditace dlouhodobě rozšířen na všechny studijní programy.

NĚMECKO

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
20. srpna 1998 (poslední novela 27. prosince 2004)	Rámcový zákon o vysokém školství	Hochschulrahmengesetz (HRG)
3. prosince 1998	Zavedení akreditace pro bakalářské a magisterské studijní programy (Usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury)	Einführung eines Akkreditierungsverfahrens für Bachelor-/Bakkalaureus- und Master-/Magisterstudiengänge (Beschluss der Kultusministerkonferenz)
14. dubna 2000	Přístup absolventů magisterských a bakalářských studijních programů k doktorátu (Usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury)	Zugang zur Promotion für Master-/Magister- und Bachelor-/Bakkalaureusabsolventen (Beschluss der Kultusministerkonferenz)
12. června 2003	10 tezí o bakalářském a magisterském studiu v Německu (Usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury)	„10 Thesen zur Bachelor- und Masterstruktur in Deutschland“ (Beschluss der Kultusministerkonferenz)
10. října 2003	Strukturní směrnice společné pro spolkové země podle § 9.2 HRG pro akreditaci bakalářských a magisterských studijních programů (Usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury)	Ländergemeinsame Strukturvorgaben gemäß § 9 Abs. 2 HRG für die Akkreditierung von Bachelor- und Masterstudiengängen (Beschluss der Kultusministerkonferenz)
15. října 2004	Kritéria pro další rozvoj akreditace (Usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury)	Eckpunkte für die Weiterentwicklung der Akkreditierung (Beschluss der Kultusministerkonferenz)
22. října 2004	Rámcové směrnice pro zavádění kreditních systémů a modulární struktury studijních programů (Usnesení Stálé konference ministrů školství a kultury)	Rahmenvorgaben für die Einführung von Leistungspunkten und die Modularisierung von Studiengängen (Beschluss der Kultusministerkonferenz)

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Nejnovější změny spojené s Boloňským procesem v Dánsku jsou obsaženy v nařízení Ministerstva vědy, techniky a inovací z května 2004 o univerzitních bakalářských a magisterských programech, které bylo vydáno na základě zákona o univerzitách z května 2003, a v nařízení Ministerstva kultury z června 2004 o vzdělávání v hudebních akademiích a v Operní akademii.

Struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** byla v Dánsku zavedena koncem 80. let minulého století. Výše uvedený zákon stanovil strukturu 3+2 (nebo v některých případech 3+2½ či 3+3) ve všech univerzitních oborech. Od roku 1992 odpovídá **doktorský program třetího cyklu (Ph.D. – *Philosophiae Doctor*)** 3 roků studia s plnou studijní zátěží následujícího po získání běžného magisterského titulu. Podle právní úpravy z roku 2002 zahrnuje doktorský program práci na samostatném výzkumném projektu (Ph.D. projekt) pod dohledem školitele, vypracování disertace založené na Ph.D. projektu a úspěšné absolvování výzkumných (Ph.D.) kurzů schválených institucí. Celková studijní zátěž musí odpovídat přibližně 30 kreditům ECTS a zahrnovat účast na výzkumných činnostech, včetně návštěvy jiných – hlavně zahraničních – výzkumných institucí nebo podobné úkoly a získání zkušeností při výuce nebo při šíření

znalostí, pokud možno přímo spojených s daným Ph.D. projektem. Vyšší stupeň *doctor* (dr.) mohou získat zralí výzkumníci, normálně po nejméně 5 až 8 letech samostatného původního výzkumu a veřejné obhajobě disertace. V současné době nelze doktorát získat společně na dvou nebo více univerzitách.

Používání systému **ECTS** se stalo povinným ve všech vysokoškolských studijních programech od 1. září 2001. Počítá se s tím, že by měl být užíván i v celoživotním vysokoškolském vzdělávání dospělých. Využívání ECTS pro shromažďování kreditů je možné u většiny programů.

Používání **dodatku k diplomu** se stalo povinným též od 1. září 2002. Všechny vysoké školy jsou povinny vydávat dodatek k diplomu v angličtině všem absolventům. Vydává se zdarma.

V oblasti **zajišťování kvality** byl zákonem ze září 2000 zřízen Dánský institut pro hodnocení (EVA) jako nezávislá národní agentura působící pod záštitou ministerstva školství. Při zřízení EVA bylo do něj začleněno Dánské centrum pro hodnocení, které provádělo vnější hodnocení vysokého školství od roku 1993 do roku 1999. EVA odpovídá za vnější hodnocení kvality na všech úrovních vzdělávání v Dánsku, včetně vysokého školství (veřejného a soukromého).

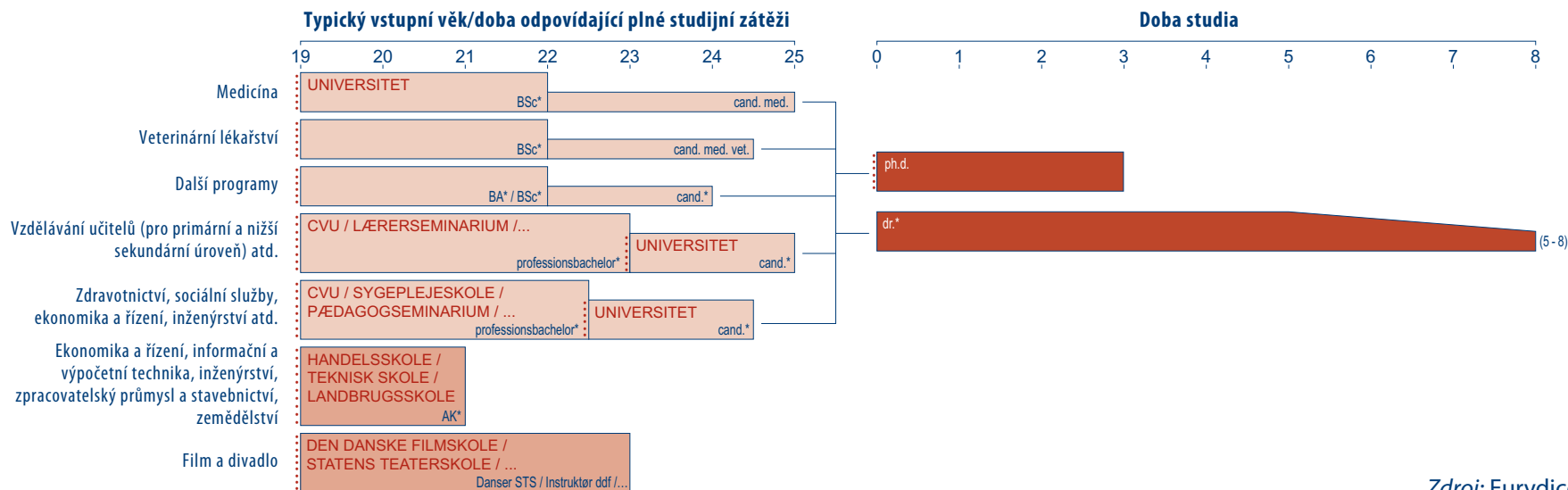
Provádí systematické hodnocení vysokoškolských studijních programů. Jeho aktivity mohou zahrnovat institucionální hodnocení, auditu a další formy hodnocení. EVA může provádět hodnocení na žádost. Tato hodnocení se provádějí za úplatu a mohou být vyžádána vládou, ministerstvy nebo poradními orgány, místními úřady a vzdělávacími institucemi.

Celkový dohled nad EVA vykonává správní rada. Jmenuje výkonného ředitele EVA a na jeho doporučení sestavuje celoroční program činnosti. Zastupitelstvo, v němž jsou i zástupci studentských orgánů, projednává výroční zprávu EVA a vyslovuje se k prioritám plánovaných činností. Pro každé hodnocení jmenuje EVA skupinu složenou z význačných odborníků v příslušném oboru. Všichni členové musí být nezávislí na hodnocených programech/institucích. Obecně platí, že se EVA snaží získat pro každé hodnocení alespoň jednoho člena ze skandinávských zemí.

Všechny hodnotící zprávy se zveřejňují.

Hodnocené instituce jsou odpovědné za následné hodnocení. Musí vypracovat plán tohoto procesu, který má brát v úvahu doporučení z hodnotící zprávy.

Plán následného hodnocení musí být veřejně oznámen nejpozději šest měsíců po zveřejnění

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

AK	Akademineau	cand. med	Candidatus medicinae	dr.	Doctor
BA	Bachelor of arts	cand. med. vet	Candidatus medicinae veterinariae	ph.d.	Doctor philosophiae/Philosophiae Doctor
BSc	Bachelor of science	CVU	Center for Videregående Uddannelse	STS	Statens Teaterskole
cand.	Candidatus	ddf	Den Danske Filmskole		

Titul *professionsbachelor* umožňuje vstup do programů vedoucích k titulu *candidatus* pouze v odpovídajících profesních oborech.

hodnotící zprávy a musí být dostupný v elektronické formě na webových stránkách instituce.

Od institucí se požaduje, aby stanovily vlastní postupy **vnitřního zajišťování kvality**. Zákon o univerzitách vymezuje role děkanů, vedoucích kateder a studijních komisí při zajišťování a rozvíjení kvality vzdělávání a výuky. Vlastní hodnocení, jehož se pravidelně účastní studenti, je nedílnou povinnou součástí každého hodnocení.

Akreditace všech studijních programů vedoucích k profesnímu bakalářskému titulu začala v roce 2004. EVA provádí akreditace

/hodnocení a Ministerstvo školství o akreditaci rozhoduje. EVA rovněž akredituje programy na soukromých školách jako součást postupu, kterým ministerstvo určuje, zda studenti těchto škol mají právo na dánská státní stipendia.

Příslušná ministerstva rozhodují, které instituce mohou nabízet které programy. Každé rozhodnutí je založeno na zjištění, zda instituce je schopna uskutečňovat studijní program splňující určité požadavky na kvalitu. Získá-li instituce právo nabízet některý program, musí jej sestavit v rámci stanoveném ministerským nařízením.

Všech zkoušek na dánských vysokoškolských institucích se účastní nejen vyučující, ale také další zkoušející, který ve většině případů včetně závěrečných zkoušek musí být externista. Externí zkoušející odpovídá za dodržení stejných standardů u všech zkoušek, a tím i za jejich kvalitu.

EVA je zakládajícím členem Evropské asociace pro hodnocení kvality ve vysokém školství (ENQA).

DÁNSKO

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
12. září 2000	Zákon o Dánském institutu pro hodnocení (Zákon č. 905)	Lov om Danmarks Evalueringsinstitut (lovbekendtgørelse nr. 905)
8. března 2002	Ministerské nařízení č. 114 o studijním programu Ph.D. a titulu Ph.D.	Bekendtgørelse om ph.d.-uddannelsen og ph.d.-graden (bkg. nr. 114)
28. května 2003	Zákon o univerzitách (Zákon č. 403)	Lov om universiteter (lov nr. 403)
6. května 2004	Nařízení Ministerstva vědy, techniky a inovací o univerzitních bakalářských a magisterských programech (Ministerské nařízení č. 338)	Bekendtgørelse om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (bkg. nr. 338)
8. června 2004	Nařízení Ministerstva kultury o vzdělávání na hudebních akademiích a na Operní akademii (Ministerské nařízení č. 511)	Bekendtgørelse om uddannelserne ved musikkonservatorierne og Operaakademiet (bkg. nr. 511)

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Obecné právní principy týkající se vysokého školství jsou uvedeny v zákonu o univerzitách z roku 1995 (novelizován v roce 2004) a v zákonu o odborných vysokých školách (1998 a 2004). Určité aspekty vysokého školství upravují též zákony o profesních vzdělávacích institucích (1998 a 2004), o soukromých školách (1998 a 2004) a o vzdělávání dospělých (1993 a 2004).

Od akademického roku 2002/03 jsou univerzitní (*ülikool*) studijní programy strukturovány do **tří hlavních cyklů**. Magisterský stupeň (*magistrikraad*) vyžaduje 40 národních kreditů (60 kreditů ECTS), následuje-li po bakalářském stupni se 160 kredity, a 80 kreditů, následuje-li po bakalářském stupni se 120 kredity. Model 3 + 2 (3 roky bakalářský program a potom 2 roky magisterský) je běžnější než model 4 + 1.

Struktura se dvěma cykly je aplikována ve většině oborů s výjimkou medicíny, farmacie, stomatologie, veterinárního lékařství, architektury, stavebního inženýrství a přípravy učitelů.

Vysokoškolské programy v aplikovaných oborech zachovávají i nadále strukturu s jedním cyklem. Nový zákon stanoví, že s účinností od 1. ledna 2004 mohou nejen univerzity, ale i odborné vysoké školy

(*rakenduskõgkool*) nabízet magisterské programy v oborech teologie a obrany, nebo i v jiných oborech ve spolupráci s univerzitami, pokud si to vyžádá veřejný zájem.

Existující programy vedoucí k **doktorátu** (*doktorikraad*) trvají 3 nebo 4 roky a lze do nich vstoupit po získání magisterského titulu. Každá univerzita může stanovit další vstupní kritéria. Univerzity udělují doktorský titul pouze na základě samostatného výzkumu. Větší univerzity stanovily rovněž minimální požadavky na teoretické kurzy. Tyto volitelné kurzy probíhají paralelně s přípravou doktorské disertace. Reforma doktorských programů v rámci Boloňského procesu nebyla dosud zahájena, měla by však být dokončena v roce 2007/08. Hlavní změna bude spočívat ve větší pozornosti věnované metodice výzkumu, filozofii vědy apod., které už nejsou součástí magisterských programů.

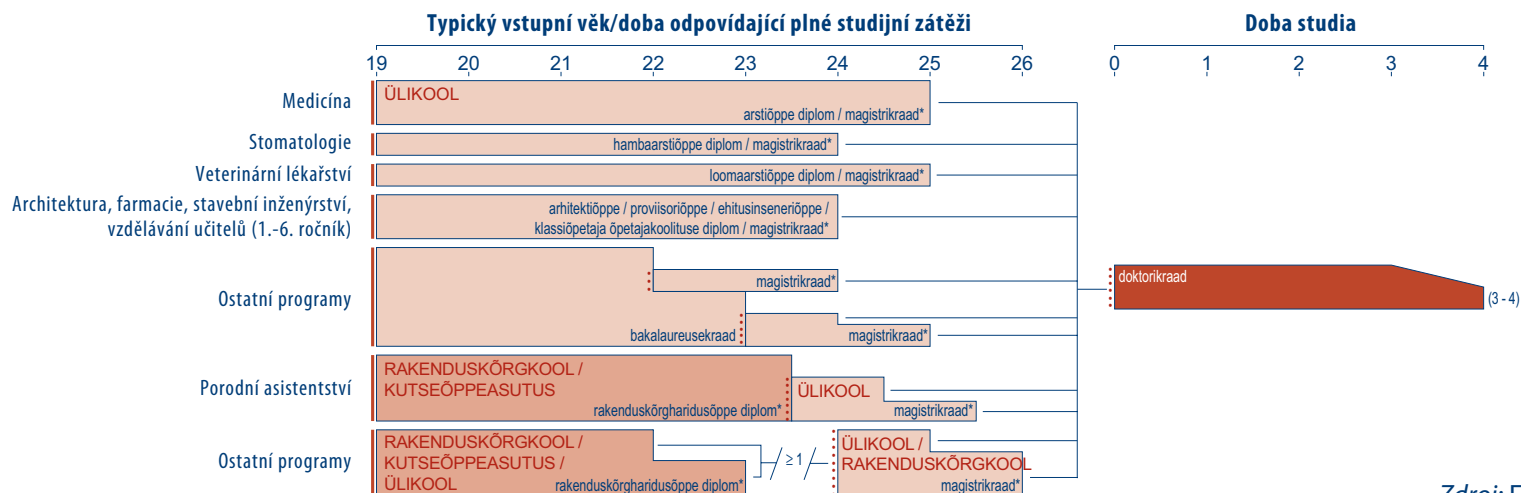
Teoretické kurzy v doktorských programech mají obvykle stanovenou minimální studijní zátěž, která může být na různých univerzitách různá. Tyto semináře lze absolvovat paralelně s přípravou na výzkumnou práci, kurzy jsou však povinné.

Není možno uskutečňovat společné programy (*joint degree*) kterékoliv úrovně (magisterské nebo doktorské). Finanční prostředky jsou

poskytovány podle výkonů jak na univerzitní, tak na národní úrovni. Mezinárodní spolupráce všech vysokých škol se soustřeďuje hlavně na skandinávské a pobaltské země, smlouvy o spolupráci na institucionální úrovni byly však podepsány s vysokými školami z celého světa.

Národní kreditní systém (1 národní kredit se rovná 1,5 kreditu ECTS) je založen na studijní zátěži a odpovídá 40 pracovním hodinám za týden a 40 týdnům za rok. Od roku 1995 používá většina vysokých škol zapojených do programu Socrates (Erasmus) dobrovolně kreditní systém **ECTS**. Podle právních předpisů bude ECTS zaveden na všech vysokých školách počínaje akademickým rokem 2006/07. Konečné rozhodnutí ohledně všech aspektů ECTS nebylo dosud učiněno, kreditní body se však již používají jak k přenosu, tak ke shromažďování.

Dodatek k diplomu je zaveden a od 1. ledna 2004 jej musejí vydávat všechny vysoké školy. Vydává se zdarma a automaticky v estonštině a v angličtině všem studentům, kteří absolvovali specializované studium (tj. odborné vysokoškolské, magisterské, integrované bakalářské a magisterské nebo doktorské). Pouze v případě studentů, kteří absolvovali jen bakalářské studium, se dodatek k diplomu vydává na žádost

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	▮ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Od ledna 2004 mohou *rakenduskõrgkool* nabízet programy *magistriõppe*, ale žádný z těchto programů nebyl dosud zaveden. Oprávnění nabízet *magistriõppe* poskytl institucím vládní dekret.

Veřejné univerzity uzavřely v červnu 2003 dohodu o **zajišťování kvality**, která stanoví požadavky na studijní programy, akademické pracovníky a akademické tituly. Podle této dohody začaly univerzity harmonizovat požadavky na kvalitu v uvedených třech oblastech a zavázaly se je uplatňovat od začátku akademického roku 2004/05. Dohoda obsahuje závazek provádět vždy v září hodnocení činnosti v uplynulém akademickém roce. K dohodě se připojily rovněž dvě soukromé instituce.

Vnější hodnocení se provádí většinou formou akreditace. Neexistuje zvláštní orgán, který by se věnoval vnějšímu hodnocení. Ministerstvo školství a výzkumu však má právo sledovat činnost vysokých škol, pokud jejich počínání neodpovídá právním předpisům.

Několik institucí má plně funkční systém **vnitřního řízení kvality**, mnohé však jej připravují.

Konference rektorů iniciovala vypracování příručky o kvalitě a formulaci kritérií univerzitního vzdělávání. Výsledky se očekávají v roce 2005. Bylo vybráno 15 kritérií kvality, která projdou prvním kolem hodnocení v září 2005.

Činnost v oblasti **akreditace** koordinuje Rada pro hodnocení kvality vysokého školství (HEQAC, *Kõrghariduse Hindamise Nõukogu*), založená v roce 1995. Pomáhá též univerzitám a dalším vysokým školám při vypracování vlastních hodnotících zpráv. V Radě, která má 12 členů, jsou zastoupeny vysokoškolské instituce, výzkumné a vývojové organizace, profesní a zaměstnanecké svazy a studentské organizace. Mezi hlavní činnosti Rady patří akreditace studijních programů, definice standardů vysokoškolského vzdělávání, publikování akreditačních rozhodnutí a vydávání doporučení. Úlohou Akreditačního centra (AC) založeného v roce 1997 je vykonávat všechny praktické činnosti spojené s akreditací. První kolo akreditací proběhlo v období 1997 až 2002.

Metody a postupy byly obecně zvoleny v souladu s doporučeními Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA). Přesto je co zlepšovat, většinou v organizaci akreditace, kterou komplikují změny v systému. Po hodnotící návštěvě vypracuje odborný tým zprávu. Na základě vlastního hodnocení vysoké školy a zprávy zahraničních odborníků vydá HEQAC akreditační rozhodnutí. Plná akreditace platí 7 roků, podmíněná 3 roky. V případě negativního

rozhodnutí musí být příslušný studijní program ukončen. Do roku 2003 měla HEQAC plné právo rozhodovat o výsledku akreditace. Většina univerzitních studijních programů a malá část programů nabízených odbornými vysokými školami je akreditována. Tři univerzity prošly institucionální akreditací.

Od roku 2003 mají zástupci studentů v HEQAC právo účastnit se akreditace na této úrovni a podílet se vnitřní hodnotící zprávě.

AC je členem ENQA od roku 2002.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
Přiját 10. listopadu 1993 a novelizován 5. července 2004	Zákon o vzdělávání dospělých	Täiskasvanute koolituse seadus
Přiját 12. ledna 1995 a novelizován 1. září 2004	Zákon o univerzitách	Ülikooliseadus
Přiját 3. června 1998 a novelizován 19. listopadu 2004	Zákon o soukromých školách	Erakooliseadus
Přiját 10. června 1998, poslední novelizace 13. května 2004	Zákon o odborných vysokoškolských institucích	Rakenduskõrgkooli seadus
Přiját 17. června 1998 a novelizován 19. listopadu 2004	Zákon o profesních vzdělávacích institucích	Kutseõppeasutuse seadus
Přiját 13. června 2000 a novelizován 5. září 2003	Nařízení vlády o standardech vysokoškolského vzdělávání	Kõrgharidusstandard Vabariigi Valitsuse määrus
23. října 2003	Nařízení vlády o akreditaci univerzit, odborných vysokoškolských institucí, jejich studijních programů a o požadavcích pro akreditaci	Ülikooli ja rakenduskõrgkooli ning nende õppekavade akrediteerimise kord ja akrediteerimisel esitatavad nõuded – Vabariigi Valitsuse määrus

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Od března 2004 vzdělávací systém prochází přechodnou fází. Zkoumá se řada problémů s výhledem na reformu systému. Z tohoto důvodu se Ministerstvo školství chystá zahájit celostátní debatu v rámci Národní rady pro vzdělávání (ESYP) a Stálého výboru pro kulturu a školství řeckého parlamentu. Některé ze zkoumaných problémů se týkají procesu vytváření Evropského vysokoškolského prostoru.

Struktura studia je od počátku 80. let minulého století založena na **třech hlavních cyklech**. Politické rozhodnutí o plném zavedení struktury se dvěma cykly nebylo dosud přijato. První cyklus vede v obou sektorech vysokého školství, tj. v univerzitním i aplikovaných věd, k prvnímu titulu (*ptychio* nebo *diploma*). Druhý cyklus vede k druhému titulu nazývanému univerzitní specializační diplom, a potom k třetímu cyklu (dokorátu). Univerzitní specializační diplom je ekvivalentní magisterskému titulu. Programy druhého cyklu nabízejí pouze univerzity. Existuje však právní ustanovení umožňující technickým vysokým školám (TEI) spolupracovat s univerzitami při uskutečňování specializačních programů vedoucích k druhému titulu.

Doktorský program trvá nejméně tři roky a je věnován původnímu výzkumu a vypracování disertace. V některých doktorských

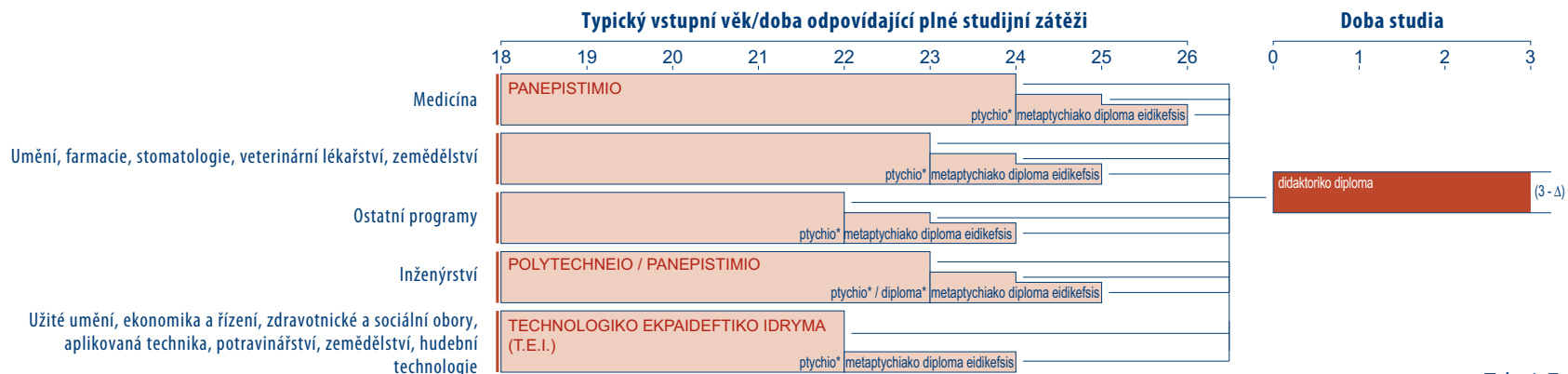
programech jsou povinné teoretické kurzy, které předcházejí samostatnému výzkumu. Zákon umožňuje absolventům prvního cyklu (*ptychio*) vstup do doktorského studia, ale toto pravidlo se už nepoužívá. Většina fakult nabízí magisterské programy, takže se po studentech, kteří chtějí pokračovat v doktorském studiu, požaduje, aby získali nejprve magisterský titul. Pouze ty fakulty, které nenabízejí programy druhého cyklu, přijímají k doktorskému studiu studenty bez magisterské kvalifikace.

Podle zákona z roku 2004 je možná nová forma mezinárodních společných magisterských programů (*joint Mater's degree*). Tato forma předpokládá spolupráci mezi institucemi, které vypracují podrobná pravidla organizace a fungování univerzitních studijních programů, jež vedou ke společným kvalifikacím.

Prvním krokem byla dohoda o meziuniverzitní spolupráci uzavřená řeckým a francouzským ministerstvem školství a konferencemi rektorů obou těchto zemí. Jako výsledek této spolupráce budou brzy zahájeny tři společné magisterské programy uskutečňované řeckými a francouzskými univerzitami. O podobné spolupráci s německými univerzitami uvažují řecká a německá konference rektorů.

Národní kreditní systém existuje v obou sektorech vysokého školství od počátku 80. let.

Jedná se ve skutečnosti o systém pro shromažďování kreditů, které jsou v univerzitním sektoru přímo úměrné týdennímu počtu vyučovacích hodin. K přenosu kreditů v Evropských programech mobility (Erasmus a Socrates) však instituce v obou sektorech užívají systém **ECTS**. Ten ale není přijímán jednotně a přesná pravidla pro jeho používání určují příslušné instituce. Sektor technických vysokých škol a některé univerzitní fakulty užívají systém pro shromažďování kreditů založený na 'studijní zátěži' (1 kredit odpovídá 25 hodinám, 30 kreditů za semestr znamená 750 hodin), což znamená, že jej lze považovat za kompatibilní s ECTS. Aby se situace vyjasnila, chce řecká vláda předložit tento problém jako jeden z bodů celostátní debaty s cílem zavést ECTS jako systém pro shromažďování kreditů v obou sektorech. Nový zákon připravovaný Ministerstvem školství, který by měl být předložen v květnu 2005, má zavést povinné užívání ECTS jako systému pro přenos a shromažďování kreditů v programech strukturovaných do dvou cyklů, a to na všech vysokých školách.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	□ Další kvalifikace	▮ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

TEI *Technologigo Ekpaideftiko Idryma*

Dodatek k diplomu bude začleněn do vzdělávacího systému zákonem v roce 2005, takže bude brzy k dispozici. Bude vydáván automaticky a zdarma v řečtině a angličtině. Nebude k dispozici pro třetí cyklus (doktorské studium).

Je plánováno zřízení národní agentury, která by byla odpovědná za **zajišťování kvality**. Agentura by měla vzniknout do května 2005. Zavedení systému zajišťování kvality se opírá o ustanovení zákona projednávaného nyní řeckým parlamentem. Systém bude fungovat na dvou úrovních, jako **vnitřní hodnocení** a **vnější hodnocení**, která doplní následná hodnocení.

Národní agentura bude mít za úkol zlepšování kvality pomocí vnějšího hodnocení. Povinnosti agentury stanoví právní předpis. Patří k nim především hodnocení studijních programů a institucí a organizování auditů. Autonomie a nezávislost orgánu a osob odpovědných za hodnocení kvality, pokud jde o používané postupy a metody, bude zaručena zákonem, aby se tak zajistila efektivita a validita procesu jakož i nestrannost a transparentnost výsledků a jejich obecné přijímání.

Řídící orgán agentury a odborné skupiny pro vnější hodnocení budou sestaveny z uznávaných akademiků, zahraničních

odborníků a z odborníků z oblasti vzdělávání. Odborníci pověřeni hodnocením budou vybíráni ze seznamu vytvořeného k tomuto účelu.

Na vypracování své strategie bude agentura úzce spolupracovat s vysokoškolskou komunitou a brát v úvahu potřeby společnosti, zejména veřejných a soukromých partnerů a uživatelů, včetně studentů, rodičů a trhu práce.

Jedním z hlavních úkolů agentury bude vytvořit soubor standardů, postupů a návodů pro hodnocení kvality. Pro stanovení objektivních vnějších kritérií a metod bude bráno v úvahu poslání a cíle každé instituce a její specifické charakteristiky a zaměření. Použité standardy by se neměly omezovat na minimální požadavky, ale měly by aspirovat na vyšší úrovně a směřovat k dosažení excelence. V tomto smyslu může být práce Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) v oblasti společných kritérií a metodik neobyčejně užitečná.

Pokud jde o proces hodnocení, jeho základním prvkem bude hodnotící návštěva, jakož i různá setkání, rozhovory během návštěvy a studium dokumentace.

Důležitým aspektem hodnocení bude rovněž zpráva předložená široké veřejnosti. Před

zveřejněním budou však zprávy projednány se všemi příslušnými stranami.

Jelikož celý proces usiluje o zlepšení kvality služeb vysokého školství, zásadní význam mají výsledná doporučení. Instituce a vláda mají společnou organizační a finanční odpovědnost za jejich splnění v určené době. Vysoké školy jsou vyzývány, aby si vypracovaly vlastní mechanismy vnitřního hodnocení kvality, které by vytvořily dobrý základ pro vnější hodnocení. Cílem je efektivně spojit autonomii a odpovědnost institucí v celostátním rámci řízení kvality. Každá instituce má právo se nezávisle rozhodovat a je proto odpovědná za koncepci vlastního systému hodnocení kvality vzdělávacích, administrativních a výzkumných funkcí, i když obecné zásady jsou stanoveny právními předpisy. Očekává se dále, že tohoto procesu se jako hlavní aktéři účastní akademičtí a administrativní pracovníci a studenti. Podle zákona mají studenti každý semestr hodnotit pedagogickou způsobilost akademických pracovníků. Toto hodnocení je jedním z prvků, který se bere v úvahu při kariéřním postupu akademiků.

Nový zákon o hodnocení kvality počítá s účastí studentů v procesu vnitřního hodnocení.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
1992	Zákon (2083/92) o přístupu k doktorskému studiu	
1982 (1992 novela)	Zákon 1268/82, článek 15, § 5, novelizován zákonem 2083/92, článek 6, § 13: učitelská způsobilost akademických pracovníků je hodnocena v každém semestru studenty, kterým byl daný předmět přednášen.	
22. července 2004	Zákon 3255/22.7.04 o novém společném magisterském programu	Diethneis-Diakratikes synergasies gia metaptychiakes spoudes (Διεθνείς – Διακρατικές συνεργασίες για μεταπτυχιακές σπουδές)

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Hlavní úpravy spojené s Boloňským procesem jsou uvedeny v ústavním zákonu o univerzitách (*Ley Orgánica de Universidades*, LOU) a v zákoně o kvalifikacích a přípravě na povolání, které byly přijaty v prosinci 2001 a červnu 2002. Univerzitní studium třetího cyklu je upraveno královským dekretem z roku 1998 o udělování titulu *doctor* a o dalších postgraduálních studiích. 21. ledna 2005 přijala Rada ministrů královský dekret, který upravuje strukturu studia do tří cyklů – bakalářského, magisterského a doktorského – v souladu s obecným směřováním Evropského vysokoškolského prostoru. Tento systém se bude zavádět postupně do roku 2010.

Struktura studijních programů založená na **dvou hlavních cyklech** nebyla v roce 2004/05 dosud zavedena. **Doktorské programy** jsou nabízeny různými katedrami na fakultách, které za ně nesou akademickou odpovědnost a dohlížejí na jejich uskutečňování. Některé katedry doktorské studium nenabízejí, jiné nabízejí více programů. Univerzity mohou také navrhnout a koordinovat doktorské programy pod akademickým vedením více kateder. Pro přijetí do doktorského studia a získání titulu *Doctor/a* je třeba získat během univerzitního studia nejméně 300 španělských kreditů (jeden španělský univerzitní kredit odpovídá 10 hodinám výuky). Kandidáti musí být nositeli

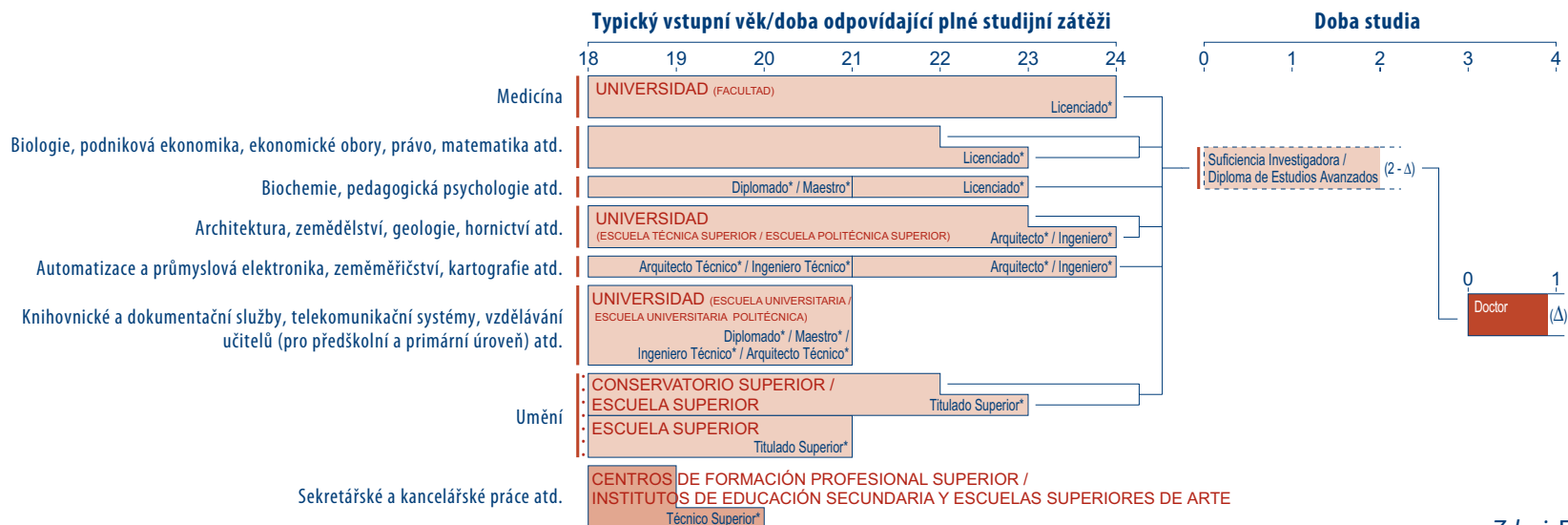
titulu *Licenciado, Arquitecto, Ingeniero* nebo ekvivalentního titulu, musí úspěšně absolvovat kurzy a semináře a provádět výzkum pod vedením školitele; dále musí předložit a obhájit doktorskou disertaci, která obsahuje výsledky původního výzkumu ve zvoleném oboru.

Doktorské programy trvají nejméně dva roky a jejich cílem je specializace v určitém vědeckém, technickém nebo uměleckém oboru a výcvik v technikách výzkumu. Ti, kdo chtějí získat titul *doctor*, musejí obhájit příslušnou doktorskou disertaci. Pro její vypracování a obhajobu není stanovena časová lhůta. Doktorské programy odpovídají 32 španělským kreditům a jsou rozděleny na dvě části. V první části probíhá teoretické vzdělávání, při němž je nutno získat nejméně 20 kreditů. Nejvýše 5 kreditů je možno získat za účast na kurzech nebo seminářích, které nejsou přímo součástí programu (musejí však být předem schváleny školitelem). Po absolvování této teoretické části se získá certifikát. Druhá část se soustřeďuje na výzkum pod vedením školitele a má za cíl specializaci studenta v určitém vědeckém, technickém nebo uměleckém oboru a výcvik v technikách výzkumu. V této části je nutno získat nejméně 12 kreditů. Studenti musí vypracovat jeden nebo více výzkumných projektů v rámci katedry, jejichž téma musí být schváleno. Když student absolvoval obě části, jsou jeho získané

znalosti hodnoceny při veřejné obhajobě před komisí, která je pro každý program různá. Uspokojivé hodnocení je formálním potvrzením výzkumných schopností kandidáta na titul *doctor*. Každá univerzita svými předpisy upravuje organizaci a schvalování kurzů, seminářů a výzkumu, jakož i postup komisí při hodnocení získaných znalostí.

Na základě dohody mohou univerzity organizovat společné doktorské programy vedoucí k jednomu oficiálnímu titulu *Doctor*, který může být získán na dvou nebo více španělských nebo zahraničních univerzitách. Dohoda určí, která z nich odpovídá za registraci titulu.

Podle nového dekretu z ledna 2005 bude první cyklus zahrnovat základní, všeobecnou a odbornou přípravu (mezi 180 a 240 kredity ECTS) vedoucí k příslušnému titulu. Cílem druhého cyklu (mezi 60 a 120 kredity) bude buď získat akademickou nebo odbornou specializaci nebo usnadnit přístup k výzkumu. Studenti obdrží titul *Máster*. Třetí cyklus univerzitního studia (postgraduální) má za cíl prohloubený výcvik v technikách výzkumu a může obsahovat přednášky, semináře a další aktivity. Bude zahrnovat přípravu a obhajobu doktorské disertace obsahující původní výzkumnou práci. Ta povede k titulu *Doctor*

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Existují rovněž programy druhého cyklu vedoucí k titulům *Licenciado* nebo *Ingeniero*. Mohou do nich být přijati studenti: kteří ukončili první část dlouhého cyklu (tato první část nemusí nutně poskytovat kvalifikaci); kteří již získali kvalifikaci *Diplomado*, *Maestro*, *Ingeniero Técnico* nebo *Arquitecto Técnico*; kteří ukončili dlouhý cyklus a získali kvalifikaci *Licenciado*, *Ingeniero* nebo *Arquitecto*.

V některých studijních oborech (biochemie, pedagogická psychologie, automatizace a průmyslová elektronika atd.) lze titul *Licenciado* bez předchozího získání titulu *Diplomado* nebo *Maestro*.

Pokročilá profesní příprava (např. v oboru sekretářské a kancelářské práce) se uskutečňuje v *ciclos formativos*, které jsou rozděleny do modulů, jejichž délka se mění podle příslušného oboru.

potvrzujícím nejvyšší akademický stupeň a opravňujícím nositele vyučovat a provádět výzkum.

Univerzitní koordinační rada (*Consejo de Coordinación Universitaria*), která sdružuje všechny univerzity a činitele odpovědné za vysokoškolské vzdělávání v autonomních komunitách, navrhne seznam nových kvalifikací, který by mělo zrevidovat a schválit Ministerstvo školství a vědy v polovině roku 2005. Bylo započato s vypracováním zvláštních předpisů pro každou kvalifikaci, které by měly být dokončeny v říjnu 2007.

Dekret z 5. září 2003 o užívání **ECTS** a celostátně platné klasifikace univerzitních titulů stanoví, že tento kreditní systém musí být zahrnut do předpisů pro univerzitní tituly, které schválí vláda, jakož i do příslušných studijních dokumentů. Ve studijních programech, které vedou k uznávaným kvalifikacím, je dosud povoleno užívání španělských kreditů. ECTS je takto užíván k přenosu kreditů, nikoli k jejich shromažďování. Španělsko v současné době systém upravuje a ECTS bude aplikován na všechny složky všech studijních programů do 1. října 2010.

Královský dekret z 1. srpna 2003 o postupu při vydávání **dotatku k diplomu** se vztahuje na všechny oficiální univerzitní tituly s celostátní

platností. Dodatek se vydává na žádost a zdarma ve španělštině nebo v jiném úředním jazyce EU určeném příslušnou univerzitou. Univerzity v autonomních komunitách, která mají svůj vlastní další úřední jazyk, mohou vydávat dodatek k diplomu v tomto jazyce.

Podle LOU z roku 2001 je **zvyšování a zajišťování kvality** univerzit na národní a mezinárodní úrovni jedním z prvních cílů vysokoškolské politiky. V souladu se zákonem vytvořilo Ministerstvo školství a vědy v červenci 2002 Národní agenturu pro hodnocení kvality a akreditaci (*Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación*, ANECA).

Hlavním cílem ANECA je prostřednictvím hodnotících zpráv a dalších zpráv vedoucích k certifikaci a akreditaci přispívat k měření výkonnosti vysokého školství jako veřejné služby. Agentura se snaží rovněž posilovat transparentnost a srovnatelnost jako prostředek zvyšování a zajišťování kvality na univerzitách a tím i podporovat jejich integraci do Evropského vysokoškolského prostoru. Snaží se též zavést kritéria pro kontrolu odpovědnosti a hospodárnosti.

ANECA vykonává svou činnost prostřednictvím čtyř hlavních programů.

Hlavní činností je **akreditační** program. Agentura ověřuje dodržování daných kritérií a

stanovených standardů, zjišťuje, zda výsledky vzdělávání jsou adekvátní a získané dovednosti studentů odpovídají obecným požadavkům trhu práce a společnosti. Program má tři etapy: *vnitřní hodnocení, vnější hodnocení a závěrečná zpráva*. Pro validaci tohoto procesu zřídila ANECA Národní akreditační výbor (*Comité Nacional de Acreditación*), jehož členy jsou odborníci uznávaní na národní a mezinárodní úrovni v oblasti vzdělávání, výzkumu, podnikání a svobodných povolání.

Program **hodnocení institucí** posuzuje univerzitní studijní programy, které vedou k oficiálně uznávaným kvalifikacím. Sledují se při tom plány na zlepšení činnosti. Kritéria a indikátory používané při tomto procesu jsou stejné jako při procesu akreditace a jsou zde také tři etapy.

Certifikační program je proces vnějšího hodnocení, který má ověřit dosažení předem stanovených požadavků. Jeho hlavním cílem je kontrolovat kvalitu a zavádět metodiku podporující trvalé zlepšování univerzitních programů a služeb.

Program **evropské konvergence** má za cíl podporovat činnosti, které usnadňují integraci španělského vysokého školství do Evropského vysokoškolského prostoru.

ŠPANĚLSKO

ANECA pěstuje institucionální styky s mezinárodními veřejnými a soukromými agenturami a organizacemi a je zejména členem dvou sdružení, která se nejvíce zabývají akreditacemi a hodnocením vysokého školství.

Agentura publikuje všechny své dokumenty, závěry, podrobnosti týkající se členství ve výboru a důležité aspekty svých programů na svých webových stránkách, v bulletinu *AneQualitas* a dalšími způsoby, takže veřejné

orgány a univerzity mají všechny nezbytné informace, aby mohly v oboru své působnosti činit patřičná rozhodnutí.

Vnitřní hodnocení je v souladu s plány, které má každá univerzita pro hodnocení kvality, a s Plánem II pro kvalitu univerzit (*II Plan de la Calidad de las Universidades*), jehož cíle nyní rozvíjí a podporuje ANECA.

ANECA je členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) a od ledna 2003 je zastoupena v jejím řídicím výboru. V únoru 2003 se agentura připojila k Mezinárodní síti agentur pro hodnocení kvality ve vysokém školství (INQAAHE) a v listopadu 2003 k Evropskému konsorciu pro akreditaci (ECA).

ŠPANĚLSKO

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
30. dubna 1998	Královský dekret č. 778, kterým se upravuje třetí cyklus univerzitního studia, udělování titulu doktor a další postgraduální studium	Real Decreto 778/1998 por el que se regula el tercer ciclo de estudios universitarios, la obtención y expedición del título de doctor y otros estudios de posgrado
Prosinec 2001	Ústavní zákon č. 6 o univerzitách	Ley Orgánica 6/2001 de Universidades
Červen 2002	Ústavní zákon č. 5 o kvalifikacích a přípravě na povolání	Ley Orgánica 5/2002 de las Cualificaciones y de la Formación Profesional
1. srpna 2003 (účinnost od 12. září)	Královský dekret č. 1044, kterým se zavádí postup vydávání dodatku k diplomu	Real Decreto 1044/2003 por el que se establece el procedimiento para la expedición por las universidades del Suplemento Europeo al Título
5. září 2003 (účinnost od 19. září 2003)	Královský dekret č. 1125, kterým se zavádí Evropský kreditní systém a systém kvalifikací	Real Decreto 1125/2003 por el que se establece el sistema europeo de créditos y el sistema de cualificaciones
21. ledna 2005	Královský dekret č. 55, kterým se zavádí struktura univerzitního vzdělávání a pravidla univerzitního studia druhého cyklu Královský dekret č. 56, který se upravuje univerzitní postgraduální studium	Real Decreto 55/2005 por el que se establece la estructura de las enseñanzas universitarias y se regulan los estudios universitarios oficiales de Grado y Real Decreto 56/2005 por el que se regulan los estudios universitarios oficiales de Posgrado

Webové stránky

Národní agentura pro hodnocení kvality a akreditaci: <http://www.aneca.es/>

Hlavní úpravy spojené s Boloňským procesem jsou uvedeny ve vládním pětiletém plánu rozvoje vzdělávání a výzkumu. Současný rozvojový plán zahrnuje období od roku 2003 do 2008 a byl přijat vládou v prosinci 2003.

Nové vládní nařízení z roku 2004 o univerzitním studiu spolu s novelou zákona o univerzitách z roku 1997 začnou platit od 1. srpna 2005. V rámci této reformy byla zavedena struktura **studia se dvěma cykly**, s povinným *bakalářským* stupněm ve všech studijních oborech s výjimkou medicíny a stomatology.

Doktorské studium nebylo restrukturováno v rámci Boloňského procesu, bylo však jinak aktivně rozvíjeno od poloviny 90. let. Programy třetího cyklu vedoucí k titulu *licentiate* a doktorské programy jsou přístupné studentům s magisterským diplomem nebo odpovídajícím zahraničním diplomem. Požaduje se obvykle klasifikace stupněm 'dobrý' v hlavním předmětu. Titul *licentiate* jako předstupeň doktorského studia není povinný a nenabízejí ho všechny studijní obory. Univerzity a jejich fakulty stanoví pro studijní programy vlastní pravidla v rámci pravidel celostátních. Podle zákona musí studenti pro získání doktorského titulu absolvovat postgraduální studium a vypracovat doktorskou disertaci. V uměleckých oborech mohou absolventi třetího cyklu místo

disertace prokázat získané znalosti a dovednosti veřejným vystoupením. Pokud jde o přednáškové kurzy, situace je odlišná na jednotlivých univerzitách a fakultách, dokonce na jedné fakultě existují rozdíly mezi studenty v závislosti na jejich individuálních studijních plánech.

Doktorské studium nabízejí i školy prvního cyklu (*tutkijakoulu*) zřízené v roce 1995; studium je uskutečňováno ve spolupráci s některými univerzitami a výzkumnými ústavami. Ty jsou zapojeny do výzkumných center excelence, vysoce kvalitních výzkumných projektů nebo do široké sítě akademické spolupráce na celostátní úrovni. Na studijních programech se podílejí univerzity, výzkumné ústavy a podniky. Důležitou součástí vzdělávání jsou společně organizované intenzivní národní nebo mezinárodní kurzy. Uvedené školy pokrývají všechny hlavní oblasti výzkumu. Finská akademie podporuje školy vybrané Ministerstvem školství tím, že financuje kurzy vědecké přípravy a domácí i zahraniční cesty studentů doktorského studia.

Polytechnické studijní programy existují na bakalářské úrovni; začátkem roku 2002 byly zkušebně zavedeny i na úrovni druhého cyklu. Programy druhého cyklu jsou určeny těm, kdo mají diplom z prvního polytechnického cyklu

(nebo ekvivalentní) a mají alespoň tři roky odborné praxe. Vládní návrh zákona zavádějícího polytechnické programy druhého cyklu jako trvalé byl předložen do parlamentu v březnu 2005 a očekává se, že reforma nabude účinnosti v srpnu 2005.

V souladu s rozvojem společných studijních programů (*joint degree*) v rámci Evropského vysokoškolského prostoru vydalo Ministerstvo školství v roce 2004 doporučení týkající se těchto společných mezinárodních programů. Doporučení se vztahuje na všechny studijní programy a platí i pro společné programy mezi finskými vysokými školami. Aby byla zajištěna právní ochrana studentů, musí být společný program organizován tak, aby byl součástí oficiálního vzdělávacího systému alespoň jedné země.

Od srpna 2005 bude národní kreditní systém zcela nahrazen systémem přímo založeným na **ECTS** a bude používán jak pro přenos, tak pro shromažďování kreditů. Reforma kreditního systému se týká univerzit i polytechnik. Ve starém systému byl jeden kredit udělován přibližně za 40 hodin práce (včetně přednášek a dalších forem výuky, cvičení, seminářů a samostatné práce doma nebo v knihovně). V novém systému se odhaduje, že absolvování jednoho akademického roku vyžaduje

průměrně 1 600 hodin práce, což je ekvivalentní 60 kreditům ECTS. Doktorské programy se kredity ECTS nehodnotí.

Univerzity a polytechniky mají od poloviny 90. let nařízeno vydávat studentům na požádání **dodatek k diplomu**. Většina institucí již vydává dodatek k diplomu v angličtině automaticky všem absolventům, od srpna 2005 to bude povinné. Ministerstvo školství vyzvalo v roce 2004 vysokoškolské instituce, aby dodatek vydávaly vždy zdarma.

Zajišťování kvality vysokého školství se týká tří prvků: národní vysokoškolské politiky, národního hodnocení a hodnocení kvality jednotlivých institucí. Všechny finské univerzity a polytechniky jsou ze zákona povinné provádět vlastní hodnocení a podrobit se vnějšímu hodnocení. Aby Ministerstvo školství podpořilo úsilí vysokých škol o kvalitu, přiděluje část finančních prostředků institucím na základě jejich vzdělávacích výsledků.

Finská rada pro hodnocení vysokého školství (FINHEEC, neboli *Korkeakoulujen arviointineuvosto/Rådet för utvärdering av högskolorna*) je nezávislý odborný orgán, který byl zřízen v roce 1995, aby pomáhal univerzitám a polytechnikám v záležitostech hodnocení. Její činnost je financována Ministerstvem školství. Rada působí rovněž

jako poradní orgán ministerstva ve věcech týkajících se hodnocení a zajišťování kvality. Všechny finské univerzity a polytechniky prošly hodnocením na institucionální úrovni a rada provedla několik hodnocení studijních programů a studijních oborů.

Povinnosti a poslání FINHEEC určuje nařízení o Finské radě pro hodnocení vysokého školství z roku 1995 a jeho novela z roku 1998, která její úkoly upřesňuje. Rada má pomáhat vysokým školám a Ministerstvu školství při hodnocení. Má také organizovat hodnocení činností vysokých škol a hodnocení vysokoškolské politiky. FINHEEC se má angažovat v mezinárodní spolupráci a výzkumu v oblasti vysokého školství. Má též hodnotit a registrovat profesní kurzy nabízené vysokými školami.

FINHEEC dále poskytuje poradenské služby při zavádění procesů hodnocení, rozvíjí metodiku hodnocení a předává informace o finských i mezinárodních příkladech vysokým školám a Ministerstvu školství.

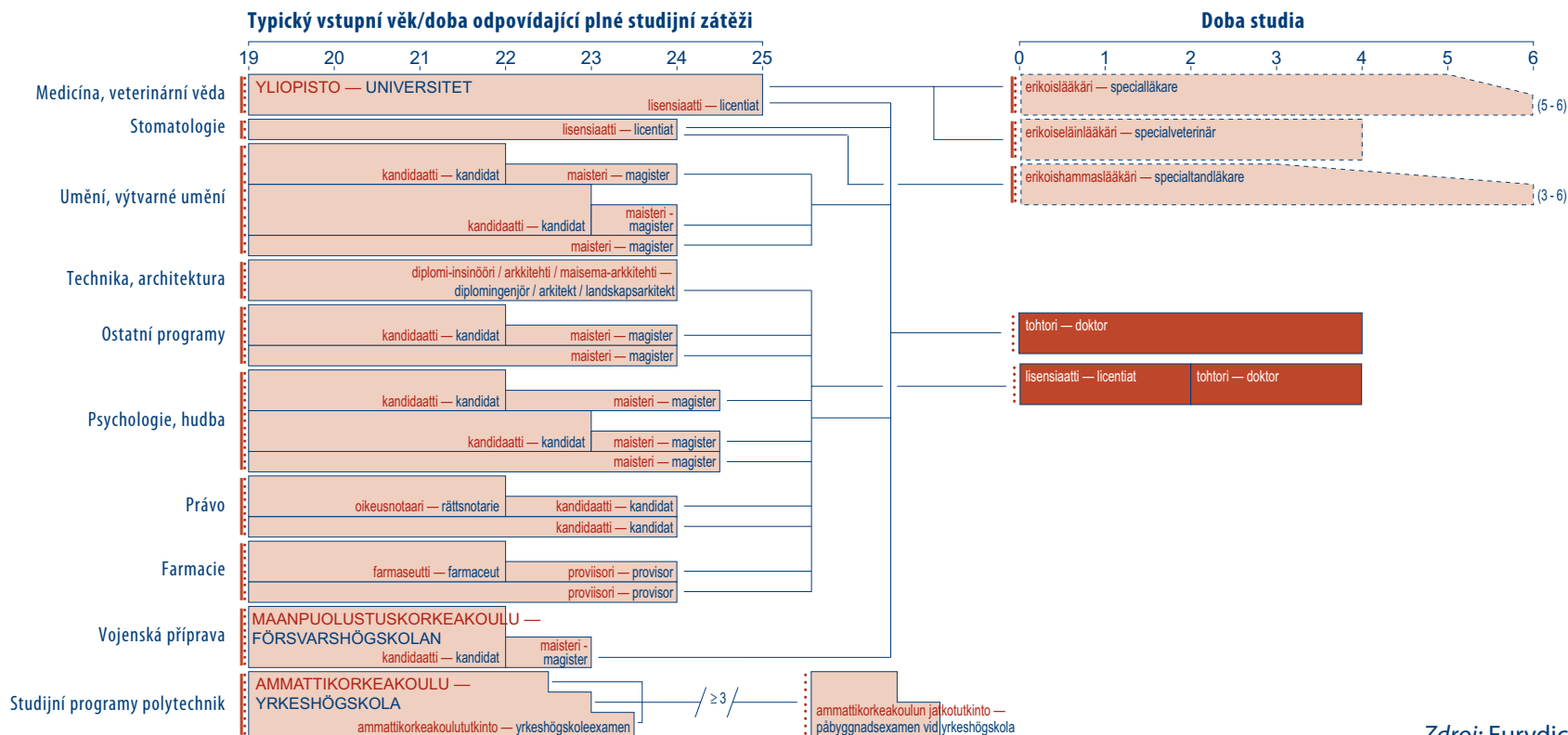
FINHEEC užívá základní metody hodnocení, které se běžně užívají v mezinárodním hodnocení vysokého školství a které odpovídají doporučení Rady Evropy (98/561/EC) z 24. září 1998. I když postup hodnocení, který používá FINHEEC, není předem pevně určen, základní postupy při většině hodnocení jsou tyto: Rada

rozhodne o provedení hodnocení a jmenuje řídicí výbor, který pak navrhne složení hodnotícího týmu a vypracuje plán hodnotící návštěvy a celého projektu. FINHEEC poté jmenuje tým a schválí plán projektu. Hodnocená vysoká škola vypracuje vlastní hodnotící zprávu pro tým, který pak vykoná návštěvu. Tým potom napíše zprávu o návštěvě, která se publikuje, často v angličtině, pro veřejnou rozpravu.

Studenti jsou zapojeni do všech hodnocení, z nichž většina je typu vlastního hodnocení a *peer review* zahraničními odborníky. Studenti jsou také často zastoupeni v řídicích výborech ustavených pro jednotlivá hodnocení. Jejich názory mohou být rovněž zjišťovány prostřednictvím dotazníků, rozhovorů a seminářů.

V průběhu hodnocení se různé fáze modifikují a upřesňují, takže se mohou někdy značně lišit. Příkladem může být to, jak pevně FINHEEC proces vlastního hodnocení předepisuje. Je tím zřejmě ovlivněna svoboda vysokoškolské instituce při vlastním hodnocení a prostor, který má hodnotící tým při vnějším hodnocení.

Hodnocení může být dále zaměřeno na další rozvoj nebo na **akreditaci**, jako je tomu při akreditaci profesních kurzů a při výběru jednotek nebo center excelence na základě

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	□ Další kvalifikace	▮ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Programy druhého cyklu úrovně ISCED 5A na polytechnikách odpovídají 40–60 národním kreditům (asi jeden až jeden a půl roku studia), trvají však obvykle 2–3 roky, protože jsou organizovány tak, aby je mohli studenti absolvovat při zaměstnání.

klasifikace. Postupuje se zde také podle základní metody hodnocení, jen při výběru center excelence se nekoná hodnotící návštěva. FINHEEC působí rovněž jako akreditační orgán pro programy celoživotního vzdělávání nabízené univerzitami a polytechnikami. Patří sem programy MBA, programy profesního rozvoje a specializační studium v různých oborech. FINHEEC spravuje registr akreditovaných programů.

Mimo základní metodu i v jejím rámci používá FINHEEC další techniky hodnocení, jako je metoda portfolia, *peer review* a měření

uskutečněných změn podle stanovených cílů (*benchmarking*).

FINHEEC je zapojen v několika mezinárodních projektech zahrnujících skandinávské země nebo na evropské a celosvětové úrovni. Je členem Evropské sítě agentur pro hodnocení kvality vysokého školství (ENQA) a v současné době plní funkci jejího sekretariátu. Rada je rovněž členem Skandinávské sítě pro zajišťování kvality vysokého školství, která slouží jako diskusní fórum v této oblasti.

Kromě reformy spojené s Boloňským procesem se na národní úrovni studují problémy spojené s přijímacím řízením na univerzity. Vláda plánuje změnit systém tak, aby se usnadnil rychlý přechod ze sekundárního do vysokoškolského vzdělávání a aby se současné postupy zjednodušily. To vyžaduje přijmout opatření, jako je zjednodušení požadavků na společné podávání přihlášek. Je třeba též nabídnout více příležitostí dospělým uchazečům o univerzitní studium.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
1995 (novela 1998)	Nařízení o Radě pro hodnocení vysokého školství (1320/1995) a jeho novela (465/1998)	Asetus korkeakoulujen arviointineuvostosta
1997	Zákon o univerzitách (645/1997)	Yliopistolaki
13. července 2001	Zákon o polytechnických programech druhého cyklu (645/2001)	Laki ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta
9. května 2003	Zákon o polytechnikách (351/2003)	Ammattikorkeakoululaki
15. května 2003	Nařízení vlády o polytechnikách (352/2003)	Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista
11. května 2004	Doporučení Ministerstva školství o mezinárodních společných programech	Opetusministeriön suositus yhteistutkintojen järjestyksessä
19. srpna 2004 (účinnost od 1. srpna 2005)	Nařízení vlády o univerzitních diplomech (794/2004) publikované společně s novelou zákona o univerzitách z roku 1997	Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

Ministerstvo školství: Boloňský proces: <http://www.minedu.fi/minedu/education/bolognaprocess.html>

Ministerstvo školství: Vysokoškolská politika ve Finsku: <http://www.minedu.fi/julkaisut/Hep2001/index.html>

Finská rada pro hodnocení vysokého školství (FINHEEC): <http://www.finheec.fi>

Finské středisko ENIC/NARIC: <http://www.opf.fi/info/recognition>

Přizpůsobování vysokoškolského systému principům Boloňského procesu započalo v roce 1999 a bylo dokončeno řadou nařízení vydaných v dubnu 2002. Nejvýznamnější z nich je nařízení přizpůsobující vysokoškolský systém strukturu Evropského vysokoškolského prostoru zavedením modelu LMD (*licence–master–doctorat*, neboli bakalář–magistr–doktor).

Existující struktura studia je podle modelu LMD založena na **třech hlavních cyklech**. Tituly *master* a *licence professionnelle* byly zavedeny v roce 1999 podle principů evropského plánu na profesní zaměření studia prvního cyklu. Podmínky pro získání titulu *master* stanovilo nařízení z 25. dubna 2002. Zavedením magisterského titulu existuje poprvé shodná organizace vysokoškolského studia na univerzitách i na *grandes écoles*.

Titul *master (master professionnelle* nebo *master recherche)* zavedený od akademického roku 2002/03 vyžaduje získání 120 kreditů ECTS po bakalářském titulu (*licence*) nebo 300 kreditů po *baccalauréat* (závěrečná zkouška na vyšší sekundární škole); tím se vytváří úroveň studia 'Bac + 5'.

Doktorské studium bylo v dubnu 2002 rovněž restrukturalizováno. Doktorské studijní programy mají dvě fáze. První, která trvá jeden

rok, vede k titulu *master recherche* nebo k *diplôme d'études approfondies* (DEA). Druhá fáze trvá tři roky a vede po obhajobě disertace k doktorátu. První fáze doktorského studia má za cíl uvést studenty do výzkumné práce a posílit jejich schopnosti k této činnosti. Doktorát udělují univerzity, *écoles normales supérieures (grandes écoles* pro přípravu učitelů) a veřejné vysoké školy, které k tomu získaly (samy nebo ve spolupráci) oprávnění od některého z ministrů odpovědných za vysoké školství a univerzitní výzkum. Nařízení z 6. ledna 2005 rozšířilo možnosti připravit doktorský program v rámci 'mezinárodní společné supervize nad disertací'. V tomto smyslu a na základě principiální shody mezi Ministerstvem národního školství a třemi příslušnými konferencemi vysokých škol bude brzy rozšířena možnost uskutečňovat společné studijní programy (*joint degree*) s mezinárodní spoluprací na všechny ostatní stupně vysokoškolského vzdělávání.

Vzhledem k časovému harmonogramu vyjednávání čtyřletých smluv mezi univerzitami a státem byla reforma LMD zavedena od začátku akademického roku 2004/05 na třech čtvrtinách univerzit. Pro všechny univerzity začne platit nejpozději od roku 2007 a pro všechny vysoké školy od roku 2010; zvláště a přímo budou principy Boloňského procesu

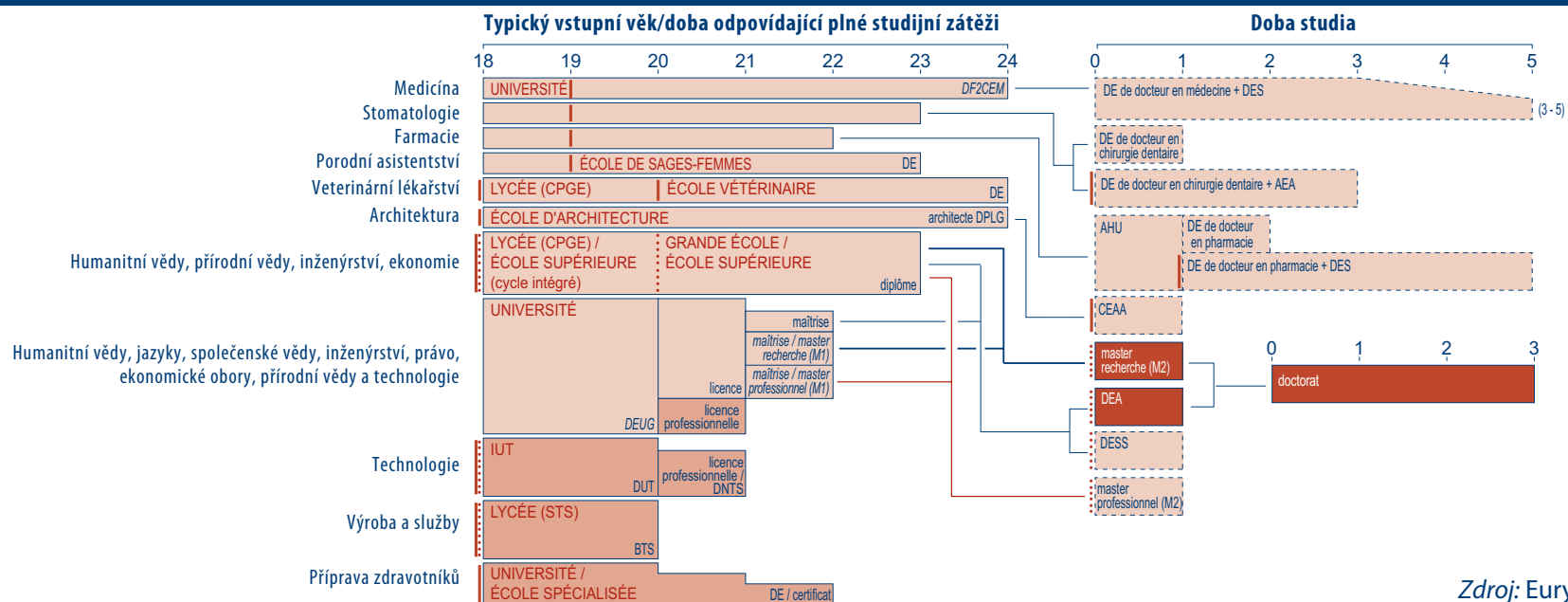
aplikovány v resortu zdravotnictví (včetně pomocných zdravotnických profesí) a v oblasti architektury.

Vysoké školy začaly důkladnou revizi nabízených studijních programů podle kreditního systému **ECTS** od akademického roku 2002/03, přičemž modulární organizace programů umožní větší pružnost a lepší postupnou orientaci studentů. Systém ECTS se používá pro přenos a shromažďování kreditů a bude plně zaveden od roku 2007.

V rámci reformy LMD se ve všech vysokých školách postupně zavádí **dodatek k diplomu**. Od roku 2007 bude vydáván automaticky všemi institucemi zdarma, ve francouzštině a v dalším jazyce zvoleném institucí.

Pokud jde o **zajišťování kvality**, obecným principem nařízení z roku 2002 je pravidelné vnitřní a vnější hodnocení vysokoškolských institucí a studijních programů a certifikace. Nařízení je založeno na periodickém hodnocení, bez něhož nebude udělováno státní uznání ani finanční podpora.

Periodické **vnější hodnocení** na národní úrovni týkající se výzkumu i studijních programů a diplomů, ve spojení se smluvní politikou vůči vysokým školám, provádějí specializované národní hodnotící týmy, které zpracovávají a zveřejňují kritéria hodnocení. Do

Zdroj: Eurydice.

	ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)		Program úrovně ISCED 6		Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
	ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)		Další kvalifikace		Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

AEA	Attestation d'Études Approfondies	DE	Diplôme d'État	DNTS	Diplôme National de Technologie Spécialisée
AHU	Année Hospitalo-Universitaire	DEA	Diplôme d'Études Approfondies	DUT	Diplôme Universitaire de Technologie
Architecte DPLG	Architecte Diplômé Par Le Gouvernement	DES	Diplôme d'Études Spécialisées	IUT	Institut Universitaire de Technologie
BTS	Brevet de Technicien Supérieur	DESS	Diplôme d'Études Supérieures Spécialisées	STS	Section de Techniciens Supérieurs
CEAA	Certificat d'Études Approfondies en Architecture	DEUG	Diplôme d'Études Universitaires Générales		
CPGE	Classes Préparatoires aux Grandes Écoles	DF2CEM	Diplôme de fin de deuxième cycle des études médicales		

Classes préparatoire aux grandes écoles (CPGE) mají zaměření humanitní, přírodovědné nebo ekonomické. Jsou vysoce výběrové a připravují studenty na přijímací zkoušky na grandes écoles. Neúspěšným uchazečům o studium na grandes écoles univerzitní studium na CPGE uznávají a považují ho v některých předmětech za ekvivalentní DEUG. Mezi grandes écoles jsou nejprestižnější école normale supérieures (ENS), écoles de commerce et de gestion, écoles d'ingénieurs a instituts d'études politiques (v nichž je součástí integrovaného cyklu jen jeden přípravný rok). „Integrovaný cyklus“ znamená, že veškerá příprava probíhá uvnitř samotné instituce. Instituce typu école a institut, které poskytují profesní vzdělání po přijímacím řízení, které je přístupné pouze držitelům vysokoškolské kvalifikace získané po třech letech studia nebo absolventům státem placených stáží, nejsou do tohoto schématu zahrnuty. Jedná se zejména o École Nationale d'Administration (ENA), Institutes Régionaux d'Administration (IRA), École Nationale de la Magistrature (ENM), École Nationale de la Santé Publique (ENSP) a Institutes Universitaires de Formation des Maîtres (IUFM).

FRANCIE

procesu hodnocení jsou zapojeni zástupci odborné veřejnosti, jíž se hodnocené programy týkají. Výsledky vnějšího hodnocení všech činností – vědeckých, vzdělávacích, řídicích – se berou v úvahu při vyjednávání o čtyřleté smlouvě mezi univerzitou nebo vysokoškolskou institucí a státem a též v případě, kdy stát, jako garant kvality akademických titulů, rozhoduje o právu institucí je udělovat.

Aby školy získaly oprávnění udělovat státem uznávané tituly v oblasti inženýrství, obchodu a řízení, musí je hodnotit zvláštní národní komise.

Ve Francii existuje od roku 1984 Národní komise pro hodnocení (*Comité national d'évaluation*, CNE), což je nezávislý úřad, který

má hodnotit veřejné vysoké školy. Cílem je celkové hodnocení institucí s perspektivou podpořit rozvoj jejich autonomie a kvality.

Hodnocení instituce prováděné touto komisí je založeno na vlastní hodnotící zprávě vypracované danou institucí. Pro pomoc institucím při vnitřním hodnocení připravila společná pracovní skupina CNE a Generálního inspektorátu národního školství a výzkumu (*Inspection générale de l'administration de l'éducation nationale et de la recherche*) ve spolupráci s Konferencí rektorů (*Conférence des présidents d'université*, CPU) referenční příručku, která byla vydána v prosinci 2003. Mezi členy CNE jsou též zahraniční akademikové. Hodnocení se účastní odborníci z univerzit i

mimo ně, z Francie i ze zahraničí, a rovněž studenti.

Metody **vnitřního hodnocení** studijních programů a kurzů nabízených univerzitami určuje správní rada na návrh studijní a studentské rady. Zvolení zástupci studentů jsou členy různých rad, které řídí politiku a život univerzit.

CNE je členem Evropské sítě agentur pro hodnocení kvality vysokého školství (ENQA) od roku 2000.

FRANCIE

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
8. dubna 2002	Dekret č. 2002-481 o univerzitních titulech a národních diplomech Dekret č. 2002-482 o přizpůsobení francouzského vysokoškolského systému principům Evropského vysokoškolského prostoru	Décret n° 2002-481 relatif aux grades et titres universitaires et aux diplômes nationaux Décret n° 2002-482 portant application au système français d'enseignement supérieur de la construction de l'Espace européen de l'enseignement supérieur
16. dubna 2002	Dekret č. 2002-529 o uznávání vysokoškolského studia vykonaného ve Francii nebo v zahraničí	Décret n° 2002-529 relatif à la validation d'études supérieures accomplies en France ou à l'étranger
23. dubna 2002	Nařízení o univerzitním studiu vedoucím k bakalářskému titulu	Arrêté relatif aux études universitaires conduisant au grade de licence
24. dubna 2002	Dekret č. 2002-590 o uznávání praxe požadované vysokoškolskými institucemi	Décret n° 2002-590 relatif à la validation des acquis de l'expérience par les établissements d'enseignement supérieur
25. dubna 2002	Nařízení o národním titulu <i>master</i> (magistr) Nařízení o doktorském studiu	Arrêté relatif au diplôme national de master Arrêté relatif aux études doctorales
6. ledna 2005	Nařízení o mezinárodní supervizi nad disertací	Arrêté relatif à la cotutelle internationale de thèse

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Nejnovější úpravy spjaté s Boloňským procesem jsou uvedeny v zákoně o vědecké činnosti a vysokém školství z července 2003, který byl novelizován dalším zákonem v červenci 2004.

Struktura studia je tradičně založena na **dvou hlavních cyklech** (první dlouhý cyklus trvá čtyři až šest let, druhý kratší nejméně dva roky), ale velká většina studentů končí své studium po prvním cyklu. Uvedený zákon stanoví, že struktura založená na **třech hlavních cyklech** bude zavedena v akademickém roce 2005/06. Od března 2005 jsou všechny vysoké školy ze zákona povinny předkládat návrhy nových studijních programů Národní radě pro vysoké školství. První cykly na univerzitách budou trvat standardně tři až čtyři roky a povedou k titulu *prvostupník (baccalaureus/a)*. Druhé cykly budou trvat jeden až dva roky a povedou k titulům *magister (magistr umění)* a *magister scientiarum (magistr věd)*.

Třetí cyklus bude trvat tři roky. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že titul *doktor* nebude udělován bez příslušného doktorského studijního programu. Všechny ostatní změny se ještě upřesňují.

Existující **doktorské studium** trvá nejméně dva roky nebo nejméně jeden rok pro studenty, kteří se připravují na doktorát v oboru, v němž

již získali magisterský titul. Normálně se pro vstup do doktorského studia nevyžadují žádné povinné přípravné kurzy. Vstupními požadavky jsou obvykle určitý průměrný prospěch během předchozího studia a doporučující dopis. V některých studijních programech (např. na lékařských fakultách) se vyžadují publikované články a/nebo absolvování zvláštních kurzů. Součástí doktorského programu jsou teoretické kurzy.

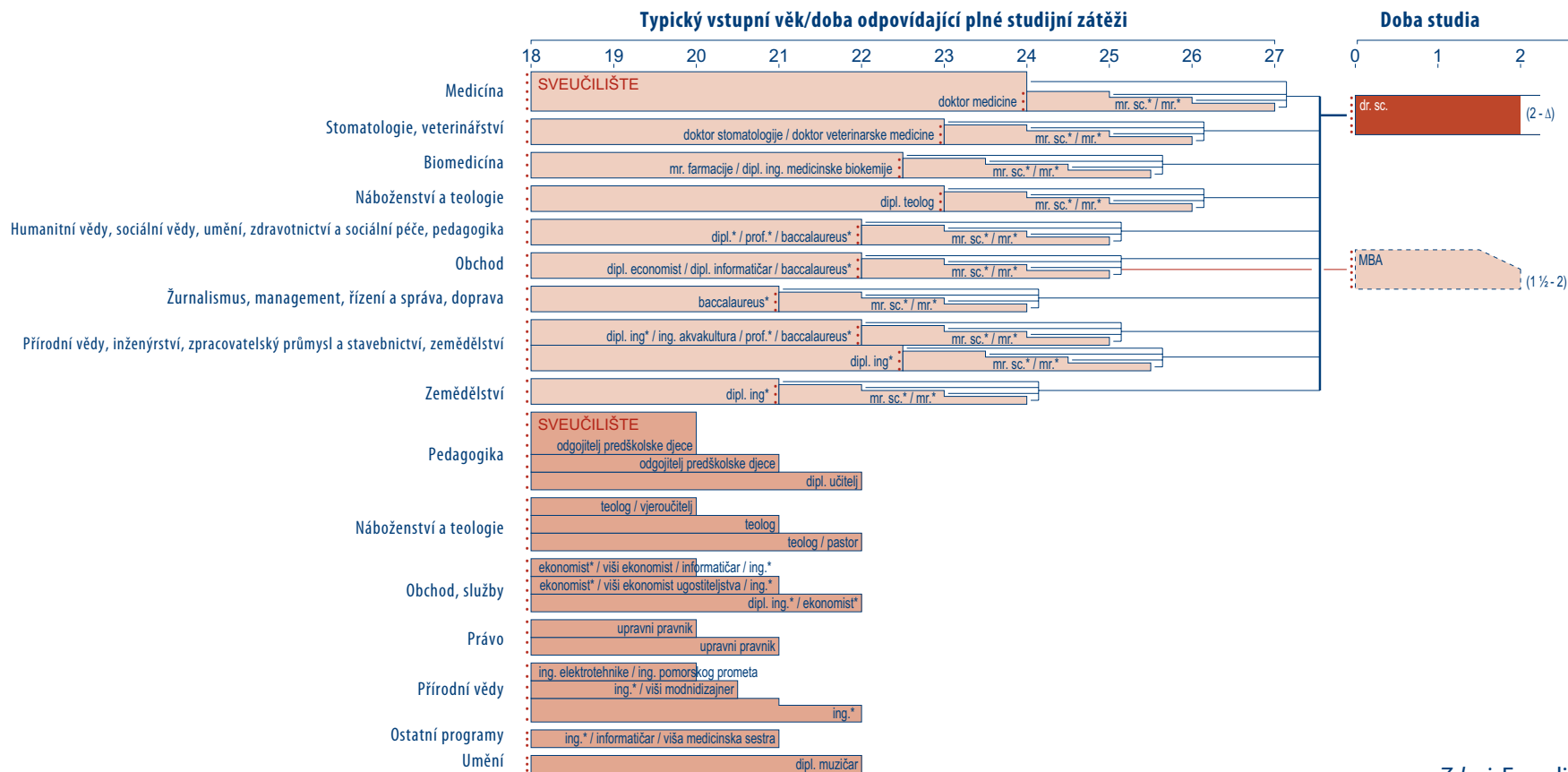
Profesní studium bude rovněž reformováno. Od akademického roku 2005/06 budou programy, které v současné době trvají alespoň dva roky, trvat dva až tři roky. Ve výjimečných případech, kdy musí profesní studium splňovat mezinárodní standardy, může trvat až čtyři roky.

Podle zákona z července 2003 je zavedení **ECTS** povinné pro všechny vysokoškolské instituce. Ty, které dosud nezměnily strukturu svých studijních programů, jsou povinny předložit návrhy na nové studijní programy spolu s příslušným počtem kreditů do března 2005. ECTS bude zaveden nejpozději v akademickém roce 2005/06 a bude používán pro přenos i pro shromažďování kreditů. Národní kreditní systém neexistuje, ale v některých oborech byly vypracovány vnitřní kreditní systémy (pokud

udělují 30 kreditů za semestr, jsou podobné ECTS).

Zákon z roku 2003 stanoví, že univerzity, polytechniky a odborné vysoké školy zavedou nějakou formu **dodatku k diplomu** (*suplement diplome* nebo *dopunska isprava*). Úřední vzor dodatku nebyl ještě vydán. Některé fakulty vydávají dodatek k diplomu na žádost studentů, některé univerzity jej zavedly dříve než ostatní. Vyhláška z prosince 2004 určuje formu dodatku k diplomu a informace, které musí obsahovat. Dodatek bude zaveden pro všechny studenty přijaté v akademickém roce 2005/06. Vyhláška však nestanoví, zda se bude dodatek k diplomu vydávat zdarma ani v jakém jazyce.

Národním orgánem odpovědným za **vnější zajišťování kvality** je Národní rada pro vysoké školství (*Nacionalno vijeće za visoku naobrazbu*) zřízená zákonem o vysokém školství z roku 1993. Národní rada je státem financovaný orgán, který má čtyři důležité povinnosti týkající se vnějšího zajišťování kvality. Zabývá se hodnocením vysokého školství na základě kvalitativního posouzení stávajících vysokých škol a jejich studijních programů porovnáním s mezinárodními standardy. Rada též poskytuje vedení univerzit stanovisko k implementaci a organizaci postgraduálního studia. Podílí se na

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n - x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Dipl.	Diploma	Dr. sc.	Doctor scientiarum	Mr	Magister	Prof	Professor
Dipl. ing	Diplomirani inženjer	Ing.	Inženjer	Mr sc -	Magister scientiarum		

Od akademického roku 2005/06 budou doktorské programy trvat nejméně tři roky.

tvorbě kvalitativních standardů pro účely akreditace institucí a pro periodické (vždy po pěti letech) hodnocení kvality a efektivity vzdělávacích, akademických a odborných činností vysokoškolských institucí.

Akreditaci uděluje institucím Ministerstvo vědy, školství a tělovýchovy na základě výsledků hodnocení provedeného Národní radou pro vysoké školství.

Periodické hodnocení vysokých škol a programů provádějí na žádost ministerstva jeho odborné komise. Jejich členy jmenuje ministr na návrh Národní rady. Komise svá hodnocení zakládají na vlastním hodnocení vysokých škol a na názorech profesních sdružení a odborníků uznávaných v zahraničí. Výsledky hodnocení vysokých škol se ukládají u Národní rady pro vysoké školství, ale nezveřejňují se. Některé instituce však svá hodnocení zveřejňují na svých webových stránkách.

Studenti se účastní vnějšího hodnocení na univerzitní úrovni.

Jistou dobu se diskutuje o nezbytnosti mechanismů **vnitřního zajišťování kvality** a některé univerzity zřídily vlastní orgány pro zabezpečení a zkvalitňování vnitřních procesů. Dosud bylo vlastní hodnocení integrální součástí hodnocení prováděného odbornými

komisemi. Studenti se účastnili vnitřního hodnocení (pouze na některých vysokých školách) prostřednictvím komisí ECTS, komisí pro hodnocení kvality a projektů studentského hodnocení a dále jako členové fakultních rad a univerzitních senátů.

Zákon z roku 2003 zavádí výrazné změny současné praxe zajišťování kvality včetně zřízení nezávislého orgánu pro zajišťování kvality a Agentury pro vědu a vysoké školství (*Agencija za znanost i visoko obrazovanj*), které budou sloužit jako třetí strana zajišťující nestrannou kontrolu kvality akademických institucí a vysokých škol. Nařízení o zřízení Agentury pro vědu a vysoké školství bylo vydáno v červenci 2004, činnost zahájila v lednu 2005.

Agentura bude poskytovat odbornou pomoc při procesech hodnocení akademických organizací a vysokých škol i při hodnocení národních vědeckých sítí, bude vytvářet systémy zajišťování kvality na vysokých školách a akreditovat studijní programy. Bude rovněž shromažďovat a analyzovat údaje týkající se národního vědeckého a vysokoškolského systému. Dále bude napomáhat chorvatskému vysokému školství při začleňování do evropských a mezinárodních systémů, bude se snažit splnit podmínky členství v Evropské

asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) a podporovat propagaci a zavádění Boloňského procesu. Konečně zřídí národní síť pro zajišťování kvality a chorvatskou kancelář ENIC.

Odborníci navrhují, že by agentura měla mít tři oddělení. Jedno z nich by bylo oddělení pro zajišťování kvality, které by sloužilo jako nezávislý orgán pro vnější zajišťování kvality a uskutečňovalo vnější hodnocení institucí a studijních programů. Někdy v budoucnu by se mohlo transformovat na nezávislou agenturu v souladu s praxí zajišťování kvality ve většině zemí EU. Je žádoucí, aby vnějšímu hodnocení prováděnému tímto oddělením předcházelo vnitřní hodnocení. Tým pověřený vnějším hodnocením se bude skládat z univerzitních profesorů a dalších odborníků, v budoucnu nepochybně též ze zástupců studentů.

Podle zákona byla koncem února 2005 ustavena Národní rada pro vysoké školství (*Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje*) se změněnými kompetencemi. Rada se stane odborným poradním orgánem pro rozvoj a kvalitu vysokoškolského systému jako celku. Mezi její kompetence týkající se zajišťování kvality bude patřit schvalování žádostí Konferencí rektorů a Rady polytechnik a odborných vysokých škol o udělení vědeckých

CHORVATSKO

a pedagogických hodností, uměleckých pedagogických hodností a dalších pedagogických titulů. Bude předkládat ministrovi návrhy předpisů o standardech a kritériích pro zřizování a hodnocení vysokých

škol a programů a návrhy týkající se udělování akreditací. Rada bude rovněž jmenovat hodnotitele a vydávat stanoviska ke zřizování nových vysokých škol a programů a hodnotit vysoké školy a programy.

V roce 2001 se tento orgán stal členem Síť agentur pro zajišťování kvality v zemích střední a východní Evropy (CEENQAAHE). Chorvatsko je rovněž připraveno stát se členem ENQA.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
26. října 1993	Zákon o vysokém školství	Zakon o visokim učilištima
23. července 2003, novelizován 21. července 2004	Zákon o vědecké činnosti a vysokém školství	Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju
15. července 2004	Nařízení o zřízení Agentury pro vědu a vysoké školství	Uredba o osnivanju Agencije za znanost i visoko obrazovanje
21. července 2004	Zákon o změnách a doplňcích zákona o vědecké činnosti a vysokém školství	Zakon o izmjenama i dopunama zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju
29. prosince 2004	Nařízení o obsahu diplomu a dalších dokladů o studiu	Pravilnik o sadržaju diploma I dopunskih isprava o studiju

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

MAĎARSKO

Organizace vysokého školství se řídí zákonem o vysokém školství z roku 1993, který byl od roku 1996 několikrát novelizován. Poslední návrh novely (2004) je v současnosti předmětem celonárodní debaty.

Nová struktura studia založená na **třech cyklech** byla schválena v prosinci 2004, ale nebyla ještě plně zavedena. Vysoké školy mají ze zákona povinnost nabízet programy tohoto typu od akademického roku 2006/07. Ve všech studijních oborech (s výjimkou architektury, stomatologie, práva, farmacie a veterinářství, kde zůstane struktura s jedním dlouhým cyklem) budou zavedeny programy přizpůsobené nové struktuře. První cyklus bude obsahovat programy trvající 3 nebo 4 roky a vedoucí k titulu bakalář (*főiskolai oklevél*), druhý cyklus trvající od 2 do 3 roků povede k titulu magistr (*egyetemi oklevél*). Některé vybrané bakalářské programy již byly zavedeny od akademického roku 2004/05. Dvojitý systém s programy v délce 3–4 roky s titulem *főiskolai oklevél* a s programy v délce 5–6 roků s titulem *egyetemi oklevél* běžícími paralelně bude zachován do roku 2006/07.

Již existující **doktorský** studijní program (doktori *képzés*) trvající 3 roky bude následovat po získání magisterského nebo ekvivalentního titulu. Kromě této kvalifikace musí mít každý

uchazeč certifikát typu 'C' o znalosti (ústní nebo písemné) cizího jazyka na střední úrovni a projít přijímacím pohovorem, při kterém předloží písemný plán disertace. Instituce může stanovit další vstupní požadavky. Nedílnou součástí doktorského programu jsou teoretické kurzy. Za každý semestr se uděluje 30 kreditů, což činí celkem 180 kreditů za 6 semestrů.

Právní předpisy zatím neumožňují společné doktorské programy (*joint doctoral degree*).

Programům prvního cyklu vedoucím ke specializované odborné kvalifikaci mohou předcházet dvouleté profesní specializační programy (*felsőfokú szakképzés*) na úrovni ISCED 5B. Tyto programy se mohou započítávat do všech programů ISCED 5A nejvýše s 60 kredity.

Po kterémkoliv programu (bakalářském nebo magisterském) může následovat program odborné vysokoškolské přípravy (*szakirányú továbbképzés*) na úrovni ISCED 5A, kterým se získává specializace v daném studijním oboru (s udělením certifikátu), nikoli však další titul.

ECTS byl zakotven v zákonu z listopadu 2000 a zaveden do praxe od akademického roku 2003/04. Je povinný a užívá se pro přenos i pro shromažďování kreditů.

Dodatek k diplomu vydávají vysoké školy od července 2003, na studentovu žádost, zdarma v maďarštině. Za poplatek stanovený institucí může být vydán v angličtině.

Maďarská akreditační rada (*Magyar Akkreditációs Bizottság*, MAB) odpovídá za **zajišťování kvality**. Je to nezávislý odborný orgán, který má 30 členů většinou z vysokoškolských a výzkumných institucí. Schůzí orgánu se pravidelně účastní dva zástupci studentů.

Pokud jde o **vnitřní hodnocení**, instituce mají povinnost vypracovat výroční hodnotící zprávu, kterou projedná a schválí rada instituce. Vlastní hodnotící dokumentace, pro kterou MAB vydává podrobné směrnice, se vyžaduje i při akreditaci (každých 8 let) a při kontrole v mezidobí (4 roky po akreditaci).

Studenti se účastní hodnocení na institucionální úrovni. Výroční hodnotící zprávu schvaluje rada instituce, v níž jsou studenti zastoupeni. Prostor pro názory studentů je také ve vlastní hodnotící dokumentaci.

Vnější hodnocení je dlouhý proces na mnoha úrovních. Instituce vypracuje svoji dokumentaci a vlastní hodnotící zprávu podle směrnic MAB. MAB jmenuje akreditační komisi (*Látogató Bizottság*), která instituci navštíví. Složení komise se mění podle typu instituce,

počtu fakult a počtu studijních programů. Na základě vlastní hodnotící zprávy, poznatků, rozhovorů a setkání během návštěvy vypracuje akreditační komise vlastní zprávu pro MAB. Hodnocení a komentář MAB se sdělí instituci, která má možnost připojit vlastní poznámky. Takto doplněná zpráva je předložena plenární schůzi MAB (30 členů, 5 poradců, 4 pravidelní účastníci), která jí dá konečnou podobu.

Akreditační komise (*Látogató Bizottság*) se setkává se studenty a jejich zástupci během procesu vnějšího hodnocení a vede s nimi řízené rozhovory. Na národní úrovni se schůzí

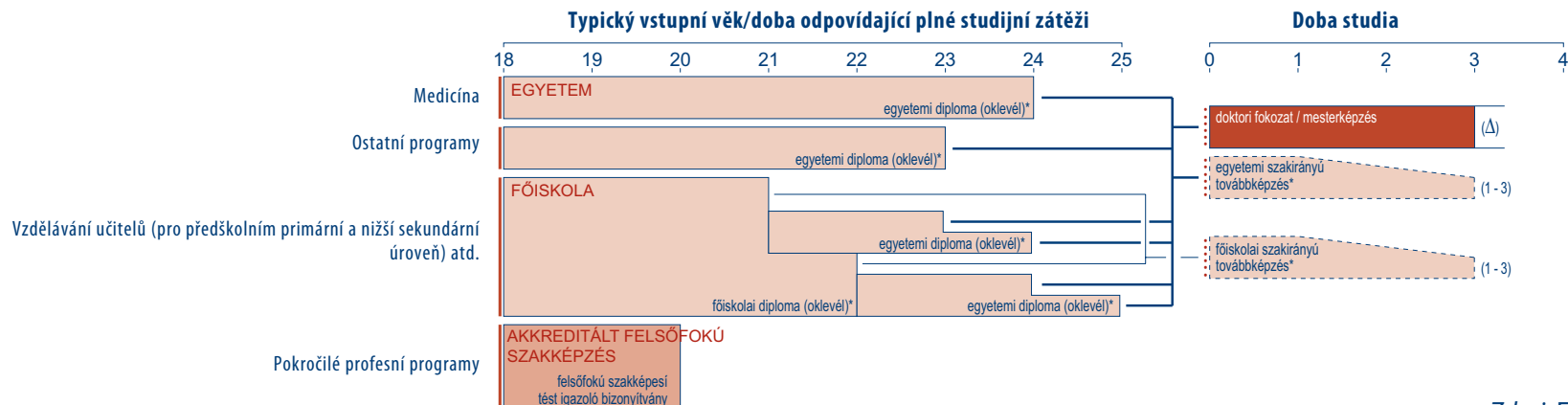
HAB pravidelně účastní jeden zástupce Národní organizace studentských svazů (*Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája*) a jeden zástupce Národní unie doktorandů (*Doktoranduszok Országos Szövetsége*).

Akreditace je povinná a má dvě oddělené části. První část se týká hodnocení vysoké školy (vzdělávací činnosti a jejich podmínky, výzkumné činnosti a zařízení, zaměstnanci, organizační struktura a infrastruktura), druhá část se týká vlastních studijních programů (jejich obsah, poměr praktické a teoretické přípravy, kvalifikace pedagogů, infrastruktura).

Každá instituce musí projít akreditací každých 8 roků a kontrolou v mezidobí po 4 rocích. Státní kontrolní úřad (*Állami Számvevőszék*) má právo kontrolovat finanční záležitosti institucí.

Výsledek akreditace se v souhrnné podobě zveřejňuje v Akreditačním bulletinu (*Akkreditációs Értesítő*) a na webových stránkách Maďarské akreditační rady.

Maďarská akreditační rada je řádným členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) od roku 2000.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	— Další kvalifikace	▮ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Pokročilé profesní programy úrovně ISCED 5B vedou k *bizonyítvány*, což je certifikát a nikoli diplom jako *oklevél*. Až do úplného zavedení systému s dvěma cykly v roce 2006/07 budou kvalifikace ISCED 5B dále umožňovat vstup na trh práce; možnou výjimku představují části programů ISCED 5A do výše 60 kreditů.

Kvalifikace *főiskolai szakirányú továbbképzés* neumožňuje přístup k *doktori fokozat* a *mesterképzés*.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
3. srpna 1993	Zákon č. LXXX (1993) o vysokém školství	1993. LXXX. törvény A felsőoktatásról
4. června 1999	Zákon č. LII (1999) o institucionální integraci (první krok k lineárnímu systému diplomů)	1999. LII. Törvény A felsőoktatási intézményhálózat átalakításáról továbbá a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX törvény módosításáról
29. listopadu 2000	Nářízení vlády 200/2000 o zavedení kreditního systému a centrální registraci kreditních systémů jednotlivých institucí	Kormányrendelet 200/2000. A felsőoktatási tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) bevezetéséről és az intézményi kreditrendszerek egységes nyilvántartásáról
24. prosince 2001	Zákon č. XCIX (2001) upravující zavádění ECTS	2001. évi XCIX. Törvény A felsőoktatási képesítéseknek az európai régióban történő elismeréséről szóló, 1997. április 11-én, Lisszabonban aláírt Egyezmény kihirdetéséről
3. června 2003	Zákon č. XXXVIII (2003) upravující zavádění dodatku k diplomu	2003. évi XXXVIII. törvény A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény módosításáról
28. prosince 2004	Nářízení vlády 381/2004 (28.12.) upravující nový systém titulů	381/2004. (XII. 28.) Kormány rendelet A többciklusú felsőoktatási képzési szerkezet bevezetésének egyes szabályairól
1. ledna 2005	Zákon č. CXXXV (2004) o státním rozpočtu upravující některé aspekty nového systému titulů	2004. évi CXXXV törvény a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

Webové stránky Maďarské akreditační rady (pro další informace o výsledcích akreditace): <http://www.mab.hu>

Zákon o univerzitách z roku 1997 a zákon o kvalifikacích (vzdělávání a přípravě) z roku 1999 upravují nejnovější změny na vysokých školách spojené s Boloňským procesem.

Tradiční struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** (bakalářské tituly jsou udělovány po 3 nebo 4 letech studia, zatímco studijní programy vedoucí k magisterským nebo jiným postgraduálním titulům trvají mezi 1 a 3 roky) vyhovuje modelu uvedenému v Boloňské deklaraci. Tituly získané v **doktorských programech** (PHD) jsou završením výzkumu, který vedl k vypracování disertace. V malém počtu programů jsou ještě připojeny kurzy (profesní příprava pro výzkumnou práci, jako je využívání informačních zdrojů, výzkumné techniky, rozšiřování akademických znalostí atd.), které probíhají paralelně s výzkumem.

ECTS je od roku 1989 začleněn do národního systému uznávání titulů který vypracovala *Higher Education and Training Awards Council* HETAC (Rada pro tituly ve vysokém školství) a je zaveden v mnoha programech technických institutů a Dublinského technického institutu (*Dublin Institute of Technology*). Tři univerzity užívají ECTS pro všechny studenty, zatímco zbývající čtyři univerzity hlavně pro studenty z programu Erasmus. *National Qualification*

Authority of Ireland, NQAI (Irský národní úřad pro kvalifikace) zřídil v roce 2002 poradní *Technical Advisory Groups on Credits* (Technickou skupinu pro kreditní systémy), která má stávající systémy zrevidovat a přizpůsobit evropskému pojetí. Používání systému ECTS na jiných vysokých školách se týká hlavně studentů z programu Socrates (Erasmus). Co se týče shromažďování kreditů, značný počet vysokých škol uděluje tituly po nashromáždění potřebného počtu kreditů. Dosud je však relativně málo rozvinuto shromažďování kreditů v prodlouženém období (tj. po standardní době 3 roků bakalářského programu).

Dodatek k diplomu byl zkušebně zaveden v únoru 2004. V současné době počítají s jeho vydáváním všechny vysoké školy, technické instituty a další neuniverzitní instituce ho začnou vydávat absolventům v roce 2005. Bude vydáván automaticky a zdarma. Očekává se rovněž, že v roce 2005 jej vydají svým absolventům tři ze sedmi univerzit. Zbývající začnou s vydáváním v příštím roce.

Orgány zabývající se **zajišťováním kvality** spadají do kompetence Ministerstva školství a vědy.

Úřad pro vysoké školství (*Higher Education Authority, HEA*) byl zřízen v roce 1972 a má za

úkol podporovat rozvoj vysokého školství a koordinovat státní investice do této oblasti. HEA má pomáhat univerzitám v dosahování jejich cílů. Má též sledovat počínání univerzit v záležitostech kvality a podávat o tom zprávy.

Irský národní úřad pro kvalifikace (NQAI) byl zřízen na základě zákona o kvalifikacích (vzdělávání a přípravě) z roku 1999 a odpovídá za vytvoření a udržování Národního kvalifikačního rámce (*National Framework of Qualifications*).

HETAC, která byla zřízena rovněž podle zákona z roku 1999, je orgánem, který uděluje tituly v technických institutech a dalších neuniverzitních vysokoškolských institucích. Právo udělovat tituly může HETAC též přenést na technické instituty. Podle zákona o kvalifikacích z roku 1999 je HETAC oprávněna schvalovat postupy pro zajišťování kvality, které užívají poskytovatelé vysokoškolských studijních programů, a sledovat účinnost těchto postupů. Všechny vysoké školy jsou v prvé řadě odpovědné za zavedení postupů pro zajišťování kvality podle směrnic a kritérií HETAC. HETAC je ze zákona oprávněna provádět akreditace a vnější hodnocení. Při všech činnostech týkajících se zajišťování kvality a akreditací jsou konzultováni zahraniční odborníci. V uplynulých osmnácti měsících

angažovala HETAC více než dvacet pět zahraničních odborníků k účasti při akreditaci studijních programů, akreditaci institucí, akreditaci výzkumu a při činnostech spojených se zajišťováním kvality.

V roce 2002 vydala HETAC směrnice a kritéria pro zajišťování kvality ve vysokém školství (*Guidelines and Criteria for Quality Assurance Procedures*). Požaduje se v nich, aby všichni poskytovatelé vysokoškolských programů napojení na HETAC zavedli postupy pro zajišťování kvality a uvedli je do souladu s HETAC. V současnosti tak učinilo dvacet dva poskytovatelů. Sledování účinnosti postupů pro zajišťování kvality začne v roce 2005. Ve vedení HETAC jsou odborníci, kteří mají zkušenosti s vysokým školstvím v zahraničí a se systémy zajišťování kvality v Evropě a Severní Americe.

Kromě těchto orgánů byla v roce 2003 zřízena Irská komise pro kvalitu univerzit (*Irish Universities Quality Board*, IUQB), která bude pomáhat univerzitám v záležitostech týkajících zajišťování kvality.

Zákon o univerzitách z roku 1997 požaduje, aby univerzity zavedly postupy pro zajišťování kvality, které mají zlepšovat kvalitu vzdělávání a dalších souvisejících poskytovaných služeb. Požaduje též, aby se pravidelně provádělo

hodnocení, a to nejméně jednou za deset let; delší interval může univerzita stanovit po dohodě s Úřadem pro vysoké školství (HEA). Tato hodnocení mohou provádět osoby, které nejsou zaměstnanci univerzity a které jsou schopny provádět na národní a mezinárodní úrovni srovnávání kvality univerzitního vzdělávání, výzkumu a poskytování dalších služeb. Univerzity dále po poradě s HEA hodnotí účinnost postupů zajišťování kvality (alespoň každých 15 let). Mezi externími členy rady IUQB jsou alespoň dvě osoby mimo Irsko, které mají zkušenosti s akreditací a se zajišťováním kvality studijních programů na univerzitách v Evropě a Severní Americe. Další externí členové mají zkušenosti s profesními akreditacemi a se zajišťováním kvality v oblasti řízení a služeb. Jeden z externích členů je předsedou rady IUQB, ředitel IUQB vykonává funkci jejího tajemníka.

Společné hodnocení HEA/IUQB týkající se účinnosti postupů pro zajišťování kvality na univerzitách provádějí týmy mezinárodních odborníků z Evropy a Severní Ameriky.

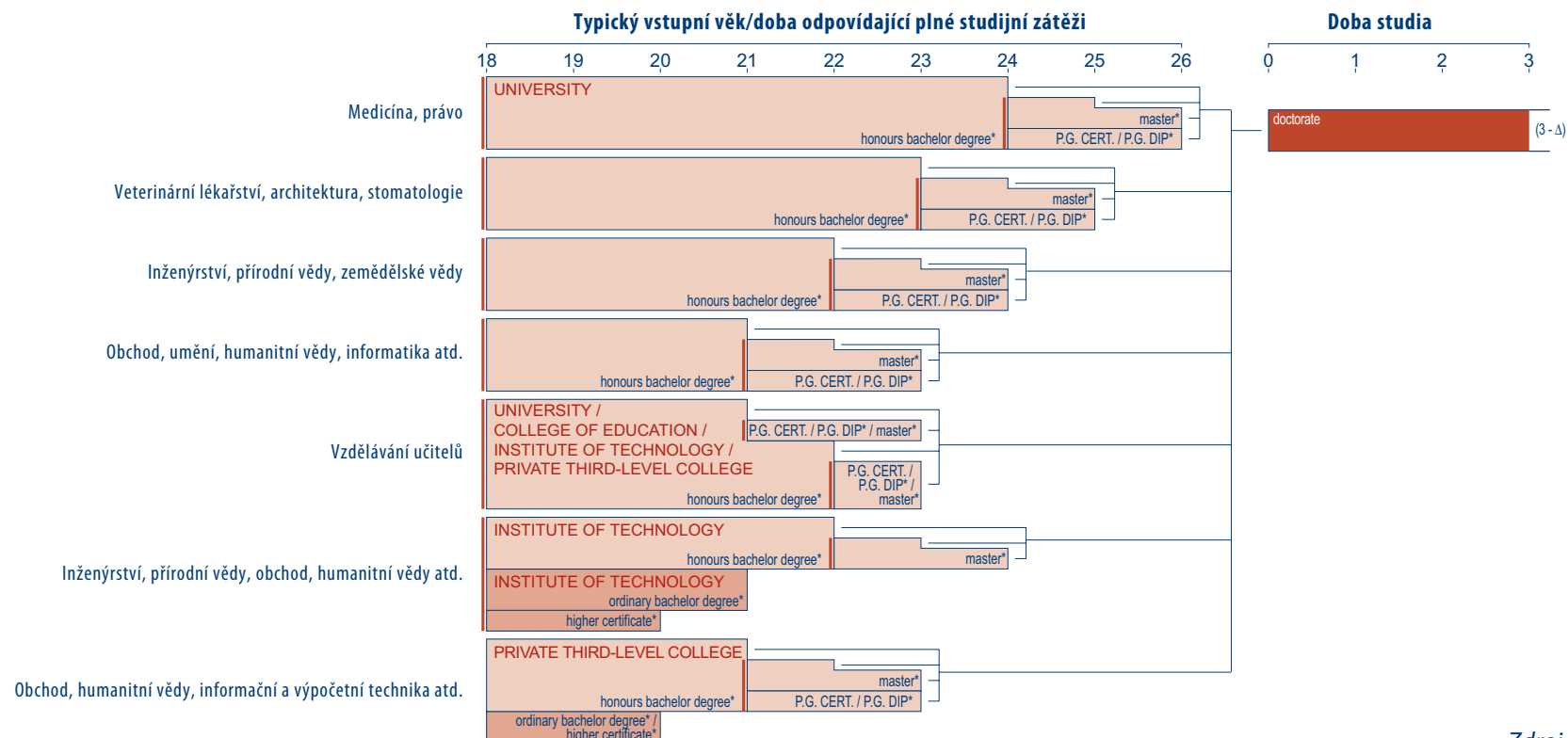
HEA má podle zákona v nejširším smyslu pomáhat univerzitám v dosahování jejich cílů. Může rovněž hodnotit postupy pro zajišťování kvality a zveřejňovat zprávy o výsledcích těchto hodnocení – tuto činnost konzultuje s NQAI.

První takové hodnocení postupů pro zajišťování kvality je prováděno HEA v součinnosti s IUQB a bude ukončeno počátkem roku 2005.

V posledních letech sedm irských univerzit spolupracovalo při vytváření svých systémů zajišťování kvality a při národní a mezinárodní prezentaci svého přístupu jako jednotného modelu vhodného pro potřeby irských univerzit. Další spolupráce je zajištěna rozhodnutím jejich řídicích orgánů založit Irskou komisi pro kvalitu univerzit (IUQB).

Zatímco DIT (*Dublin Institute of Technology*) má hlavní odpovědnost za zavádění postupů pro zajišťování kvality, Irský národní úřad pro kvalifikace (NQAI) plní úlohu hodnotitele těchto postupů. V současné době probíhá v DIT vnější hodnocení kvality, které v zastoupení NQAI provádí Evropská asociace univerzit (EUA).

Dublinský technický institut uděluje své certifikáty a diplomy více než 50 let. Systém zajišťování kvality DIT hodnotil mezinárodní hodnotící tým v roce 1996 a doporučil, aby DIT bylo přiznáno právo udělovat akademické tituly. Toto doporučení bylo přijato a realizováno ministrem školství a vědy. Na mezinárodní úrovni je DIT aktivním členem EUA.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x) Minimální (n) až maximální (x) doba (v letech)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ) Variabilní doba studia

P.G. CERT. *Postgraduate Certificate* | P.G. DIP. *Postgraduate Diploma*

IRSKO

Studenti jsou zastoupeni, mimo jiné, v řídicích orgánech veřejných vysokých škol, v Úřadu pro vysoké školství (HEA), v Irském národním úřadu pro kvalifikace (NQAI), v Radě pro tituly ve vysokém školství (HETAC) a v Radě pro pro tituly v dalším vzdělávání (*Further Education and Training Awards Council* FETAC).

Zastoupení studentů bylo dále posíleno díky politickým iniciativám v oblasti zajišťování kvality, neboť navržený systém uznává důležitou úlohu studentů v tomto procesu, zvláště při hodnocení akademických útvarů a součástí, které přímo poskytují služby studentům. Tento přístup je podložen právními

předpisy, včetně zákona o univerzitách z roku 1997 a zákona o kvalifikacích z roku 1999.

HETAC rozšířila zastoupení studentů při činnostech, jako je akreditace institucí, a v komisi pro akreditaci studijních programů.

Irská síť pro kvalitu vysokého školství byla oficiálně zřízena v říjnu 2003. Síť zahrnuje hlavní organizace, které v Irsku působí v oblasti zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání, nebo mají na této činnosti zájem. Členy jsou univerzity, technické instituty, Higher Education Colleges Association, HEA, HETAC, IUQB, DIT, NQAI a studentské reprezentace. Síť má za cíl vytvářet společné národní stanovisko ke klíčovým problémům zajišťování kvality a

prispívat tak k debatě o těchto problémech na evropské úrovni. Síť poskytuje prostor pro diskusi o problémech zajišťování kvality vysokého školství mezi hlavními národními partnery, kterých se tato problematika v Irsku týká; chce také zprostředkovávat příklady dobré praxe v zajišťování kvality mezi pracovníky škol a těmi, kdo rozhodují o irské vysokoškolské politice. Úřad pro vysoké školství (HEA), Rada pro tituly ve vysokém školství (HETAC) a Irský národní úřad pro kvalifikace (NQAI) jsou členy Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpiy

Datum	Česky	V původním jazyce
1997	Zákon o univerzitách	Universities Act
1999	Zákon o kvalifikacích (vzdělávání a přípravě)	Qualifications (Education and Training) Act

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

Ministerstvo školství a vědy: <http://www.education.ie>

Úřad pro vysoké školství (HEA): <http://www.heai.ie>

Irský národní úřad pro kvalifikace (NQAI): <http://www.nqai.ie>

Rada pro tituly ve vysokém školství (HETAC): <http://www.hetac.ie>

ISLAND

Vysoké školství se řídí zákonem o univerzitách přijatém v roce 1997. Ministerstvo školství, vědy a kultury vytvořilo v roce 2003 národní boloňskou pracovní skupinu, která má koordinovat a uskutečňovat cíle Boloňského procesu a předkládat náměty a návrhy možných reforem a legislativních úprav pro jejich úspěšné zavádění. Ve skupině jsou zástupci ministerstva, vysokých škol a studentských organizací.

Struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** (bakalář/magistr) existuje již dlouho paralelně se strukturou s jedním dlouhým cyklem vedoucím k titulu *Candidatus* (čtyři až

šest roků). V posledních letech se mnoho programů typu *candidatus* změnilo směrem k systému dvou cyklů. Několik programů s jedním cyklem ještě existuje.

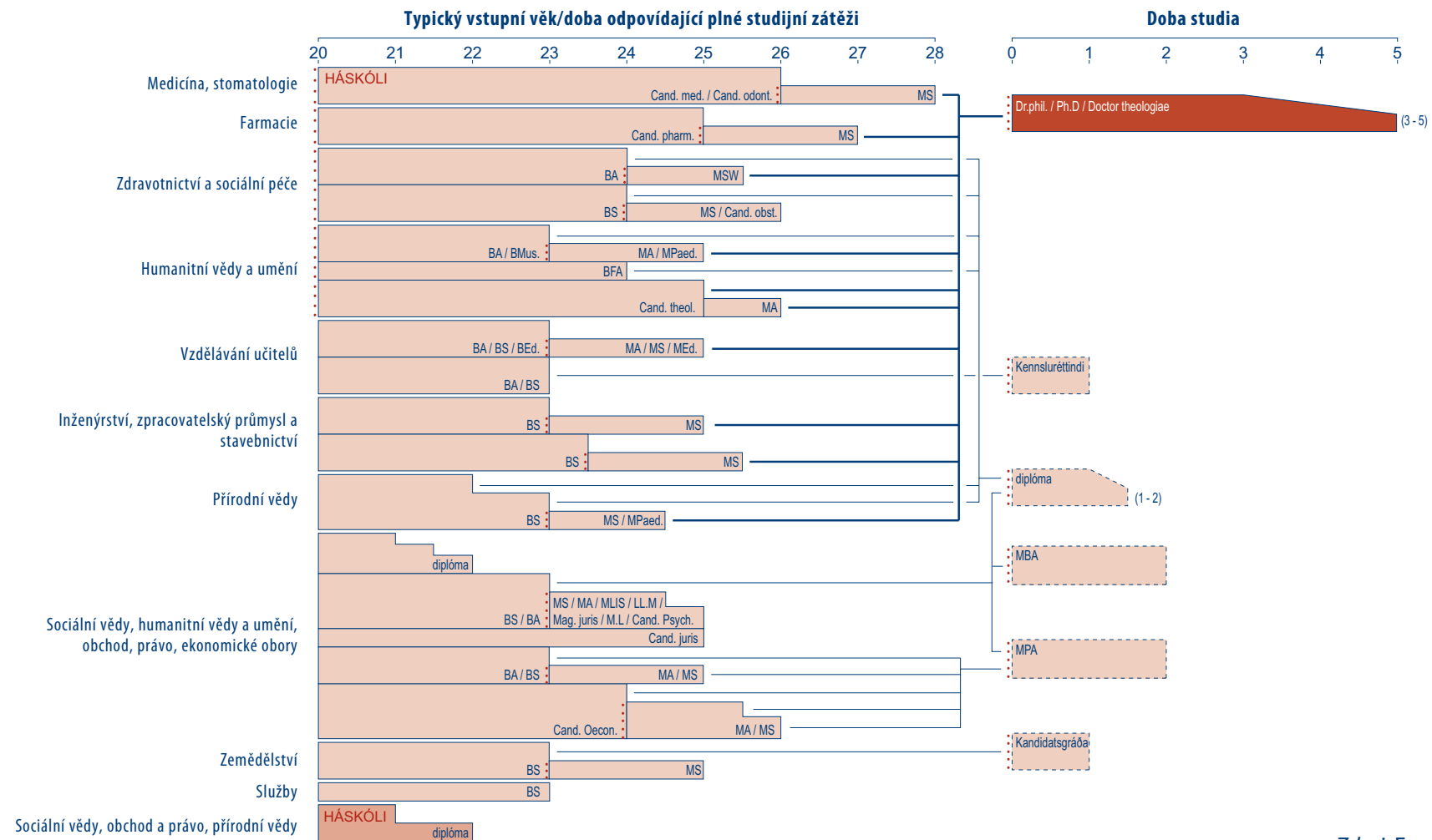
Doktorské programy v několika oborech nabízejí dvě vysoké školy. V některých oborech mohou být studenti přijati do doktorského programu, aniž dosáhli titulu MA nebo MS, v tomto případě se však doktorský program prodlužuje. Součástí doktorských programů je ročníková práce, která obvykle představuje asi 15 % programu. Každá vysoká škola, která získala oprávnění udělovat tituly v druhém a

třetím cyklu, může rozhodovat o délce a obsahu příslušných programů.

Společné programy nemají jasně definovanou oporu v zákonu o univerzitách. Ministerstvo školství, vědy a kultury však připravuje novelu zákona, která by je měla umožňovat. V některých oborech jsou společné studijní programy nicméně nabízeny.

BA	<i>BA-gráďa/Bachelor of Arts</i>	Cand. Oecon	<i>Candidatus oeconomiae</i>	MBA	<i>Master of Business Administration</i>
BEEd	<i>BED-gráďa/Bachelor of Education</i>	Cand. pharm	<i>Candidatus pharmaciae</i>	MEd	<i>Master of Education</i>
BFA	<i>BFA-gráďa/Bachelor of Fine Arts</i>	Cand. Psych.	<i>Candidatus psychologiae</i>	MLIS	<i>Master of Library and Information Science</i>
BMus	<i>BMus-gráďa/Bachelor of Music</i>	Cand. theol.	<i>Candidatus theologiae</i>	MPA	<i>Master of Public Administration</i>
BS	<i>BS-gráďa/Bachelor of Science</i>	Dr. phil	<i>Doctor philosophiae</i>	MPaed	<i>Magister Paedagogiae</i>
Cand. juris	<i>Candidatus juris</i>	LL.M	<i>Master of Laws</i>	MS	<i>Master of Science/Magister Scientiarum</i>
Cand. med	<i>Candidatus medicinae</i>	M.L	<i>Master of Law</i>	MSW	<i>Master of Social Works</i>
Cand. obst	<i>Candidatus obstetriciorum</i>	MA	<i>Master of Arts/Magister artium</i>	Ph.D.	<i>Philosophiae Doctor/Doctor philosophiae</i>
Cand. odont	<i>Candidatus odontologiae</i>	Mag. juris	<i>Magister juris</i>		

Přijímací řízení se koná pouze v těchto studijních oborech: medicína, fyzioterapie (přijímací zkoušky byly zavedeny v červnu 2003) a výtvarné umění. V oborech stomatology a ošetrovatelství je *numerus clausus* po prvním semestru.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v letech)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

ECTS se používá paralelně s národním kreditním systémem od roku 1990 ve většině vysokoškolských institucí. Národní kreditní systém, v němž jeden kredit odpovídá dvěma kreditům ECTS, je založen na stejných principech jako ECTS a používají ho všechny vysoké školy. Podle zákona o univerzitách je úplný studijní program normálně oceňován 30 národními kredity za akademický rok. Neexistuje právní předpis, který by se týkal speciálně ECTS. Kredity se udělují za každý předmět ve všech studijních programech a odrážejí vynaložené studijní úsilí, přítomnost na přednáškách, samostatné studium a zkoušky. Kredity ECTS používají univerzity spolu s národními kredity k přenosu i shromažďování kreditů.

Všechny vysoké školy zavedou **dodatek k diplomu** pro absolventy nejpozději na jaře 2005. Některé vysoké školy vydávaly dodatek všem absolventům již v roce 2004. Dodatek k diplomu bude k dispozici všem studentům automaticky a zdarma. Bude vydáván v angličtině, některé vysoké školy jej však vydávají zároveň v islandštině.

Obecná opatření týkající se **zajišťování kvality** ve vysokém školství jsou obsažena v zákoně o univerzitách z roku 1997 a v nařízeních z roku 1999 vydaných na základě zákona a

revidovaných v roce 2003. Na Ministerstvu školství, vědy a kultury byl v roce 1996 zřízen odbor hodnocení a dozoru. Odbor působí na celostátní úrovni. Podle uvedených nařízení je každá vysoká škola povinna zavést **vnitřní** systém řízení **kvality**. Nařízení rovněž stanoví, že ministerstvo školství může z vlastní iniciativy provádět **vnější hodnocení** určitých součástí instituce nebo instituce jako celku. Pro hodnocení je jmenována nezávislá odborná skupina, která má 3 až 6 osob. Ve skupině musejí být osobnosti, které mají kvalifikaci v příslušném oboru nebo jsou důkladně obeznámeny s vysokým školstvím, hodnocením kvality a zaměstnáváním absolventů. Žádný člen odborné skupiny nesmí mít žádné vazby na hodnocenou instituci. Alespoň jeden člen skupiny musí být zaměstnán mimo Island.

V nařízeních je uvedeno, že ministr školství určí, kdy vnější hodnocení proběhne a na co se soustředí.

Vnější hodnocení prováděná v posledních letech se hlavně zaměřovala na určité programy v jedné nebo více institucích. Byla provedena rovněž hodnocení řízení soukromých institucí.

Podle nařízení je každá vysoká škola povinna zavést vnitřní systém řízení kvality. Postup pro

hodnocení studijních programů vysokých škol obsahuje vlastní hodnocení, návštěvu odborného týmu (zahrnujícího zahraniční odborníky) a zveřejnění závěrečné zprávy. Ministerstvo školství je povinno provádět následné hodnocení.

Pravidla pro zajišťování kvality vysokého školství stanoví, že studenti musí být členy skupiny, která provádí vlastní hodnocení instituce. Navrhuje se na příklad, že by se studenti měli účastnit hodnocení jednotlivých kurzů. Studenti jsou rovněž zapojeni do hodnotící návštěvy. Odborná skupina během každé návštěvy hovoří s 8–12 studenty a při sestavování harmonogramu návštěvy ministerstvo školství a kontaktní osoba z vysoké školy konzultují se zástupci studentů organizaci setkání.

V roce 2004 zřídilo ministerstvo školství zvláštní komisi pro kvalitu ve vzdělávání. Posláním komise je mapovat situaci týkající se problémů kvality na všech úrovních vzdělávání. Na vysokoškolské úrovni je prvořadou záležitostí Boloňský proces.

Byl schválen tříletý akční plán (2000–2007) hodnocení vysokých škol. Plán určuje typ hodnocení, která se v daném období uskuteční. Hodnotí se jak studijní programy, tak instituce.

ISLAND

Platí obecné pravidlo, že hodnocení provádějí nezávislí odborníci mimo ministerstvo.

Ministerstvo školství podepisuje se všemi vysokými školami smlouvy o vykonávaných činnostech. Přílohou každé smlouvy je seznam studijních programů, které je každá instituce

oprávněna nabízet. Chce-li instituce zavést nový studijní program, musí být schválen ministerstvem a připojen k seznamu. Ministerstvo školství pravidelně zveřejňuje seznam všech schválených studijních programů.

Ministerstvo školství je členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA). Účastní se činnosti sítí INQAAHE a NOQA, Skandinávské sítě agentur pro zajišťování kvality.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
1997	Zákon o univerzitách	Lög um háskóla
2003	Nařízení (no. 666/2003) o zajišťování kvality ve vysokém školství	Reglur (no. 666/2003) um gæðaeftirlit með háskólakennslu

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Univerzitní sektor se řídí ministerskými vyhláškami z let 1999 a 2004, které upravují univerzitní samosprávu a novou strukturu studijních programů.

Podle vyhlášky z roku 1999, která vstoupila v platnost v roce 2001, je struktura studia založena na **třech hlavních cyklech**, ale struktura se dvěma cykly je rovněž velmi rozšířená. Nositelům titulu prvního stupně (*Laurea*) je navíc nabízen alternativní studijní program obsahující alespoň 60 národních kreditů, který vede k titulu *Master universitario di I livello*. Ten však neumožňuje vstup do doktorských programů.

Studenti s titulem *Laurea* mají teoretické akademické znalosti a speciální odborné dovednosti. Programy vedoucí k titulu *Laurea specialistica* poskytují hlubší vzdělání pro vysoce specializovanou povolání. Titul *Master universitario di I livello* znamená akademickou nebo odbornou specializaci ve zvláštních oborech.

Reforma zahrnuje také opatření týkající se programů třetího cyklu. Program *Dottorato di ricerca* vychovává absolventy druhého cyklu pro špičkový výzkum. Právní předpisy neurčují žádné povinné přípravné programy nebo kurzy. **Doktorské programy** mohou obsahovat výzkum v cizině a přípravu ve veřejných nebo

soukromých výzkumných centrech a průmyslových laboratořích. Programy nejsou hodnoceny kredity, protože jsou založeny na samostatném výzkumu a společné účasti na seminářích.

Corsi di specializzazione jsou studijní programy vytvořené výhradně v souladu se směrnicemi EU nebo národními zákony. Jejich účelem je poskytnout absolventům druhého cyklu hlubší znalosti a dovednosti pro výkon určitých povolání. Program *Master universitario di II livello* s nejméně 60 národními kredity je určen pro prohloubení akademické nebo odborné specializace.

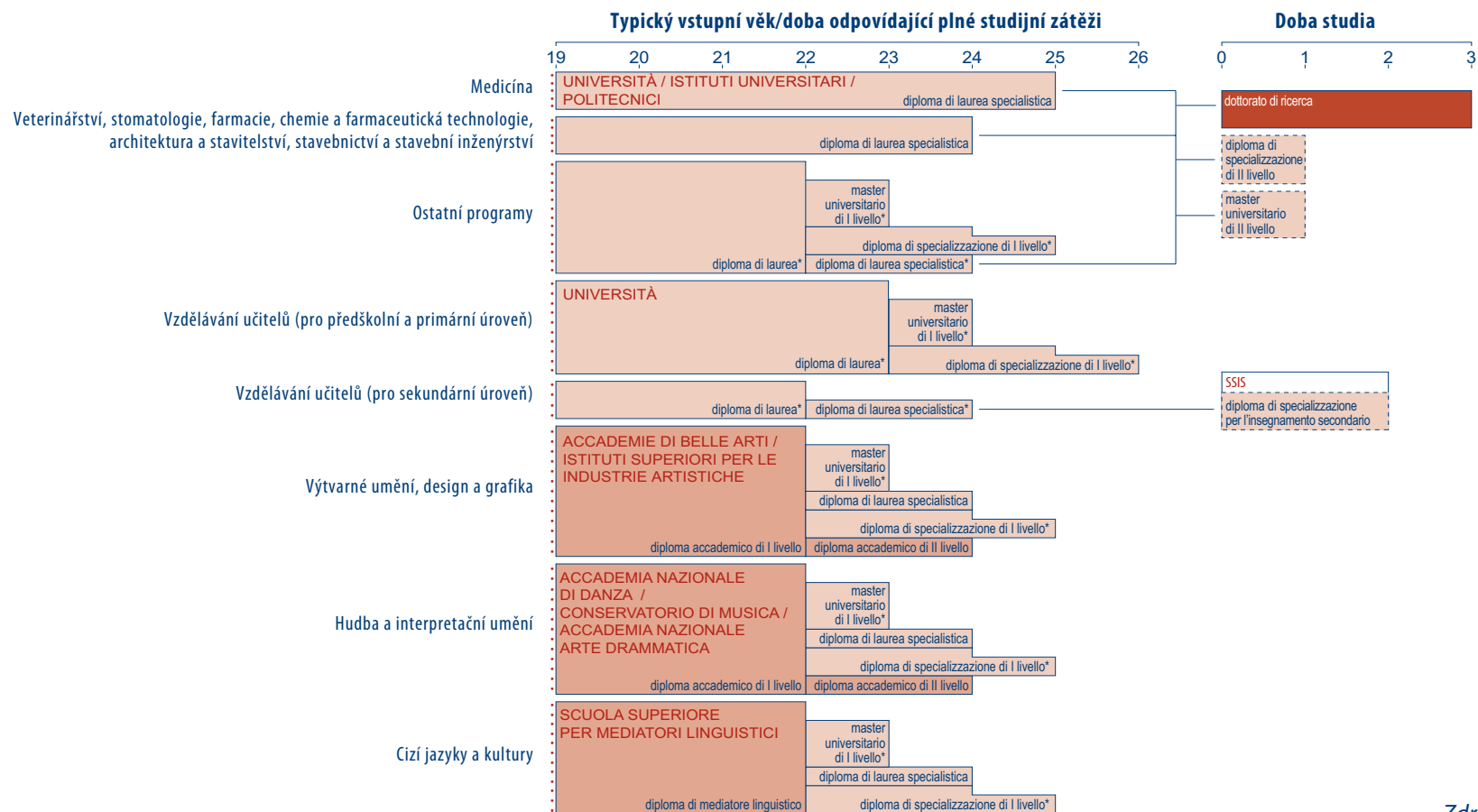
Všechny programy vedoucí k výše uvedeným kvalifikacím mohou být sestavovány a organizovány ve spolupráci se zahraničními univerzitami a mohou být tudíž zakončeny udělením společného titulu.

Reforma z roku 1999 zavedla národní kreditní systém podle vzoru **ECTS** a od roku 2001 jsou oba systémy kompatibilní. V univerzitním sektoru bylo cílem vytvořit systém více orientovaný na studenty a snížit rozdíly mezi právně stanovenou a skutečnou dobou studia jednotlivých programů. Kredity odpovídají celkové studijní zátěži (čas strávený na přednáškách, při samostatném studiu, při přípravě na závěrečné zkoušky, věnovaný

praxím atd.) a používají se pro přenos i pro shromažďování. Jeden národní kredit se odpovídá 25 hodinám a liší se od kreditu ECTS. Studijní zátěž v jednom akademickém roce odpovídá 60 kreditům (1500 hodin). Kredity je možno shromažďovat až do počtu nutného pro udělení titulu a mohou být přenášeny do jiného studijního programu. Univerzity mohou uznávat i kredity založené na odborných zkušenost z praxe (akreditace předcházejícího učení).

Vyhláška z roku 1999 zavedla též **dodatek k diplomu**, který bude v souladu s novými směrnici od ledna 2005 vydáván se všemi udělovanými diplomy. Univerzity započaly s jeho vydáváním v roce 2003. Podrobnosti ohledně vydávání dodatku k diplomu upravila další ministerská vyhláška z května 2001. Na základě Berlínského komuniké stanoví vyhláška vydaná v dubnu 2004, že univerzity musí vydávat dodatek automaticky všem absolventům v dvojjazyčné verzi (italsky a anglicky). Univerzity jej mohou vydávat podle svého rozhodnutí zdarma nebo za úplatu.

Národní komise pro hodnocení univerzitního systému (*Comitato nazionale per la valutazione del sistema universitario*, CNVSU), ustavená v roce 1999, je orgánem, kterému je svěřeno **zajišťování kvality**. Určuje obecná kritéria pro

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

SSIS *Scuola di Specializzazione per l'Insegnamento Secondario*

Programy vedoucí k *diplomi accademici di II livello* jsou nabízeny od akademického roku 2004/05 a uvažuje se o možnosti vstupu do dalších kurzů.

hodnocení všech univerzit a sestavuje výroční zprávu o systému jejich hodnocení. Podporuje zkušební ověřování a zavádění postupů, metodik a praktických kroků při hodnocení kvality. CNVSU sestavuje a realizuje roční plány vnějšího hodnocení jednotlivých institucí nebo jejich součástí. Stejně metody hodnocení se používají u návrhů na zřízení nových státních nebo nestátních univerzit, kdy se jedná o udělení oprávnění udělovat oficiálně uznávané tituly.

CNVSU, jejíž členy jmenuje ministerstvo, má právní postavení nezávislého orgánu, který samostatně jedná s jednotlivými univerzitami a Ministerstvem školství, univerzit a výzkumu (MIUR). Má vlastní rozpočet, její činnost zajišťuje odborný a administrativní sekretariát.

Univerzity vytvořily systém **vnitřního hodnocení** řídicích, vzdělávacích a výzkumných činností a služeb péče o studenty. Hodnocením jsou pověřeny útvary nazvané *Nucleo di valutazione di ateneo* (univerzitní hodnotící

jednotka) ustavené v roce 1999, jejichž složení, úkoly a funkce určuje univerzitní statut. Mají mezi pěti až devíti členy, z nichž alespoň dva jsou vybráni ze studentů a výzkumných pracovníků se zkušeností v oblasti hodnocení kvality. Univerzitní hodnotící jednotka má právo jednat samostatně a má přístup k nezbytným údajům a informacím. Své závěry může zveřejňovat při respektování práva na soukromí.

Podle zákona upravujícího vnitřní hodnocení jsou studenti jsou vyzýváni, aby vyplňovali dotazníky týkající se vzdělávacích činností a infrastruktury. Výsledky anket, zachovávajících studentskou anonymitu, jsou každoročně předkládány ministerstvu a CNVSU.

Systém **akreditace** univerzitních studijních programů byl zaveden v roce 2001. Univerzity v té době navrhovaly nové studijní programy a žádaly stát o finanční podporu. MIUR při tom požádalo CNVSU o spolupráci, aby finanční prostředky přidělovalo efektivně. Bylo potřeba vytvořit systém akreditace studijních programů

tak, aby byly podpořeny jen ty programy, které úspěšně prošly celým procesem.

Byly proto současně zavedeny dva odlišné, ale vzájemně koordinované postupy. První se týká formálního schválení nového studijního programu, zatímco druhý se zabývá akreditací vlastních programů. Musí být splněny minimální standardy kvality, výsledky hodnocení se zveřejňují.

Navíc, prezidentský výnos z roku 1998 zavádí při akreditaci nových státních a nestátních univerzit povinné vnější hodnocení a ministerská vyhláška z roku 2003 stanoví povinné vnější hodnocení při akreditaci „virtuálních kampusů“ (Otevřené univerzity – *Università telematiche*).

Itálie se podílí na činnosti Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) prostřednictvím CNVSU od roku 1998.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
11. října 1986	Zákon č. 697/86 – Pravidla pro akreditaci vysokých škol pro tlumočnický a překladatelský	Legge n. 697/86 – Disciplina del riconoscimento dei diplomi rilasciati dalle Scuole superiori per interpreti e traduttori
15. května 1997	Zákon č. 127/97 – Naléhavá opatření týkající se racionalizace administrativních činností a procesů rozhodování a kontroly	Legge n. 127/97 – Misure urgenti per lo snellimento dell'attività amministrativa e dei procedimenti di decisione e di controllo
27. ledna 1998	Prezidentský výnos č. 25/98 – Pravidla pro rozvoj a plánování univerzitního systému a o regionálních koordinačních výborech	DPR (Decreto del Presidente della Repubblica) n. 25/98 – Regolamento recante disciplina dei procedimenti relativi allo sviluppo ed alla programmazione del sistema universitario, nonché ai comitati regionali di coordinamento
3. července 1998	Zákon č. 210/98 – Pravidla přijímání výzkumných pracovníků a univerzitních profesorů s definitivou	Legge n. 210/98 – Norme per il reclutamento dei ricercatori e dei professori universitari di ruolo
30. dubna 1999	Ministerská vyhláška č. 224/99 Pravidla doktorských studijních programů	Decreto Ministeriale (MURST), n. 224/99 Regolamento in materia di dottorato di ricerca
19. října 1999	Zákon č. No. 370/99 – Pravidla pro univerzitní sektor a vědecký a technický výzkum	Legge, n. 370/99 – Disposizioni in materia di università e di ricerca scientifica e tecnologica
3. listopadu 1999 (novelizován 22. října 2004)	Ministerská vyhláška č. 509/99 Pravidla didaktické autonomie univerzit	Decreto Ministeriale (MURST), n. 509/99 Regolamento recante norme concernenti l'autonomia didattica degli atenei

ITÁLIE

Datum	Česky	V původním jazyce
21. prosince 1999	Zákon č. 508/99 – Reforma Akademií výtvarných umění, Národní taneční akademie, Národní divadelní akademie, vysokoškolských institutů pro užité umění, hudebních konzervatoří a státem uznaných hudebních škol	Legge, n. 508/99 – Riforma delle Accademie di belle arti, dell'Accademia nazionale di danza, dell'Accademia nazionale di arte drammatica, degli Istituti superiori per le industrie artistiche, dei Conservatori di musica e degli Istituti musicali pareggiati
30. května 2001	Ministerská vyhláška o základních údajích o průběhu studia a vydávání dodatku k diplomu	Decreto Ministeriale (MURST), di individuazione dei dati essenziali sulle carriere degli studenti e per il rilascio del certificato di supplemento al diploma
17. dubna 2003	Ministerská vyhláška Kritéria a postup akreditace distančních studijních programů státních a nestátních univerzit a univerzitních institucí oprávněných udělovat akademické tituly	Decreto Ministeriale (MURST) Criteri e procedure di accreditamento dei corsi di studio a distanza delle universita' statali e non statali e delle istituzioni universitarie abilitate a rilasciare titoli accademici
26. dubna 2004	Ministerská vyhláška č. 214/2004 Pravidla akreditace italských poboček zahraničních univerzit	Decreto Ministeriale (MURST), n. 214/2004 Regolamento recante criteri e procedure per gli istituti stranieri di istruzione superiore che operano in Italia ai fini del riconoscimento del titolo di studio da essi rilasciato
30. dubna 2004	Ministerský dekret Národní matrika studentů a absolventů	Decreto Ministeriale Anagrafe Nazionale degli Studenti e dei Laureati
22. října 2004	Ministerský dekret č. 270/2004 Doplňk k pravidlům didaktické autonomie univerzit	Decreto Ministeriale n. 270/2004 Modifiche al regolamento recante norme concernenti l'autonomia didattica degli atenei

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Nový zákon o vysokém školství byl vydán v roce 2005; nahrazuje předcházející z roku 1992. Vzhledem k malé velikosti země jsou v ní jen tři vysoké školy uznané státem.

Struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** byla zavedena v roce 2005 podle nového zákona týkajícího se všech programů úrovně ISCED 5A. Tato struktura existovala od roku 2003/04 ve studijních oborech obchod a architektura, které nabízí *Hochschule Liechtenstein*. Od roku 2000 nabízí studium se dvěma cykly také *Internationale Akademie für Philosophie* (IAP). Programy, které vedou k bakalářským titulům, trvají tři roky (180 kreditů ECTS), programy vedoucí k magisterským titulům jeden a půl až dva roky (90 až 120 kreditů ECTS).

Doktorské programy existují, ale jsou omezeny jen na určitý studijní obor (filozofie) a uskutečňuje je pouze IAP, která však nenabízí programy prvního a druhého cyklu. Trvají nejméně dva roky (120 kreditů ECTS) a vedou k akademickému titulu doktor filozofie. Doktorské programy obsahují teoretické kurzy. Pro přijetí se vyžaduje absolvování magisterského programu nebo ekvivalentního programu v zahraničí.

ECTS byl zaveden na *Hochschule Liechtenstein* na dobrovolném základě v roce 1996 pouze pro

účely přenosu kreditů a na IAP a *Universität für Humanwissenschaften* (UfH – Univerzita humanitních věd) v roce 2000. Podle nového zákona z roku 2005 probíhá od ledna 2005 implementace ECTS na všech vysokých školách. Tam, kde je zaveden, se ECTS používá k přenosu i shromažďování kreditů.

Dodatek k diplomu vydávají *Hochschule Liechtenstein* a IAP od roku 1999, legálně byl zaveden pro všechny programy na všech vysokých školách v lednu 2005. Vydává se automaticky a zdarma všem studentům v němčině a angličtině.

Principy **zajišťování kvality** jsou obsaženy v zákonech z roku 1992 a 2005.

Vzhledem k velikosti země **akreditace** existuje, ale je součástí vnějšího hodnocení.

Vnější hodnocení probíhá alespoň každých šest let a je založeno na *peer reviews*. Protože v zemi s ohledem na její velikost není národní agentura, která by se vnějším hodnocením zabývala, provádí se za pomoci evropských odborníků. Skupiny hodnotitelů jsou složeny v podstatě ze švýcarských a rakouských odborníků. Jejich hlavním úkolem je přispět k zajišťování a zlepšování kvality (proces obsahuje vnitřní hodnocení studijních programů, vlastní hodnocení, rozhovory a návštěvy odborníků, zpracování doporučení a

udělení „značky“ EU). Plánuje se také, že by se procesu akreditace účastnily zahraniční soukromé agentury zabývající se zajišťováním kvality. Vysoké školy za tyto kontroly platí.

Pokud jde o **vnitřní hodnocení**, instituce garantují kvalitu výzkumu a výuky, která se obecně průběžně zlepšuje. Jsou zvláště povinné vypracovávat výroční zprávu, která se zabývá řízením kvality. Na vysoké školy dohlíží školský úřad (*Schulamt*). Jsou-li v řízení instituce zjištěny nedostatky, musí být ve lhůtě stanovené vládou odstraněny.

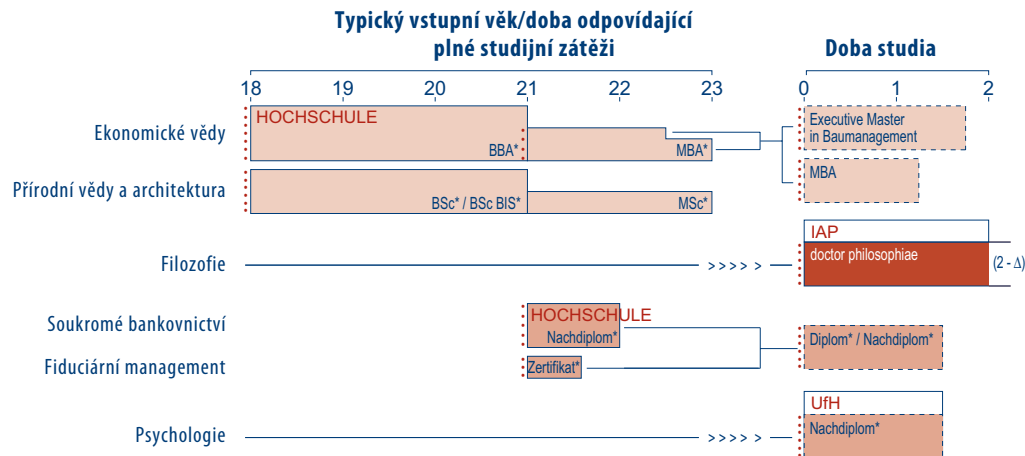
K hodnocení přispívají studenti, učitelé a představitelé obchodu a průmyslu. V souladu se zákonnými požadavky a mezinárodními standardy vytvořila *Hochschule Liechtenstein* procesně orientovaný systém zajišťování a zlepšování kvality všech produktů a služeb. Systém řízení kvality obsahuje šest hlavních procesů. Podle tohoto systému mají všichni vedoucí, pedagogičtí, administrativní a pomocní pracovníci povinnost tyto procesy zavést a hrát aktivní roli při jejich zlepšování. k účasti jsou též přizváni studenti a další skupiny a jednotlivci, kteří se o univerzitu zajímají.

Lichtenštejnsko je připraveno stát se členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
17. září 1992 (novelizován 25. listopadu 2004)	Zákon o vysokoškolských a výzkumných institucích	Gesetz über Fachhochschulen, Hochschul- und Forschungsinstitute
25. listopadu 2004 (vydán 21. ledna 2005)	Zákon o vysokém školství	Gesetz über das Hochschulwesen (Hochschulgesetz; HSG)
25. listopadu 2004 (vydán 21. ledna 2005)	Zákon o Hochschule Liechtenstein	Gesetz über die Hochschule Liechtenstein

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

>>> Studium v cizině

BBA	<i>Bachelor of Business Administration</i>	IAP	<i>Internationale Akademie of Philosophie</i>	UfH	<i>Universität für Humanwissenschaften</i>
BSc	<i>Bachelor of Science</i>	MBA	<i>Master of Business Administration</i>		
BScBIS	<i>Bachelor of Science in Business Information Systems</i>	MSc	<i>Master of Science</i>		

Hlavní reformy spojené s Boloňským procesem jsou obsaženy v novém zákonu o vysokém školství přijatém v roce 2000. Vysokoškolský systém v současné době prochází reformou, která by měla skončit v roce 2010.

Struktura studia založená na **třech hlavních cyklech** existuje od roku 1993. První cyklus trvá tři a půl až čtyři a půl roku (140 až 180 národních kreditů) a vede k bakalářskému titulu (*bakalauras*) nebo k profesní kvalifikaci (*profesinē kvalifikacija*). Druhý cyklus trvá jeden a půl až dva roky (60 až 80 národních kreditů) a vede k magisterskému titulu (*magistras*) nebo k profesní kvalifikaci (*profesinē kvalifikacija*).

Existují tři různé typy třetího cyklu. Doktorské studium (*doktorantūra*) trvá nejvýše tři nebo čtyři roky (120 nebo 160 národních kreditů); studium zvané *rezidentūra* v oborech medicína, stomatologie a veterinární lékařství trvá dva až šest roků (od 80 do 240 národních kreditů); studium v oboru humanitních a společenských věd (*meno aspirantūra*) trvá nejvýše dva roky (80 národních kreditů).

Jsou nabízeny rovněž integrované studijní programy (*vientisosios*), které kombinují studium prvního a druhého cyklu. Po úspěšném ukončení integrovaného studia se uděluje titul *profesinē kvalifikacija* nebo *magistras*, který opravňuje ke vstupu do

programů třetího cyklu. Pro absolvování tohoto studia se požaduje 180 až 240 národních kreditů (200 až 240 pro udělení titulu *magistras*), zatímco studium v oborech medicína, stomatologie a veterinární lékařství vyžaduje nejvyšší počet 280 národních kreditů.

Doktorské programy (*doktorantūra*) je možno studovat po absolvování druhého cyklu nebo integrovaného studia nebo po získání srovnatelné kvalifikace. *Doktorantūra* obsahuje teoretické kurzy, výzkumnou činnost a vypracování doktorské disertace. Po absolvování teoretických kurzů musí kandidát vypracovat a veřejně obhájit doktorskou disertaci. Tím se kvalifikuje pro udělení doktorského titulu. Doktorské studium musí být organizováno společně vysokoškolskou a výzkumnou institucí.

Nový zákon potvrdil a plně zavedl národní kreditní systém z roku 1993, který je kompatibilní se systémem **ECTS**. Pomocí kreditů je měřena studijní zátěž v každém studijním programu. Jeden národní kredit odpovídá 40 hodinám (nebo jednomu týdnu) studentovy práce (na přednáškách, v laboratořích, při samostatném studiu atd.). Tomu odpovídá přibližně 1,5 kreditu ECTS. Průměrný objem práce při plné studijní zátěži odpovídá 40 kreditům za akademický rok.

Kredity se používají pro přenos i pro shromažďování.

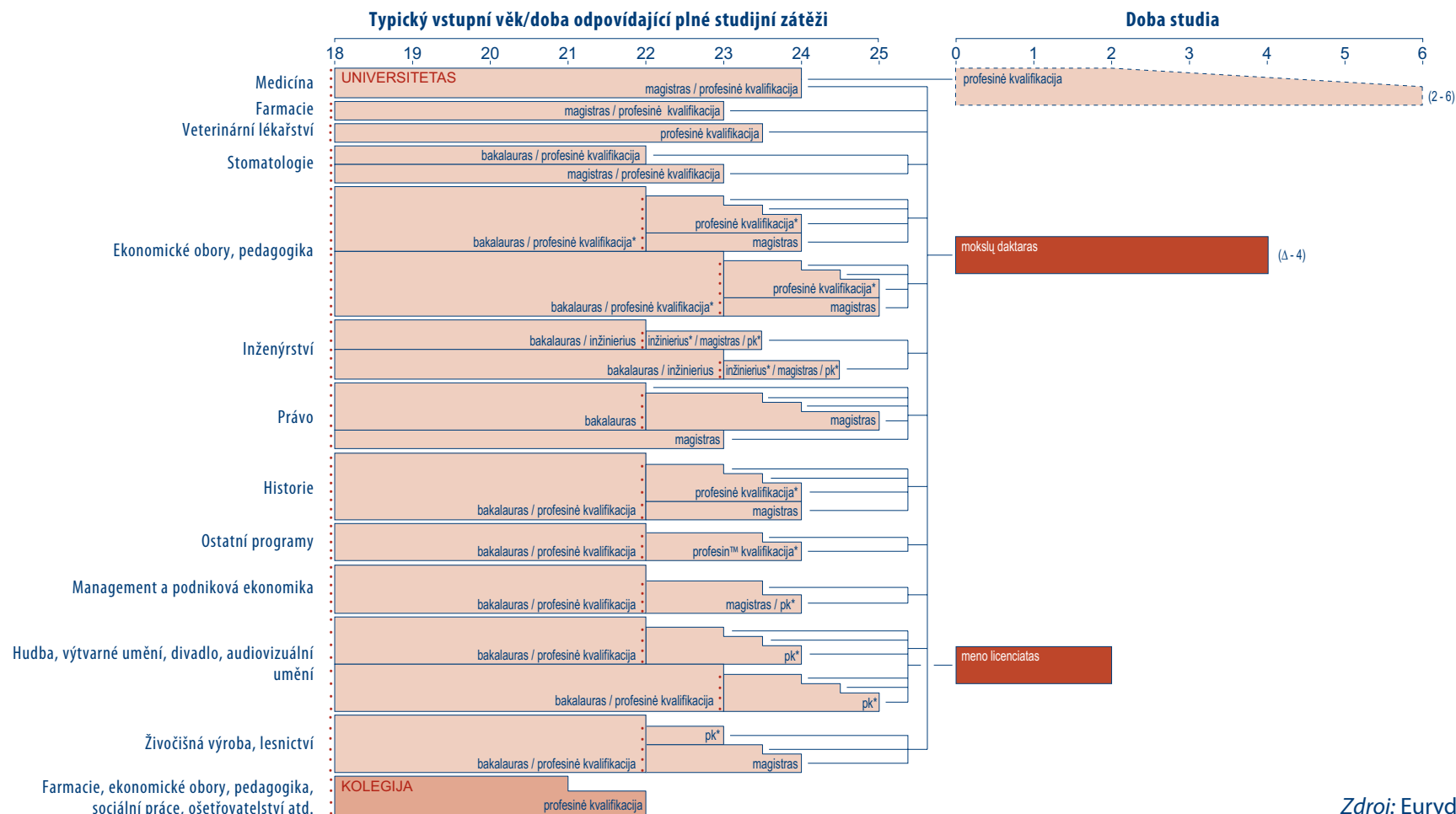
Dodatek k diplomu byl legálně zaveden na národní úrovni v roce 2004. Od roku 2004/05 se vydává se na žádost zdarma v angličtině a litevštině jako jeden dokument. Od roku 2005 bude vydáván automaticky.

Administrativní opatření v oblasti **zajišťování kvality** existují od roku 1995.

Systém **vnitřního** zajišťování kvality má každá vysoká škola. Vlastní hodnotící zpráva je základem pro vnější hodnocení a akreditaci. Pojem akreditace se v litevských právních předpisech užívá pouze ve vztahu ke studijním programům.

Studenti jsou do procesu zapojeni prostřednictvím interních metod a dotazníků. Jeden student je též ve skupině, která připravuje vlastní hodnotící zprávu.

Pokud jde o **vnější hodnocení**, kvalitu studijních programů periodicky hodnotí od roku 1999 litevské Centrum pro hodnocení kvality vysokého školství (*Studijų kokybės vertinimo centras*). Centrum je veřejnoprávní institucí a většinu jeho zaměstnanců tvoří státní úředníci. Jeho činnosti zahrnují především hodnocení vysokoškolských a výzkumných institucí (organizování hodnocení těchto

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program �rovn� ISCED 6	Výběrové/p�jijmac� r�zen� (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinn� praxe a jejj délka	(n- x)	Minimální (n) aŗ maximální (x) doba (v rocich)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Dalŗi kvalifikace	Výběrové r�zen�/omezen� poctu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Pk Profesin  kvalifikacija

institucí prováděných odborníky) a hodnocení vysokoškolských kvalifikací. Podobným způsobem se hodnocením veřejných i soukromých vysokoškolských a výzkumných institucí zabývá Odborná rada (která existuje od roku 1999 a byla změněna v roce 2004) a Rada pro hodnocení (2004).

Odborná rada měla původně deset členů (z litevských univerzit). Nyní je v ní alespoň jeden učitel z každé univerzity nebo neuniverzitní vysoké školy, jeden zástupce sociálních partnerů, jeden student (vedoucí představitel nebo jiný člen studentské asociace), významní vědci, odborníci atd.

Rada pro hodnocení je složena z vědců, významných profesorů, kteří mají zkušenosti s hodnocením peer review, dalších odborníků a státních úředníků.

Studenti jsou členy jak Odborné rady (2004), tak Rady pro hodnocení (2004).

V srpnu 2001 vyšla vyhláška, která nařizuje **akreditaci**, a v dubnu 2002 nařízení předsedy vlády týkající se akreditace studijních programů. Hodnocení institucí bylo zavedeno pro neuniverzitní vysoké školy (*kolegija*) od akademického roku 2004/05. Tento proces bude od akademického roku 2005/06 zaveden na univerzitách a ve výzkumných institucích.

Podle zákona o vysokém školství z roku 2000 by se mělo institucionální hodnocení uskutečňovat na nově založených soukromých nebo veřejných vysokých školách po čtyřech letech. Hodnocení se provádí spíše pro ověření kvality, než pro účely akreditace. Konečné rozhodnutí o akreditaci činí Ministerstvo školství a vědy. Ministr může přijmout, odmítnout nebo pozastavit rozhodnutí Rady a doporučení Centra. Všechny návrhy Odborné rady (1999) ministr schválil.

Akreditace platí do následujícího vnějšího hodnocení studijního programu. První etapa vnějšího hodnocení studijních programů za účelem akreditace byla zahájena v roce 1999. Studijní programy ve všech oborech by měly projít hodnocením do konce roku 2007. Podmíněná a omezená akreditace platí kratší dobu, než je uvedena v rozhodnutí o akreditaci. Zpravidla je doba platnosti takovéto akreditace dva až tři roky.

Kromě opatření spojených s Boloňským procesem bylo přijímací řízení na vysoké školy zjednodušeno v roce 1999 tím, že byly zavedeny národní zkoušky, které nyní uznávají všechny litevské vysoké školy. Plánuje se též konat společné přijímací zkoušky do různých studijních programů (v některých *kolegija* a

univerzitách). V roce 1999 začaly dvě univerzity konat společné přijímací řízení do prvního cyklu vysokoškolského studia. Poté v roce 2003 většina univerzit vstoupila do Asociace vysokých škol v Litvě, která začala organizovat a koordinovat přijímací řízení pro všechny své členy.

Zákon o vysokém školství z roku 2000 zároveň změnil postavení některých institucí tím, že zavedl systém dvou typů vysokých škol, univerzitních a neuniverzitních. Neuniverzitní instituce jsou v současné době nejrychleji rostoucím sektorem v litevském vzdělávacím systému, částečně z důvodu reformy profesních škol *aukštesnioji mokykla*, z nichž mnohé se staly prvními neuniverzitními vysokými školami (*kolegija*).

Zákon též usnadnil rozvoj soukromých vysokých škol tím, že jasněji definoval požadavky pro jejich zřizování.

Centrum pro hodnocení kvality vysokého školství vyjádřilo zájem o členství v Evropské asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
12. ledna 1991 (novelizován 11. června 2002)	Zákon o vědě a studiu	Mokslo ir studijų įstatymas
21. března 2000	Zákon o vysokém školství	Aukštojo mokslo įstatymas
7. prosince 2000	Zákon o dlouhodobém financování vědy a vzdělávání	Mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatymas
11. července 2001	Pravidla doktorského studia	Doktorantūros nuostatai
4. března 2004	Vyhláška o hodnocení kvality neuniverzitních vysokých škol (<i>kolegija</i>)	Dėl kolegijų, įsteigtų reorganizuojant aukštesniąsias mokyklas, veiklos kokybės vertinimo tvarkos aprašo tvirtinimo

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy

Webové stránky

Podrobnější informace o systému vysokého školství: <http://www.smm.lt>

Webová stránka Parlamentu Litevské republiky pro další informace o právních předpisech: <http://www3.lrs.lt/n/eng/DPaieska.html>

Další informace o společném přijímacím řízení na vysoké školy: <http://www.lamabpo.lt>

LUCEMBURSKO

Lucemburská univerzita byla zřízena zákonem z 12. srpna 2003. Univerzita vznikla jako malá mezinárodní mnohojazyčná instituce s výzkumným zaměřením. Převzala a reorganizovala několik studijních programů nabízených předchozími vysokými školami (*Centre universitaire, Institut supérieur de technologie, Institut supérieur d'études et de recherches pédagogiques a Institut d'études éducatives et sociales pour la formation à l'éducateur gradué*). Univerzita zahájila svoji činnost na začátku akademického roku 2004/05.

Lucemburská univerzita nenabízí studijní programy ve všech oborech a na všech úrovních. Lucemburští studenti i nadále získávají vysokoškolské vzdělání zcela nebo zčásti v zahraničí.

Struktura studijních programů bere v úvahu cíle Boloňského procesu a je tedy založena na **třech hlavních cyklech** (*bachelor, master a docteur*). Zákon stanoví, že na bakalářské úrovni je mobilita povinná, takže studenti zapsaní na Lucemburské univerzitě mohou získat titul *bachelor* pouze tehdy, jestliže po určitou dobu studovali na univerzitě nebo jiné vysoké škole v zahraničí. Zavedení doktorského studia v některých oborech se plánuje od října 2005.

Ve třech typech programů se používá kreditní systém **ECTS**, a to pro přenos i shromažďování kreditů.

Žádné kroky pro zavedení **dotatku k diplomu** nebyly podniknuty.

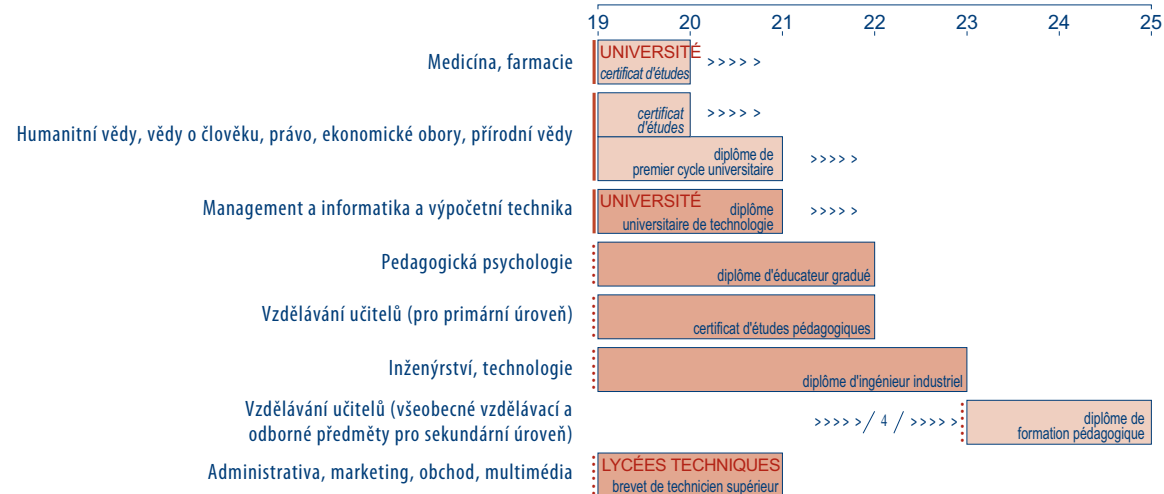
Dosud neexistuje národní agentura pověřená hodnocením kvality, ale zákon z 12. srpna 2003

počítá s **vnitřním i vnějším hodnocením** vzdělávacích, výzkumných a administrativních činností na univerzitě. Hodnocení mají provádět uznávané osobnosti nebo agentury, aby bylo možno vytvářet mezinárodní srovnání v oblasti kvality vzdělávání a výzkumu a poskytování univerzitních služeb. Lucembursko plánuje zřídit orgán, který by se účastnil činnosti mezinárodního konsorcia pro vnější hodnocení. Lucembursko nemá agenturu, která by byla členem Evropské agentury pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
12. srpna 2003	Zákon o zřízení Lucemburské univerzity	Loi portant création de l'Université du Luxembourg

Typický vstupní věk/doba odpovídající plné studijní zátěži

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

>>> Studium v cizině

První snahy reformovat lotyšský vysokoškolský systém byly podniknuty již dlouho před Boloňskou deklarací. Hlavním krokem byl zákon o vzdělávání z roku 1991. Podle tohoto zákona byla ve většině oborů zavedena struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** (bakalář/magistr), ale pouze v univerzitních studijních programech. Zákon o vysokých školách z roku 1995 tuto strukturu dále posílil, zvýraznil však rozdíl mezi univerzitními a profesně orientovanými programy. Novela tohoto zákona z roku 2000 zavedla profesně orientované bakalářské a magisterské programy, které nahradily dřívější pětileté programy. Tak byla struktura bakalář/magistr zavedena do celého systému a usnadnil se tak přechod z jednoho typu vzdělávání do jiného. Celková doba studia k dosažení úrovně magister by neměla být kratší než pět roků.

Novela zákona o vysokých školách zavedla **doktorské studium** jako část univerzitního vzdělávání (před tím byly doktorské programy určeny pro výzkumné pracovníky, bez pedagogického úvazku). Tím byla završena struktura studia založená na **třech hlavních cyklech**. Postup a kritéria pro udělení doktorského titulu podle zákona o vědecké činnosti jsou podrobněji uvedena v nařízení vlády. Doktorské studijní programy připravují vysoké školy; návrhy obsahují seznam

povinných a volitelných předmětů spolu s příslušným počtem kreditů, předmět výzkumu, požadovanou úroveň vzdělání pro přijetí a další opatření pro uskutečňování programu. Doktorský titul je udělen po splnění požadavků doktorského studijního programu a po veřejné obhajobě doktorské disertace.

Instituce obvykle pro studenty doktorských programů vyhledávají a nabízejí možnosti vypracovat část disertace v zahraničí ve spolupráci s cizím profesorem jako druhým školitelem. Z právního hlediska je však stále nesnadné formálně udělovat společný titul s jinými univerzitami.

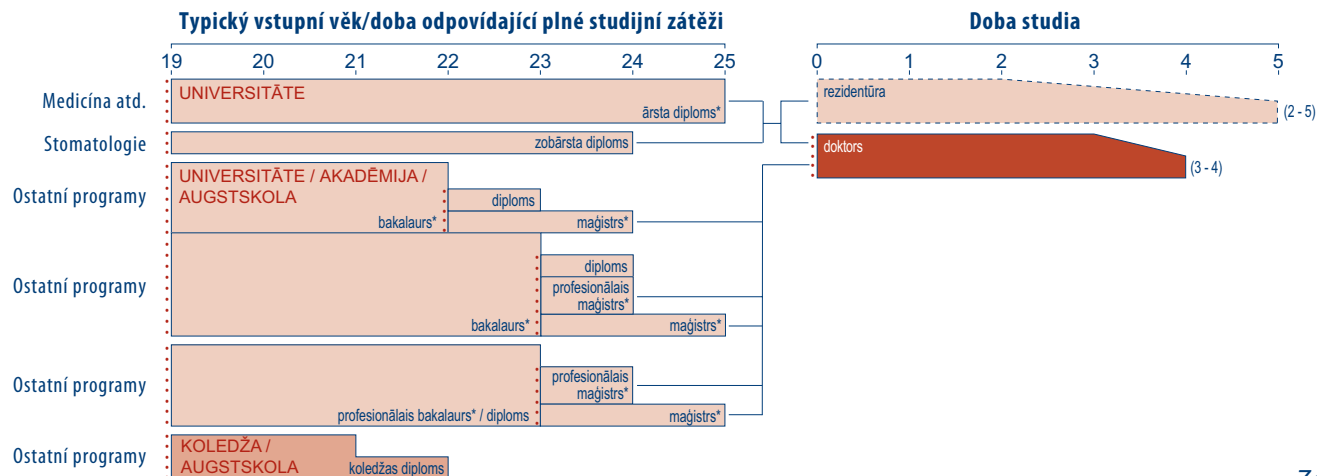
Od roku 1998 zavedla většina vysokých škol lotyšský kreditní systém kompatibilní s **ECTS**, který se od svého zavedení používá pro přenos i shromažďování kreditů. Jeden lotyšský kredit odpovídá plné studijní zátěži za jeden týden. Jelikož akademický rok trvá 40 týdnů, odpovídá to 40 lotyšským kreditům. Jeden lotyšský kredit se rovná 1,5 kreditu ECTS. Stupnice ECTS se dosud používá pouze v případě přenosu kreditů.

Od 1. ledna 2004 dostávají všichni absolventi **dodatek k diplomu** automaticky a zdarma. Děje se tak podle nařízení vlády o vydávání státem uznávaných dokladů o vysokoškolských

a vědeckých titulech. Dodatek se vydává v lotyštině a angličtině.

Národní centrum pro **zajišťování kvality** vysokého školství (*Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs*) bylo zřízeno v prosinci 1994. Centrum se hodnocení vysokých škol nebo studijních programů samo neúčastní, ale pomáhá těmto institucím s přípravou jejich vnitřních hodnotících zpráv a jmenuje hodnotící komise (odborné týmy), v nichž je jeden lotyšský a nejméně dva zahraniční odborníci.

Trvalý proces hodnocení kvality zahrnuje vlastní hodnocení a hodnocení vnějšími odborníky a je završen akreditací. Vysoká škola jako celek a její studijní programy musí být akreditovány před udělením statutu státem uznané vysoké školy. Prvním krokem v tomto procesu je vlastní hodnotící zpráva, kterou vypracují zástupci akademických a administrativních pracovníků a studentů v angličtině. Odborníci zhodnotí tuto zprávu a další dokumenty, navštíví instituci a předloží písemně společné závěry doplněné o individuální názory. Instituce akredituje Rada pro vysoké školství (*Augstākās izglītības padome*), studijní programy Akreditační komise zřízená Ministerstvem školství a vědy. V obou orgánech jsou zastoupeni studenti. Akreditační

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Profesní programy prvního cyklu, které vedou k *diploms*, nikoli k titulu *profesionālais bakalaurs*, se postupně ruší. Studenti byli do těchto programů přijímáni naposled v roce 2004/5.

Po získání *koledžas diploms* mohou studenti pokračovat ve studiu, které vede k titulu *profesionālais bakalaurs*; získané kredity se jim převádějí.

proces začal v roce 1996 a první řada akreditací byla ukončena v roce 2002. Akreditace probíhají podle nařízení vlády „O akreditaci vysokých škol a studijních programů“ vydaného v říjnu 2001. Všechny hodnocení se účastní zahraniční odborníci.

Studijní programy se akreditují vždy jednou za šest let. Ve výjimečných případech udělí Akreditační komise pouze časově omezenou akreditaci, která vyžaduje opakované hodnocení po dvou letech.

Vlastní hodnotící zprávy a zprávy odborných týmů se zveřejňují na Internetu a v časopisu *Izglītība un Kultūra* (Vzdělávání a kultura).

Systém zajišťování kvality se používá též pro zlepšování kvality a jako nástroj reformy vysokého školství.

Aby vysoká škola mohla začít uskutečňovat studijní programy, musí získat pro sebe a pro každý jednotlivý studijní program oprávnění od Ministerstva školství a vědy. Udělení oprávnění je formou předběžného zajištění kvality v tom

smyslu, že do tří let musí vysoká škola předložit studijní program k akreditaci.

Národní centrum pro zajišťování kvality vysokého školství je od roku 2003 členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) a od roku 1997 Mezinárodní sítě agentur pro zajišťování kvality ve vysokém školství (INQAAHE).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
19. června 1991 (zrušen od 1. června 1999)	Zákon o vzdělávání v Lotyšské republice	<i>"Latvijas Republikas Izglitības likums"</i>
10. listopadu 1992	Zákon o vědecké činnosti	Likums <i>"Par zinātnisko darbību"</i>
2. listopadu 1995	Zákon o vysokých školách	<i>"Augstskolu likums"</i>
29. října 1998 (v platnosti od 1. června 1999 po zrušení zákona z roku 1991)	Zákon o vzdělávání	<i>"Izglitības likum"</i>
6. dubna 1999	Nařízení vlády č. 134, O postupu a kritériích při udělování doktorského titulu	MK Noteikumi Nr.134 <i>"Nolikums par promocijas kārtību un kritērijiem"</i>
20. října 2001	Nařízení vlády č. 442, O akreditaci vysokých škol a studijních programů	MK Noteikumi Nr. 442 <i>"Augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditācijas noteikumi"</i>
31. srpna 2003	Nařízení vlády č. 747, Doplnky k nařízení vlády č. 134 z 6. dubna 1999 o postupu a kritériích při udělování doktorského titulu	MK noteikumi Nr. 747 <i>"Grozījumi Ministru kabineta 1999.gada 6.apriļa noteikumos Nr. 134 "Nolikums par promocijas kārtību un kritērijiem""</i>
23. září 2003	Nařízení vlády č. 531, O vydávání státem uznávaných dokladů o vysokoškolských a vědeckých titulech	MK Noteikumi Nr. 531 <i>"Kārtība, kādā izsniedzami valsts atzīti augstāko izglītību un zinātnisko grādu apliecinoši izglītības dokumenti"</i>

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

<http://www.aiknc.lv/en/>

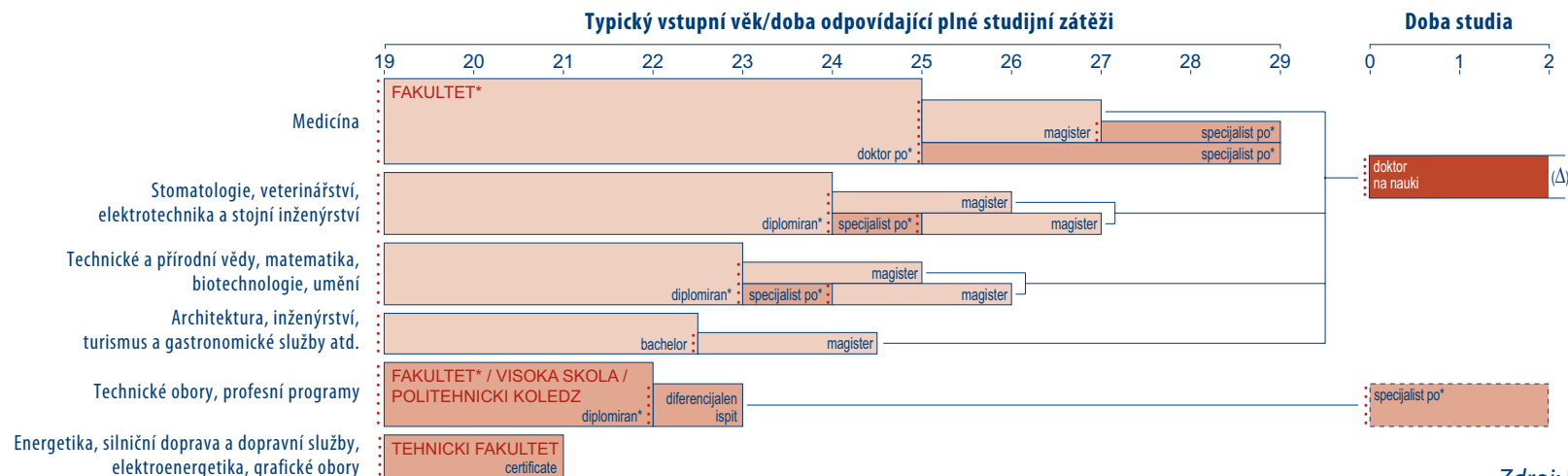
Zákon o změně a doplnění zákona o vysokém školství (z července 2003) se vyrovnává s koncepcí Boloňské deklarace a zavádí strukturu vysokoškolského studia založenou na **třech hlavních cyklech**. Studium prvního cyklu (úroveň bakalář, akademická nebo profesní) organizují univerzity/fakulty (v délce nejméně tři a nejvýše pět roků) a technické koleje (v délce nejvýše tři roky). Studium druhého cyklu, do kterého se mohou přihlásit uchazeči, kteří absolvovali čtyři roky studia prvního cyklu, vede k titulu *magister* a trvá alespoň tři semestry, z nichž jeden je věnován vypracování závěrečné práce. Studium může být organizováno též jako odborný specializační program v délce devíti měsíců, z nichž tři jsou věnovány vypracování závěrečné práce. Nejzávažnější reformu studijních programů prodělaly fakulty technických věd a technologické fakulty. V roce 2004 většina z nich nahradila obvyklý model 5+2+3 modelem 3+2+3 (pro profesní programy) a 4+1+3 nebo 4+1.5+3 (pro akademické bakalářské programy). Některé z nich také zavedly krátký program jako součást studia

prvního cyklu. Restrukturalizace pokračuje v oborech humanitních a sociálních věd. Vysoké školy se studijními programy pro regulovaná povolání mají zájem zapojit se do procesu, který probíhá v dalších signatářských zemích Boloňské deklarace. Vzhledem k dlouhé tradici vysokoškolského vzdělávání strukturovaného tak, že po čtyřletém cyklu následuje dvouletý, většina reformovaných studijních programů i nadále sleduje koncepci buď čtyřletého bakalářského studia v prvním cyklu, na něž navazuje jednoletý nebo dvouletý magisterský program, nebo tříletého odborného bakalářského studia s dvouletým navazujícím magisterským programem.

Titul doktor lze získat po absolvování **doktorského studia** v délce nejméně dva roky a obhajobě disertace (která musí následovat nejdéle tři roky po ukončení doktorského studia), nebo po absolvování studia pod vedením školitele a obhajobě disertace, která musí následovat pět let po schválení jejího tématu vědeckou radou vysoké školy. Uchazeči musí být absolventy magisterského studia

nebo získat specializaci v lékařských vědách a musí mít úspěšně obhájenou magisterskou práci. Doktorská studia probíhají převážně pod vedením školitele.

Zákon o vysokém školství z roku 2000 uložil vysokým školám povinnost organizovat studium prvního cyklu (§ 96) a druhého cyklu (§ 111) na základě kreditního systému. V souladu s § 67 tohoto zákona přijaly senáty univerzit ve Skopje (v listopadu 2001) a v Bitole (v březnu 2003) pravidla pro harmonizovaný kreditní systém a pro přenos kreditů mezi programy a institucemi. Spolu s tím přijaly univerzity principy **ECTS** jako systému pro přenos a shromažďování kreditů ve studijních programech prvního, druhého (magisterská úroveň) a třetího cyklu (specializační a doktorské studium). Studijní programy nedávno zřízených vysokých škol (Univerzita jihovýchodní Evropy v Tetovu, Fakulta sociálních věd ve Skopje a Státní univerzita v Tetovu) jsou založeny na ECTS. Pro zajištění hladkého zavádění ECTS je třeba posílit kapacitu vysokoškolské administrativy, zvláště

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

studijních oddělení a oddělení mezinárodní spolupráce (informační systémy, školení pracovníků).

11. června 2002 rozhodla Rada rektorů na Univerzitě sv. Cyrila a Metoděje ve Skopje o zavedení **dodatku k diplomu** a určila jeho formu, obsah a způsob vydávání. Bude vydáván v makedonštině a v angličtině na žádost studentů a za poplatek. Ten bude stejný na všech vysokých školách a jeho výši určí Rada rektorů. V roce 2005 se Ministerstvo školství a vědy a vysoké školy zapojí do zavádění dodatku k diplomu. Na Univerzitě sv. Cyrila a Metoděje ve Skopje, Univerzitě sv. Klimenta Ochridského v Bitole a Univerzitě jihovýchodní Evropy v Tetovu probíhají přípravné práce s cílem vydávat dokumenty od akademického roku 2005/06. Fakulta sociálních věd (založená v akademickém roce 2003/04) a Státní univerzita v Tetovu (založená v akademickém roce 2004/05) nemají dosud absolventy.

Zákon o vysokém školství (2000) vytvořil právní základ pro rozvoj systému **zajišťování kvality**. Tento právní základ zlepšila novela zákona z roku 2003. Podle těchto ustanovení systém zajišťování kvality zahrnuje schválení, potvrzení a uznání výkonů vysoké školy, takže může, díky procesu **akreditace**, vykonávat činnosti podle zákona o vysokém školství. Proces **hodnocení** se týká kvality vysokoškolského vzdělávání, tj. administrativních, finančních, akademických a dalších činností, jakož i priorit instituce. Systém zajišťování kvality obsahuje i další činnosti a mechanismy, které rozvíjejí a udržují kvalitu vysokého školství a které jsou uvedeny v zákonu a dalších právních předpisech vydaných orgány odpovědnými za zajišťování kvality.

Národní orgán odpovědný za akreditace – Akreditační rada pro vysoké školství (*Odbor za akreditacija na visokoto obrazovanie*) – byl zřízen 12. listopadu 2001. Rada je nezávislým orgánem, který má patnáct členů. Devět z nich je voleno meziuniverzitní konferencí, dva jsou z Makedonské akademie věd a umění a čtyři

(profesory nebo osoby s vědeckými hodnostmi) jmenuje vláda Republiky Makedonie. Členové Rady mají mandát na čtyři roky a jsou ve své práci nezávislí. Ustavující zasedání Rady svolává ministr odpovědný za vysoké školství. Rada ze svého středu volí předsedu. Rada je ve své činnosti nezávislá, rozhodnutí v oboru své působnosti přijímá na základě své odbornosti a kompetence.

Je-li předložen projekt na zřízení vysoké školy, Akreditační rada v rámci svých práv a povinností určí, zda byly splněny požadavky týkající se příslušné vysokoškolské činnosti. Rozhoduje, zda bude uděleno oprávnění vědecké instituci, která chce nabízet vysokoškolské studium (druhého nebo třetího cyklu) a/nebo doktorské studium; určuje, zda vysoká škola splňuje podmínky pro organizování nových studijních programů a hodnotí její schopnosti pro uskutečňování těchto programů. Rada vede záznamy o akreditacích vysokých škol a dalších oprávněních a vykonává další činnosti stanovené zákonem.

MAKEDONSKÁ REPUBLIKA

Rada informuje ministra odpovědného za vysoké školství o vykonané akreditační činnosti a o dalších záležitostech, je-li to nutné. Akreditační rada může zřizovat odborné komise, jejichž kompetence jsou určovány v procesu akreditace. Vnitřní předpis Rady stanoví metodiky a pracovní postupy, pravidla rozhodování, akreditace, hodnocení a dalších činností. Akreditační rada je financována ze státního rozpočtu, kde má samostatnou položku. Způsob vykonávání odborných, administrativních a finančních činností je upraven smlouvou mezi Akreditační radou a ministerstvem odpovědným za vysoké školství. Akreditace se provádí podle nařízení o pravidlech a standardech pro zřizování vysokých škol a pro vykonávání jejich činnosti vydaného v srpnu 2002.

Vnější hodnocení a s tím spojené hodnocení kvality akademických pracovníků univerzit a dalších vysokých škol provádí Agentura pro hodnocení vysokého školství (*Agencija za*

evaluacija na visokoto obrazovanie), kterou 13. prosince 2001 zřídila Akreditační rada pro vysoké školství. Agentura má devět členů volených Akreditační radou. Členy agentury jsou vysokoškolští profesori, jejich mandát je čtyřletý. Jsou ve své práci nezávislí a nemohou být odvoláni před vypršením mandátu. Zasedání agentury svolává předseda Akreditační rady.

Úkolem Agentury je sledovat akreditované instituce na základě hodnotících zpráv a hodnocení jejich stavu a činnosti prováděného každých pět a navrhnout Akreditační radě prodloužení nebo odebrání oprávnění. Agentura vydává nezbytná doporučení ke zlepšování standardů a kritérií pro zřizování vysokých škol a pro uskutečňování vysokoškolských programů. Agentura rovněž navrhuje opatření ke zlepšování sítě vysokých škol a hodnotí kvalitu akademických pracovníků univerzit a dalších vysokých škol – i zde navrhuje opatření ke zlepšení. Plní i další

úkoly v souladu se směrnicemi. Hodnotící zprávy a výsledky hodnocení se zveřejňují, zprávy se předkládají parlamentu, vládě, ministerstvu odpovědnému za vysoké školství a Akreditační radě.

Agentura pro hodnocení vysokého školství provádí vnější hodnocení podle směrnic pro zajišťování kvality a hodnocení vysokých škol, které agentura schválila v roce 2002.

Vnější hodnocení na úrovni fakult/ústavů a univerzit začalo v roce 2003. Vnější hodnotící zprávy byly předloženy Akreditační radě.

Vnitřní hodnocení se provádí na úrovni univerzity nebo jiné instituce (fakulty, technické koleje, výzkumného ústavu). Každá instituce jmenuje komisi pro vlastní hodnocení, která má pět členů (tři akademičtí pracovníci, jeden administrativní pracovník a jeden student). Všechny instituce, které jsou součástí Univerzity sv. Cyrila a Metoděje a Univerzity sv. Klimenta Ochridského, zřídily hodnotící komise

v březnu 2002. Univerzitní senát jmenoval členy univerzitní hodnotící komise, která má devět členů (sedm akademických pracovníků a dva studenti).

Hodnotící komise na Univerzitě sv. Cyrila a Metoděje byla jmenována v prosinci 2001. Senát Univerzity sv. Klimenta Ochridského jmenoval komisi pro vlastní hodnocení v dubnu 2002 a Univerzita jihovýchodní Evropy zřídila komisi pro vlastní hodnocení v roce 2003.

Po přijetí výše uvedených hodnotících nástrojů a ustavení hodnotících komisí se první vlastní hodnocení všech fakult, ústavů a univerzit uskutečnilo v roce 2002. Vlastního hodnocení se účastnili studenti (na úrovni fakult/ústavů všichni studenti, na úrovni univerzity skupiny studentů). Jako hodnotící nástroje se používaly dotazníky.

V březnu 2003 státní univerzity ve Skopje a v Bitole a později i soukromá Univerzita jihovýchodní Evropy v Tetovu pozvaly Evropskou asociaci univerzit (EUA), aby provedla institucionální hodnocení každé univerzity týmem odborníků. Účelem hodnocení bylo pomoci univerzitám identifikovat pokrok dosažený při reformě systému a administrativních a řídicích struktur, jasně vyznačit opatření, která je třeba učinit, a přispět k rozvoji politik a strategií, které by zaručily kvalitu činností vykonávaných univerzitami. To by mělo zajistit, že makedonské univerzity budou do roku 2010 plně integrovány do Evropského vysokoškolského prostoru. Odborné týmy EUA vypracovaly v roce 2003 a 2004 tři institucionální zprávy. Jsou veřejnosti k dispozici na Internetu.

Zkušenosti se zaváděním současných postupů zajišťování kvality ukázaly, že proces je příliš složitý. Plánuje se proto spojit Akreditační radu a Agenturu pro hodnocení a vytvořit jeden orgán pro zajišťování kvality na národní úrovni. Právní základ pro tuto změnu by měla vytvořit novela zákona o vysokém školství, která se očekává v roce 2005.

Od roku 2001 je země členem Sítě agentur pro zajišťování kvality v zemích střední a východní Evropy (sítě CEE) a má v úmyslu stát se členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

MAKEDONSKÁ REPUBLIKA

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
25. července 2000	Zákon o vysokém školství; Úřední list Republiky Makedonie č. 64, srpen 2000	Zakon za visokoto obrazovanie; Sluzben vesnik na Republika Makedonija br. 64, avgust 2000
24. září 2001	Pravidla jednotné organizace studia druhého cyklu a doktorského studia na Univerzitě sv. Cyrila a Metoděje ve Skopje; Univerzitní věstník č. 7, 25. září 2001	Pravilnik za edinstvenite osnovi za organiziranje na poslediplomski i doktorski studii na Univerzitetot 'Sv. Kiril i Metodij' vo Skopje; Univerzitetiski glasnik br. 7, 25 septemvri 2001
29. listopadu 2001	Pravidla jednotného kreditního systému pro přestup z jednoho studijního programu do jiného a pro přestup z jedné vysoké školy do jiné součásti Univerzity sv. Cyrila a Metoděje ve Skopje; Univerzitní věstník č. 20, 30. listopadu 2001	Pravilnik za edinstvenite osnovi za kredit sistemot, preminot od edna na druga studiska programa i preminot od edna visokoobrazovna ustanova vo sostav na Univerzitetot 'Sv. Kiril i Metodij' vo Skopje; Univerzitetiski glasnik br. 20, 30 noemvri 2001
29. listopadu 2001	Jednotné předpisy o studiu na Univerzitě sv. Cyrila a Metoděje ve Skopje; Univerzitní věstník č. 20, 30. listopadu 2001	Pravilnik za edinstvenite pravila za studiranje na Univerzitetot 'Sv. Kiril i Metodij' vo Skopje; Univerzitetiski glasnik br. 20, 30 noemvri 2001
11. června 2002	Rozhodnutí o zavedení dodatku k diplomu, jeho formě, obsahu a způsobu vydávání; Univerzitní věstník č. 27, 16. června 2002	Odluka za воведување Prilog kon diplomata (Diploma Supplement), kako i za formata, soдрzinata i za nacinot na negovoto izdavanje; Univerzitetiski glasnik br. 27, 18 juni 2002
13. srpna 2002	Nařízení o pravidlech a standardech pro zřizování vysokých škol a pro vykonávání jejich činnosti; Úřední list Republiky Makedonie č. 68, srpen 2002	Pravilnik za normativite i standardite za osnovanje visokoobrazovni ustanovi i za vrsenje visokoobrazovna dejnost; Sluzben vesnik na Republika Makedonija br. 68, avgust 2002

MAKEDONSKÁ REPUBLIKA

Datum	Česky	V původním jazyce
1. října 2002	Směrnice pro zajišťování kvality a hodnocení vysokých škol a akademických pracovníků v Republice Makedonie; Úřední list Republiky Makedonie č. 75, říjen 2002	Vodic za obezbeduvawe kvalitet i ocenuvanje na instituciite za visoko obrazovanie i na akademskite kadri vo Republika Makedonija; Sluzben vesnik na Republika Makedonija br. 75, oktombri 2002
19. března 2003	Pravidla Univerzity sv. Klimenta Ochridského pro jednotný kreditní systém pro přestup z jednoho studijního programu do jiného a pro přestup z jedné vysoké školy do jiné; Univerzitní věstník, březen 2003	Pravilnik na Univerzitetot 'Sv. Kliment Ohridski' – Bitola za edinstvenite osnovi na kredit transfer sistemot (sistemot za prenos na bodovi, CTS-Credit Transfer System) za premin na druga studiska programa i premin od edna na druga visokoobrazovna ustanova; Univerzitetiski glasnik, mart 2003
17. července 2003	Zákon o změnách a doplňcích k zákonu o vysokém školství; Úřední list Republiky Makedonie č. 49, červenec 2003	Zakon za izmenuvanje i dopolnuvanje na Zakonot za visokoto obrazovanie; Sluzben vesnik na Republika Makedonija br. 49, juli 2003
21. ledna 2004	Zákon o zřízení státní univerzity v Tetovu; Úřední list Republiky Makedonie č. 8, únor 2004	Zakon za osnovanje drzaven univerzitet vo Tetovo; Sluzben vesnik na Republika Makedonija br.8, fevuari 2004

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy

Webové stránky

Univerzita sv. Cyrila a Metoděje – Skopje: <http://www.ukim.edu.mk>

Univerzita sv. Klimenta Ochridského – Bitola: <http://www.uklo.edu.mk>

Univerzita jihovýchodní Evropy – Tetovo: <http://www.see-university.com>

Síť CEE: http://www.ceenetwork.hu/r_macedonia.html

Vysoké školství se řídí zákonem o vzdělávání z roku 1988 a jeho následnými novelami. Pod tento zákon spadá i Maltská univerzita.

Struktura studia, tradičně založená na **třech hlavních cyklech**, je zavedena již mnoho let. Studijní programy vedoucí k titulu *bachelor* trvají při plné studijní zátěži 3 až 4 roky, programy vedoucí k titulu *master* trvají 1 až 2 roky. Maltská univerzita je nabízí ve většině oborů.

Délka **doktorských programů** se pohybuje od 3 do 6 roků. Neexistují pro ně žádné přípravné programy. Doktorské programy nabízené Maltskou univerzitou jsou založeny výlučně na výzkumu. Než jsou absolventi prvního cyklu formálně přijati do doktorského studia, absolvují výzkumný program v délce 15 měsíců a tato doba je zahrnuta do doby doktorského programu.

20. ledna 2005 schválila Maltská univerzita opatření pro organizaci společných programů s jinými zahraničními univerzitami. V těchto případech jsou nabízené programy a udělované tituly určeny smlouvami uzavřenými s těmito univerzitami.

ECTS je zaveden od října 2003. Je povinný pro všechny programy a používá se pro přenos i pro shromažďování kreditů.

Maltská univerzita připravuje zavedení **dodatku k diplomu** v blízké budoucnosti, ale žádné datum zatím nebylo stanoveno. Až do jeho zavedení budou studenti dostávat kopie svých studijních záznamů. Tyto kopie obsahují studentovy osobní údaje, absolvovaný studijní program, dobu a formu studia, studijní obory, názvy absolvovaných modulů a získané výsledky, účast v zahraničních výměnných programech a udělený titul. Vydávání dodatku k diplomu není na Maltě podle zákona povinné. Očekává se, že až bude dodatek vydáván, bude zvoleným jazykem angličtina.

Zajišťování kvality studijních programů na Maltské univerzitě se uskutečňuje prostřednictvím **externích** examinatorů (domácích i cizích), kteří zadávají a opravují písemné a závěrečné práce v posledním roce studia. Mají též podávat celkovou zprávu o vyučovaných předmětech. Členy zkušební komise pro doktorské studijní programy jsou vždy zahraniční externí examinatori.

Vnitřní hodnocení provádí Komise pro zajišťování kvality, kterou Maltská univerzita ustavila v roce 1996. V této komisi jsou zástupci všech fakult, administrativních pracovníků a studentské rady. Opatření zavedená Komisí od roku 2004/05 a schválená univerzitním senátem zahrnují vnitřní hodnocení fakult. V tomto počátečním stadiu je hodnotící tým

složen z člena Komise pro zajišťování kvality, děkana fakulty (nebo jeho zástupce) a z externího auditora, kterým normálně bude akademický pracovník ze zahraniční univerzity, který dobře zná maltské univerzitní poměry.

V Komisi je zastoupena i studentská rada; předkládá návrhy a poskytuje zpětnou vazbu. Komise spoléhá na externí examinatory, že jí poskytnou informace o úrovni univerzity.

Maltská univerzita je ze zákona oprávněna udělovat diplomy a tituly; žádná **akreditace** jinými orgány se nevyžaduje.

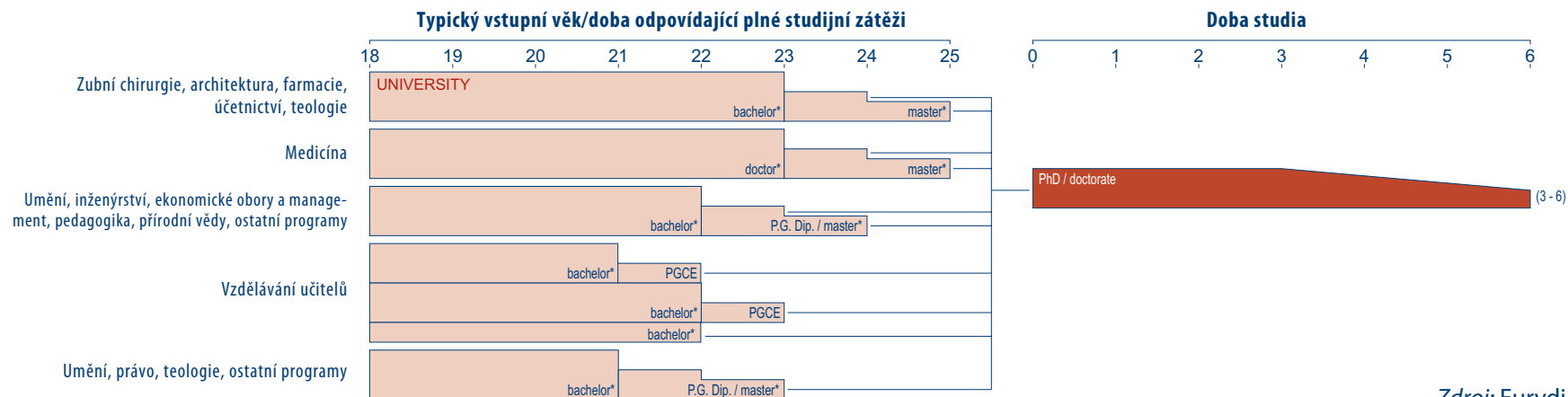
Malta se účastní činnosti Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) prostřednictvím Komise pro zajišťování kvality při Maltské univerzitě a prostřednictvím Oddělení akademického auditu. Maltská univerzita vyjádřila zájem stát se členem ENQA.

Vysoké školství na Maltě směřuje k binárnímu systému: Kromě Maltské univerzity byla založena *Malta College of Arts, Sciences and Technology* (MCAST), do níž bylo začleněno několik profesních a odborných vzdělávacích institucí. V současné době nabízí MCAST programy na úrovni ISCED 3 a ISCED 4. Rozvojový plán MCAST však předpokládá i uskutečňování programů na úrovni ISCED 5. Zatím však není znám typ programů ani datum jejich zavedení.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
16. srpna 1988	Zákon o vzdělávání	Education Act

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

P.G. DIP. *Postgraduate Diploma* | PGCE *Postgraduate Certificate of Education* | PhD *Doctor of philosophy*

Vysoké školství zahrnuje odborné vysoké školy (HBO) a univerzity (WO), od roku 1993 se řídí zákonem o vysokém školství a výzkumu. Zákon byl novelizován v letech 2002, 2003 a 2004.

Struktura bakalář/magistr vstoupila v platnost v důsledku novely zákona o vysokém školství z roku 2002, která zavedla systém studia se **třemi hlavními cykly**. Univerzity změny většinu svých tradičních studijních programů s jedním cyklem na bakalářské a magisterské programy během akademického roku 2002/03. Zbytek byl změněn v roce 2003/04. Některé programy ještě mají starou strukturu, ale ty budou postupně zrušeny. V oborech medicína, farmacie a veterinární lékařství stále existují studijní programy s jedním dlouhým cyklem. Programy v institucích pro odborné vzdělávání byly změněny na bakalářské programy v roce 2002. V případě potřeby může ministr školství udělit těmto institucím oprávnění nabízet magisterské programy. Toto oprávnění bylo uděleno v oboru zdravotní péče.

Doktorské programy je možno studovat po absolvování magisterského nebo ekvivalentního programu. Studenti doktorských nebo PhD programů provádějí vědecký výzkum, který vede obecně k disertaci (*dissertatie*). Tyto programy trvají alespoň 4 roky. Doktorský titul lze získat na univerzitě, ale

i na *Open Universiteit* (univerzita s distančním studiem). Výzkumné školy jsou národní a mezinárodní centra, která se věnují špičkovému výzkumu v určitých oborech nebo v multidisciplinárním kontextu. Nabízejí místa nadaným mladým výzkumníkům a zajišťují odborný dohled a vedení v doktorském studiu. Očekává se, že na konci vědecké přípravy získají uchazeči doktorát.

Novela zákona o vysokém školství z roku 2002 zavedla nizozemský kreditní systém, který je podobný **ECTS** (60 kreditů za rok) a nahradil předchozí systém se 42 kredity. Tento systém ECTS používaný pro shromažďování a přenos kreditů byl zaveden jako povinný od akademického roku 2002/03. Novela z roku 2002 definovala, že 60 kreditů odpovídá studijní zátěži 1 680 hodin.

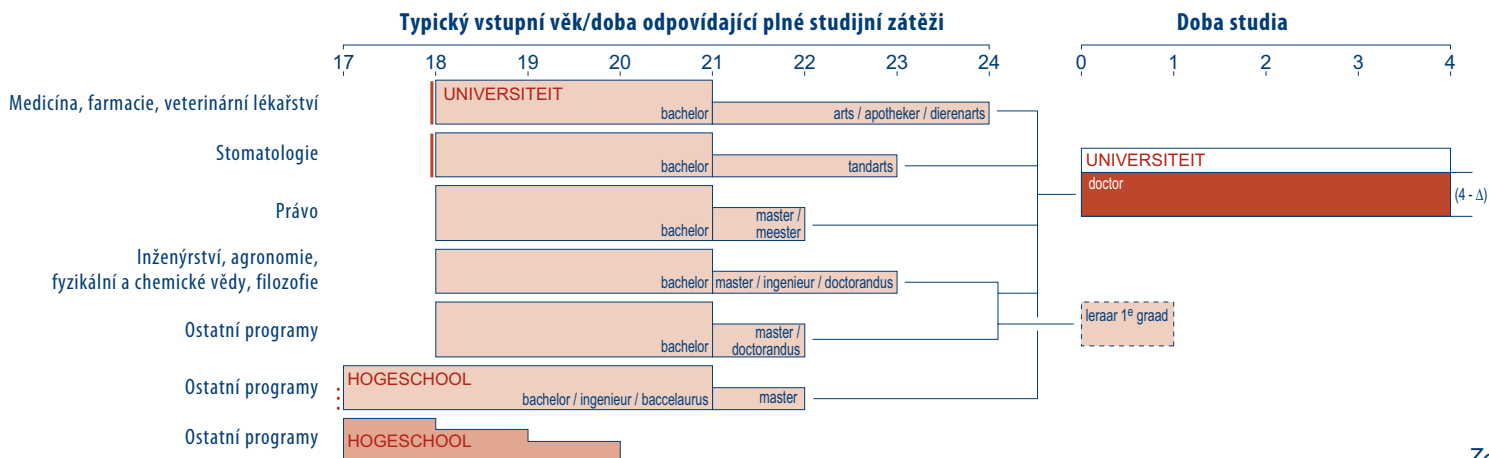
Užívání **dotatku k diplomu** je povinné od 1. března 2005. Mnoho institucí již dodatek k diplomu zavedlo nebo jej zavádějí; jeho zavedení značně podporují studentské organizace, vláda a NUFFIC (holandské oddělení ENIC/NARIC). Před 1. březnem 2005 byl dodatek k diplomu vydáván na žádost, zdarma a v holandštině nebo angličtině. Po tomto datu bude vydáván automaticky všem studentům.

Pro **zajišťování kvality** bakalářských a magisterských programů provádí Nizozemská akreditační organizace (NAO), zřízená zákonem v roce 2002, hodnocení studijních programů na univerzitách a vysokých odborných školách. Smlouvou podepsanou v roce 2003 mezi Nizozemskem a Vlámským společenstvím v Belgii získala NAO postavení nadnárodní organizace. Smlouva byla ratifikována koncem roku 2004 a od té doby působí tato organizace jako Nizozemsko-vlámská akreditační organizace (*Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie in oprichting*, NVAO).

Současně byl v roce 2003 přesunut dohled nad **vnějším hodnocením** studijních programů z inspekce (která má odpovědnost za celý vzdělávací systém) na nově zřízenou NVAO. Členy jejího řídicího výboru jmenují společně vlády Nizozemska a Vlámského společenství v Belgii. Je dobrým zvykem, že vláda jmenování předem konzultuje s představiteli akademické obce. NVAO akredituje studijní programy, jestliže vnější hodnocení proběhlo podle schválených pravidel a jestliže bylo pozitivní. Toto hodnocení je nezávislé.

Akreditace se vztahuje na existující i na nové studijní programy.

Pro zapsání do Centrálního rejstříku vysokoškolských programů (*Centraal Register*

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Kromě institucí uvedených ve schématu existuje řada soukromých vysokoškolských institucí, které nejsou financovány vládou (*aangewezen instellingen*); kvalifikace na nich získané mají ekvivalentní úroveň jako kvalifikace z vysokoškolských institucí financovaných vládou.

Studenti, kteří získali titul *bachelor* na *Hogeschool*, mohou pokračovat na univerzitě ve studiu, které vede k titulu *master*, obvykle prostřednictvím přechodného programu, nebo přímo v závislosti na dohodě mezi *Hogeschool* příslušnou univerzitou.

NIZOZEMSKO

Opleidingen Hoger Onderwijs, CROHO) se musí bakalářské a magisterské programy podrobit testu nových programů. NVAO společně s CROHO potvrdí, že program je skutečně nový a že nebyl nikdy registrován, ani mu nebyla v minulosti registrace odmítnuta.

NVAO má právo akreditovat všechny existující bakalářské a magisterské programy a schvalovat nové studijní programy jak na vysokých školách financovaných vládou, tak na institucích vládou uznaných (ale nefinancovaných). Instituce, které nejsou financovány z veřejných zdrojů, ani nemají státní uznání, mohou požádat o akreditaci magisterských programů založenou na předběžné akreditaci.

NVAO své závěry opírá o vnější hodnocení prováděná organizacemi jako je QANU (*Quality Assurance Netherlands Universities*), NQA (*Netherlands Quality Agency*) a Nizozemská rada pro hodnocení.

Vnější hodnocení, které je komplementární k vnitřnímu hodnocení kvality, zajišťují Inspekční a hodnotící instituce (*Visiterende en Beoordelende Instanties*, VBI). Každému

vnějšímu hodnocení odborným týmem předchází vnitřní hodnocení.

Inspekční komise (*Visitatiecommissies*) zkoumají všechny studijní a výzkumné programy na všech nizozemských univerzitách. Své závěry zveřejňují a vydávají doporučení. Všechny studijní programy jsou hodnoceny vždy jednou za šest let, výzkumné programy jednou za pět let. Hodnocení (*visitatie*) zahrnuje všechny nizozemské (a někdy i vlámské) studijní programy z téhož oboru. Komise je složena z několika odborníků v daném oboru, kteří hodnotí obsah programu a jeho vzdělávací aspekty; mezi členy komise je též jeden student.

Od roku 2003 NVAO ověřuje, zda vnější hodnocení prováděná VBI odpovídají určitým požadavkům na kvalitu. NVAO sestavuje každoročně seznam organizací, které splňují kritéria pro provádění hodnocení.

Podle zákona musí být zprávy *Visitatiecommissies* i akreditační zprávy zveřejňovány. Výsledky vnějšího hodnocení týmy odborníků (peer reviews) se publikují a jsou přístupné na webových stránkách. Kladné

akreditační závěry publikuje NVAO a jsou též přístupné na jejich webových stránkách.

Univerzity a vysoké odborné školy mají velkou volnost při organizování vlastního systému zajišťování kvality. Všechny univerzity se věnují zajišťování kvality svých vzdělávacích a výzkumných činností (formou vnějších a vnitřních hodnocení).

Studenti jsou povinně členy oborové komise každého studijního programu. Míra jejich zapojení do vnitřního hodnocení je ponechána na uvážení každé instituce.

QANU a NQA jsou společně s inspekcí a NVAO členy Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
Zákon schválen 8. října 1992, nabyl účinnosti 1. září 1993 (novelizován v roce 2002, 2003 a 2004)	Zákon o vysokém školství a výzkumu	<i>Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, or WHW</i>

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Většina požadavků Boloňské deklarace byla zahrnuta do obecné reformy vysokého školství známé jako Reforma kvality (*Kvalitetsreformen*), která byla plně zavedena od podzimu 2003.

Od akademického roku 2003/04 jsou všechny vysoké školy povinny zavést strukturu studia založenou na **dvou hlavních cyklech**. V přechodném období do roku 2007 může stará i nová struktura existovat současně. Na omezený počet studijních programů (medicína, teologie, psychologie a veterinární lékařství) se boloňský model nevztahuje.

Spolu s přijetím Reformy kvality byla zavedena jednotná organizace **doktorského programu** pro všech 15 různých programů, které vedou k titulu Ph.D. Existuje též individuální doktorský program založený na poměrně dlouhém výzkumu a publikační činnosti, který vede k titulu *doctor philosophiae*. Součástí doktorského programu jsou teoretické kurzy. Doba věnovaná těmto kurzům se na jednotlivých institucích liší, ale obecně trvá jeden semestr. Žádný norský zákon ani nařízení nebrání dvěma nebo více norským či evropským institucím, aby udělovaly společný doktorský titul.

V roce 2001 byl zaveden ve všech studijních programech nový kreditní systém, v němž úplnému akademickému roku odpovídá 60

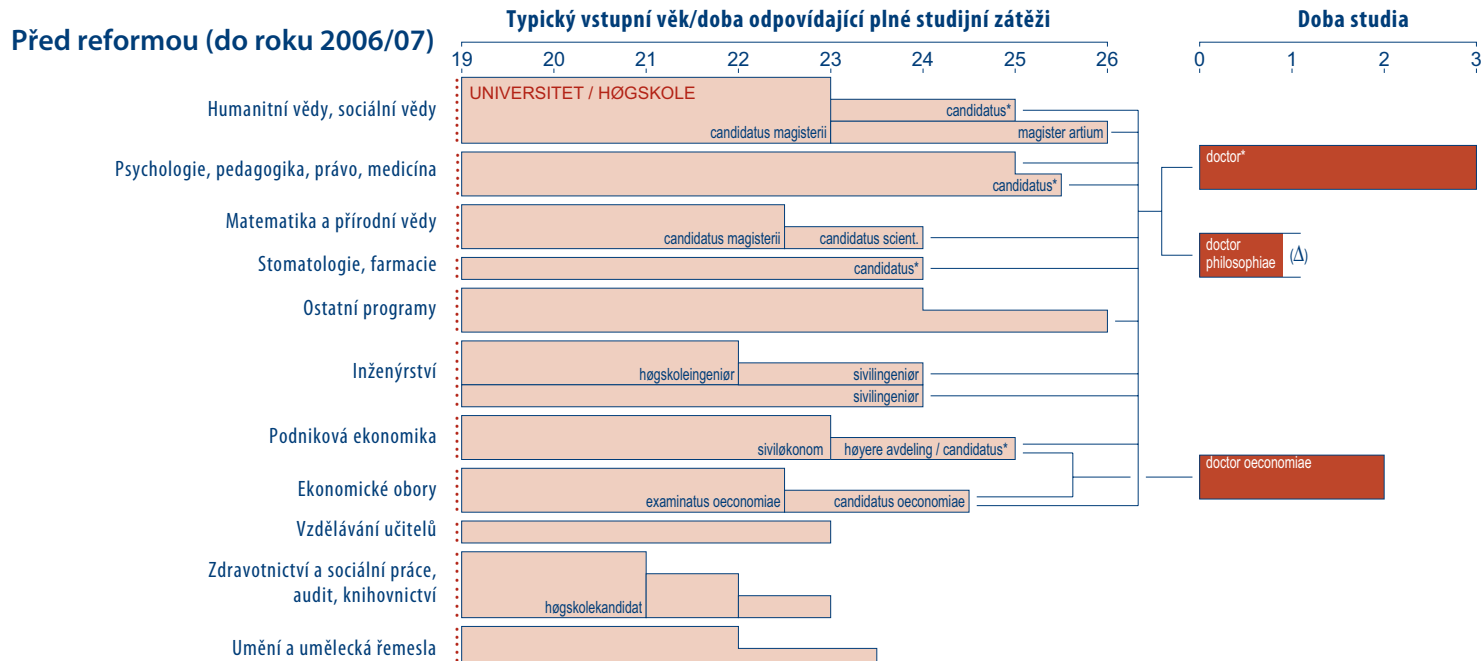
kreditů. Tento systém nahradil předešlý, kdy jednomu roku odpovídalo 20 kreditů. Nový systém byl spojen s novou stupnicí pro hodnocení (stupně klesající od A do E, stupeň F pro neúspěch). Oba systémy odpovídají pravidlům systému **ECTS** a byly plně zavedeny v roce 2003. ECTS se používá pro přenos i pro shromažďování kreditů.

Dodatek k diplomu byl zaveden v roce 2002 a vysoké školy mají povinnost vydávat ho všem studentům automaticky. Je k dispozici zdarma a pouze v angličtině.

Norská agentura pro zajišťování kvality ve vzdělávání (*Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen*, NOKUT) byla zřízena v roce 2002. Je považována za nezávislý vládní orgán a svoji činnost zahájila v lednu 2003. Její úlohou je sledovat a rozvíjet **kvalitu vysokého školství** na národní úrovni, a to prostřednictvím hodnocení, akreditace a uznávání institucí a studijních programů. NOKUT má řídicí výbor, který obecně odpovídá za činnost a rozhodnutí agentury. Výbor je jmenován na období čtyř let a má sedm členů včetně jednoho studenta. V souladu se snahou Norska, aby ve výboru byl vždy zahraniční člen, je v současné době členem výboru NOKUT jeden prorektor z Dánska. Ve všech hodnotících týmech je vždy zástupce studentů. Alespoň jeden z odborníků

v těchto týmech je ze zahraničí; z jazykových důvodů obvykle bývá z některé skandinávské země. Agentura hodnotí systémy vnitřního zajišťování kvality na jednotlivých institucích a vydává o tom zprávy. Za tím účelem provádí na všech akreditovaných institucích periodicky audit kvality. Kromě kontrolní funkce by audity měly vést ke zlepšování kvality. Dalším úkolem agentury je vydávat všechna rozhodnutí o akreditaci týkající se vysokého školství, která překračují rozhodovací práva institucí založená na vlastním hodnocení. Tato rozhodnutí nemůže žádný jiný úřad změnit. Agentura rovněž provádí hodnocení při přezkoumávání některých speciálních akreditací. Každé instituci může být v případě negativního výsledku tohoto typu hodnocení akreditace zrušena nebo pozastavena – buď celé instituci nebo jednotlivému programu –. Hodnocení a akreditace provádějí odborníci, které jmenuje NOKUT. Agentura konečně provádí i další typy hodnocení pro obecnější účely sledování, hodnocení a rozvoje kvality vysokého školství v Norsku. Ministerstvo může uložit NOKUT, aby tato hodnocení provedlo.

Všechny materiály týkající se hodnocení a akreditací, jako jsou jmenování odborníků, žádosti institucí, zprávy odborníků a rozhodnutí NOKUT, se zveřejňují.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Ph.D. Doktor philosophiae/Philosophiae Doktor

V norském systému **akreditace** znamená odborné ohodnocení, které osvědčuje, že vysokoškolská instituce a uskutečňované programy splňují stanovené standardy. Od ledna 2003 je akreditace obecně povinná pro všechny oficiálně uznané vysoké školy. Akreditace není časově omezená, ale pokládá se za platnou, dokud není explicitně zrušena na základě hodnocení, které má předchodí akreditaci přezkoumat. Systém zahrnuje akreditaci institucí a studijních programů. Standardy pro akreditaci institucí určují pravidla vydaná Ministerstvem školství a výzkumu. Další kritéria pro instituce a standardy pro studijní programy vypracovala NOKUT.

Instituce jsou akreditovány ve třech různých kategoriích: 'univerzity', 'specializované univerzitní instituce' a 'univerzitní koleje'. Právo instituce nabízet nové vysokoškolské programy bez zvláštní akreditace se v každé z kategorií liší. Univerzity mají plnou autonomii a mohou si akreditovat kterýkoliv typ programů, aniž by musely žádat ministerstvo nebo NOKUT. Specializované univerzitní instituce mají v podstatě stejná práva jako univerzity v oborech, v nichž mají oprávnění uskutečňovat doktorské programy. Jestliže chtějí rozšířit své programy do nových oborů, musejí předložit novou žádost o akreditaci.

Univerzitní koleje mají právo nabízet programy na úrovni prvního cyklu (bakalářské) bez dalšího akreditačního řízení. V oborech, v nichž mají právo nabízet doktorské programy, mají právo zavádět nové magisterské programy bez akreditace udělené NOKUT. Všechny další nové programy musí NOKUT akreditovat.

V době zřízení NOKUT se soukromé instituce nepovažovaly za akreditované, protože pro akreditaci jejich programů platil jiný systém. Tyto instituce tedy musejí požádat o akreditaci v jedné z uvedených kategorií, aby mohly získat stejná práva jako státní instituce téže kategorie. Jako předpoklad akreditace musejí instituce mít vyhovující systém zajišťování kvality. Jestliže instituce žádající o institucionální akreditaci, nemá takovýto schválený systém, NOKUT zahájí akreditační proces hodnocením tohoto systému. V těchto případech se do procesu zapojí dva odborné týmy, každý o čtyřech až pěti členech, a celý proces trvá deset až dvanáct měsíců.

Instituce může získat akreditaci pro speciální programy nebo kurzy, pro které není institucionálně akreditovaná. Existují standardy a kritéria pro tři hlavní úrovně studijních programů – bakalářské, magisterské a Ph.D. – a pro krátké (dvouleté) vysokoškolské programy. Některé profesní studijní programy se řídí

národními pravidly pro studijní programy, která slouží jako doplňující kritéria. Soukromé instituce bez institucionální akreditace musejí o akreditaci každého kurzu nebo studijního programu, který chtějí nabízet, žádat zvlášť.

V době zřízení NOKUT se všechny státní instituce považovaly za akreditované. NOKUT bude provádět každých šest let hodnocení všech akreditovaných institucí, aby zjistila, zda jejich systémy zajišťování kvality jsou vyhovující.

Všechny státní instituce mají povinnost zavést od ledna 2004 systém zajišťování kvality. Instituce byly požádány, aby dokumentovaly svoji činnost v oblasti zajišťování kvality a aby doložily, že jejich systém je schopen odhalit případy, kde kvalita je nedostatečná. Systém musí zahrnovat systematické hodnocení výuky studenty, vlastní hodnocení instituce a následné hodnocení, dokumentaci týkající se rozvoje vzdělávacího prostředí instituce a činnosti zajišťující trvalé zlepšování kvality. Vnějšímu hodnocení předchází vnitřní (vlastní) hodnocení.

NOKUT je členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA), Skandinávské sítě pro zajišťování kvality vysokého školství (NOQA), Evropského konsorcia pro akreditace (ECA) a Mezinárodní

NORSKO

sítě agentur pro zajišťování kvality ve vysokém školství (INQAAHE). Agentura též podepsala dvoustrannou smlouvu se španělskou

agenturou pro zajišťování kvality (ANECA) a jihoafrickou agenturou pro zajišťování kvality

známou pod názvem Komise pro kvalitu vysokého školství (HEQC).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
11. října 2002	Nařízení č. 1124 týkající se programů profesního vzdělávání, uznávaných titulů a standardní doby studia na univerzitách a univerzitních kolejích	FOR nr 1124: Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler
2. ledna 2003	Nařízení č. 04 týkající se akreditace, hodnocení a uznávání podle zákona o univerzitách a univerzitních kolejích a podle zákona o soukromých vysokých školách	FOR nr 04: Forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler og lov om private høyskoler

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Zřizování, organizace a činnost vysokých škol univerzitního typu v Polsku jsou upraveny zákonem o vysokém školství z roku 1990 (a jeho pozdějšími novelami). Vysoké odborné školy (*wyższe szkoły zawodowe*) se řídí zákonem o vysokých odborných školách z roku 1997 (později novelizovaným). Organizace doktorského studia a pravidla týkající se akademických titulů – včetně titulu *doktor* v jednotlivých oborech – jsou uvedeny v zákonu o akademických titulech a titulech v oblasti umění.

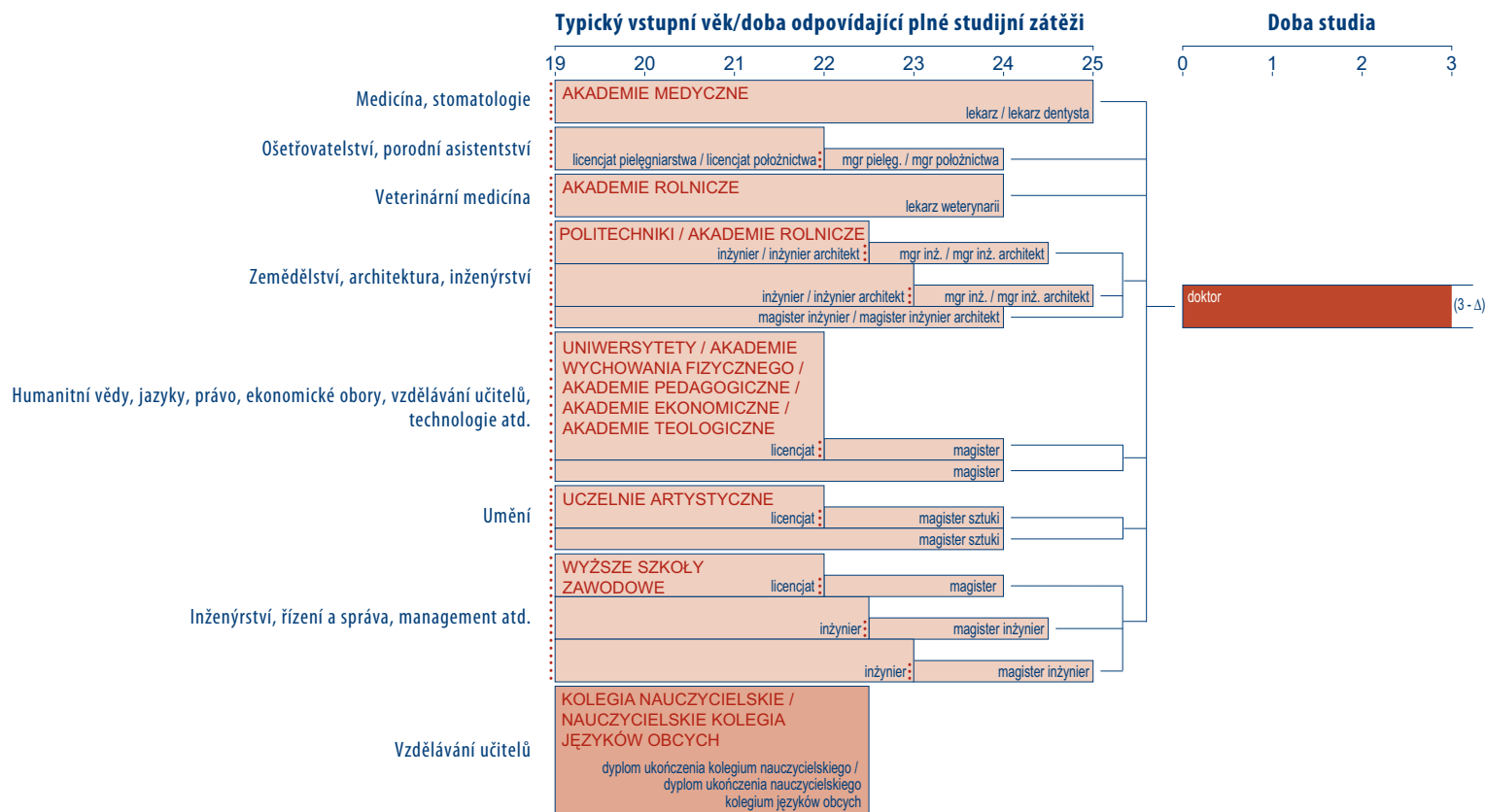
Systém studia založený na **třech hlavních cyklech** existuje v Polsku od roku 1990, kdy vysoké školy univerzitního typu získaly oprávnění nabízet profesně orientované studijní programy v délce tři až čtyři roky vedoucí k titulu na bakalářské úrovni (*licencjat, inżynier*), po nichž mohl následovat magisterský program. Titul *licencjat* byl právně zaveden v roce 1992. Jelikož jsou instituce autonomní, byly tyto programy zaváděny postupně během uplynulých deseti let; Boloňský proces jejich rozvoj dále podpořil. V současné době jsou již dosti rozšířené. **Doktorské studium** mohou uskutečňovat všechny typy vysokých škol včetně ústavů Polské akademie věd a výzkumných institucí, které mají právo udělovat akademický titul *doktor habilitowany*. Toto právo uděluje Ústřední komise pro

akademické tituly na žádost dané instituce a na základě doporučení Hlavní rady pro vysoké školství (*Rada Główna Szkolnictwa Wyższego*). Při udělování tohoto práva bere Komise v úvahu tyto skutečnosti: kvalita výzkumné nebo umělecké činnosti vykonávané institucí a počet akademických pracovníků s akademickým titulem profesor nebo *doktor habilitowany* (nejméně 12 osob zastupujících daný studijní nebo umělecký obor, včetně alespoň šesti s titulem profesor). Studijní programy, počet a charakter povinných předmětů a počet zkoušek, které je nutno složit, určuje vědecká rada příslušné fakulty. Studenti doktorských programů mají rovněž některé vyučovací povinnosti (počet hodin určuje vědecká rada fakulty nebo univerzity).

Ačkoli používání systému **ECTS** není povinné a nemá dosud zákonnou oporu, je tento systém postupně zaváděn. Jeho implementace začala v rámci programu Tempus (Phare) a pokračuje v rámci programu Socrates (Erasmus). Většina institucí, které užívají ECTS, tak činí jen pro přenos kreditů. Některé však jej využívají i pro jejich shromažďování. O způsobu využívání rozhodují samotné instituce. Existuje též prezidentský návrh zákona, který předpokládá povinné zavedení ECTS (jako systému pro přenos i shromažďování kreditů) ve všech institucích.

Od 1. ledna 2005 jsou všechny vysoké školy povinny vydávat **dodatek k diplomu**. Dodatek je k dispozici zdarma a vydává se automaticky v polštině a na žádost v jednom z pěti jazyků: v angličtině, němčině, francouzštině, španělštině nebo ruštině. Vyplývá to z vyhlášky ministra národního školství a sportu z července 2004 o typech diplomů a odborných titulů a o vzorech diplomů vydávaných vysokými školami.

Nejdůležitější národní agenturou působící v systému **zajišťování kvality** je Státní akreditační komise (*Państwowa Komisja Akredytacyjna*), která byla zřízena v lednu 2002 na základě zákona o vysokém školství z roku 1990. Jejím úkolem je vydávat stanoviska k návrhům na zřizování vysokých škol, zavádění programů celoživotního vzdělávání, zavádění nových studijních programů v existujících institucích a přidělování studijních oborů/specializací studijním programům vysokých odborných škol. Do září 2002 komise vydávala stanoviska k návrhům na zřizování studijních oborů na vysokých školách na základě zákona o odborných vysokých školách z července 1997. Komise rovněž hodnotí kvalitu vzdělávání a ověřuje soulad s požadavky studijních programů na všech polských vysokých školách (státních i nestátních, univerzitních nebo odborných), které patří do kompetence ministra vysokého školství,

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v letech)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Mgr inż. *Magister inżynier* Mgr pielęgn. *Magister pielęgniarstwa*
 Mgr inż. architekt *Magister inżynier architekt* Mgr położnictwa *Magister położnictwa*

ministra zdravotnictví, ministra kultury a ministra infrastruktury. Úlohou těchto ministrů je schvalovat zavádění nových studijních programů, pokud se na ně nevztahuje vyhláška ministra národního školství a sportu z března 2002 o požadavcích na vysoké školy při vytváření a zavádění studijních programů a o názvech těchto programů.

Další důležitou národní organizací, která se zabývá zajišťováním kvality, je Hlavní rada vysokého školství (*Rada Główna Szkolnictwa Wyższego*), která existuje pod současným názvem od ledna 1991 a byla zřízena na základě zákona o vysokém školství z roku 1990. Rada spolupracuje s ministrem národního školství a sportu a s dalšími vládními orgány při vytváření státní politiky v oblasti vysokého školství. Je pověřena vydávat stanoviska a předkládat návrhy ve všech záležitostech týkajících se vysokého školství a vědy, příslušných právních úprav apod.

Konference rektorů vysokých škol univerzitního typu (*Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich*, KRASP) byla založena 7. června 1997 a je pověřena provádět v Polsku odbornou **akreditaci**. Tento typ akreditace je dobrovolný a je prováděn osmi akreditačními komisemi zřízenými rektory různých typů vysokých škol podílejících se na činnosti KRASP. Osm komisí je řízeno Akreditační komisí KRASP zřízenou v červnu 2001. Pro příslušnou instituci nebo

fakultu je akreditace udělena komisemi KRASP známkou vysoké kvality poskytovaného vzdělání.

Na procesu hodnocení, které provádějí Státní akreditační komise, Hlavní rada vysokého školství a Konference rektorů vysokých škol univerzitního typu, se podílejí pouze polští akademičtí partneři.

Vnitřní hodnocení jednotlivých akademických pracovníků je povinné podle zákona o vysokém školství z 12. září 1990. Postup tohoto hodnocení stanoví instituce v rámci své autonomie ve svých vnitřních předpisech. Postupy vnitřního hodnocení schvaluje rovněž akademický senát a jsou uvedeny ve statutu instituce. Tím se vysvětluje rozmanitost postupů užívaných jednotlivými vysokými školami. Studenti velmi oceňují dotazníkové akce a anketní šetření. Výsledky vnitřního hodnocení (pokud jsou k dispozici) se berou v úvahu při vnějším hodnocení.

Od začátku roku 2003 má Státní akreditační komise status pozorovatele u Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA). Není zapojena do žádné jiné nadnárodní sítě pro zajišťování kvality.

V březnu 2004 byl polskému parlamentu předložen návrh zákona o vysokém školství vypracovaný prezidentem. Návrh představuje obecnou právní úpravu systému vysokého

školství a zabývá se otázkami, které dosud upravovaly tři různé zákony, zákon o vysokém školství, zákon o vysokých odborných školách a zákon o vojenských vysokých školách. Nový návrh má za cíl zvýšit konkurenceschopnost polských vysokých škol a podpořit uplatňování Boloňského procesu.

Nejdůležitější ustanovení návrhu zákona se týkají doktorského studia (ISCED 6). Obsahují novou definici vysokých škol včetně definice autonomní instituce. Plně autonomní vysokou školou je podle návrhu zákona státní nebo nestátní instituce, která má právo udělovat titul doktor (Ph.D.) alespoň ve čtyřech studijních oborech. Autonomní instituce by měla mít větší svobodu zřizovat a zrušovat své organizační součásti a nabízet nové studijní programy ve spolupráci s jinými vysokoškolskými a výzkumnými institucemi. Podle nových ustanovení bude možno zakládat sdružení vysokých škol (státních i nestátních) pro uskutečňování určitých cílů. Vysoké školy tak budou moci nabízet programy v širších oborech a mezifakultní programy. Počítá se též se zavedením tříступňového studia i v odborném vysokém školství. Titul *licencjat* nebo *inżynier* by odpovídal prvnímu cyklu, *magister* druhému cyklu a doktorské studium třetímu cyklu.

POLSKO

Institute oprávněné udělovat doktoráty ve dvou oborech budou mít právo nabízet doktorské studium. Dosud toto právo měly jen institute oprávněné udělovat titul *doktor*

habilitowany. Podle předloženého návrhu by se změnilo postavení studentů doktorského studia: měli by právo žádat o finanční podporu, mít zastoupení v akademických orgánech

fakult, vytvořit vlastní samosprávný orgán a právo na slevy ve veřejné dopravě.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
12. září 1990	Zákon o vysokém školství (s pozdějšími novelami)	Ustawa o szkolnictwie wyższym (z późniejszymi zmianami)
26. června 1997	Zákon o vysokých odborných školách	Ustawa o wyższych szkołach zawodowych
1. ledna 2002	Rozhodnutí ministra národního školství a sportu č. 54 ze dne 28. prosince 2001 vydané na základě § 38 (1) zákona o vysokém školství ze dne 12. září 1990	Decyzja nr 54 Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 28 grudnia 2001 na podstawie artykułu 38 (1) ustawy z dnia 12 września 1999 o szkolnictwie wyższym
14. března 2003	Zákon o akademických titulech a titulech v oblasti umění	Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki
23. července 2004	Vyhláška ministra školství a sportu o typech diplomů a odborných titulů a o vzorech diplomů vydávaných vysokými školami	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie rodzajów dyplomów i tytułów zawodowych oraz wzorów dyplomów wydawanych przez uczelnie

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

PORTUGALSKO

Nová portugalská vláda schválila v květnu 2005 legislativní a úřední úpravy nutné pro restrukturalizaci vysokého školství v návaznosti na Boloňskou deklaraci. Změny v základním zákoně o vzdělávacím systému tak umožní zavést změny související s novou strukturou diplomů a především cyklů a dodržovat cíle Lisabonské strategie a zásady Boloňské deklarace.

Předpokládá se, že struktura tří hlavních cyklů bude v některých institucích zavedena v roce 2005/2006 a plně funkční bude od 2006/2007.

Zákonný dekret č. 42/2005 schválený 22. února 2005 obsahuje principy a nástroje pro vytváření Evropského vysokoškolského prostoru. Tato nová právní úprava se týká všech vysokých škol a studijních programů.

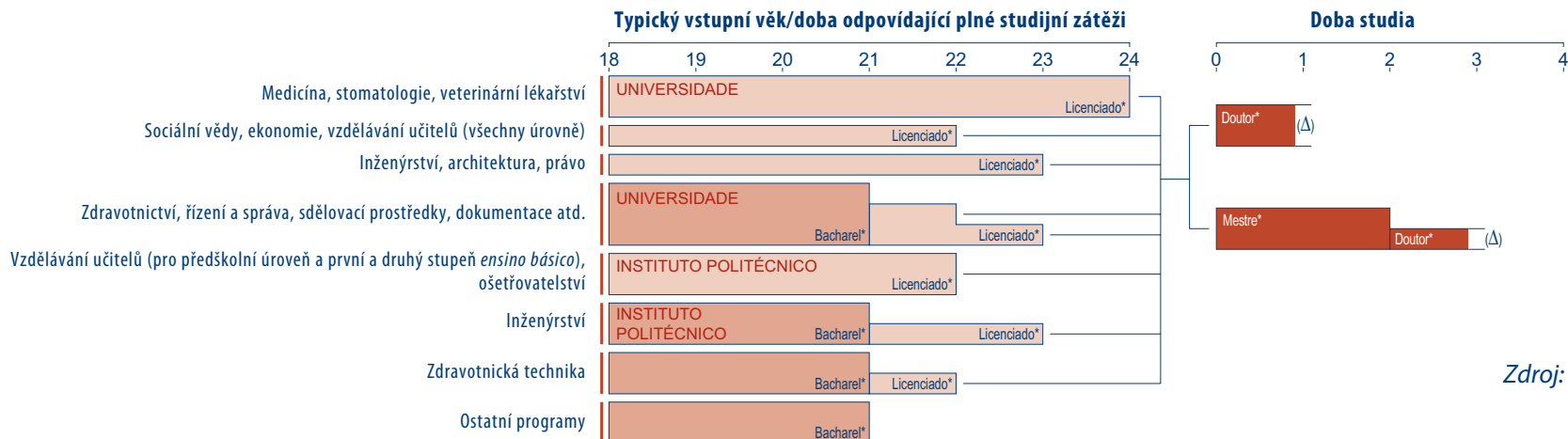
Podle zákona č. 42/2005 musí být studijní programy vyjádřeny v kreditech ECTS. Použití ECTS bude povinné ve všech nových studijních programech. V roce 2004/05 pilotně ověřovaly systém ETCS pouze dvě univerzity a dostaly evropskou značku ECTS. ECTS používají instituce, které podepsaly smlouvu v rámci mobilního programu Socrates.

Podle zákonného dekretu č. 42/2005 se bude **dodatek k diplomu** vydávat automaticky všem studentům zdarma v portugalštině a angličtině; některé univerzity jej už vydávají.

Proces **vnitřního** a **vnějšího hodnocení** vysokých škol byl zaveden zákonem v roce 1994. V roce 1998 byla zřízena Národní rada pro hodnocení vysokého školství (CNAVES). Je to nezávislý orgán odpovědný za hodnocení vysokých škol.

Podle zákona č.1/2003 ze 6. ledna o rozvoji a kvalitě vysokého školství bude CNAVES rovněž pověřena univerzitní akreditací, což znamená prověřování, jak jsou dodržovány povinnosti týkající se vzniku a fungování vysokých škol a rejstříku kurzů.

Tento zákon o rozvoji a kvalitě vysokého školství umožní zaručit dodržování rovných příležitostí pokud jde o přístup, účast a úspěšnost prostřednictvím překonávání ekonomických, sociálních a kulturních nerovností. Je krokem vpřed v oblasti kontroly a zajišťování kvality a akreditace studijních programů a institucí.

Zdroj: Eurydice.

	ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)		Program úrovně ISCED 6		Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
	ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)		Další kvalifikace		Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

PORTUGALSKO

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
14. října 1986 (novela 19. září 1997)	Základní zákon o vzdělávacím systému (Zákon č. 46/86 ze dne 14. října, novelizován zákonem č. 115/97)	Lei de Bases do Sistema Educativo (Lei n.º 46/86 de 14 de Outubro alterada pela Lei n.º 115/97)
11. července 1998	Zákonný dekret č. 205/98, kterým se zřizuje Národní rada pro hodnocení vysokého školství	Decreto-Lei n.º 205/98 cria o Conselho Nacional de Avaliação do Ensino Superior
6. ledna 2003	Zákon č. 1/2003, o rozvoji a kvalitě vysokého školství	Lei n.º 1/2003 do Desenvolvimento e da Qualidade do Ensino Superior
22. února 2005	Zákonný dekret č. 42/2005 o principech vytváření Evropského vysokoškolského prostoru	Decreto-Lei n.º 42/2005 - Princípios reguladores de instrumentos para a criação do espaço europeu de ensino superior
12. května 2005	Změny v základním zákoně o vzdělávacím systému schválené Radou ministrů 28 dubna a obecně Parlamentem 12. května	Aprovadas as alterações à Lei de Bases do Sistema Educativo em Conselho de Ministros de 28 de Abril e pela Assembleia da República, na generalidade, em 12 de Maio

Reforem spojených s Boloňským procesem bylo od roku 1998 zavedeno několik. Jsou zčásti obsaženy ve třech ministerských vyhláškách z roku 1998, 2000 a 2002, v nařízení vlády z roku 2001 a konečně v zákoně o organizaci univerzitního studia, který parlament schválil v červnu 2004.

V roce 2004/05 struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** ještě nebyla zavedena.

Doktorské studium mohou organizovat vysokoškolské nebo výzkumné instituce formou plné nebo částečné studijní zátěže; musí je schválit Ministerstvo školství a výzkumu na návrh Národní rady pro uznávání titulů, diplomů a certifikátů. Doktorský studijní program obsahuje teoretické kurzy a praktickou přípravu, složení nejméně tří zkoušek a obhajobu alespoň tří vědeckých prací nebo uměleckých děl (podle zaměření programu). V doktorském studiu při plné studijní zátěži je nutno absolvovat alespoň čtyři teoretické kurzy včetně účasti na příslušných seminářích a vykonání zkoušek. Doktorské studium mohou organizovat společně dvě instituce, jedna v Rumunsku a druhá v zahraničí (v Evropě nebo jinde), na základě písemné dohody mezi oběma institucemi, která určí úlohu každé z nich a zaručí uznání titulu 'doktor' v obou zemích.

Podle zákona z roku 2004 bude struktura studia založená na **třech hlavních cyklech** plně zavedena od začátku akademického roku 2005/06. Každý cyklus bude mít vlastní přijímací řízení a udělování titulu. Dobu studia v jednotlivých cyklech pro každý studijní obor a specializaci určí Ministerstvo školství a výzkumu na základě návrhů Národní rady rektorů a schválí ji vláda. V rumunském vysokoškolském systému budou zavedena zvláštní pravidla týkající se regulovaných povolání, která byla přijata na evropské úrovni. První (bakalářský) cyklus bude zahrnovat nejméně 180 a nejvýše 240 přenosných kreditů ekvivalentních ECTS a bude trvat tři až čtyři roky podle studijního oboru a specializace. Druhý (magisterský) cyklus bude zahrnovat nejméně 90 a nejvýše 120 přenosných kreditů (ve výjimečných případech a podle délky prvního cyklu může být dolní hranice 60 přenosných kreditů) a bude trvat jeden až dva roky. V obou cyklech by mělo být možno shromáždit alespoň 300 přenosných kreditů. Pro regulovaná povolání podle evropských norem nebo v případech osvědčené praxe bude možno nabízet jeden dlouhý spojený studijní program trvající pět až šest roků a vedoucí k magisterské nebo ekvivalentní kvalifikaci.

Podle téhož zákona byl v rámci Boloňského procesu upraven i třetí (doktorský) cyklus, bude trvat tři roky. Ve výjimečných případech, daných zvláštní povahou tématu nebo nutností delší experimentální práce, může být doktorské studium prodlouženo o jeden až dva roky; to podléhá schválení univerzitního senátu.

Pro integrované programy uskutečňované dvěma nebo více univerzitami a vedoucí ke společnému titulu vydá Ministerstvo školství a výzkumu příslušnou rámcovou metodiku založenou na současných předpisech a předloží ji ke schválení vládě.

ECTS byl zaveden pro programy prvního a druhého cyklu na konci roku 1998 na základě ministerského nařízení z října téhož roku. V souladu se Strategií rumunského vysokého školství pro období 2002 až 2010 vyzvalo Ministerstvo školství a výzkumu státní i soukromé univerzity, aby zavedly ECTS a určily mechanismy zajišťující národní kompatibilitu. Před rokem 2000 byl ECTS doporučován, ale nebyl povinný. Podle zákona o organizaci univerzitního studia z roku 2004 bude ECTS povinný pro všechny univerzity a studijní programy od akademického roku 2005/06. Bude se používat pro přenos a shromažďování kreditů ve všech studijních programech (včetně doktorských), jak je tomu v případě univerzit,

kteří ECTS zavedly v akademickém roce 2004/05.

Dodatek k diplomu byl zaveden na základě ministerského nařízení z dubna 2000. V současné době jej vydávají zdarma všechny instituce na žádost, v angličtině nebo francouzštině. Od začátku akademického roku 2005/06 budou univerzity vydávat dodatek k diplomu zdarma každému absolventovi v jazyce běžně užívaném na mezinárodní úrovni.

Oficiálním orgánem odpovědným za **zajišťování kvality** je *Consiliul Național pentru Evaluare Academică și Acreditare* (Národní rada pro akademické hodnocení a akreditace). Rada byla vytvořena v roce 1993 a působí na národní úrovni jako nezávislý orgán kontrolovaný parlamentem. Má devět odborných komisí, které hodnotí každých pět let všechny existující fakulty a vysokoškolské instituce podle kritérií, která zahrnují obsah vzdělávání, výzkumnou činnost a poměr učitelé/studenti. Ministerské nařízení z roku 2002 obsahuje metodiku častějšího hodnocení vysokoškolských institucí.

Kritéria používaná při **vnějším hodnocení** se týkají základních oblastí organizace a činnosti vysokých škol, zejména jejich cílů, pedagogického sboru, obsahu vzdělávání, infrastruktury a vybavení, výzkumné činnosti a

ekonomických výsledků. Pro každé kritérium jsou stanoveny povinné standardy.

Vnitřní hodnocení vysokých škol provádí podle principu univerzitní autonomie jednak orgány jednotlivých součástí, jednak hodnotící a atestační komise na univerzitní úrovni. Vnitřní hodnocení různých součástí (fakulty, katedry, ústavy, laboratoře, výzkumné skupiny atd.) je založeno na univerzitních standardech, které vypracovala Národní rada pro akademické hodnocení a akreditace. Vnitřní hodnocení prováděné hodnotícími a atestačními komisemi zahrnuje nové studijní programy a obory specializace.

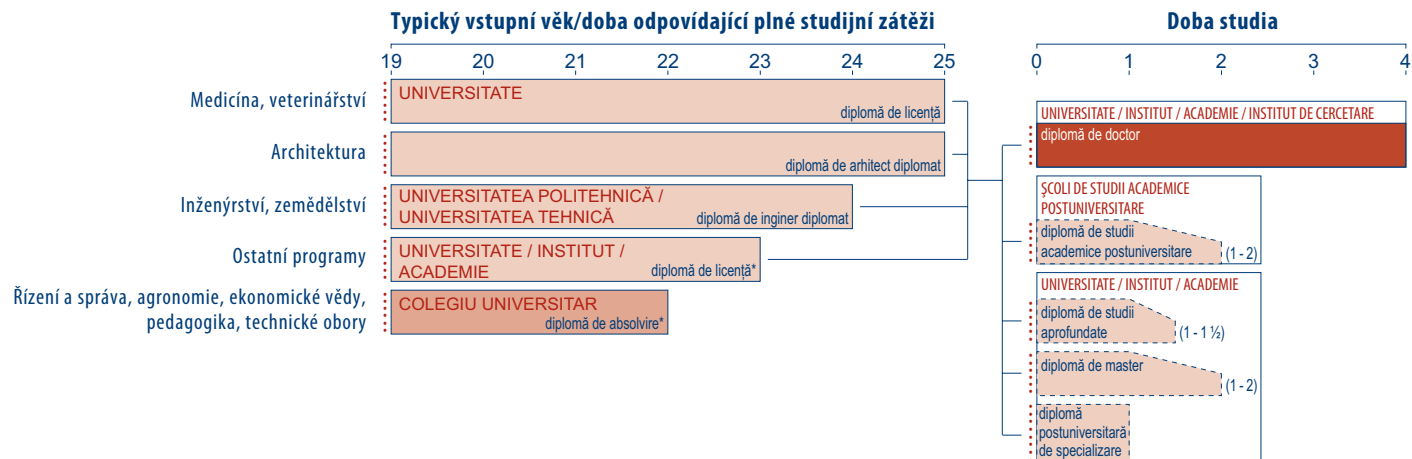
Všechny vysoké školy, veřejné nebo soukromé, procházejí **akreditací**, kterou provádí Národní rada pro akademické hodnocení a akreditace, jak to požaduje zákon z roku 1993 o akreditaci vysokých škol a uznávání diplomů.

Akreditace má dvě fáze. V první fázi získá instituce oprávnění k organizování přijímací zkoušky; druhá fáze je vlastní akreditace, která instituci opravňuje konat závěrečné zkoušky a vydávat diplomy uznávané Ministerstvem školství a výzkumu.

V současné době probíhá diskuse o novém zákonu o zajišťování kvality ve vzdělávání. Pracovní dokument připravený Ministerstvem školství a výzkumu navrhuje komplexní přístup

k celému vzdělávacímu systému se specifickými metodami pro každý typ a stupeň vzdělávání, včetně vysokoškolského a vzdělávání dospělých. Podle tohoto dokumentu bude zajišťování kvality založeno na standardech, cílech, kterých je třeba dosáhnout (*benchmarks*) a výkonových indikátorech. Bude brána v úvahu kvalita národního vzdělávacího systému, vzdělávací nabídka institucí a výsledky vzdělávacího procesu.

Podle návrhu nového zákona o zajišťování kvality ve vzdělávání by měl být na národní úrovni zřízen nový orgán – Rumunská agentura pro zajišťování kvality ve vzdělávání – jakožto instituce specializovaná na zajišťování kvality vzdělávacího systému a spolupracující s Ministerstvem školství a výzkumu. Agentura by realizovala strategie zajišťování kvality a vytvářela a prosazovala národní rámec zajišťování kvality ve vzdělávacím systému pomocí specifických metod a nástrojů; zároveň by uskutečňovala periodická hodnocení a zveřejňovala o nich zprávy. Správní radu Agentury by tvořili ředitelé různých institucí zabývajících se zajišťováním kvality (Národní rady pro akademické hodnocení a akreditace, Národní rady pro hodnocení a akreditace předuniverzitního vzdělávání a Národní služby pro hodnocení a zkoušky), dále zástupce

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	▮ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

RUMUNSKO

Ministerstva školství a výzkumu a osm ředitelů jednotlivých oddělení agentury.

Mezi hlavní povinnosti Agentury by patřilo koordinovat a rozvíjet národní metodiky, standardy, cíle, kterých má být dosaženo (*benchmarks*), a výkonové indikátory pro zajišťování kvality ve vzdělávání a též sledovat, jak jsou tyto indikátory splňovány. Dalšími povinnostmi by bylo hodnotit národní vzdělávací systém a předkládat doporučení k jeho zlepšování a vytvářet metodiky a nástroje vlastního hodnocení pro poskytovatele vzdělávacích programů. Agentura by rovněž prováděla pravidelně (nebo na žádost) vnější hodnocení poskytovatelů vzdělávacích služeb a programů, a to buď samostatně nebo ve spolupráci s dalšími institucemi a odborníky, rumunskými

nebo zahraničními, a vydávala zprávy o kvalitě národního vzdělávacího systému. Měla by též šířit příklady dobré praxe, poskytovat institucím během monitorovacího období podpůrné programy, vypracovávat srovnávací studie o kvalitě vzdělávání v Rumunsku, v Evropské unii a v dalších vyspělých zemích a poskytovat informace o výsledcích prostřednictvím různých publikací, Internetu, veřejných diskusí a osvětových akcí.

Studenti se účastní procesu hodnocení a zajišťování kvality jako členové akademických orgánů, které hrají důležitou roli při zpracování vlastní hodnotící zprávy pro potřeby akademického hodnocení a akreditace organizačních součástí nebo příslušného studijního oboru. V univerzitních statutech je obvykle uvedeno, že v procesu hodnocení a

zlepšování akademických činností se mají brát v úvahu názory studentů vyjádřené individuálně nebo prostřednictvím jejich zástupců.

Národní rada pro akademické hodnocení a akreditace je od roku 1996 členem Mezinárodní sítě agentur pro zajišťování kvality ve vysokém školství (INQAAHE) a od roku 2002 členem Sítě agentur pro zajišťování kvality v zemích střední a východní Evropy (CEEN). Rada též oficiálně požádala o členství v Evropské asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA), i když se v současné době na její činnosti nepodílí.

RUMUNSKO

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
Prosinec 1993	Zákon č. 88/1993, o akreditaci vysokých škol a uznávání diplomů	Legea Nr. 88/1993 privind Acreditarea Instituțiilor de Învățământ Superior și Recunoașterea Diplomelor
Říjen 1998	Ministerské nařízení č. 4822/1998 týkající se zavedení systému přenosných kreditů ve vzdělávání	Ordinul Ministrului Nr. 4822/1998 cu privire la extinderea sistemului de credite transferabile în învățământ
Duben 2000	Ministerské nařízení č. 3659 zavádějící dodatek k diplomu	Ordinul Ministrului Nr. 3659 privind introducerea Suplimentului la Diplomă
Říjen 2001	Rozhodnutí vlády č. 1011	Hotărârea de Guvern Nr. 1011
Červen 2002	Ministerské nařízení č. 3997/2002 týkající se metody pro zvláštní sledování vysokých škol	Ordinul Ministrului Nr. 3997/2002 privind metodologia de monitorizare specială a instituțiilor de învățământ superior
Červen 2004	Zákon o organizaci univerzitního studia (č. 288/2004)	Legea privind organizarea studiilor universitare (Nr. 288/2004)

Organizace vysokého školství se od roku 1996 řídí federálním zákonem o vysokoškolském a odborném postuniverzitním vzdělávání. Doktorské studium je organizováno podle téhož zákona a podle nařízení o přípravě vědeckých a vědecko-pedagogických pracovníků z roku 1998. Mezi akademickým a odborným vysokoškolským vzděláváním není rozdíl.

Model v podstatě založený na **dvou hlavních cyklech** existoval již před Boloňským procesem. Nejprve byl zaveden v omezené podobě v roce 1989 dekretem Státního výboru pro vzdělávání SSSR. Tento dekret umožnil existenci studijních programů na úrovni bakalářské (čtyři roky) a magisterské (pět a půl roku). Větší rozšíření modelu přineslo v roce 1992 usnesení Státního výboru pro vysoké školství při Ministerstvu vědy, které se týkalo zavedení vícestupňové struktury vysokoškolského vzdělávání v Ruské federaci. Podle tohoto usnesení se staly studijní programy bakalářské úrovně podmínkou pro zápis do specializovaných nebo magisterských programů. Usnesení vlády o schválení státních standardů vysokoškolského odborného vzdělávání z roku 1994 definovalo studijní programy a jejich délku takto: bakalářský program – 4 roky; specializační – 5 let; magisterský – 6 let (včetně bakalářského

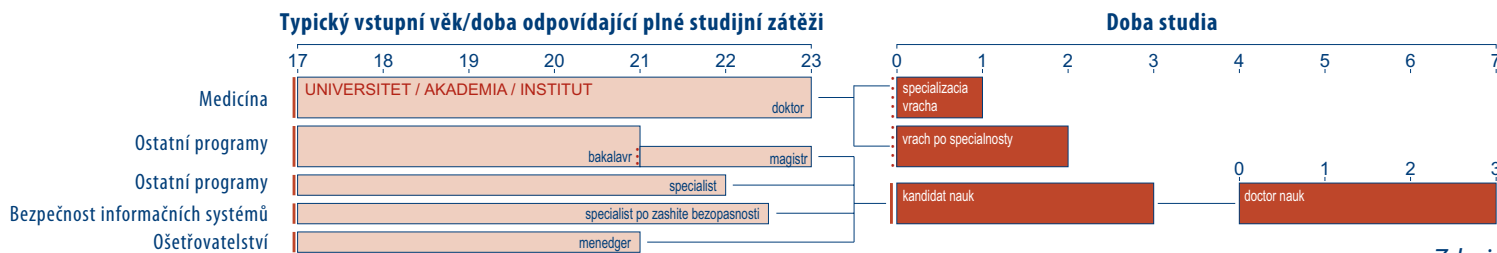
programu). Použití dvoustupňové struktury studia není povinné. Vysokoškolské instituce mají vzhledem ke své autonomii právo se samostatně rozhodnout, zda bakalářské a magisterské programy zavedou či nikoli. V současné době většina studentů studuje v dlouhých programech vedoucích k titulu *specialist*. Plánuje se legislativní zavedení dvoustupňového systému (bakalář – 3–4 roky, potom magistr – 2 roky nebo *specialist* – 1–2 roky).

Tradiční forma **doktorských programů** (*kandidat nauk*) nebyla v rámci Boloňského procesu měněna, protože tyto programy nejsou podle zákona považovány za třetí cyklus vysokoškolského studia. Programy *kandidat nauk* (Ph.D.) obsahují povinné teoretické kurzy stanovené na základě individuálních plánů. Tyto kurzy tvoří přibližně 20 % programu a zahrnují studium cizích jazyků (pro zahraniční studenty ruštinu), filozofie a odborných předmětů. Každý předmět je zakončen státní zkouškou. Zbývajících 80 % programu (který vede k titulu *Doktor*) je věnováno výhradně samostatnému výzkumu.

Na základě rozhodnutí Ministerstva školství o opatřeních k zavedení kreditního systému ve státním vysokém školství byla v roce 2002 vytvořena pracovní skupina pro implementaci

kreditního systému založeného na ECTS. Ministerstvo vypracovalo a rozeslalo vysokým školám směrnici pro převod studijní zátěže v hlavních studijních programech na počet kreditů. Metodika počítá s 60 kredity za jeden akademický rok. Z počátku se touto směrnicí řídily pouze tři ruské univerzity. Když se však ministerstvo v roce 2003 rozhodlo vypsát na kreditní systém pilotní projekt, zapojilo se dalších 30 univerzit. V březnu 2004 bylo doporučení týkající se užívání kreditního systému ministerstvem upřesněno a rozesláno vysokým školám. Doporučuje se užívat systém k přenosu i ke shromažďování kreditů. ECTS je zaváděn na dobrovolném základě a neužívá se v doktorských programech.

Tradiční národní **dodatek k diplomu** vydávaný automaticky ve většině vysokých škol nevyhovuje evropským požadavkům. V roce 2003 byl vypsán pilotní projekt na zavedení dodatku k diplomu evropského typu a probíhá v současné době na třech ruských univerzitách. Na ostatních univerzitách se konají pracovní semináře o jeho zavádění. Plánuje se, že dodatek k diplomu bude zaveden v roce 2007/08. Měl by být vydáván zdarma automaticky všem studentům v ruštině a v angličtině.

Zdroj: Eurydice.

	ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)		Program úrovně ISCED 6		Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
	ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)		Další kvalifikace		Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Právní základ pro **hodnocení a zajišťování kvality** byl vytvořen nezávisle na Boloňském procesu během uplynulých 10 let. Je zachycen ve federálním zákonu o vzdělávání z roku 1992, ve federálním zákonu o vysokoškolském a odborném post-univerzitním vzdělávání z roku 1996, ve vyhlášce o státní akreditaci vysokých škol z roku 1999 a ve vyhlášce o homologaci vzdělávací činnosti z roku 2000.

Od dubna 1997 jsou vydávána rozhodnutí o udělení státní **akreditace**. Vydává je Akreditační rada (zřízená Ministerstvem školství), která je složena ze zástupců Národní konference rektorů, asociací nestátních vysokých škol a polytechnik, federálních ministerstev a veřejných organizací. Informační činnosti a metodami procesu akreditace se zabývá Národní akreditační centrum při ministerstvu (na základě dekretu Státního výboru pro vysoké školství z roku 1995).

Akreditačnímu procesu předchází zveřejnění hodnotící zprávy 10 dní před zasedáním Akreditační rady. Informace o každé akreditované vysoké škole jsou veřejně přístupné prostřednictvím Internetu. Jsou uvedeny v rejstříku a publikovány v průvodci po akreditovaných vysokých školách.

Proces státního uznání obsahuje tři složky:

- Udělení licence, která znamená, že vzdělávací zařízení, laboratoře a další vybavení, akademický sbor a učební pomůcky splňují vládou stanovené požadavky.
- Atestace, která hodnotí soulad obsahu, úrovně a kvality vzdělávacího procesu se vzdělávacími standardy stanovenými vládou.
- Akreditace, která představuje oficiální uznání, že vysoká škola je vládou akreditována pro nadcházející období s ohledem na svou kategorii a na veřejně uznávané kvalifikace, které je oprávněna udělovat.

Aby se náklady na hodnocení vysokých škol snížily, vydalo Ministerstvo školství vyhlášku, která s účinností od 1. ledna 2000 spojuje uvedené tři složky do jednoho procesu nazvaného 'komplexní hodnocení'.

V březnu 2004 bylo Ministerstvo školství vládním nařízením reformováno. Místo jednoho ministerstva byly vytvořeny tři orgány, a to Ministerstvo školství a vědy, Federální služba dozoru nad školstvím a výzkumem a Federální agentura. Vládní nařízení svěruje odpovědnost za zajišťování kvality Federální službě dozoru nad školstvím a výzkumem.

Tento nový orgán je oprávněn zpracovávat žádosti vysokých škol a příslušnou dokumentaci týkající se udělení licence a akreditace, koordinovat a provádět hodnocení vysokých škol a studijních programů a vydávat licence a doklady o akreditaci.

Mezinárodní odborníci nejsou zváni k účasti na práci agentur pro zajišťování kvality. Počítá se však s tím, že tito odborníci budou zastoupeni v hodnotících týmech v prvním semestru tohoto roku. V rámci státního programu zajišťování kvality, který byl zahájen v roce 2000, provede každá univerzita **vlastní hodnocení** a bude podrobena hodnocení týmem odborníků (vyhláška Ministerstva školství z roku 2000). V současné době probíhá program zajišťování kvality podle mezinárodní normy ISO 9000:2000. V říjnu 2004 byl zahájen program přípravy odborníků pro zajišťování kvality vysokých škol.

Studenti a studentské organizace jsou zastoupeni v orgánech vysokých škol a provádějí hodnocení akademického sboru. Dotazníková šetření zkoumající názory studentů na organizaci studia jsou součástí procesu certifikace vysokých škol. Počítá se s průzkumem názoru studentů při vnějším hodnocení.

RUSKO

Akreditační rada je členem Mezinárodní sítě agentur pro zajišťování kvality ve vysokém školství (INQAAHE) a Sítě agentur pro zajišťování kvality v zemích střední a východní

Evropy (CEEN). Národní akreditační centrum požádalo o členství v Evropské asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
19. dubna 1989	Nařízení Státního výboru pro vzdělávání SSSR, č. 351	Prikaz Gosudarstvennogo Komiteta po Obrazovaniju SSSR, № 351
13. března 1992	Usnesení Státního výboru pro vysoké školství při Ministerstvu vědy o zavedení vícestupňové struktury vysokoškolského vzdělávání, č. 13	Postanovlenije Gosudarstvennogo Komiteta po Visšemu obrazovaniju o vvedenii mnogourovnevoj struktury viššego obrazovanija, № 13
10. července 1992	Federální zákon o vzdělávání, č. 3266-1	Federal'nyj Zakon Ob obrazovanii, № 3266-1
12. srpna 1994	Usnesení vlády o schválení státních standardů vysokoškolského odborného vzdělávání, č. 940	Postanovlenije Pravitel'stva Ob utverždenii gosudarstvennogo obrazovatel'nogo standarta viššego professional'nogo obrazovanija, № 940
18. dubna 1995	Nařízení Státního výboru pro vysoké školství, č. 570	Prikaz Gosudarstvennogo Komiteta po Visšemu Obrazovaniju, № 570
22. srpna 1996	Zákon o vysokoškolském a odborném postuniverzitním vzdělávání č. 125-FZ	Zakon o viššem i poslevuzovskom professional'nom obrazovanii, № 125-FZ
27. března 1998	Ustanovení o přípravě vědecko-pedagogických a vědeckých pracovníků v systému postuniverzitního vzdělávání, č. 581	Položenije o podgotovke naučno-pedagogičeskich i naučnych kadrov v sisteme poslevuzovskogo obrazovanija, № 581
2. prosince 1999	Ustanovení o státní akreditaci vysokých škol, č. 1323	Položenije o gosudarstvennoj akkreditacii viššego učebnogo zavedenija, № 1323
29. června 2000	Předpis Ministerstva školství, č. 1965	Rasporjaženije Ministerstva Obrazovanija, №1965
18. října 2000	Ustanovení o homologaci vzdělávací činnosti, č. 796	Položenije o licenzirovanii obrazovatel'noj dejatel'nosti, № 796

RUSKO

Datum	Česky	V původním jazyce
19. července 2002	Usnesení o postupu prací pro vytvoření kreditního systému ve vysokoškolském odborném vzdělávání, č. 2822	Postanovlenije ob organizacii rabot po sozdaniju procedury začeta osvojenija studentami vuzov sodержanija gosudarstvennyh standartov visšego professional'nogo obrazovanija, № 2822
2. července 2003 / 7. října 2003	Rozhodnutí ministerstva o pilotním projektu užívání kreditního systému ve vzdělávacím procesu, č. 3800	Rešenija Ministerstva o provedenii eksperimenta po ispol'zovaniju začetnyh jedinic v učebnom processe, № 3800
6. dubna 2004	Usnesení vlády, č. 159	Postanovlenij Pravitel'stva, № 159

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

ŠVÉDSKO

V roce 1993 vstoupily v platnost zákon o vysokém školství a nařízení vlády o vysokém školství. Příloha tohoto nařízení obsahuje ustanovení o diplomech a akademických titulech.

Současná struktura studia sestává z dlouhých studijních programů, po nichž následují doktorské programy. V případě některých programů existuje též struktura založená na **třech hlavních cyklech**. V dubnu 2002 byla na Ministerstvu školství a vědy ustavena pracovní skupina, která se měla zabývat problematikou struktury studia z mezinárodního hlediska. Závěrečná zpráva byla předložena v únoru 2004 a návrh zákona o nové struktuře se dvěma cykly byl předložen parlamentu v květnu 2005.

Doktorát (*doktorsexamen*) je výsledkem programu vědecké přípravy oceněného 160 švédskými kredity (240 kreditů ECTS), který odpovídá čtyřem rokům studia při plné studijní zátěži. Doktorská disertace musí představovat nejméně 80 kreditů (120 ECTS). Je možné absolvovat kratší program a získat *licentiatexamen* (titul licenciát). Tento program odpovídá 80 kreditům (120 ECTS), z nichž alespoň 40 (60 ECTS) musí být získáno za písemnou práci, která splňuje akademické standardy. Pro přijetí k doktorskému studiu se vyžaduje základní kvalifikace odpovídající

nejméně 120 kreditům (180 ECTS), tj. třem rokům studia. Uchazeči musí rovněž splňovat některé zvláštní požadavky stanovené fakultním orgánem a musí prokázat, že jsou schopni úspěšně absolvovat doktorský program. V praxi se často vyžaduje magisterský nebo jemu ekvivalentní titul.

Existují různé formy přípravných programů, ale nejsou povinné. V praxi se mohou ukázat jako nezbytné u navazujícího doktorského studia v určitých oborech – podle toho, jaká je konkurence mezi uchazeči. Tyto přípravné programy trvají nejvýše rok a zahrnují určitou formu 'rotace' mezi různými výzkumnými skupinami.

Doktorské studium ve Švédsku obsahuje teoretické kurzy. Jejich rozsah se mění od oboru k oboru, obvykle odpovídají 40–60 kreditům (60–90 kreditů ECTS), v žádném případě nepřesahují 80 kreditů (120 ECTS).

V březnu 2004 byly zveřejněny dvě oficiální zprávy obsahující návrhy na strukturu doktorského studia.

Společné programy zahrnující udělení jednoho titulu dvěma nebo více univerzitami nejsou možné, i když společné studijní programy se organizují.

Užívání švédského kreditního systému je ve vysokoškolském systému povinné od roku 1969. Jeden kredit ve švédském systému odpovídá 1,5 kreditu **ECTS**. Na národní úrovni se ECTS nepoužívá. Některé univerzity a univerzitní koleje však při popisu jednotlivých kurzů používají ECTS z vlastní iniciativy. V těchto případech slouží ECTS k přenosu i shromažďování kreditů.

Ke zlepšení mezinárodní 'transparentnosti' a usnadnění akademického a profesního uznávání kvalifikací se od 1. ledna 2003 ke všem švédským vysokoškolským kvalifikacím vydává povinně a zdarma **dodatek k diplomu** v angličtině.

Od ledna 2001 provádí Národní agentura pro vysoké školství (*Högskoleverket*, HSV) stále pravidelněji **vnější hodnocení kvality**, které zahrnuje všechny subjekty a programy. Agentura byla zřízena v roce 1995 jako nejvyšší administrativní orgán pro univerzity a univerzitní koleje. Agentura je nezávislá na vládě i na vysokých školách.

Národní agentura pro vysoké školství dohlíží na kvalitu vysokých škol, prosazuje ji a hodnotí. Jedním z jejích úkolů je shromažďovat a zveřejňovat informace o těchto institucích. Důležitou činností v této souvislosti jsou audity kvality. Agentura provádí rovněž národní

hodnocení, které se týká vzdělávání v prvním i druhém cyklu, celých studijních programů nebo jejich určitých aspektů, jako jsou např. zkoušky. Když je hodnocen určitý studijní program, hodnotí se ve všech institucích ve Švédsku, které jej nabízejí. Při zajišťování kvality se klade důraz spíše na její zlepšování, než na kontrolu. Všechny programy prvního a druhého cyklu musí být hodnoceny vždy po šesti letech.

Národní agentura uskutečňuje programy, které vedou k udělení obecných nebo profesních kvalifikací, a hodnotí programy druhého cyklu. Tato hodnocení se týkají rovněž oprávnění vysokoškolských institucí udělovat tituly. Instituce, které obecně toto oprávnění nemají, musejí o ně agenturu požádat; ta pak zjišťuje kvalitu nabízených programů. Hodnocení je založeno na vlastním hodnocení a návštěvě týmu externích odborníků. Je zpravidla zakončeno zveřejněním hodnotící zprávy. Tým pro hodnocení předmětů a programů je vždy složen z odborníků z příslušného oboru a mezinárodních odborníků, obvykle z dalších skandinávských zemí. Asi 60 % odborníků je ze zahraničí.

Zajišťování a hodnocení kvality se účastní rovněž studenti, a to jak formálně, tak prakticky. Studenti jsou pro hodnocení kvality

vybírání podle určitých kritérií. Seznam studentů, kteří tato kritéria splňují, předá instituce a místní studentský svaz agentuře. Studenty zastupují nejméně jeden student prvního a jeden druhého cyklu. Bere se v úvahu i rovnováha v zastoupení mužů a žen a úroveň dosažená ve studiu.

Národní agentura pro vysoké školství se zabývá také právy studentů, zkoumáním a hodnocením systému vysokého školství, hodnocením zahraničního vzdělávání a podporou obnovy a rozvoje vysokého školství. Agentura rovněž hodnotí kvalifikace získané při vysokoškolském studiu v zahraničí. Při tomto hodnocení určuje, který švédský program odpovídá programu zahraničnímu.

Koncepce hodnocení kvality je založena na konsensu mezi vládou a vysokými školami.

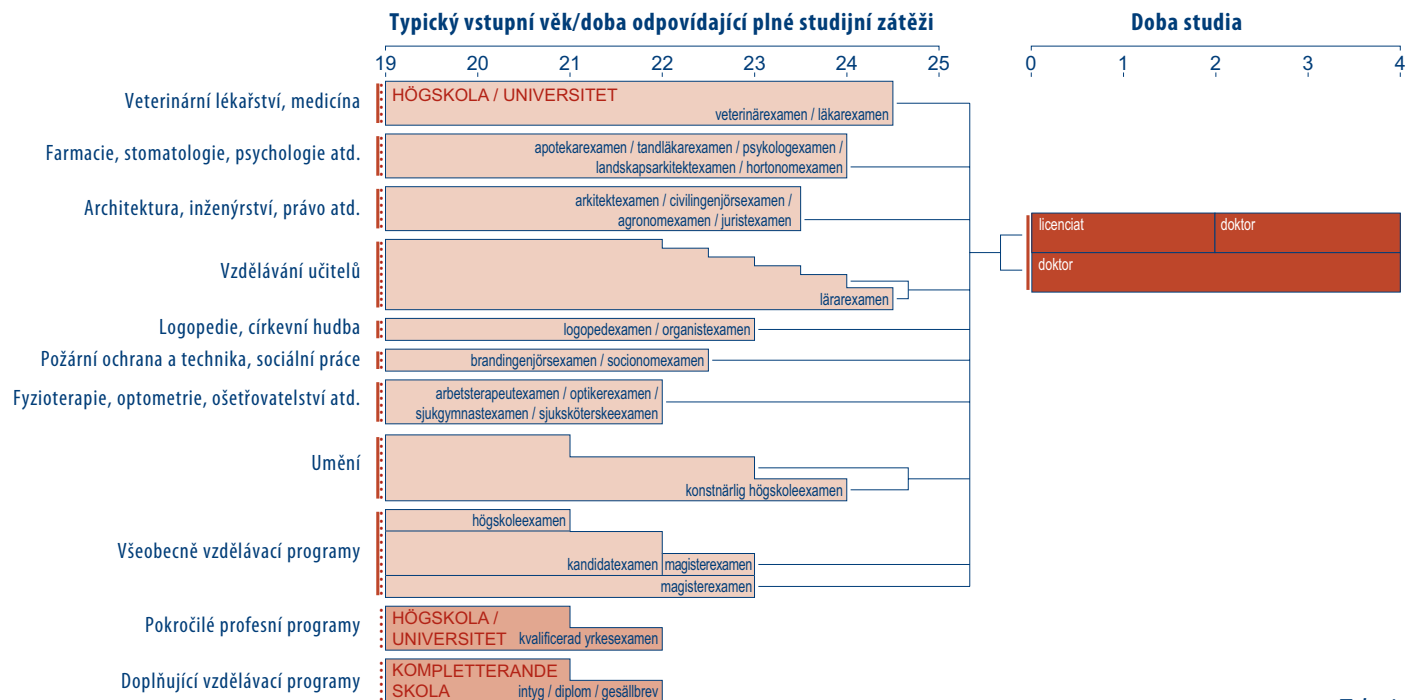
Agentura provádí rovněž celková národní hodnocení studijních programů a kurzů. Jejich uskutečňování se přitom hodnotí ve všech vysokoškolských institucích, které tyto programy nebo kurzy nabízejí. Od roku 2001 agentura provádí opakované a zevrubné hodnocení kurzů a programů. Všechny vysokoškolské programy, včetně programů

druhého cyklu, budou hodnoceny vždy jednou za šest let a výsledky budou sděleny studentům.

Agentura rovněž hodnotí právo institucí zvolit si oblast výzkumu a v případech, kterých se to týká, jejich právo na statut univerzity; rozhodování v těchto záležitostech ovšem přísluší vládě.

Čtvrtý typ hodnocení se týká řízení kvality na vysokých školách. Agentura zkoumá řízení kvality, tj. procesy, které zajišťují kvalitu na místní úrovni.

Národní agentura pro vysoké školství se účastní činnosti Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) od roku 2000. Skandinávská síť agentur pro zajišťování kvality navíc stále více spolupracuje v záležitostech kvality se zainteresovanými partnery, institucemi a studenty.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x) Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ) Variabilní doba studia

Profesní kvalifikace uvedené ve schématu představují pouze výběr z existujících asi 50 kvalifikací. Některé pokročilé profesní programy předpokládají první profesní kvalifikaci.

Instituce nazvané *kompletterande skolor* zahrnují různé soukromé vzdělávací instituce podle příslušného programu. *Intyg/diplom/gesällbrev* jsou typy certifikátů. Pokročilé profesní vzdělávání mohou poskytovat kromě *universitet/högskolor* též různé další instituce.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
17. prosince 1992	Zákon o vysokém školství 1434	Högskolelagen 1992:1434
4. února 1993	Nařízení vlády o vysokém školství 100	Högskoleförelagningen 1993:100
2. března 2004	Další rozvoj vysokého školství – Boloňský proces ze švédského pohledu, Ds 2004:2	Högre utbildning i utveckling – Bolognaprocessen i svensk belysning, Ds 2004:2

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

Další podrobnosti o hodnocení: <http://www.hsv.se>

Právní základ vysokoškolského systému je obsažen v Ústavě, která zaručuje právo univerzit a dalších vysokých škol působit autonomně v mezích daných těmito zákony: zákonem o vysokém školství z roku 1993 (a jeho novelami z roku 1999, 2001 a 2003), zákonem o změnách a doplňcích zákona o vysokém školství a zákonem o vyšším odborném vzdělávání z roku 2004. Změny zavedené zákony z roku 2004 začnou platit od akademického roku 2005/06.

V roce 2002 schválilo Národní shromáždění Zásadní plán pro vysoké školství. Jeho cílem je zavést opatření, která by usnadnila splnění kritérií Boloňské deklarace (zavedení ECTS v širokém měřítku, opatření k zajišťování kvality a příprava návrhů na změny zákonů) a jejich zavedení do praxe.

Struktura studia založená na **dvou hlavních cyklech** existuje ve slovinském vysokoškolském systému od 60. let. Dvouleté magisterské programy (*Magisterijj*) byly zavedeny zákonem a jsou nabízeny fakultami a akademii ve všech oborech. Navazují na programy, které vyžadují zpravidla čtyři roky, ale v některých případech i čtyři a půl, pět nebo šest roků studia.

Magisterské programy jsou považovány rovněž za první krok a předpoklad k **doktorskému**

studiu. Od roku 1993 je podle zákona o vysokém školství možné získat doktorát dvojím způsobem: buď studiem ve čtyřletém programu, který následuje po prvním cyklu a který obsahuje teoretické kurzy a samostatný výzkum, nebo absolvováním dvouletého magisterského programu a dalšími dvěma roky doktorského studia. Dvouleté doktorské studium nemusí nutně zahrnovat teoretické kurzy, je založeno na samostatném výzkumu a konzultacích se školiteli.

Podle současné právní úpravy týkající se vysokého školství (zákon z roku 2004) bude v období 2005/6 až 2009/10 postupně zaváděna nová struktura vysokoškolského studia v souladu s modelem navrženým v Boloňské deklaraci. První cyklus (bakalářský) bude zahrnovat tři nebo čtyři roky akademického nebo profesního studia. Po něm bude možno pokračovat ve studiu a získat druhý titul (ekvivalentní titulu magistr). To bude vyžadovat další jeden rok (4+1) nebo dva roky (3+2). Všechny druhé tituly umožní obecně vstup do tříletého doktorského studia (nebo na trh práce). Ve struktuře po reformě bude magisterská kvalifikace ekvivalentní titulu magistr (ve smyslu Boloňské deklarace). Každý absolvent druhého cyklu může být přijat ke studiu v doktorských programech (teoretické kurzy). Absolventům magisterského studia

před reformou bude automaticky přiznáno 60 kreditů pro doktorské studium v oboru, v němž získali magisterskou kvalifikaci. Doktorské studium bude dále otevřeno i dalším uchazečům za určitých podmínek. Bude možné získat doktorát ve společném programu dvou nebo více univerzit. Mohou se na tom podílet univerzity z dalších evropských zemí i z třetích zemí.

Od roku 2002 (kritéria Rady pro vysoké školství) je ve všech programech povinné používání kreditního systému založeného na **ECTS**. Užívá se pro přenos i pro shromažďování kreditů. Zákon z roku 2004 stanoví, že ECTS se musí užívat ve všech programech prvního, druhého a třetího cyklu, kredity ECTS musí být přiřazeny všem vzdělávacím složkám studijního programu a musí odrážet množství práce vykonané studentem. V listopadu 2004 Rada pro vysoké školství stanovila kritéria pro zavádění kreditního systému založeného na zákonu z roku 2004.

Pro zlepšení mezinárodní srozumitelnosti a pro usnadnění uznávání akademických a profesních kvalifikací se ve Slovinsku vydává od akademického roku 2000/01 **dodatek k diplomu**. Je vydáván všemi vysokými školami všem studentům ve slovinštině, na žádost též v angličtině. Ve slovinštině je k dispozici

zdarma, v angličtině za poplatek. Zákon z roku 2004 stanoví, že počínaje rokem 2005/06 bude dodatek k diplomu přikládán ke každému diplomu prvního, druhého a třetího cyklu a bude vydáván zdarma ve slovinštině a v jednom úředním jazyku Evropské unie. Podrobnosti obsahu určí ministr vysokého školství na návrh Rady pro vysoké školství.

V současné době je **zajišťování kvality** vzdělávacího procesu sledováno samotnými vysokými školami a je předmětem diskuse v Komisi pro hodnocení kvality vysokého školství (ustavené v roce 1996), která v roce 2000 přijala za členy též zástupce studentů. Komise pravidelně vypracovává a zveřejňuje výroční zprávy. V říjnu 2004 Komise vydala pravidla pro kritéria vnějšího hodnocení.

Akreditace studijních programů a institucí je v kompetenci vlády a Rady pro vysoké školství Slovinské republiky (*Svet za visoko šolstvo Republike Slovenije*). V březnu 2005 byla jmenována nová Rada podle nového zákona o vysokém školství z roku 2004. Byly pozměněny její povinnosti i složení. Od března 2005 patří mezi její povinnosti provádět (re-)akreditace, projednávat závěry ze zpráv o **vlastním** a **vnějším hodnocení**, spolupracovat s odbornými komisemi v oblasti vzdělávání a vědy a s dalšími agenturami a

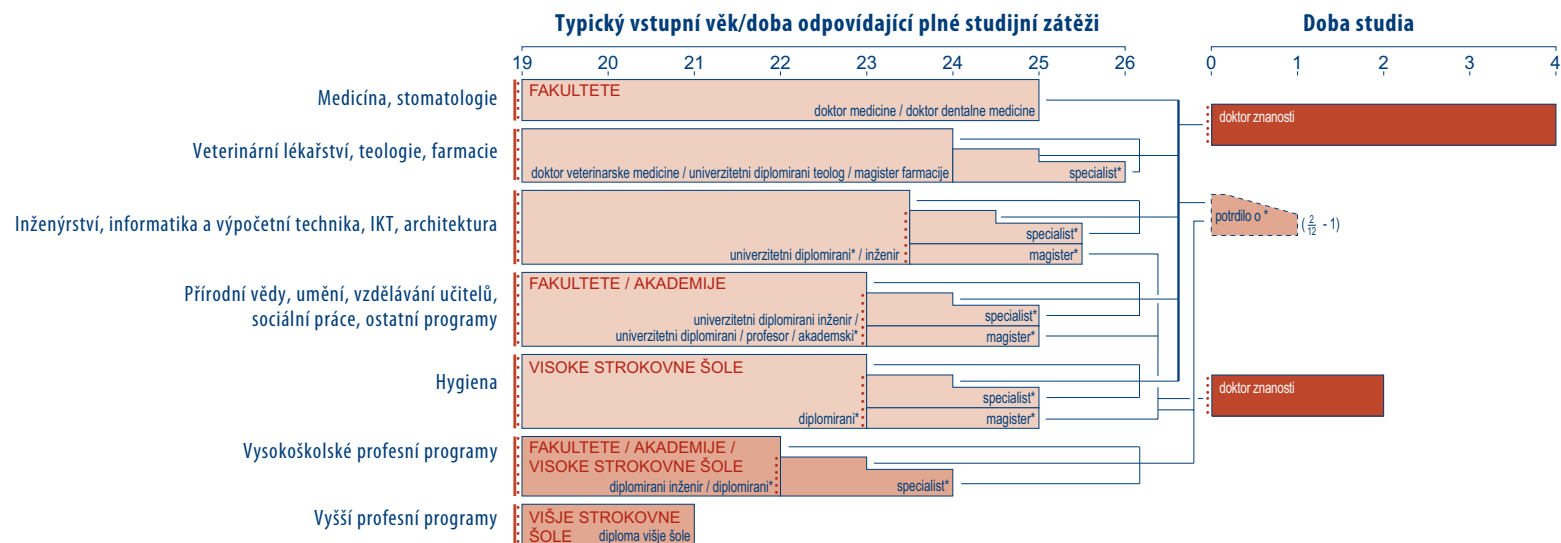
určovat kritéria pro hodnocení studijních programů. Nová rada rovněž stanoví minimální podíl volitelných kurzů v těchto programech a určuje kritéria pro přechod mezi nimi a pro uznávání předchozích studijních a dalších výsledků, které jsou nutné pro další studium atd. Nová Rada pro vysoké školství se skládá z předsedy a patnácti členů, mezi nimiž je sedm univerzitních profesorů a vědeckých pracovníků jmenovaných vysokými školami, tři zástupci průmyslových a neprůmyslových sektorů jmenovaní komorami a asociacemi zaměstnavatelů, tři zástupci studentů jmenovaní národní studentskou organizací ve spolupráci se studentskými radami univerzit a dalších vysokých škol a tři zástupci vlády.

Technickou podporu bude Radě pro vysoké školství poskytovat Agentura pro vysoké školství (a už nikoli Ministerstvo vysokého školství). Agentura by měla být nezávislou institucí a očekává se, že bude zřízena do konce roku 2005. Bude mít správní radu, ředitele a radu pro hodnocení vysokého školství. Kromě jiných povinností bude mít na starosti fungování systému zajišťování kvality ve vysokém školství a v technickém vysokém školství. Bude dále podporovat a sledovat systémy zajišťování kvality, jmenovat odborné skupiny, podporovat vlastní hodnocení vysokých škol a spolupráci se zahraničními

institucemi a orgány. Konečně bude mít na starosti přípravu hodnotitelů, analýzu a publikaci zpráv o vlastním a vnějším hodnocení, odbornou a administrativní podporu Rady pro vysoké školství, vytváření databází, poskytování informací o vysokém školství institucím, studentům, zaměstnavatelům a zaměstnancům a další rozvojové činnosti.

Zákon z roku 2004 se rovněž zmiňuje o povinnostech rady pro hodnocení (nezávislého odborného orgánu Agentury) v oblasti zajišťování kvality. V radě budou zástupci vysokých škol, vyšších odborných škol, zaměstnavatelů, studentů a vlády Slovinské republiky. Rada stanoví kritéria pro sledování, hodnocení a zajišťování kvality a bude zveřejňovat vnější hodnotící zprávy a jiná stanoviska.

Vyšší odborné školství se řídí novým zákonem o vyšším odborném školství z roku 2004, který nahrazuje předchozí zákon o odborném vzdělávání z roku 1996. Nový zákon začne plně působit v akademickém roce 2005/06. Upravuje nyní odborné vzdělávání na terciární úrovni odděleně od vzdělávání na vyšší sekundární úrovni, určuje organizaci vyšších odborných škol a jasně je řadí do terciárního vzdělávání. Cílem reformy je zčásti zajistit

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

SLOVINSKO

mezinárodní srovnatelnost pokud jde o kvalitu programů, zavést do programů evropskou dimenzi a podpořit celoživotní vzdělávání. Dodá vzdělávacímu systému větší soudržnost tím, že poskytne 120 vertikálních kreditů a umožní pokračovat v přípravě až k získání vysokoškolského diplomu. Slovinské vyšší odborné školy budou moci nabízet společné studijní programy spolu s jednou nebo více školami v zahraničí. Vyšší odborné školy

vydávají diplomy s uvedením oboru vzdělávání a v budoucnu budou rovněž poskytovat dodatek k diplomu ve slovinštině a v jednom dalším jazyku EU. Nový zákon počítá s jmenováním akreditační komise (orgánu jmenovaného Radou pro odborné vzdělávání a přípravu), s akreditací studijních programů a se zřízením komise pro hodnocení a zajišťování kvality na každé vyšší odborné škole. Určuje

rovněž, jak má tato komise spolupracovat s Radou pro vysoké školství.

Komise pro hodnocení kvality vysokého školství je členem sítě CEEN (Síť agentur pro zajišťování kvality v zemích střední a východní Evropy) a účastní se též zasedání Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA), i když dosud není jejím členem.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
17. října 2003	Zákon o vysokém školství (Úřední list RS 67/1993, 39/1995 Odl.US: U-I-22/94-15, 18/1998 Odl.US: U-I-34/98, 35/1998 Odl.US: U-I-243/95-13, 99/1999, 64/2001, 100/2003)	Zakon o visokem šolstvu (Uradni list RS RS 67/1993, 39/1995 Odl.US: U-I-22/94-15, 18/1998 Odl.US: U-I-34/98, 35/1998 Odl.US: U-I-243/95-13, 99/1999, 64/2001, 100/2003)
10. června 2004	Zákon o změnách a doplňcích zákona o vysokém školství, Úřední list RS, č. 63/2004	Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o visokem šolstvu, Uradni list RS, št. 63/2004
15. července 2004	Zákon o vyšším odborném vzdělávání, Úřední list RS, č. 86/2004	Zakon o višjem strokovnem izobraževanju, Uradni list RS, št. 86/2004

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Nový zákon o vysokých školách přijatý v dubnu 2002 a novelizovaný v listopadu 2003 upravuje záležitosti spojené s Boloňským procesem.

Struktura studia založená na **třech hlavních cyklech** je zavedena od roku 1996. Nový zákon jasně rozlišuje mezi bakalářským, magisterským a doktorským programem. Titul bakalář je udělován obecně po třech nebo čtyřech letech studia, zatímco magisterské programy mohou trvat od jednoho do tří let.

Předchozí programy dlouhého cyklu jsou od akademického roku 2005/06 postupně rušeny a začleňovány do magisterských programů. Výjimku tvoří programy v oboru katolické teologie, medicíny a veterinárního lékařství, v nichž i nadále bude studium ve formě jednoho dlouhého cyklu.

Standardní doba studia **doktorských programů** při plné studijní zátěži se pohybuje mezi 3 a 4 roky (přesný standardní počet kreditů doporučený vyhláškou je 60 kreditů za akademický rok). Doktorské studium (Ph.D.) se ukončuje obhajobou disertační práce a vede k akademickému titulu *doktor*, v uměleckých oborech k titulu *doktor umenia*. V oboru katolické teologie je titul *licenciát teológie* (udělováný po dvou letech studia) podmínkou pro přijetí do jednoročního programu, který vede k titulu *doktor* a *doktor teológie*.

Teoretické kurzy jsou povinné a probíhají paralelně se samostatným výzkumem.

Doktoráty mohou být udělovány na dvou nebo více tuzemských nebo evropských univerzitách. Dvojí nebo společný titul může být udělován též univerzitami z mimoevropských zemí.

ECTS by poprvé zaveden v roce 1998 v rámci evropských programů mobilit. V roce 2002 byla vydána vyhláška, která ukládá všem vysokým školám povinnost zavést kreditní systém na základě ECTS (pro účely přenosu i shromažďování kreditů) a vydat informační brožuru o ECTS nejpozději v akademickém roce 2005/06. Informační brožury se používají v univerzitním sektoru od zahájení programu Erasmus/Socrates jako nástroj usnadňující orientaci přijímaným i vysílaným studentům a akademickým pracovníkům.

Dodatek k diplomu byl poprvé zaveden na Slovenské technické univerzitě koncem akademického roku 2002/03. Byl vydáván na žádost a zdarma ve slovenštině a angličtině. Podle platných právních předpisů má být plně zaveden na všech vysokých školách od akademického roku 2005/06. Bude pak vydáván všem studentům automaticky a zdarma ve slovenštině. Anglická verze dodatku může být vydána za poplatek, který stanoví vysoké školy podle nákladů s vydáním

spojených. Až bude zaveden, bude vydáván spolu s diplomem na všech třech stupních za cenu, kterou si stanoví každá instituce. Toto pravidlo platí pro absolventy vysokých škol, které uskutečňují studijní programy reakreditované podle nového zákona o vysokých školách.

Vnější hodnocení vysokých škol je nedílnou součástí **akreditace**. Bylo právně zavedeno od března 2003 a provádí je *Akreditačná komisia* (AK). Při kontrole kvality vysokoškolské činnosti ve vědě, technice a umění vychází AK ze závěrů vnitřního hodnocení kvality provedeného samotnou vysokou školou (obsažených ve zprávě, ale nezveřejněných), připraví hodnocení odborným týmem (*peer review*) a po skončení hodnocení všech činností přeloží návrhy Ministerstvu školství. Vyjádření AK jsou podkladem pro rozhodnutí vydávaná ministerstvem (např. pro přiznání práva udělovat diplomy v daném oboru) a vládou (např. stání souhlas působit jako soukromá instituce).

AK, která byla v roce 1990 zřízena vládou jako její poradní orgán, má 21 členů jmenovaných na funkční období 6 let (které se může jednou opakovat).

V oblasti vnějšího zajišťování kvality AK sleduje a nezávisle hodnotí kvalitu vzdělávacích,

výzkumných, vývojových, uměleckých a dalších tvůrčích činností vysokých škol a přispívá k jejich zdokonalování. Obecně hodnotí podmínky, za nichž jsou tyto činnosti vykonávány v jednotlivých institucích a vydává doporučení k jejich zlepšení. Své závěry může zveřejňovat.

AK provádí akreditaci jednotlivých činností vysokých škol. Vydává své stanovisko k připravenosti institucí zavést určitý studijní program a udělovat příslušné tituly, konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem, vyjadřuje se k návrhům na zřízení, sloučení, splynutí, rozdělení nebo zrušení fakult atd. AK rovněž provádí vždy po šesti letech pravidelné komplexní akreditace všech vysokých škol.

V příloze k novému zákonu o vysokých školách je uveden seznam podkladů, které musí instituce předložit Akreditační komisi při žádosti o akreditaci svých jednotlivých činností nebo při provádění komplexní akreditace. Komplexní akreditace je proces, při němž AK hodnotí vzdělávací, výzkumné, vývojové, umělecké a další tvůrčí činnosti vysoké školy, jakož i personální, technické, informační a další rysy, které s těmito činnostmi souvisejí. Vydává

stanovisko k žádostem vysokých škol o akreditaci studijních programů a k žádostem o oprávnění konat habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem. V březnu 2003 zveřejnilo ministerstvo kritéria hodnocení a metodiku akreditace jednotlivých činností i komplexní akreditace.

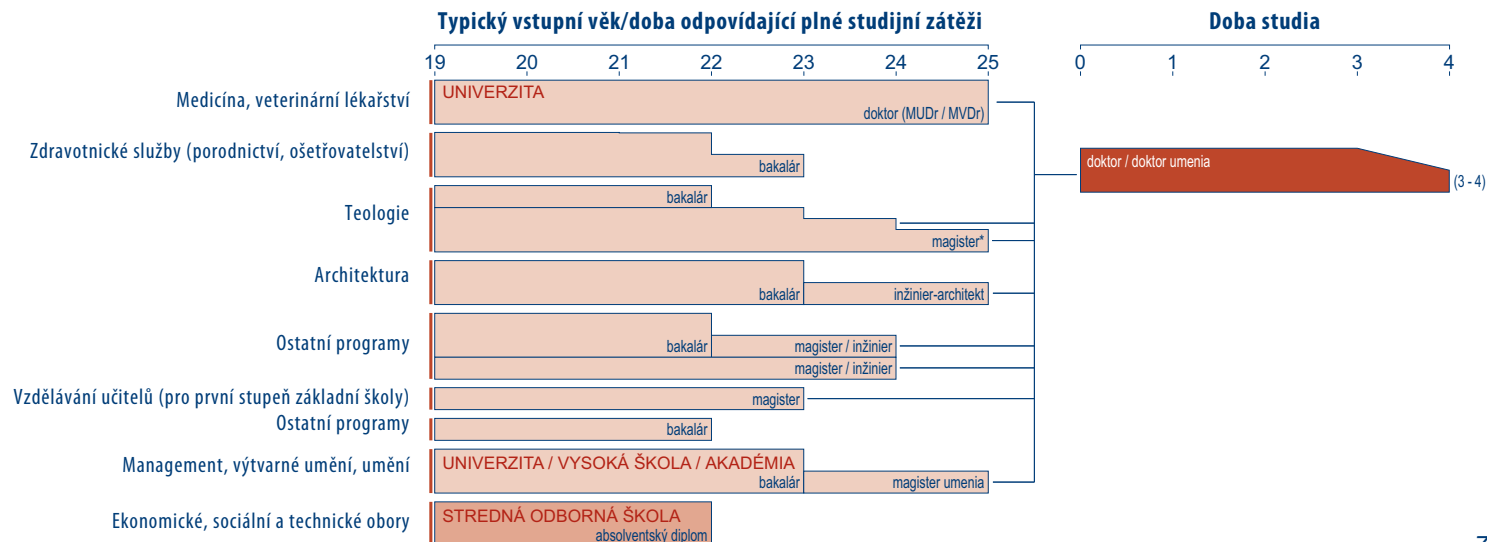
Pokud jde o **vnitřní hodnocení kvality**, vědecké rady vysokých škol pravidelně (alespoň jednou za rok) hodnotí úroveň instituce ve vzdělávací, vědecké, technické nebo umělecké oblasti. Výsledky tohoto hodnocení jsou uvedeny ve zprávě. Podle zákona o vysokých školách jsou všechny instituce povinny zavést vlastní systém zajišťování kvality. Některé univerzity zavádějí postupy založené na národních a mezinárodních projektech týkajících se vytváření programů vnitřního hodnocení. Na některých univerzitách se směrnice pro zajišťování kvality teprve připravují.

Studenti se účastní vnitřního hodnocení. Podle zákona o vysokých školách má každý student právo vyjádřit svůj názor na kvalitu výuky a učitelů prostřednictvím anonymního dotazníku, a to nejméně jednou za rok.

Akreditační komise je členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) od roku 1995. Je rovněž členem INQAAHE (Mezinárodní síť agentur pro zajišťování kvality ve vysokém školství) a její regionální podsítě CEENQAAHE (Síť agentur pro zajišťování kvality v zemích střední a východní Evropy.).

Pro zajištění optimálního zavádění boloňských reforem byl v červnu 2004 připraven projekt *Národní tým boloňských promotorů*.

Ministerstvo školství ve spolupráci se Slovenskou konferencí rektorů, Radou vysokých škol a Národní agenturou Socrates vybralo národní tým sedmi boloňských promotorů ze všech slovenských regionů. Projekt zahrnuje období od 1. července 2004 do konce června 2005. Výsledky projektu budou obsaženy v národní zprávě.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

MUDr Doktor medicíny | MVDr Doktor veterinárskej medicíny

V oboru katolíckej teológie vedou k doktorskému titulu programy dvou úrovni: prvni dvouletý program, po jehož absolvování studenti získají titul *licenciát teológie* (ThLic), a druhý jednoroční program, po němž získají titul *doktor* (PhD) a též *doktor teológie* (ThDr).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	V původním jazyce
21. února 2002 (účinnost od 1. dubna 2002)	Zákon č.131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov
27. září 2002 (účinnost od 1. listopadu 2002)	Vyhláška č.614/2002 Z.z. Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 27. septembra 2002 o kreditovom systéme štúdia
6. listopadu 2003 (účinnost od 1. ledna 2004)	Zákon č. 528/2003 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č.131/2002 z.z.

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Zákonem o vysokém školství z října 1981 se řídí činnost celého vysokoškolského systému v Turecku, včetně vyšších odborných škol s krátkými cykly.

Univerzity jsou zřizovány zákonem, zatímco jejich fakulty, ústavy a čtyřleté odborné vysoké školy jsou zřizovány usnesením parlamentu. Nové dvouleté vyšší odborné školy a jejich pobočky jsou zřizovány na základě žádosti univerzity schválené Radou pro vysoké školství (YÖK). Tato Rada je ústavním nepolitickým státním orgánem, který má na starosti organizaci, plánování, uznávání všech vysokých škol a dohled nad nimi.

Od roku 1981 má turecký vysokoškolský systém strukturu založenou na **třech hlavních cyklech** – bakalářském, magisterském a doktorském. V oborech medicíny, stomatologie a veterinárního lékařství jsou programy založeny na modelu jednoho dlouhého cyklu, který je ekvivalentní kombinaci bakalářského a magisterského programu. Teoretická část doktorských programů PhD (*Doktora Diploması*) obsahuje nejméně sedm kurzů (21 národních kreditů). Současná změna (srpen 2003) předpisů o univerzitním studiu z 1. července 1996 umožňuje nositelům bakalářského titulu přímý vstup do doktorských programů za předpokladu, že měli

vynikající studijní výsledky a jejich žádost o přijetí byla schválena. Pro tyto studenty obsahuje teoretická část doktorských programů nejméně 14 kurzů, které odpovídají 42 národním kreditům.

Žádná právní překážka nebrání zavedení a uznávání **společných studijních programů**. Univerzity mohou připravit a nabízet společné programy prostřednictvím mezinárodního partnerství po schválení Radou pro vysoké školství (YÖK).

ECTS byl na vysokých školách poprvé zaveden v roce 2001 a většina univerzit jej oficiálně zavádí v souvislosti s evropskými programy studentské mobility. Plánuje se jeho povinné zavedení do konce akademického roku 2005/06. V Turecku se ECTS užívá pouze k přenosu kreditů.

Všechny vysoké školy v Turecku obecně používají nezávislý národní kreditní systém, který není plně kompatibilní s ECTS. Existující kreditní systém je založen na počtu kontaktních hodin (tj. počtu hodin teoretických nebo praktických kurzů za týden).

Dodatek k diplomu byl na vysokých školách poprvé zaveden v roce 2001. Není dosud povinný, ale stane se jím od akademického roku 2005/06. Vzor národního dodatku k diplomu byl vypracován podle standardů

UNESCO–CEPES, Evropské komise a Rady Evropy. Mezitím byly univerzity požádány, aby připravily vzory dodatků k diplomu pro všechny studijní programy, včetně doktorských. Některé univerzity již ukončily všechny přípravné práce pro vydávání dodatku v červnu 2005. Bude vydáván studentům zdarma na žádost, a to v angličtině a v jednom z rozšířených evropských jazyků (němčině nebo francouzštině).

V říjnu 2002 zahájila Meziuniverzitní rada práci na předpisech o **hodnocení a kontrole kvality** ve vysokém školství. Komise pro akademické hodnocení a kontrolu kvality ve vysokém školství, zřízená Meziuniverzitní radou, pracuje od akademického roku 2003/04. Předpisy se týkají hodnocení všech vysokoškolských studijních programů. V této etapě bude kladen důraz na **vnitřní hodnocení**, s výjimkou doktorských programů, které budou hodnoceny externím týmem. Komise posoudí zprávy a předloží je YÖK a Meziuniverzitní radě. Jelikož turecké vysoké školství dosud nemá národní systém **akreditace**, je studijní program schválen, pokud splňuje kritéria YÖK. V průběhu akademického roku 2004/05 se zvýšilo úsilí při práci na tvorbě národního systému akreditace a zajišťování kvality.

TURECKO

V současné době je systém otevřen pro hodnocení zahraničními odborníky – což je praxe zavedená na mnohých univerzitách.

Studentské organizace v tureckém vysokoškolském systému se pravidelně setkávají a mají radu nezávislou na YÖK. V současné době v Turecku neexistuje studentská reprezentace na národní úrovni. V roce 2001 YÖK schválila pravidla pro univerzitní studentské rady navržená Meziuniverzitní radou, podle nichž by měla být zřízena studentská rada v každé vysokoškolské instituci. Podle těchto pravidel musí mít každá

třída, oddělení nebo program a každá fakulta nebo čtyřletá vysoká odborná škola studentského zástupce. Studentská rada (UOK) vysoké školy se skládá ze zástupců fakult a čtyřletých vysokých odborných škol. Když se projednávají záležitosti týkající se studentů, jsou předseda studentské rady a zástupci fakult pozváni rektorem nebo děkanem na zasedání senátu nebo fakultního orgánu, třebaže nemají hlasovací právo.

Studenti se podílejí na vnitřním hodnocení vyplňováním dotazníků v každém kurzu na konci každého semestru. Otázky se týkají

obsahu kurzu a přístupu učitelů. Některé univerzity používají tento postup ve všech svých programech více než 10 let, zatímco ostatní s ním začaly při akreditaci svých inženýrských programů.

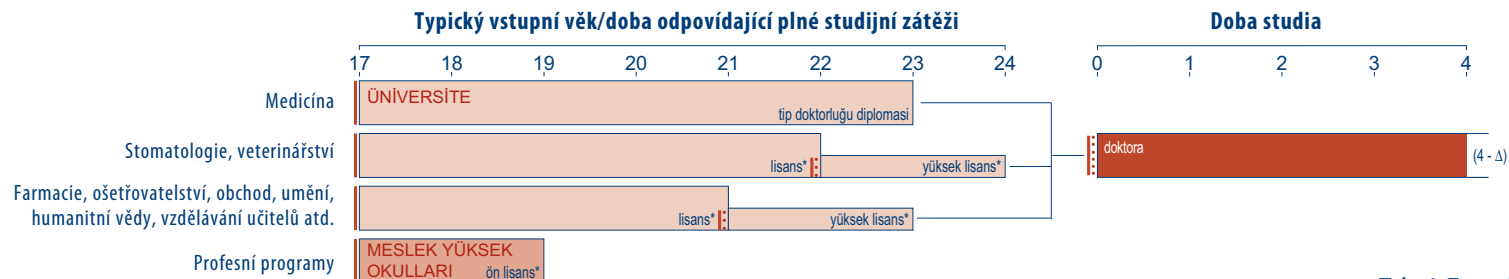
Návrh na zřízení národní studentské rady byl v květnu 2005 předložen na zasedání Meziuniverzitní rady (ÜAK), poté bude předložen YÖK.

Žádný orgán odpovědný za zajišťování kvality nepožádal o členství v Evropské asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
4. října 1981 (novelizován v následujících letech)	Zákon o vysokém školství č. 2547	2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Vysoké školy v Anglii, Walesu a v Severním Irsku jsou autonomní právnické osoby zřízené královskou chartou nebo zákonem. Většina z nich je částečně financována z veřejných zdrojů. Mnohé změny a reformy ve vysokém školství v posledních letech se uskutečnily na základě doporučení obsažených v Dearingově zprávě (*National Committee of Inquiry into Higher Education* – Národní komise pro hodnocení vysokého školství) z roku 1997. Zákon o vysokém školství (Anglie, Wales a Severní Irsko) z roku 2004 zavádí od roku 2006 různě vysoké školné. Nařízení vlády o užívání názvu „univerzita“ (Anglie, Wales a Severní Irsko) změnilo kritéria, podle nichž se název univerzita institucím přiděloval; nadále už se nebude vyžadovat, aby měly oprávnění udělovat *research degree* (diplomy na základě výzkumu) a aby měly širokou nabídku studijních programů. Kritéria pro oprávnění udělovat *taught degree* (diplomy na základě výuky na magisterské úrovni) byla zpřísněna: vyžaduje se širší vědecké zázemí. Anglie, Wales a Severní Irsko kladně reagují na podněty Boloňského procesu.

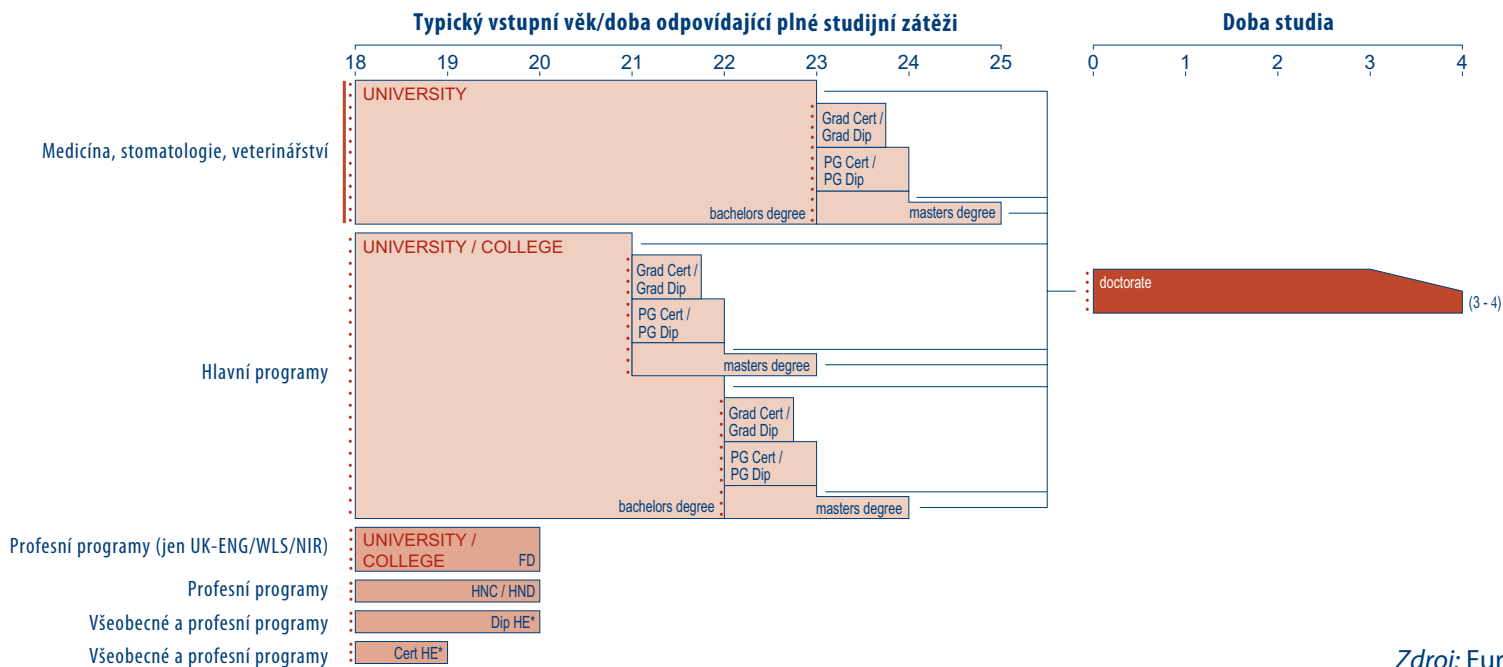
Struktura studia v Anglii, Walesu a Severním Irsku je založena na **třech hlavních cyklech**. První cyklus zahrnuje i širokou škálu kvalifikací získávaných krátkým studiem na různých úrovních. Tato struktura odpovídá základnímu

požadavku Boloňské deklarace, neboť při plné studijní zátěži cyklus trvá tři nebo čtyři roky. Do **doktorských programů** vstupují studenti zpravidla s magisterským titulem, v některých oborech je přijetí možné i bez tohoto titulu, jestliže měl student v příslušném oboru na bakalářském stupni výborné studijní výsledky (*Bachelor's degree with Honours*) a školitel s jeho přijetím souhlasí. Doktorské studium nezahrnuje přípravu vysokoškolských učitelů; je-li vyžadována, probíhá odděleně. Některé orgány, které financují studium na magisterské úrovni, vyžadují před doktorátem jednoroční přípravu v metodách výzkumu (MRes). Ta však může tvořit též první část doktorského studia, které může obsahovat i krátké kurzy. Žádná právní překážka nebrání uskutečňování společných programů (a udělování společných nebo dvojích titulů), pokud jsou jejich pravidla uvedena ve statutu instituce.

Názvy titulů nejsou určeny zákonem, ale obecný popis vysokoškolských diplomů včetně diplomů doktorských a terminologie kvalifikací je součástí Soustavy vysokoškolských kvalifikací (Anglie, Wales a Severní Irsko), který vydala Agentura pro zajišťování kvality (Quality Assurance Agency, QAA). Tyto popisy poskytují institucím vodítko pro vytváření konzistentního systému kvalifikací, jejichž názvy by informovaly o úrovni, povaze a předmětu studia.

Systémy pro shromažďování a přenos kreditů vypracované skupinami vysokých škol jsou v Anglii, Walesu a Severním Irsku v poslední době dosti rozšířené, nepoužívají se však všude. Jeden akademický rok odpovídá 120 UK kreditům nebo 60 kreditům **ECTS**, ale počet hodin na jeden kredit se liší od průměru uváděných v metodických pokynech pro ECTS. Národní kredity jsou založeny studijních výsledcích a odpovídají typické studijní zátěži. Ve Walesu se od roku 2003 všechny akreditované programy postupně začleňují do jednotné struktury nazvané *Credit and Qualifications Framework for Wales* (CQFW). Většina univerzit ve Walesu pokračuje ve spolupráci při zavádění kreditního systému a uvažuje o jeho spojení s ECTS. CQFW zahrnuje systém pro shromažďování a přenos kreditů a systém profesních kvalifikací. I když velký počet univerzit v Anglii a Severním Irsku používá řadu let rovněž kreditní systém, kredity nejsou zahrnuty do jednotné kvalifikační soustavy. Tento problém se bude diskutovat v roce 2005.

ECTS od jeho zavedení v roce 1989 je hojně používají instituce, které se účastní programu Socrates-Erasmus. Většina z nich jej používá pro přenos kreditů. Jelikož se stále více institucí chystá získat etiketu ECTS, bude přibývat těch, které užívají ECTS spolu s kredity požívanými ve

Zdroj: Eurydice.

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	••• Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	kvalifikace	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n - x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	□ Další kvalifikace	▮ Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	kvalifikace	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

Cert HE	Certificate of Higher Education	Grad Cert	Graduate Certificate	HND	Higher National Diploma
Dip HE	Diploma of Higher Education	Grad Dip	Graduate Diploma	PG Cert	Postgraduate Certificate
FD	Foundation Degree (UK (ENG/WLS/NIR))	HNC	Higher National Certificate	PG Dip	Postgraduate Diploma

Z uvedeného schématu není patrná plná prostupnost vzdělávacích drah, neboť nejsou vyznačeny možnosti přechodu z jednoho programu do jiného ani flexibilita na konci programů prvního cyklu (úrovně ISCED 5A).

Programy jsou nabízeny ve formě s plnou nebo částečnou studijní zátěží či ve flexibilní formě studentům bez ohledu na jejich věk. Ve Skotsku mohou studenti s potřebnou kvalifikací začít studovat v 17 letech. Ve schématu nebylo možno rozlišit velkou rozmanitost typů existujících programů. Ve Skotsku trvají programy vedoucí k titulu *bachelor (ordinary bachelor)* obvykle tři roky, k titulu *bachelor with honours* trvají obecně čtyři roky. Ve zbývajících částech UK jsou programy vedoucí k *honours degree* běžněji tříleté, existuje však i mnoho čtyřletých programů, zejména těch, které obsahují stáže v UK nebo v zahraničí. Tituly úrovně *master* jsou udělovány po absolvování teoretických kurzů (trvajících obecně jeden kalendářní rok), výzkumných programů (trvajících obecně dva roky) nebo po kombinaci obou. Absolventi výzkumných magisterských programů mohou získat titul *MPhil (Master of Philosophy)* nebo *MRes (Master of Research)*. Některé magisterské programy v oblasti přírodních věd a technických věd jsou integrovány do programů prvního cyklu, které trvají o rok déle než programy vedoucí k *honours degrees*. Doktoráty vyžadují obecně nejméně tři roky samostatného výzkumu, do nichž je možno zahrnout i čas na získání *MPhil*. Některé doktorské programy obsahují rovněž teoretické kurzy.

Walesu, Severním Irsku a Anglii – podle toho, kde působí.

Jak vyplývá z Dearingovy zprávy, Anglie, Wales a Severní Irsko se zapojily do přípravy Studentského portfolia (*Student Progress File*), které má dvě části – první se do značné míry kryje s požadavky **dotatku k diplomu**, druhá obsahuje údaje o osobním rozvoji. Za podpory vlády a celoresortního Evropského oddělení, které je součástí UUK (Universities UK – poradní orgán, který zastupuje zájmy všech univerzit ve Spojeném království a mluví jejich jménem), vysoké školy zavádějí dodatek k diplomu. Vydává se zdarma v angličtině, ve Walesu se plánuje jeho vydávání v angličtině a velštině. Národní akademické informační centrum pro Spojené království (UK NARIC) jako člen evropské sítě ENIC/NARIC spolu s klíčovými organizacemi ve vysokoškolském sektoru rovněž podporují zavádění dodatku k diplomu ve Spojeném království. Rozšíření dodatku k diplomu dále napomáhají konference vysokých škol a další akce pořádané za spolupráce Rady Socrates-Erasmus, UK NARIC a Evropského oddělení. Plné zavedení se očekává během příštích dvou let.

Je zaveden komplexní systém zajišťování kvality a standardů v institucích, obecně sledující model navržený Dearingovou zprávou

v roce 1997. Současné procesy **vnějšího zajišťování kvality** v Anglii, Walesu a Severním Irsku se soustřeďují na institucionální řízení kvality a standardů. Tyto procesy předpokládají vysoké školy se solidními mechanismy vnitřního zajišťování kvality, které jsou schopny poskytovat veřejnosti ověřitelné informace o kvalitě a standardech na úrovni studijních programů.

Agentura pro zajišťování kvality (Quality Assurance Agency, QAA) byla zřízena v roce 1997, aby poskytovala komplexní služby v oblasti zajišťování kvality pro vysokoškolský sektor ve Spojeném království. Agentura je nezávislý orgán financovaný z poplatků vysokoškolských institucí a na základě smluv se čtyřmi radami pro financování vysokého školství ve Spojeném království. Úlohou agentury je zajišťovat veřejný zájem při vytváření standardů pro vysokoškolské kvalifikace a podporovat stálé zlepšování řízení kvality vysokého školství. Za tím účelem hodnotí kvalitu a standardy a publikuje vnější kritéria kvality, která pomáhají vysokým školám definovat jasné a explicitní standardy. Tato vnější kritéria zahrnují: soustavu vysokoškolských kvalifikací, včetně popisu jednotlivých kvalifikací; požadavky v jednotlivých oborech, které obsahují

charakteristiky studijních programů pro různé obory; desetibodový kodex zajišťování kvality.

Pro svá hodnocení a audity využívá QAA materiály vypracované institucemi, včetně vlastní hodnotící zprávy. Objektivita a spolehlivost hodnocení prováděných QAA do značné míry závisí na účasti vysoce kvalifikovaných a dobře připravených hodnotitelů. QAA stanoví a zveřejňuje požadované osobní kvality a zkušenosti, které hodnotitelé musí mít. Při jejich výběru dbá na rovnoměrné zastoupení podle pohlaví, místa, oboru a etnického původu. Agentura běžně nevyhledává hodnotitele mimo Spojené království, ale zapojila zahraniční kolegy do hodnocení některých prvků akademické infrastruktury.

V radě QAA působí pozorovatel z řad studentů. Studenti hrají v procesu hodnocení aktivní roli: poskytují hodnotícímu týmu samostatné písemné vyjádření a setkání se studenty jsou součástí každé hodnotící návštěvy. Agentura vydává materiály o kvalitě zaměřené přímo na studenty a jeden z jejich zaměstnanců se věnuje studentským záležitostem včetně udržování styků s Národní studentskou unií (*National Union of Students*) ohledně přípravy jejich členů v oblasti zajišťování kvality.

Výsledkem všech hodnotících činností QAA jsou zveřejněné zprávy. Tyto zprávy obsahují závěry o kvalitě a standardech a jsou k dispozici v tištěné podobě i na webových stránkách Agentury; stejně je tomu se všemi dokumenty týkajícími se standardů a postupů Agentury. Agentura nemá právo rušit instituce nebo studijní programy, ani jim odebírat finanční podporu, může jim však „vyslovit nedůvěru“. Instituce pak má rok na to, aby situaci zlepšila nebo přijala nápravná opatření. Pokud k tomu nedojde, měla by konat příslušná Rada pro financování. Rok po zveřejnění hodnotící zprávy jsou instituce vyzvány, aby informovaly o krocích, které podnikly ve smyslu doporučení obsažených ve zprávě.

Ve vysokoškolských institucích v Anglii, Walesu a v Severním Irsku již po řadu desetiletí fungují **vnitřní** mechanismy pro zajišťování **kvality**.

Neexistuje systém **akreditace** vysokých škol, ale právo udělovat tituly a užívat název univerzita je chráněno vládou. Instituce, které nemají právo udělovat tituly, mohou uskutečňovat programy vedoucí k titulům, pokud jsou validovány institucemi, jež toto právo mají (většinou univerzitami a univerzitními kolejemi – *university colleges*). Existuje řada oficiálních a regulačních orgánů, spojených s různými profesemi, které akreditují vysokoškolské programy a/nebo jednotlivé absolventy podle svých zvláštních požadavků.

Department for Education and Skills (Ministerstvo školství a kvalifikací) v Anglii usiluje o to, aby se vysoké školství dále rozvíjelo a aby se do něj do svých 30 let zapojila polovina populace. Vláda ve Walesu má za cíl zvýšit podíl domácích studentů ve vysokých škol ve Walesu. Hlavní část zvýšené nabídky vysokoškolského studia se týká nových typů

kvalifikací, zejména tzv. *foundation degrees* (úroveň ISCED 5B) Tyto dvouleté profesní kurzy mají usnadnit přístup k bakalářskému studiu.

QAA je členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA) a ředitel QAA je viceprezidentem této asociace. Agentura se účastní řady projektů ENQA, včetně projektů evropského nadnárodního hodnocení (*Transnational European Evaluation Projects*, TEEP) a studie o konvergenci v oblasti kvality (*Quality Convergence Study QCS*), a je členem Mezinárodní sítě agentur pro zajišťování kvality ve vysokém školství (INQAAHE). Má též dvoustranné styky s dalšími agenturami v Evropě a v dalších částech světa. Agentura se aktivně účastní činností OECD a UNESCO v oblasti vysokého školství. QAA vydává nabídku studií půsovedm ze Spojeného Království ale poskytovaných partnerskými institucemi v jiných zemích.

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
1997	Dearingova zpráva. Národní komise pro hodnocení vysokého školství. <i>Vysoké školství v učící se společnosti.</i>	Dearing Report. National Committee of Inquiry into Higher Education. <i>Higher Education in the Learning Society.</i>
2004	Zákon o vysokém školství 2004	Higher Education Act 2004

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

HEFCE: <http://www.hefce.ac.uk/>

UK NARIC, stránky o dodatku k diplomu: <http://www.naric.org.uk/ds.asp>

Agentura pro zajišťování kvality vysokého školství (QAA): <http://www.qaa.ac.uk>

Higher Education Funding Council for Wales (HEFCW): <http://www.elwa.org.uk/elwaweb/elwa.aspx?pageid=458>

Department for Employment and Learning, sekce vysokého školství: <http://www.delni.gov.uk/index.cfm/area/information/page/HigherEducation>

Univerzity ve Spojeném království: <http://www.universitiesuk.ac.uk/>

Evropské oddělení: <http://www.europeunit.ac.uk/home/>

Organizace studia spojená s Boloňským procesem je upravena především dokumentem Systém skotského vysokého školství (*Scottish Higher Education Framework*) přijatým v roce 2001 a doplněným v roce 2003, a Skotskou kreditní a kvalifikační soustavou (*Scottish Credit and Qualifications Framework, SCQF*) přijatou v roce 2001. Vývoj v rámci Boloňského procesu monitoruje *Scottish Bologna Stakeholder Group*. V této skupině jsou členové *Scottish Executive* (decentralizovaná vláda pro Skotsko), zástupci skotských univerzit, Agentury pro zajišťování kvality (*Quality Assurance Agency, QAA Scotland*), Národní unie skotských studentů (*National Union of Students Scotland, NUS Scotland*) a Skotské rady pro financování vysokého školství (*Scottish Higher Education Funding Council, SHEFC*).

Struktura studia je tradičně založena na **třech hlavních cyklech**. Program vedoucí k titulu *Honours degree* trvá čtyři roky (480 národních kreditů nebo 240 kreditů ECTS), většina magisterských programů může být absolvována v jednom kalendářním roce (180 národních kreditů, ekvivalent ECTS v současnosti neexistuje). Z tohoto obecného uspořádání existují některé výjimky v případě profesních kvalifikací a tam, kde pružný model studia má podporovat cíle politiky celoživotního vzdělávání.

Požadavky pro získání **doktorátu** se mění podle oboru, instituce a typu doktorátu. Ve všech případech musí kandidát prokázat, že získal původní a významné poznatky. Struktura doktorských programů je podobná jako jinde ve Spojeném království. Rozlišují se čtyři typy doktorátů: tradiční doktorský titul založený na výzkumné práci (PhD nebo DPhil), doktorát s významnou studijní složkou (v současnosti v některých profesních oborech jako jsou technické obory, obchod a vzdělávání), profesní doktorát (určený pro osoby, které se chtějí věnovat výzkumu ve své odborné praxi) a doktorát založený na publikované práci (udělovaný na základě předložené vysoce kvalitní publikace podpořené důkladným kritickým hodnocením). Běžné je studium s částečnou studijní zátěží, takže doba studia se pohybuje mezi 4 a 6 roky.

Neexistuje jednotný model společných programů. Jejich uspořádání je určeno individuální dohodou mezi partnerskými institucemi.

Všechny vysoké školy a programy užívají Skotskou kreditní a kvalifikační soustavu (SCQF), která stanoví kreditní ohodnocení studijních programů a kurzů. SCQF je od roku 2001 kompatibilní s **ECTS** (2 kredity SCQF jsou ekvivalentní 1 kreditu ECTS). ECTS se běžně

užívá pro přenos kreditů a SCQF pro jejich shromažďování, přičemž SCQF rozlišuje úroveň kreditů, zatímco ECTS nikoliv. Kvalifikace jsou ve vztahu k SCQF definovány pomocí deskriptorů a počtu a úrovně kreditů.

Dodatek k diplomu nebyl dosud zaveden, ale očekává se, že jej vysoké školy zavedou do konce června 2005. Dodatek k diplomu se bude vydávat zdarma a v angličtině. Bude obsahovat popis skotského vysokoškolského systému vypracovaný agenturou QAA Scotland a skotským vysokoškolským sektorem.

Vnější hodnocení provádí QAA, orgán s působností pro Spojené království a se zvláštním oddělením ve Skotsku. Tento nezávislý orgán byl zřízen v roce 1992 s cílem zajistit důvěru veřejnosti v kvalitu a standardy vysokého školství a podporovat trvalé zlepšování řízení jeho kvality. Vedle QAA odpovídá za hodnocení kvality činnosti institucí financovaných z veřejných zdrojů Skotská rada pro financování vysokého školství (SHEFC) založená v roce 1992. SHEFC koná tuto povinnost prostřednictvím QAA Scotland a procesu vnitřního hodnocení ELIR (*enhancement-led institutional review*).

QAA Scotland vypracovala ve spolupráci s SHEFC a skotským vysokoškolským sektorem vlastní postup zajišťování a zvyšování kvality.

Tento postup je znám jako *Quality Enhancement Framework*. Je založen na těchto principech:

- Vysoké školy provádějí vlastní hodnocení na úrovni předmětů.
- QAA organizuje ve čtyřletém cyklu vnější hodnocení institucí prováděné odborníky a založené na kombinaci vlastního hodnocení a hodnotících návštěv.
- NUS Scotland řídí národní službu financovanou SHEFC, která podporuje zapojení studentů do zvyšování kvality v jejich vlastních institucích.
- Všechny vysokoškolské instituce zveřejňují informace o kvalitě a standardech svých činností podle směrnic vydaných SHEFC a zpřístupňují je na příslušných webových stránkách.

QAA organizuje řadu akcí věnovaných různým tématům z oblasti zvyšování kvality, které mají umožnit vysokoškolskému sektoru jako celku

uskutečňovat společné kroky ke zvyšování kvality a standardů vlastní činnosti.

Důraz je kladen na hodnocení schopnosti instituce zajišťovat vlastní kvalitu. Nově založené instituce nebo instituce, které jeví známky špatného fungování, procházejí přísnějším vnějším hodnocením na úrovni studijních programů, dokud nevznikne důvěra v jejich vnitřní systémy. Při vytváření procesů vnitřního hodnocení berou vysoké školy v úvahu národní metodický návod pro zajišťování kvality vypracovaný QAA a národní kritéria pro jednotlivé předměty.

Vysoké školy provádějí **vnitřní hodnocení** na úrovni předmětů podle směrnic vydaných SHEFC. Tyto instituce jsou nezávislé a samosprávné. Tituly a další vysokoškolské kvalifikace jsou jejich právním vlastnictvím, nikoliv státním. Vysoké školy určují udělované tituly, zatímco vláda vede seznam institucí s právem udělovat tituly a dalších uznaných institucí. Vysoké školy musejí splňovat přísná kritéria, než získají práva udělovat tituly. Kvalifikační standardy a kvalita znalostí

studentů jsou zjišťovány řadou postupů včetně rozsáhlého využívání externích examinatorů.

Procesy zajišťování kvality ve vysokém školství kladou zvláštní důraz na účast studentů při hodnoceních. Zástupci studentů se plně účastní přípravy postupů, které se zaměřují na procesy učení studentů.

Kromě uvedených činností nabízí mnoho institutů dalšího vzdělávání (*Further Education Colleges*) krátké kurzy na vysokoškolské úrovni, jejichž kvalitu zajišťuje školní inspekce (*Her Majesty's Inspectorate of Education*, HMIE). Její standardy zároveň posuzuje *Scottish Qualifications Authority*. Malý počet těchto institutů nabízí programy vedoucí k titulu, které jsou akreditovány partnerskou vysokou školou.

QAA je členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyce
1966	Zákon o univerzitách	Acts on Universities
1992	Zákon o vysokých školách	Acts on Higher Education Institutions
2001 a 2003	Systém skotského vysokého školství	Scottish Higher Education Framework
2001	Skotská kreditní a kvalifikační soustava	Scottish Credit and Qualifications Framework
Září 2004	Metodický návod pro zajišťování akademické kvality a standardů ve vysokém školství (pravidla posilující doktorské studium)	Code of practice for the assurance of academic quality and standards in higher education (regulations underpinning doctoral level study)

Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

Webové stránky

Příslušné právní normy lze nalézt na adrese: <http://www.hmsso.gov.uk/acts.htm>

Scottish Higher Education Funding Council (SHEFC): <http://www.shefc.ac.uk>

Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA): <http://www.qaa.ac.uk>

Scottish Credit and Qualifications Framework: <http://www.scqf.org.uk>

Skotské univerzity: <http://www.universities-scotland.ac.uk>

Další podrobnosti o národní studentské službě v oblasti zajišťování kvality lze získat na adrese: <http://www.sparqs.org.uk>

Strukturu studia založenou na **třech hlavních cyklech** zavedl pro všechny programy právní předpis 'Apoštolská konstituce *Sapientia christiana*' (*Constitutio Apostolica Sapientia christiana*) již v roce 1979. Tato struktura tedy existovala již před Boloňským procesem. Od té doby mohou do ní vstupovat studenti, kteří splňují podmínky pro přijetí k vysokoškolskému studiu. Udělované akademické tituly: *Baccalaureate* (po prvním cyklu), *Licentiate* (po druhém cyklu) a *Doctorate* (po třetím cyklu). Akademické tituly mohou mít na jednotlivých fakultách různé názvy, podle místní univerzitní praxe, nicméně jasně vyjadřují ekvivalenci s názvy akademických titulů v každém cyklu a zachovávají jednoznačnost mezi církevními fakultami, ať se nalézají v kterékoli zemi. S názvy těchto titulů lze spojit zvláštní kvalifikace podle rozmanitosti fakult a studijních řádů na jednotlivých fakultách.

Doba studia obecně odpovídá 3+2+3 rokům. Kromě norem společných pro všechny fakulty musí fakulty pro obory teologie, kanonické právo a filozofie splňovat zvláštní normy stanovené apoštolskou konstitucí *Sapientia christiana* vzhledem k jejich zvláštní povaze a významu pro Vatikán (Svatý Stolec). Doby studia pro obor teologie jsou 5+2+alespoň 1 a pro kanonické právo (alespoň 1)+3+alespoň 1. Byly zahájeny právní kroky, aby pro obor

filozofie byla doba prvního cyklu prodloužena ze dvou roků alespoň na tři.

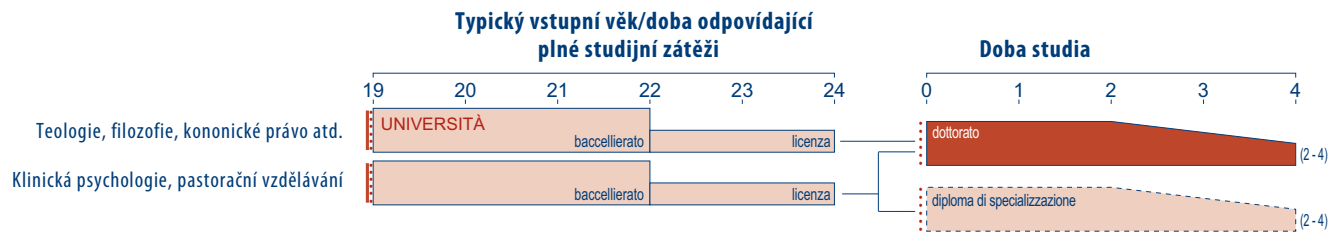
Základní zákon pro vysoké školství, *Sapientia christiana*, upravuje **studium třetího cyklu** takto: třetí cyklus vede k vědecké zralosti, zejména díky písemné práci, která je skutečným přínosem k pokroku vědy. Tato doktorská disertace je vypracována pod vedením profesora, veřejně obhájena a schválena univerzitou; alespoň její hlavní část musí být publikována. Po třetím cyklu je udělován akademický titul doktor. Nikdo nemůže být připuštěn k doktorátu, aniž by před tím získal licenciát. Doktorát je akademický titul, který opravňuje k vyučování na fakultě a je proto k tomuto účelu vyžadován. Studijní program třetího cyklu na teologické fakultě, který trvá přiměřeně dlouho, obsahuje úplnou vědeckou přípravu, zvláště díky sepsání doktorské disertace. Studijní program třetího cyklu na fakultě kanonického práva, který trvá alespoň dva semestry nebo jeden rok, završuje přípravu v oboru kanonického práva nezbytnou pro odborný výzkum vzhledem k přípravě doktorské disertace. Studijní program třetího cyklu na filozofické fakultě, který trvá vhodnou dobu, zvyšuje filozofickou zralost rovněž prostřednictvím doktorské disertace. I když se doktorské programy soustřeďují na samostatný výzkum, mohou být doplněny výběrovými teoretickými kurzy, které

je možno absolvovat před výzkumem nebo současně s ním.

Rozhodnutí přijmout **ECTS** bylo učiněno současně s tím, když se stal součástí Boloňského procesu. Systém je právně zaveden od roku 2004 a postupně se realizuje. Vatikán, který organizuje vysoké školství přes hranice států, umožnil zavedení systému v akademických institucích formou doporučujícího dopisu. Berou se v úvahu nejlepší zkušenosti jiných národních systémů. Tato jednotlivá využití by měla sloužit jako pilotní projekty pro budoucí obecné právní předpisy týkající se ECTS. V současné době je ECTS zaveden pro přenos kreditů. O jeho využití pro shromažďování kreditů se diskutuje.

Rozhodnutí přijmout **dodatek k diplomu** bylo učiněno v roce 2004 při připojení k Boloňskému procesu. Bylo právně zakotveno a týká se všech akademických institucí a všech programů. Dodatek by měl být vydáván na žádost zdarma, a to jak v angličtině, tak v národním jazyku území, kde akademická instituce působí.

Národní agenturou odpovědnou za **vnější zajišťování (hodnocení) kvality** ve vysokém školství je Kongregace pro katolickou výchovu (*Congregatio de Institutione Catholica*). Tento vládní orgán má rozsáhlé kompetence dané apoštolskou konstitucí *Sapientia christiana*

ISCED 5A (Program 1. nebo 2. cyklu)	Program úrovně ISCED 6	Výběrové/přijímací řízení (institucionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Kvalifikační mezistupeň	-/n/-	Povinná praxe a její délka	(n- x)	Minimální (n) až maximální (x) doba (v rocích)
ISCED 5B (Program 1. nebo 2. cyklu)	Další kvalifikace	Výběrové řízení/omezení počtu míst (národní/regionální úroveň)	<i>kvalifikace</i>	Titul vyjadřující výslednou kvalifikaci	*	Kvalifikace + obor specializace	(Δ)	Variabilní doba studia

VATIKÁN

(články 5 a 10) a apoštolskou konstitucí *Pastor Bonus* z roku 1988 (článek 116). Podle apoštolské konstituce Kongregace spolupracuje s významnými podřízenými orgány jako jsou národní rady, místní představitelé a další účastníci. Dříve než jsou akademické instituce schváleny a zřízeny Kongregací pro katolickou výchovu, jsou podrobně posouzeny, zda odpovídají normám stanoveným v apoštolské konstituci pro univerzity a fakulty (články 60 a 61). Po založení je stav instituce hodnocen každé tři roky na základě podrobné zprávy vypracované místním církevním představitel. Základní kritéria, která musí zpráva posoudit, jsou: akademická a vědecká činnost (vedoucí představitelé, profesori, učitelé a jejich vědecké publikace, akademičtí funkcionáři, hlavní akce jako

kongresy a symposia, publikace, bohoslužby), vzdělávací činnost, studenti, didaktické prostředky a struktury, ekonomická situace, přidružené ústavy a instituce, obecné podmínky a hlavní problémy do budoucna. Přidružené (a jinak připojené či začleněné) instituce podávají každoročně podrobnou zprávu afilující fakultě podle přesných pravidel. Povinnosti afilující fakulty pomáhat afilovaným institucím a dohlížet na ně se týkají učitelů a dalších zaměstnanců, studijních programů, studentů, zkoušek a zařízení institucí (především knihoven). Po určité době, zpravidla po pěti letech, se vzájemná dohoda o afilaci (přidružení, připojení, začlenění) přezkoumá.

Mechanismy **vnitřního zajišťování kvality** jsou podporovány tím, že každé tři roky se podává zpráva Kongregaci pro katolickou výchovu, která je založena na podrobném dotazníku.

O návrhu na vytvoření zvláštního orgánu pro **zajišťování kvality** se diskutuje, stejně tak jako o dalších záležitostech jako jsou síť pro zajišťování kvality, účast studentů a mezinárodních odborníků a následné hodnocení.

Kongregace je připravena stát se členem Evropské asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Odkazy na právní a jiné předpisy

Datum	Česky	V původním jazyku
1979	Apoštolská konstituce 'Sapientia christiana'	Constitutio Apostolica 'Sapientia christiana'
1983	Kodex kanonického práva	Codex Iuris Canonici
1988	Apoštolská konstituce 'Pastor Bonus'	Constitutio Apostolica 'Pastor Bonus'

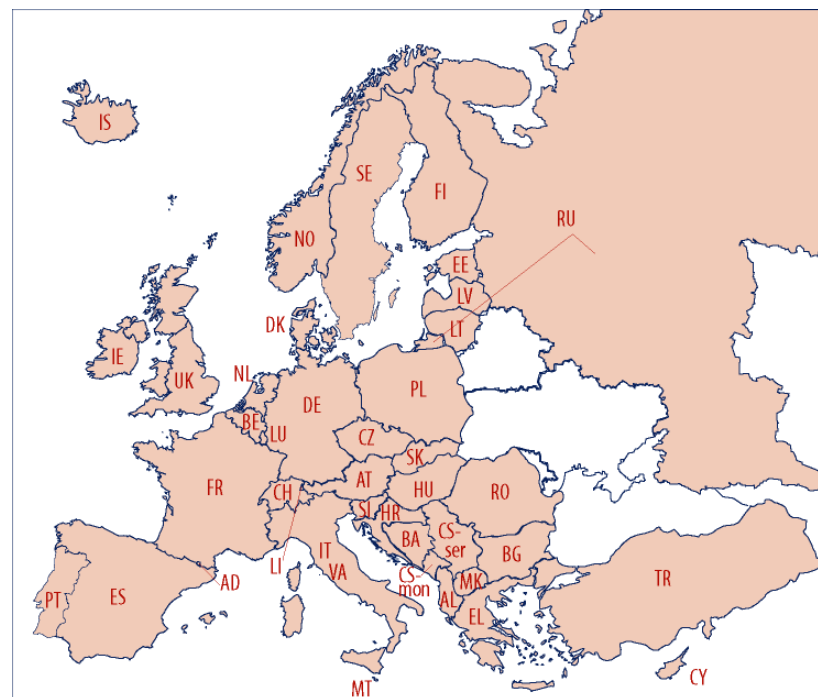
Národní statistiky viz Příloha na konci zprávy.

GLOSÁŘ

Kódy zemí

AD	Andorra	HR	Chorvatsko
AL	Albánie	HU	Maďarsko
AT	Rakousko	IE	Irsko
BA	Bosna a Hercegovina	IS	Island
BE de	Belgie – Německy mluvící společenství	IT	Itálie
BE fr	Belgie – Francouzské společenství	LI	Lichtenštejsko
BE nl	Belgie – Vlámské společenství	LT	Litva
BG	Bulharsko	LU	Lucembursko
CH	Švýcarsko	LV	Lotyšsko
CS-mon	Srbsko a Černá Hora – Černá Hora	MK	Makedonská republika
CS-ser	Srbsko a Černá Hora – Srbsko	MT	Malta
CY	Kypr	NL	Nizozemsko
CZ	Česká republika	NO	Norsko
DE	Německo	PL	Polsko
DK	Dánsko	PT	Portugalsko
EE	Estonsko	RO	Rumunsko
EL	Řecko	RU	Rusko
ES	Španělsko	SE	Švédsko
FI	Finsko	SI	Slovinsko
FR	Francie	SK	Slovensko

TR	Turecko	UK-NIR	Spojené království – Severní Irsko
UK-ENG	Spojené království – Anglie	UK-SCT	Spojené království – Skotsko
UK-WLS	Spojené království – Wales	VA	Vatikán

Používaná klasifikace: Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání (ISCED 1997)

Mezinárodní norma pro klasifikaci vzdělávání (International Standard Classification of Education – ISCED) je nástroj vhodný pro sběr statistických dat o vzdělávání v mezinárodním měřítku. Obsahuje dvě proměnné pro dvojné třídění: úroveň vzdělávání a obor vzdělávání; doplňkovými hledisky jsou zaměření (všeobecné/profesionní/předprofesionní) a určení (pro další vzdělávání nebo pro pracovní trh). Současná verze, ISCED 97⁽¹⁾ rozlišuje sedm úrovní vzdělávání: ISCED 0 – preprimární vzdělávání; ISCED 1 – primární vzdělávání; ISCED 2 – nižší sekundární vzdělávání; ISCED 3 – vyšší sekundární vzdělávání; ISCED 4 – postsekundární vzdělávání nezahrnované do terciárního; ISCED 5 – první stupeň terciárního vzdělávání; ISCED 6 – druhý stupeň terciárního vzdělávání.

Úrovně ISCED 97 zahrnuté do této publikace

ISCED 5: První stupeň terciárního vzdělávání

Vstup do těchto programů obvykle vyžaduje úspěšné ukončení úrovně ISCED 3 nebo 4. Úroveň ISCED 5 zahrnuje terciární programy akademicky orientované (typ A), které spočívají na širokém teoretickém základu, a terciární programy profesně orientované (typ B), které jsou obvykle kratší než programy typu A a umožňují rychlý vstup do zaměstnání.

⁽¹⁾ <http://unesco.stat.unesco.org/en/pub/pub0.htm>

ISCED 6: Druhý stupeň terciárního vzdělávání

Tato úroveň se týká pouze terciárních programů, které vedou k vědecké kvalifikaci (Ph.D., doktorát).

Terminologie a definice

Dodatek k diplomu

Evropská komise, Rada Evropy a UNESCO/CEPES vypracovaly dodatek k diplomu, aby byly získané kvalifikace (diplomy, tituly, certifikáty atd.) lépe mezinárodně srozumitelné a aby se usnadnilo jejich akademické a profesní uznávání. Dodatek – připojený k vysokoškolskému diplomu – popisuje v rozšířeném evropském jazyce povahu, úroveň, kontext, obsah a postavení studia, které bylo absolvováno a úspěšně ukončeno. Dodatek k diplomu poskytuje též další informace o národním vysokoškolském systému, aby bylo možno kvalifikaci zařadit do příslušného vzdělávacího kontextu.

Evropská asociace pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA)

ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education) je evropská síť vytvořená v roce 1998 pro výměnu informací, zkušeností, příkladů dobré praxe a nových trendů v oblasti hodnocení a zajišťování kvality ve vysokém školství. Výměny se účastní státní orgány, vysokoškolské instituce a agentury zabývající se hodnocením kvality.

Evropský kreditní systém (ECTS)

ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System – Evropský systém pro přenos a shromažďování kreditů) je systém zaměřený na studenty a založený na studijní zátěži nutné k dosažení cílů studijního

programu. Tyto cíle jsou v rostoucí míře vyjadřovány pomocí studijních výsledků a kompetencí, které je třeba získat. ECTS byl původně vytvořen pro přenos kreditů. Usnadňoval uznávání částí studia v zahraničí a přispíval tak ke zvyšování kvality a rozsahu studentské mobility v Evropě. V současné době se ECTS vyvinul v systém shromažďování kreditů, který by měl být zaveden ve všech programech na institucionální, národní a evropské úrovni. Může být používán v nejrůznějších programech a formách studia. Hlavní znaky ECTS:

- Dohoda, že 60 kreditů odpovídá plné studijní zátěži (*full-time*) během jednoho akademického roku. Tato studijní zátěž činí v Evropě většinou 36/40 týdnů za rok, takže v těchto případech odpovídá jeden kredit 24–30 pracovním hodinám. Studijní zátěž se vztahuje k typické době, za kterou by průměrný studující měl dosáhnout požadované studijní výsledky.
- Souvislost se studijními výsledky, které představují soubor toho, co bude student po absolvování studijního procesu znát, čemu bude rozumět a co bude schopen vykonávat, a to bez ohledu na délku procesu. Kredity lze v ECTS získat pouze po dokončení požadované práce a po příslušném ohodnocení dosažených studijních výsledků.
- Přiřazení počtu kreditů ECTS je založeno na oficiální délce studijního cyklu. Celková studijní zátěž nutná k získání diplomu v prvním cyklu, který oficiálně trvá tři až čtyři roky, je vyjádřena 180 nebo 240 kredity.
- Studijní zátěž v ECTS zahrnuje dobu strávenou na přednáškách a seminářích, při samostatném studiu, při přípravě na zkoušky, při skládání zkoušek atd.

- Kredity jsou přiřazeny všem složkám studijního programu (modulům, přednáškám, praxím/stážím, disertační práci atd.) a odrážejí množství práce, kterou každá složka vyžaduje, vzhledem celkovému množství práce, nutnému pro absolvování jednoho studijního roku v příslušném programu.

Kreditní systémy, které nejsou založeny na studijní zátěži, (ale např. na počtu hodin kontaktní výuky), nejsou kompatibilní s ECTS.

Kvalifikace

Kvalifikace získaná po dokončení celého studijního programu (se závěrečnou zkouškou nebo bez ní), která umožňuje vykonávat příslušné povolání.

Kvalifikační mezistupeň

Formální ověření úspěšného dokončení prvního 'cyklu' celého studijního programu, které je nutné pro postup do druhého cyklu tohoto programu. Nezískává se tím ani kvalifikace, ani možnost vykonávat příslušné povolání.

Přijímací řízení

Jakýkoliv postup nebo požadavek nad kvalifikaci získanou složením odpovídající závěrečné zkoušky, který má omezit počet přijímaných vysokoškolských studentů (např. přijímací zkouška, konkurs, *numerus clausus* nebo jiný typ výběru). Uchazeči mohou být vybíráni na národní, regionální nebo institucionální úrovni.

Zkratky a názvy v původních jazycích		
AEA	<i>Attestation d'Études Approfondies</i>	FR
AK	<i>Akademiveau</i>	DK
AHU	<i>Année Hospitalo-Universitaire</i>	FR
Architecte DPLG	<i>Architecte Diplômé Par Le Gouvernement</i>	FR
BA	<i>BA-gráďa/Bachelor of Arts</i>	IS
B.A.	<i>Bachelor of Arts</i>	DK
BA	<i>Berufsakademie</i>	DE
B.A.	<i>Diploma akademskih osnovnih studija</i>	CS-mon
B.Appl.	<i>Diploma primijenjenih osnovnih studija</i>	CS-mon
BBA	<i>Bachelor of Business Administration</i>	LI
Bc.	<i>Bakalář</i>	CZ
BcA.	<i>Bakalář umění</i>	CZ
BEEd	<i>BEEd-gráďa/Bachelor of Education</i>	IS
BFA	<i>BFA-gráďa/Bachelor of Fine Arts</i>	IS
BMus	<i>BMus-gráďa/Bachelor of Music</i>	IS
BS	<i>BS-gráďa/Bachelor of Science</i>	IS
BSc	<i>Bachelor of Science</i>	DK, LI
B.Sci.	<i>Diploma akademskih osnovnih studija</i>	CS-mon
BScBIS	<i>Bachelor of Science in Business Information Systems</i>	LI
B.Sci.med.	<i>Diplomirani ljekar - Diploma akademskih osnovnih studija</i>	CS-mon
BTS	<i>Brevet de Technicien Supérieur</i>	FR
Cand.	<i>Candidatus</i>	DK
Cand. juris	<i>Candidatus juris</i>	IS
Cand. med.	<i>Candidatus medicinae</i>	DK, IS
Cand. med. vet.	<i>Candidatus medicinae veterinariae</i>	DK

Zkratky a názvy v původních jazycích		
Cand. obst	<i>Candidatus obstetriciorum</i>	IS
Cand. odont	<i>Candidatus odontologiae</i>	IS
Cand. oecon	<i>Candidatus oecon</i>	IS
Cand. pharm.	<i>Candidatus pharmaciae</i>	IS
Cand. psych.	<i>Candidatus psychologiae</i>	IS
Cand. theol.	<i>Candidatus theologiae</i>	IS
CEAA	<i>Certificat d'Études Approfondies en Architecture</i>	FR
Cert HE	<i>Certificate of Higher Education</i>	UK
CNE	<i>Commission nationale d'évaluation</i>	FR
CPGE	<i>Classes Préparatoires aux Grandes Écoles</i>	FR
CVU	<i>Center for Videregående Uddannelse</i>	DK
DDF	<i>Den Danske Filmskole</i>	DK
DE	<i>Diplôme d'État</i>	FR
DEA	<i>Diplôme d'Études Approfondies</i>	FR, CH
DES	<i>Diplôme d'Études Spécialisées</i>	FR
DESS	<i>Diplôme d'Études Supérieures Spécialisées</i>	BE fr, FR, CH
DEUG	<i>Diplôme d'Études Universitaires Générales</i>	FR
DF2CEM	<i>Diplôme de fin de deuxième cycle des études médicales</i>	FR
Dip HE	<i>Diploma of Higher Education</i>	UK
Dipl.	<i>Diploma</i>	HR
Dipl. Ing.	<i>Diplomirani inženjer</i>	HR
Dipl. Spec.	<i>Diploma specijalistickih studija</i>	CS-mon
Dipl. Spec. A	<i>Diploma specijalistickih studija</i>	CS-mon
Dipl. Spec. Sci	<i>Diploma specijalistickih studija</i>	CS-mon
DiS.	<i>Diplomovaný specialista</i>	CZ

Zkratky a názvy v původních jazycích

DNTS	<i>Diplôme National de Technologie Spécialisée</i>	FR
DPA	<i>Diploma Professional Avançat</i>	AD
Dr.	<i>Doctor</i>	DK
Dr. odont	<i>Doctor odontologiae</i>	IS
Dr. phil.	<i>Doctor philosophiae</i>	IS
Dr.sc	<i>Doctor scientiarum</i>	HR
Dr. Sci.	<i>Doktor Nauka</i>	CS-mon
DU-ig	<i>Diploma Universitari en informàtica i gestió</i>	AD
DUT	<i>Diplôme Universitaire de Technologie</i>	FR
FD	<i>Foundation Degree</i>	UK-ENG/WLS/NIR
FH	<i>Fachhochschule</i>	DE, AT
GRAD. CERT.	<i>Graduate Certificate</i>	UK
GRAD. DIP.	<i>Graduate Diploma</i>	UK
HNC	<i>Higher National Certificate</i>	UK
HND	<i>Higher National Diploma</i>	UK
IAP	<i>Internationale Akademie of Philosophie</i>	LI
Ing.	<i>Inzenjer</i>	HR
Ing.	<i>Inženýr</i>	CZ
Ing. arch.	<i>Inženýr architect</i>	CZ
IUT	<i>Institut Universitaire de Technologie</i>	FR
JUDr.	<i>Doktor práv</i>	CZ
LLM	<i>Master of Laws</i>	IS
MA	<i>Master of Arts/Magister artium</i>	IS
M.A.	<i>Magistar umjetnosti</i>	CS-mon
Mag. juris	<i>Magister juris</i>	IS
MAS	<i>Master of Advanced Studies</i>	CH

Zkratky a názvy v původních jazycích

MBA	<i>Master of Business Administration</i>	IS, LI, HR
MEd	<i>Master of Education</i>	IS
MgA.	<i>Magistr umění</i>	CZ
Mgr.	<i>Magistr</i>	CZ
Mgr inž.	<i>Magister inženýr</i>	PL
Mgr inž. architekt	<i>Magister inženýr architekt</i>	PL
Mgr pielęgn.	<i>Magister pielęgniarstwa</i>	PL
Mgr položnictwa	<i>Magister položnictwa</i>	PL
M.L.	<i>Master of Law</i>	IS
MLIS	<i>Master of Library and Information Science</i>	IS
MPA	<i>Master of Public Administration</i>	IS
MPaed.	<i>Magister Paedagogiae</i>	IS
Mr.	<i>Magister</i>	HR
Mr.sc	<i>Magister scientiarum</i>	HR
MS	<i>Master of Science/Magister Scientiarum</i>	IS
MSA	<i>Master specialise artistique</i>	BE fr
MSc	<i>Master of Science</i>	LI
M. Sci.	<i>Magistar nauka</i>	CS-mon
MSW	<i>Master of Social Works</i>	IS
MUDr.	<i>Doktor medicíny</i>	CZ, SK
MVDr	<i>Doktor veterinárskej medicíny</i>	SK
MVDr.	<i>Doktor veterinární medicíny</i>	CZ
P.G. CERT.	<i>Postgraduate Certificate</i>	IE, UK
P.G. DIP.	<i>Postgraduate Diploma</i>	IE, UK, MT

Zkratky a názvy v původních jazycích

PGCE	<i>Postgraduate Certificate of Education</i>	MT
Ph.D.	<i>Philosophiae Doctor/Doktor philosophiae</i>	CZ, DK, MT, AT, IS, NO
PharmDr.	<i>Doktor farmacie</i>	CZ
PhDr.	<i>Doktor filosofie</i>	CZ
Pk	<i>Profesinè kvalifikacija</i>	LT
Prof.	<i>Professor</i>	HR
RNDr.	<i>Doktor přírodních věd</i>	CZ
SSIS	<i>Scuola di Specializzazione per l'Insegnamento Secondario</i>	IT
STS	<i>Statens Teaterskole</i>	DK
STS	<i>Section de Techniciens Supérieurs</i>	FR
TEI	<i>Technologigo Ekpaideftiko Idryma</i>	EL
Th.D./ ThDr.	<i>Doktor teologie</i>	CZ
ThLic.	<i>Licenciát teologie</i>	CZ
UfH	<i>Universität für Humanwissenschaften</i>	LI

Mezinárodní skratky

ECTS	European Credit Transfer and Accumulation System
EHEA	European Higher Education Area
ENIC	European Network of Information Centres
ENQA	European Association for Quality Assurance in Higher Education
EUA	European University Association
ISCED	International Standard Classification for Education
NARIC	National Academic Recognition Information Centres

PŘÍLOHA: STATISTIKY JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ

Počet a procentuální podíl příslušných institucí a studentů, 2003/04 nebo 2004/05

AD	Instituce	Studenti
A	Nezaveden	Nezaveden
B	Nezavedeno	Nezavedeno
C	Všechny programy Andorrské univerzity	Všichni studenti
D	Všechny programy Andorrské univerzity	Všichni studenti
E	Nezavedeno	Nezavedeno

AL	Instituce	Studenti
A	(:)	(:)
B	7 z 10 institucí	535 studentů
C	Univerzita v Tiraně	12 190 studentů (33 %)
D	(:)	(:)
E	<ul style="list-style-type: none"> • Při hodnocení v letech 2001 až 2003 5 programů na 4 univerzitách. • V roce 2004 bylo provedeno hodnocení a akreditace všech oborů ošetřovatelství na 6 univerzitách. • V říjnu 2004 proběhlo hodnocení kvality na všech pedagogických fakultách. V současné době probíhá vnější hodnocení na nižších úrovních a na fakultách připravujících učitele předškolního vzdělávání. 	Asi 4000 studentů (11 %)

LEGENDA		C	Přijat systém ECTS
A	Přijat převážně model o dvou cyklech	D	Přijat dodatek k diplomu
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus	E	Zajišťování / hodnocení kvality

AT	Instituce	Studenti
A	Univerzity: v průměru asi 25 % studijních programů. 3 univerzity nabízejí více než 50 % svých studijních programů v nové struktuře; 3 velmi specializované univerzity nenabízejí žádný program v nové struktuře; 7 univerzit má výše uvedený průměrný podíl (25 %) <i>Fachhochschulen</i> : 6 bakalářských programů (tj. 4,3 %)	Univerzity: 24 407 (10,7 %) <i>Fachhochschulen</i> : 577 (2,8 %)
B	Univerzity: 14 % studijních programů (žádný z nich není program PhD ve smyslu zákona o univerzitách z roku 2002, který stanoví pro programy PhD studijní zátěž alespoň 240 kreditů).	15 858 (6,0 %)
C	Univerzity: všechny <i>Fachhochschulen</i> : všechny	Univerzity: 196 397 (100 %) <i>Fachhochschulen</i> : 20 591 (100 %)
D	Univerzity: 10 z 21 (47,61 %) <i>Fachhochschulen</i> : všechny	Univerzity: asi 9000 absolventů (studijní rok 2002/03) <i>Fachhochschulen</i> : 2 658 absolventů (studijní rok 2002/03)
E	Univerzity: data nejsou k dispozici <i>Fachhochschulen</i> : <ul style="list-style-type: none"> • hodnocení programů: 11 z 142 (7,7 %) • hodnocení institucí: 3 z 19 (15,7 %) 	Univerzity: data nejsou k dispozici <i>Fachhochschulen</i> : asi 4000 studentů (19 %)

BA	Instituce	Studenti
A	2 veřejné instituce (25 %)	Univerzita v Tuzle: 8000 (12 %) Univerzita v Mostaru: 6 000 (11 %)
B	(:)	(:)
C	2 veřejné instituce (25 %)	(:)
D	2 veřejné instituce (25 %)	(:)
E	(:)	(:)

Poznámka: Dvě uvedené instituce jsou univerzity v Tuzle a Mostaru. Data nejsou v současné době k dispozici, jelikož byl zjištěn nesouhlas mezi údaji ve statutu univerzity a skutečným stavem.

BE fr	Instituce	Studenti
A	První rok studia: všechny instituce (kromě těch, které nabízejí jen krátké kurzy) a všechny programy	Všichni studenti v prvním ročníku
B	Všechny univerzity	Všichni noví nositelé doktorského titulu
C	Všechny instituce	Všichni studenti
D	Všechny instituce	Všichni studenti
E	Všechny instituce	Všichni studenti

LEGENDA	
A	Přijat převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijat systém ECTS
D	Přijat dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

BE nl	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce (2004/05) <ul style="list-style-type: none"> • 22 <i>Hogescholen</i> • 6 univerzit + 1 nadnárodní univerzita (tUL) • 4 podle zákona o registrovaných vysokoškolských institucích • 1 registrovaná soukromá vysokoškolská instituce 	Všichni studenti <ul style="list-style-type: none"> • 10 478 (v roce 2003/04) • 6 410 (v roce 2003/04) (:) (:)
B	Všechny univerzity	Všichni studenti <ul style="list-style-type: none"> • 3015 (počet doktorandů v roce 2003/04)
C	Všechny instituce	(:)
D	Všechny instituce	Všichni studenti V roce 2002/03 byl dodatek k diplomu vydán všem studentům.
E	Všechny instituce	Všichni studenti

BG	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce (42) kromě colleges (<i>koleji</i>) (9)	Všichni studenti (207 340); dlouhé programy dosud existují
B	Všechny instituce (42) kromě colleges (<i>koleji</i>) (9)	Všichni studenti (4834)
C	Zaveden v akademickém roce 2004/05 pro studenty přijaté v tomto roce	Zaváděn v roce 2004/05
D	Zaveden v roce 2004/05 ve všech institucích (51)	Zaveden v roce 2004/05
E	Všechny instituce (51) Akreditované programy: Bakalářské programy: 98 Magisterské programy: 101 Doktorské programy: 144 Programy 'Specialista v oboru' (předuniverzitní): 28	100 (228 468 studentů v roce 2003/04)

Pramen: National Statistical Institute, 'Higher schools by type and kind of ownership 1999/2000–2003/04'.

Poznámka: Uprostřed akademického roku 2004/05 nejsou dosud statistická data.

LEGENDA	
A	Přijat převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijat systém ECTS
D	Přijat dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

ZAOSTŘENO NA STRUKTURU VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V EVROPĚ – 2004/05

CH	Instituce	Studenti
A	12 univerzit (100 %)	109 333 (celkový počet v roce 2003; v semestru 2004/05 asi 25 % těchto studentů bude studovat podle Boloňského modelu)
	Nezaveden na vysokých školách aplikovaných věd (<i>Fachhochschulen</i>)	Dosud nezaveden
	15 vysokoškolských institucí pro vzdělávání učitelů (<i>Pädagogische Hochschulen</i>)	Asi 9500 (celkový počet v roce 2003; v semestru 2004/05 asi 25 % těchto studentů bude studovat podle Boloňského modelu)
B	Jen na <i>Universitäre Hochschule</i> (některé programy).	15 850 (celkový počet v roce 2003)
C	Jen na <i>Universitäre Hochschule</i>	25 % studentů v roce 2004/05
D	V současnosti se zavádí na <i>Universitäre Hochschule</i>	(:)
	Vysokoškolské instituce pro výuku aplikovaných věd (<i>Fachhochschulen</i>): dodatek bude zaveden v roce 2005 Vysokoškolské instituce pro vzdělávání učitelů (<i>Pädagogische Hochschulen</i>): zavedení dodatku se chystá	

CH	Instituce	Studenti
E	12 univerzit (100 %)	109 333 (celkový počet v roce 2003; v semestru 2004/05 asi 40 % těchto studentů bude studovat podle Boloňského modelu)
	7 vysokých škol aplikovaných věd (<i>Fachhochschulen</i>)	37 806 (celkový počet v roce 2003; jelikož bude Boloňský model zaveden v roce 2005, netýká se dosud žádných studentů)
	15 vysokoškolských institucí pro vzdělávání učitelů (<i>Pädagogische Hochschulen</i>) (25 % programů)	Asi 9500 (celkový počet v roce 2003; v semestru 2004/05 asi 25 % těchto studentů bude studovat podle Boloňského modelu)

CS-MON	Instituce	Studenti
A	Univerzita	Asi 15 %
B	64 % (11/14)	Asi 5 %
C	Univerzita	Všichni studenti
D	Univerzita	Všichni studenti
E	Univerzita	Všichni studenti

LEGENDA	
A	Přijetí převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijetí systém ECTS
D	Přijetí dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

CY	Instituce	Studenti
A	Kyperská univerzita	Bakalářské programy: 3 327 studentů Magisterské programy: 581 studentů
B	Jen Kyperská univerzita	202 studentů
C	Dosud plně nezaveden	(:)
D	Zaveden jen na Kyperské univerzitě	(:)
E	Zavádí se 156 studijních programů na soukromých vysokoškolských institucích bylo hodnoceno a akreditováno CEEA od prosince 2004.	(:)

CZ	Instituce			Studenti		
A	Veřejné (24)	Státní (4)	Soukromé (28)	Veřejné	Státní	Soukromé
	Všechny	Všechny	3	Bakalářské+magisterské programy 99 018	Bakalářské+magisterské programy 3 000	Bakalářské+magisterské programy 3 046
				Bakalářské+magisterské + dlouhé magisterské 233 442	Bakalářské+magisterské programy 4 182	Bakalářské+magisterské programy 13 286
				Bakalářské – 99 165 (36,17 %) Magisterské – 15 899 (5,80 %) Dlouhé magisterské – 135 846 (49,54 %)		
B	Všechny	Všechny	(-)	22 966	316	(:)
				23 282 (8,49 %)		
C	Všechny	(:)	Přesný počet není k dispozici	256 408	(:)	(:)
D	Všechny	Všechny	Všechny	Všichni (2004/05)		
E	Všechny	Všechny	Všechny	(:)		

Zdroj: *Statistická ročenka školství 2003/2004: Výkonové ukazatele* [Statistical Yearbook on Education: Performance Indicators]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004.

Poznámka: V akademickém roce 2004/05 se ve veřejném a státním sektoru situace změnila. Existuje 25 veřejných institucí, 24 univerzitního a 1 neuniverzitního typu. Existují jen 2 státní instituce (3 vojenské se spojily do jedné Univerzity obrany).

LEGENDA		C	Přijat systém ECTS
A	Přijat převážně model o dvou cyklech	D	Přijat dodatek k diplomu
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus	E	Zajišťování / hodnocení kvality

DE	Studijní programy	Studenti
A	2 561 studijních programů (asi 25 %)	67 000
B	2 561 studijních programů (asi 25 %)	(:)
C	Asi 90 %, tj. 2 250	Asi 90 %, tj. 60 300
D	Asi 90 %, tj. 2 250	Asi 90 %, tj. 60 300
E	666 (296 bakalářských / 370 magisterských)	(:)

Pramen: Standing Conference of the Ministers of Education and Cultural Affairs (KMK), Secretariat.

DK	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce	Všichni studenti
B	Všechny instituce	Všichni studenti
C	Všechny instituce	Všichni studenti
D	Všechny instituce	Všichni studenti
E	Všechny instituce	Všichni studenti

EE	Instituce	Studenti
A	Všech 12 univerzit může nabízet nastupujícím studentům jen 'nové bakalářské' programy. 'Nové' magisterské programy budou nabízeny ve všech institucích od roku 2005/06.	Neoficiální data z 30. září 2004 <ul style="list-style-type: none"> • 35 % studentů magisterských programů je zapsáno v 'nových' magisterských programech. • 61 % studentů bakalářských programů je zapsáno v 'nových' programech.
B	9 univerzit z 12	1757 studentů
C	(:)	(:)
D	Všechny instituce	Všichni studenti
E	16 institucí z 47 nemá akreditované studijní programy; hodnocením prošlo 722 studijních programů s těmito výsledky: 539 plná akreditace, 158 podmíněná akreditace a 25 negativní rozhodnutí.	Celkový počet studentů (4782, tj. 7 %), kteří studují v institucích, které nenabízejí akreditované programy (akademický rok 2004/05).

EL	Instituce	Studenti
A	(:)	(:)
B	(:)	(:)
C	Univerzity: asi 25 %; TEI: 80 %	(:)
D	TEI: 70 % je připraveno jej vydávat	(:)
E	Univerzity a TEI: asi 25 %	(:)

Poznámka: Jsou k dispozici jen některé statistiky, protože ostatní data se v současnosti teprve zpracovávají.

LEGENDA	
A	Přijat převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijat systém ECTS
D	Přijat dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

FI	Instituce	Studenti
A	Všech 20 univerzit (od srpna 2005). Povinný první stupeň se netýká lékařských a stomatologických fakult.	V roce 2003 byl celkový počet univerzitních studentů 174 000, z nichž 9000 (asi 5 %) bylo zapsáno na medicíně nebo stomatologii.
B	Všech 20 univerzit	Z celkového počtu 174 000 univerzitních studentů v roce 2003 jich bylo 23 000 zapsáno v třetím cyklu.
C	Všechny vysokoškolské instituce (od srpna 2005): 20 univerzit a 29 polytechnik	V roce 2003 byl počet studentů (s výjimkou třetího cyklu) na univerzitách 151 000 a na polytechnikách 128 000.
D	Všechny vysokoškolské instituce: 20 univerzit a 29 polytechnik	Všichni studenti. V roce 2003 byl počet studentů na univerzitách 174 000 a na polytechnikách 128 000.
E	Všechny vysokoškolské instituce: 20 univerzit a 29 polytechnik	Všichni studenti. V roce 2003 byl počet studentů na univerzitách 174 000 a na polytechnikách 128 000.

Pramen: Ministerstvo školství (databáze AMKOTA a KOTA).

Poznámka: V těchto statistikách nejsou zahrnuty vysokoškolské instituce mimo sektor ministerstva školství.

FR	Instituce	Studenti
A	75 %	(:)
B	Všechny univerzity	(:)
C	75 %	(:)
D	75 %	(:)
E	Všechny instituce	(:)

HR	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce	Všichni studenti
B	Všechny instituce	(:)
C	(:)	(:)
D	Dosud nezaveden s výjimkou některých fakult	Dosud nezaveden s výjimkou některých fakult
E	(:)	(:)

LEGENDA		C	Přijat systém ECTS
A	Přijat převážně model o dvou cyklech	D	Přijat dodatek k diplomu
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus	E	Zajišťování / hodnocení kvality

ZAOŠTŘENO NA STRUKTURU VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V EVROPĚ – 2004/05

HU	Instituce	Studenti
A	Bude zaveden ve všech institucích v roce 2006/07. 33 % programů prvního cyklu je zavedeno od roku 2004/05	(:)
B	Všechny akreditované univerzity	1,9 % všech vysokoškolských studentů
C	Všechny instituce	(:)
D	Všechny instituce	(:)
E	Všechny akreditované instituce	(:)

Pramen: Official statistical reference book on HE (2003/04).

IE	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce	Všichni studenti
B	20 institucí	3 780
C	24 institucí	(:)
D	23 institucí	Odhadem 55 % všech absolventů
E	Všechny programy ve státním sektoru jsou akreditovány buď samotnými vysokoškolskými institucemi nebo v rámci mechanismu HETAC.	(:)

Pramen: Department of Education and Science/ Higher Education Authority.

IS	Instituce	Studenti
A	6 institucí nabízí BA a MA (66,6 %) 3 instituce nabízejí BA (33,3 %)	Celkový počet vysokoškolských studentů je 16 029 Studenti v institucích, které nabízejí BA/MA: 14 697 (92 %) Studenti ve starém systému profesního vzdělávání (diplomy <i>Candidatus</i>) 654 (4 %) Studenti v institucích, které nabízejí jen BA/BS 1 332 (8 %)
B	2 instituce (22 %)	120 studentů (<1 %)
C	9 (100 %)	16 029 (100 %)
D	4 instituce (44 %)	(:)
E	Hodnocené instituce: 3 (33 %) Hodnocené programy (právo)	(:)

IT	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce	V roce 2003/04 bylo přes 60 % studentů zapsáno v nové struktuře studia
B	Všechny instituce	Všichni studenti
C	Všechny instituce	Všichni studenti
D	(:)	(:)
E	Všechny instituce	Všichni studenti

LEGENDA	
A	Přijat převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijat systém ECTS
D	Přijat dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

LI	Instituce	Studenti
A	Jen v Hochschule (všechny programy)	474 studentů: (83,16 %)
B	Jen v programu filozofie nabízeném IAP	(:)
C	Všechny instituce od ledna 2005	(:)
D	Všechny instituce od ledna 2005	(:)
E	Všechny instituce	Všichni studenti

Source: Office of National Economy (Amt für Volkswirtschaft); Statistics on Education 2004.

LT	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce (všechny programy)	Všichni studenti
B	Všechny instituce (všechny programy)	(:)
C	Všechny instituce	(:)
D	Nezaveden (bude vydáván od akademického roku 2005/06)	Nezaveden
E	Všechny instituce	Všichni studenti

LV	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce (33)	99 416
B	11 institucí	1 425 studentů (1 % z celkového počtu)
C	Všechny instituce 48 (včetně těch, které uskutečňují jen krátké vysokoškolské programy)	125 992
D	Všechny instituce (33)	Všichni absolventi v roce 2004 kromě absolventů krátkých vysokoškolských programů
E	42 akreditovaných vysokoškolských institucí a institucí, které uskutečňují jen krátké vysokoškolské programy (1. ledna 2004) Celkový počet akreditovaných programů: 598 (11. listopadu 2004)	(:)

Pramen: Ministry of Education and Science, 2003/04 and Higher Education Quality Evaluation Centre.

LEGENDA	
A	Přijat převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijat systém ECTS
D	Přijat dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

ZAOSTŘENO NA STRUKTURU VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ V EVROPĚ – 2004/05

MK	Instituce	Studenti
A	Programy prvního cyklu na 5 univerzitách (2004/05) Programy druhého na 2 univerzitách	Studenti prvního cyklu: 51 311 (2003/04); 61 556 v roce 2004/05 Master: 13 763 (2003/04) Specializace: 135 (2003/04) Celkový počet studentů druhého cyklu: 1 511 (2003/04)
B	2 univerzity	14
C	Dodatek k diplomu dosud nezaveden	Dodatek k diplomu dosud nezaveden
D	Zavedení ECTS v roce 2004/05 se na různých univerzitách mění od 14 % do 69 a 87 %	(:)
E	Národní agentuře bylo v roce 2002 předloženo 34 vlastních hodnocení Bylo provedeno 11 vnějších hodnocení	(:)

Pramen: State Statistical Office and relevant services of the higher education institutions

MT	Instituce	Studenti
A	Maltská univerzita	Všichni studenti 1. cyklus: 6 473 2. cyklus: 1 502
D	Maltská univerzita	117 studentů

MT	Instituce	Studenti
C	Maltská univerzita (všechny obory)	Všichni studenti
D	Dosud nezaveden	Dosud nezaveden
E	Maltská univerzita	Všichni studenti

NL	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce	Všichni studenti
B	Všechny instituce	Všichni studenti
C	(:)	(:)
D	Mnoho institucí	(:)
E	(:)	(:)

NO	Instituce	Studenti
A	29 z 68 institucí (42,64 %)	(:)
B	18 z 68 institucí (26,47 %)	(:)
C	Všechny instituce (68)	Všichni studenti
D	Všechny instituce (68)	Všichni studenti
E	(:)	(:)

LEGENDA	
A	Přijat převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijat systém ECTS
D	Přijat dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

PL	Instituce			Studenti	
A		Státní vysokoškolské instituce univerzitního typu (60)	Nestátní vysokoškolské instituce (272)	(:)	
	Všechny obory	6 (10 %)	14 (5 %)		
	Nejméně 50 % všech oborů	32 (50 %)	15 (6 %)		
	Méně než 50 % všech oborů	23 (37 %)	23 (11 %)		
	Žádný	0	154 (57 %)		
B	(:)			(:)	
C		Státní vysokoškolské instituce univerzitního typu (54)	Státní odborné vysoké školy (26)	Nestátní vysokoškolské instituce (212)	(:)
	Všechny obory	37 (60 %)	3 (11 %)	26 (10 %)	
	Nejméně 50 % všech oborů	13 (21 %)	1 (4 %)	13 (5 %)	
	Méně než 50 % všech oborů	4 (6 %)	1 (4 %)	12 (5 %)	
	Žádný	0	21 (81 %)	161 (61 %)	

PL	Instituce	Studenti
D	Od 1. ledna 2005 všechny instituce	Od 1. ledna 2005 všichni studenti
E	51,5 %, což odpovídá 206 státním a nestátním institucím (ze 400 státních a nestátních vysokoškolských institucí v akademickém roce 2003/04)	(:)

Prameny: Ministry of National Education and Sports, December 2003; *Państwowa Komisja Akredytacyjna*; PKA website.

Poznámky: Podle právních předpisů mohou být nabízeny dlouhé (nerozdělené) magisterské programy jen v šesti studijních oborech.

Systém ECTS se používá v 889 studijních oborech ve státních vysokoškolských institucích.

PT	Instituce	Studenti
A	Nezaveden	Nezaveden
B	Nezavedeno	Nezavedeno
C	(:)	(:)
D	(:)	(:)
E	(:)	(:)

LEGENDA	
A	Přijat převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijat systém ECTS
D	Přijat dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

RU	Instituce	Studenti
A	Struktura studia se dvěma cykly byla zavedena v polovině všech vysokoškolských institucí ve více 100 oborech, s výjimkou medicíny, služeb a informační zabezpečení Bakalářské programy: 681 (50,7 %) Magisterské programy: 305 (22,7 %)	Bakalářské programy: 481 000 (7,2 %) Magisterské programy: 30 100 (0,5 %) Celkem: 511 100 (7,6 %)
B	752 (56 %)	128 227
C	31 institucí (2,5 %) je zapojeno do pilotních projektů a používá kreditní systém jen v některých studijních programech (10–15 %)	12 300
D		Pilotní projekt
E	Všechny instituce: 568 státních (federálních) vysokoškolských institucí, 1242 jejich součástí, 52 nestátních akreditovaných vysokých škol a dalších 352 akreditovaných neveřejných vysokoškolských institucí a 341 jejich součástí.	Všichni studenti: více než 5,596 milionu studentů ve veřejných vysokoškolských institucích, z nichž asi 2,9 milionu studuje s podporou ze státního rozpočtu. Asi 4,027 milionu osob (62,4 %) studuje ve vysokoškolských institucích, které spravuje ministerstvo školství a vědy Ruské federace, z nichž asi 2,15 milionu studuje s podporou ze státního rozpočtu.

SE	Instituce	Studenti
A	(:)	(:)
B	(:)	(:)
C	Dosud nezaveden	Dosud nezaveden
D	Všechny instituce	Všichni studenti
E	Všechny instituce	Všichni studenti

SI	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce (v roce 2004 podle zákona o vysokém školství)	Všichni studenti
B	Všechny instituce (v roce 2004 podle zákona o vysokém školství)	Všichni studenti
C	Všechny instituce	Všichni studenti
D	Přibližně dvě třetiny vysokoškolských institucí	(:)
E	Akreditace: všechny instituce Vlastní hodnocení: všechny instituce Vnější hodnocení: dosud nezavedeno	Akreditace: 100 % Vlastní hodnocení: 100 %, Vnější hodnocení: dosud nezavedeno

Poznámka: V akademickém roce 2004/05 je celkový počet studentů zapsaných v 3–4letých profesních programech a v 4–6letých univerzitních programech prvního cyklu 89 272; počet studentů zapsaných v magisterských a doktorských programech je 7035.

LEGENDA	
A	Přijat převážně model o dvou cyklech
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus
C	Přijat systém ECTS
D	Přijat dodatek k diplomu
E	Zajišťování / hodnocení kvality

SK	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce	Všichni studenti
B	18 institucí z 27 (66,6 %)	9104 studentů (5,96 %)
C	Bude plně zaveden v roce 2005/06	(:)
D	Dosud není povinný (kromě jedné technické univerzity, z níž však nejsou data k dispozici)	(:)
E	Všechny instituce	Všichni studenti

TR	Instituce	Studenti
A	Všech 53 státních a 24 soukromých (neziskových) univerzit	Počet studentů 1. cyklu: 1 841 546 Počet studentů 2. cyklu: 90 333
B	Všech 53 státních a 24 soukromých (neziskových) univerzit	Počet doktorandů: 24 891
C	(:)	(:)
D	(:)	(:)
E	(:)	(:)

UK-ENG/ WLS/NIR	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce	Všichni studenti
B	Všechny instituce	Všichni studenti
C	(:)	
D	(:)	
E	Všechny instituce	Všichni studenti

UK-SCT	Instituce	Studenti
A	Všechny instituce	Všichni studenti
B	Všechny instituce	Všichni studenti
C	(:)	
D	Dosud nezaveden	
E	Všechny instituce	Všichni studenti

VA	Instituce	Studenti
A	Plně zaveden	(:)
B	Univerzity a fakulty se schváleným programem (v současnosti 176)	(:)
C	Je schváleno	(:)
D	Je schváleno	(:)
E	(:)	(:)

LEGENDA		C	Přijat systém ECTS
A	Přijat převážně model o dvou cyklech	D	Přijat dodatek k diplomu
B	Doktorské stadium začleněno jako třetí cyklus	E	Zajišťování / hodnocení kvality

PODĚKOVÁNÍ

A. EVROPSKÉ ODDĚLENÍ EURYDICE

Avenue Louise 240
B-1050 Brussels
(<http://www.eurydice.org>)

Odpovědná redaktorka

Arlette Delhaxhe

Autoři

Arlette Delhaxhe, Renata Kosinska, Stéphanie Oberheidt

Obrázky a grafická úprava - Webové stránky

Patrice Brel - Brigitte Gendebien

Překlad do češtiny

Vladimír Roskovec

Redakce českého překladu

Stanislava Brožová, Květa Goulliová, Petra Homolová

Koordinátor výroby

Gisèle De Lel

Sekretariát

Fabian Colard, Helga Stammherr

B. NÁRODNÍ ODDĚLENÍ EURYDICE

BELGIE (Francouzské společenství)

Unité francophone d'Eurydice
Ministère de la Communauté française
Direction des Relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/002
1080 Bruxelles
Společná odpovědnost oddělení; C.Noiret (ředitel), Chantal Kaufmann (generální ředitel a další)

BELGIE (Německy mluvící společenství)

Agentur Eurydice
Agentur für Europäische Bildungsprogramme
Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Gospertstraße 1
4700 Eupen
Příspěvek oddělení: Leonhard Schifflers

BELGIE (Vlámské společenství)

Vlaamse Eurydice-Eenheid
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs
Afdeling Beleidscoördinatie
Hendrik Consciencegebouw 5 C 11
Koning Albert II – laan 15
1210 Brussel
Příspěvek oddělení: Erwin Malfroy (Správa vysokého školství školského odboru)

BULHARSKO

Eurydice Unit
Equivalence and Information Centre
International Relations Department
Ministry of Education and Science
2A, Kniaz Dondukov Bld
1000 Sofia

Příspěvek oddělení: Patrítzia Georgieva (Národní agentura pro hodnocení a akreditaci);
Ministerstvo školství a vědy, Odbor vysokoškolské politiky; Irina Radevska, Angelina
Paunova (expert), Svetomira Kaloyanova (státní expert); Bulharské oddělení Eurydice

ČESKÁ REPUBLIKA

Národní oddělení Eurydice
Ústav pro informace ve vzdělávání
Senovážné nám. 26
P.O. Box č.1
110 06 Praha 06

Příspěvek oddělení: Helena Pavlíková, Stanislava Brožová; Věra Šťastná (Ministerstvo
školství, mládeže a tělovýchovy)

DÁNSKO

Eurydice's Informationskontor i Danmark
CIRIUS
Fiolsstræde 44
1171 København K
Společná odpovědnost oddělení

ESTONSKO

Eurydice Unit
Estonian Ministry of Education and Research
Tallinn Office
11 Tõnismägi St.
15192 Tallinn
Příspěvek oddělení: Ministerstvo školství a výzkumu: Heli Aru (poradce), Annika Tina
(vedoucí odboru)

FINSKO

Eurydice Finland
National Board of Education
Hakaniemenkatu 2
00530 Helsinki
Společná odpovědnost (Oddělení Eurydice, Ministerstvo školství a ENIC/NARIC)

FRANCIE

Unité d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation et de la prospective
61-65, rue Dutot
75732 Paris Cedex 15
Příspěvek oddělení: Thierry Damour za podpory Direktorátu vysokého školství

IRSKO

Eurydice Unit
Department of Education and Science
International Section
Marlborough Street
Dublin 1
Společná odpovědnost oddělení

ISLAND

Eurydice Unit
Ministry of Education, Science and Culture
Division of Evaluation and Supervision
Sölvhólgata 4
150 Reykjavík
Příspěvek oddělení: Ásgerður Kjartansdóttir, Valgerður Ágústsdóttir

ITÁLIE

Unità di Eurydice
Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca
c/o INDIRE
Via Buonarroti 10
50122 Firenze
Příspěvek oddělení: Germana Verri (MIUR), CIMEA - Fondazione RUI

KYPR

Eurydice Unit
Ministry of Education and Culture
Kimonos and Thoukydidou
1434 Nicosia

Příspěvek oddělení: Ministerstvo školství a kultury, Odbor terciárního vzdělávání:
Efsthios Michael (vyšší školský úředník), Erato Ioannou (správní úředník); Kyperské
oddělení Eurydice

LICHTENŠTEJNSKO

Eurydice National Unit
Schulamt
Austrasse 79
9490 Vaduz
Příspěvek oddělení: Corina Beck

LITVA

Eurydice Unit
Ministry of Education and Science
A. Volano 2/7
2691 Vilnius
Příspěvek oddělení: Tamošiūnas Darius, NARIC/ENIC (Litevské Středisko pro hodnocení
kvality ve vysokém školství)

LOTYŠSKO

Eurydice Unit
Socrates National Agency – Academic Programmes Agency
Blaumaņa iela 28
1011 Rīga
Příspěvek oddělení: Zane Birzniece, Andrejs Rauhvargers (Lotyšská Rada rektorů); Jānis
Čakste (Odbor vysokého školství, Ministerstvo školství a vědy)

LUCEMBOURSKO

Unité d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation professionnelle (MENFP)
29, Rue Aldringen
2926 Luxembourg
Společná odpovědnost oddělení

MALTA

Education Officer (Statistics)
Eurydice Unit
Department of Planning and Development
Education Division
Floriana CMR 02
Příspěvek oddělení: Anthony De Giovanni, Margaret Ellul, John Preca (Ministerstvo);
Veronica Grech (kvestor, Maltská univerzita); Raymond Camilleri (Eurydice Unit
responsible for co-ordinating)

MAĎARSKO

Eurydice Unit
Ministry of Education
Szalay u. 10-14
1055 Budapest
Příspěvek oddělení: Andrea Erdei, József Sztítás

NĚMECKO

Eurydice Unit of the Federal Ministry of Education and Research
EU - Bureau of the Federal Ministry of Education and Research
Königswinterer Straße 522-524
D - 53227 Bonn
Příspěvek oddělení: Cornelia Schneider

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der Kultusministerkonferenz
Lennéstrasse 6
53113 Bonn
Příspěvek oddělení: Gerdi Jonen, Brigitte Lohmar

NIZOZEMSKO

Eurydice Nederland
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
Directie Internationaal Beleid
IPC 2300 / Kamer 10.086
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
Příspěvek oddělení: dr. Marlies Leegwater-Van de Lind, Ministerstvo školství, kultury a
vědy; Nizozemské oddělení Eurydice

NORSKO

Eurydice Unit
Ministry of Education and Research
Department for Policy Analysis and International Affairs
Akersgaten 44
0032 Oslo
Příspěvek oddělení: Joint responsibility

POLSKO

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Socrates Agency
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Příspěvek oddělení: Anna Smoczyńska, Magdalena Gorowska-Fells ve spolupráci s odborníky Ministerstva národního školství a sportu

PORTUGALSKO

Unidade de Eurydice
Ministério da Educação
Gabinete de Informação e Avaliação do Sistema Educativo (GIASE)
Av. 24 de Julho 134
1399-029 Lisboa
Společná odpovědnost Eurydice a NARIC

RAKOUSKO

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur – Abt. I/6b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Společná odpovědnost oddělení

RUMUNSKO

Eurydice Unit
Socrates National Agency
1 Schitu Magureanu – 2nd Floor
70626 Bucharest
Příspěvek oddělení: Alexandru Modrescu, Tinca Modrescu

ŘECKO

Eurydice Unit
Ministry of National Education and Religious Affairs
Direction CEE / Section C
Mitropoleos 15
10185 Athens
Příspěvek oddělení: Antigoni Faragoulitaki, Anastasia Liapi

SLOVENSKO

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Socrates National Agency
Staré grunty 52
842 44 Bratislava
Společná odpovědnost (Eurydice a Ministerstvo školství Slovenské republiky)

SLOVINSKO

Eurydice Unit
Ministry of Education, Science and Sport
Office Development of Education (ODE)
Kotnikova 38
1000 Ljubljana
Společná odpovědnost oddělení

ŠPANĚLSKO

Unidad Española de Eurydice
CIDE – Centro de Investigación y Documentación Educativa (MECD)
c/General Oraá 55
28006 Madrid
Příspěvek oddělení: Javier Alfaya Hurtado, Elena Duque Sánchez, Jessica Gallego Entonado, Ana M. Martín Ramos

ŠVÉDSKO

Eurydice Unit
Ministry of Education and Science
10333 Stockholm
Příspěvek oddělení: Magnus Jonsson

TURECKO

Eurydice Unit
 Ministry of National Education
 Board of Research, Planning and Coordination
 06648 Bakanliklar-Kizilay / ANKARA
 Příspěvek oddělení: Prof.Dr. Aybar Ertepinar, Vice-President, zástupce Turecka v BFUG,
 Rada pro vysoké školství (YÖK); Deniz Ates, Dilek Batmaz, Úřad Evropské unie, Turecké
 ENIC/NARIC, Rada pro vysoké školství (YÖK)

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
 National Foundation for Educational Research (NFER)
 The Mere, Upton Park
 Slough, Berkshire SL1 2DQ
 Společná odpovědnost oddělení

Eurydice Unit Scotland
 The Scottish Executive Education Department (SEED)
 International Relations Unit
 Information, Analysis & Communication Division
 Area 1-B South / Mailpoint 25
 Victoria Quay
 Edinburgh EH6 6QQ
 Příspěvek oddělení: Národní oddělení a kolegové, zvláště Ann McVie a Gerard Madill

C. OSTATNÍ ZEMĚ

ALBÁNIE

Ministry of Education and Science
 Rruga e Durrësit Nr 23
 Tiranë
 Příspěvek: Edlira Haxhiymeri (náměstek ministra), Agim Muçaj (ředitel odboru vysokého
 školství)

ANDORRA

Ministeri d'Educació, Cultura, Joventut i Esports
 Av. rocafort, 21-23
 Edifici El Molí, 4a planta
 Sant Julià de Lòria
 Příspěvek: Meritxell Gallo Yanes

BOSNA A HERZEGOVINA

University of Sarajevo
 Zmaja od Bosne 33-35
 71000 Sarajevo
 Příspěvek: Lamija Tanovic (profesor)

ČERNÁ HORA

University of Montenegro
 Cetinjski put bb
 81 000 Podgorica
 Příspěvek: Djordje Jovanovic (profesor)

CHORVATSKO

University of Zagreb
 Trg Marsala Tita 14
 10000 Zagreb
 Příspěvek: Aleksa Bjeliš (prorektor)

Ministry of Science, Education and Sports
 Trg hrvatskih velikana 6
 10000 Zagreb
 Příspěvek: Mirjana Polić Bobić (náměstek ministra)

MAKEDONSKÁ REPUBLIKA

Ministry of Education and Science
 Ul. Dmitrie Cuposki br. 9
 1000 Skopje
 Příspěvek: Nadezda Uzelac (vedoucí Makedonské sítě pro informace o vysokém školství),
 Aspasija Hadzisce (koordinátor Národní kanceláře Tempus)

RUSKO

Ministry of Education
M.-Maklya St., 6
117198 Moscow
Příspěvek: Victor Chistokhvalov (ředitel Střediska pro srovnávací vzdělávací politiku)

SRBSKO

Ministry of Education and Sports
22-26 Nemanjina St.
11000 Beograd
Příspěvek: Miroslav Pilipovic (do 2005), Snezana Pantelic-Vujanic (od ledna 2005)

ŠVÝCARSKO

State Secretariat for Education and Research
Hallwylstrasse 4
3003 Bern
Příspěvek: Silvia Studinger (vědecký poradce)

VATIKÁN

Congregation for Catholic Education
Palazzo della Congregazioni
Piazza Pio XII
300193 Roma
Příspěvek: Franco Imoda SJ (profesor)

D. DALŠÍ

Peter van der Hijden
Deputy Head of Unit
European Commission – Directorate General for Education and Culture
Directorate A – Unit A2 – School Education and Higher Education
Rue Belliard 5/7
B-1049 Brussels

Sverre Rustad
Senior Advisor
Secretariat of the Bologna Follow-up Group
Ministry of Education and Research
Akersgaten 44
N-0032 Oslo

**Zaostřeno na strukturu vysokého školství v Evropě – 2004/05:
Vývoj v jednotlivých zemích v rámci boloňského procesu.**

Eurydice

Brusel: Eurydice

2005 - 236 s.

ISBN 92-894-9761-0

ISSN 1830-4311

Deskriptory: vysoké školství, vysokoškolské studium, kurikulum, diplom, univerzita, výchovně vzdělávací zařízení, studijní obor, délka studia, přijímací zkouška, podmínky přijetí, školská reforma, Albánie, Andorra, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Makedonská republika, Vatikán, Rumunsko, Ruská federace, Srbsko a Černá Hora, Turecko, ESVO, Evropská unie

